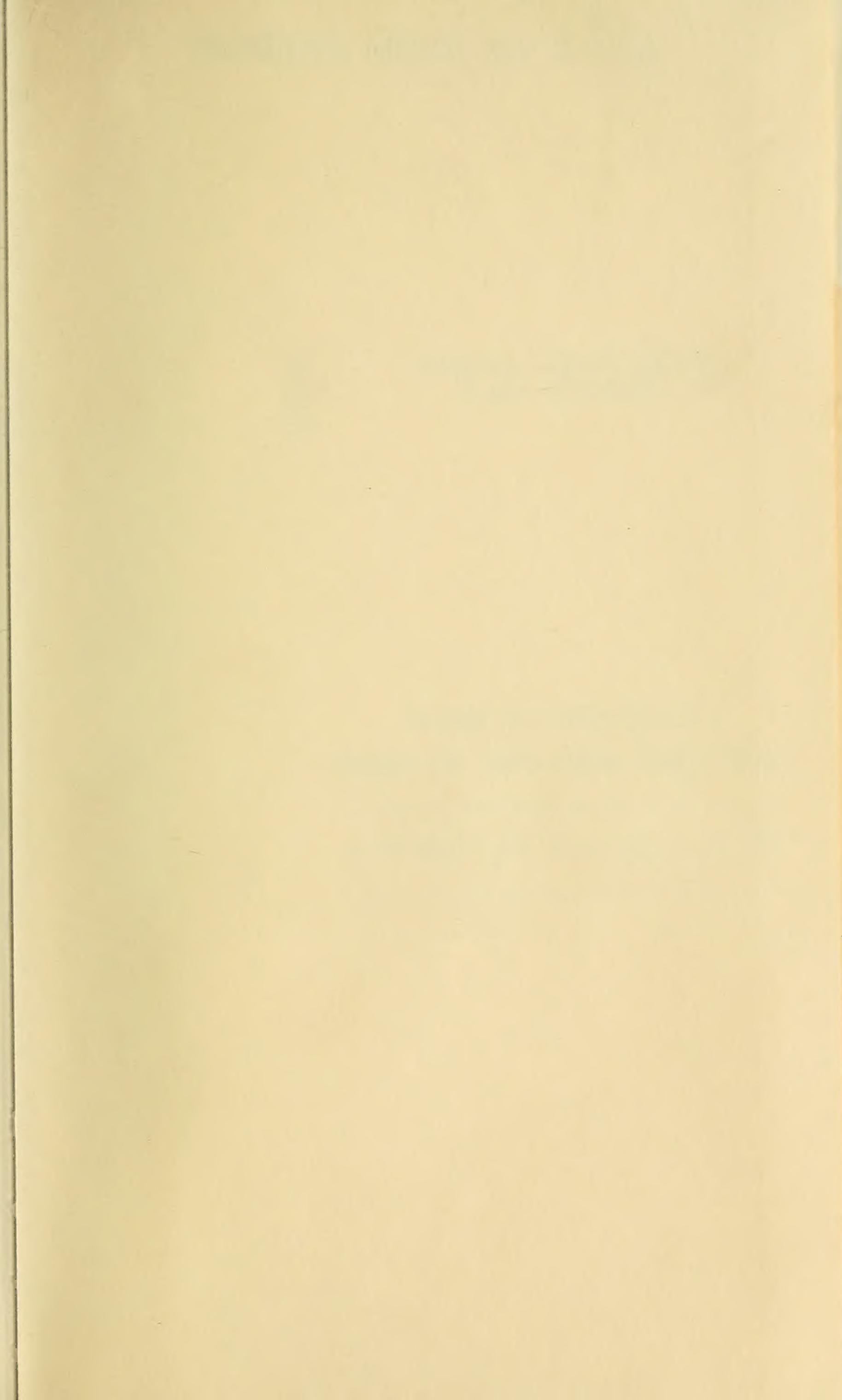

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 12 01 25 13 003 0

Izmirli, Ismail Hakkı, 1869-1944

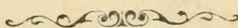
استانبول دارالمعلمین و دارالمعلمات عالیه‌سی علم تربیه معلمی
اسماعیل حقی بکك

Izmir konferansları

ازمیر قونفرانسلری

تکامل اجتماعیده مکتبلر — کنجلك حیاتده ناصل موفق اولور ؟ — ایزجیلکدن مملکت نه بکله‌یه‌بیلیر ؟ — ولایت موزه‌لری ناصل تشکیل ایدیلیر و نه‌یه یارار ؟ — صنایع ملیه‌نك انکشافنده مهم عامللر — ملیت و ملی تربیه — تورك معماریسنك فلسفه و روحیاتی — حیات اجتماعیه‌ده قادین .

ازمیر ملی کتبخانه‌سی طرفندن نشر ایدیلمشدر .

— ازمیر —

سلانیك مطبعه‌سی

١٣٣١

فیئاتی : غروش
٤

LIBRARY
AUG 12 1965
UNIVERSITY OF TORONTO

تكامل اجتماعيده مكتبلر

٢ آغستوس ١٣٣١ تاريخيله ازمير تياتروسنده ويريلن عمومى قونفرانس

افنديلر !

قونفرانسك موضوعى « تكامل اجتماعيده مكتبلر » در . بو قونفرانسده ، عثمانلى تاريخنده معارف مؤسسه‌سنك آلمش اولديغى مختلف اشكالى ، ترقيات عرفانيه‌مزه مانع اولان سببلرى ، معارف مسئله‌سنك بر مؤسسۀ اجتماعيه و روحيه كبى تلقى و مطالعه‌سنى ، اصلاح معارفك فلسفه‌سنى و ملى بر تربيه‌نك آنا چيزكيلرينى موضوع بحث ايده‌جكم . اولا عثمانلى تاريخنده معارف مؤسسه‌سنك آلديغى اشكالى تدقيق ايدييورم و باشليجه دورت دوره ارجاع ايدييورم :

مدرسه ومحله مكتبى دورى : بو مؤسسه‌لرك طبيعت اساسيه‌سى دينى‌در . بو مكتبلر دين تربيه‌سى ايچين آچيلمش‌در . بو مكتبلرده تربيه و تدريسك مايه‌سى ، دين ايله يوغورولمش‌در : تربيۀ اخلاقيه قورقو و جزا اوزرينه مستند، تدريسات تماميله حافظوى واستنتاجى‌در. بو مكتبلرده تدقيق وتشخيصه ، استقراء = Induction واستكشافه مستند هيچ بر حركت تربيويه و تدريسيه يوقدر !.. هرشى ازبر ، هرشى دينى ياخود عنعنوى بر مبدأدن بر جمله‌دن استنتاج‌در . بو

مؤسسه‌لرده تربیه وتدریسـك بوتون مقدراتنی اداره ایدن عامل ؛ قرون وسطانك ذهنیتی ، ذهنیت دینیه‌سی‌در ! ..

رشدیه و اعدادیه دوری : بوندن آلتمش یتمش سنه اول باشلایان بو دورك طبیعت اساسیه‌سی دینیتدن دنیویته دوغرو متمایل اولمق‌در. بزده رشدیه‌لرك کشادی ؛ بو دورك مبدأی اوله‌رق کوسته‌ریله‌بیلیر. فقط بو دورك معارفی مدرسه‌لر و محله مکتبلری کبی نه تمامیله دینی و اخروی ، نه‌ده زمانمزك یکی مکتبلری کبی دنیوی‌در. بودور داها زیاده بر تحاول و انقلاب دوری‌در . بو دورك بوتون مؤسساتنده بر نوع غایه‌سزلك حکمنی‌سوره‌ر . چوجوقلغك تربیهٔ فکریه واخلاقیه‌سی بر یاندن خرافات دینیه‌نك تأثیرنده ، بر یاندن‌ده یکی معارفك الهاملری آلتنده صارصیلیر ! . . تربیه و تدریس اصوللرنده حاکم اولان اسکیلك‌در ؛ مدرسه معارفنك بوتون عنعنات و اعتیاداتی بونلرده واردر . دیکر طرفدن عینی مؤسسه‌لر آوروپا معارفنك غریب و بجرکسز بر مقلدی‌در ! بو دورك داها مترقی بر شکل استحاله‌سنی اعدادی تشکیلاتمزده کوروسکز .. اعدادیلر؛ رشدیه‌لره نسبتله شکلاً ومادةً چوق ده کیشمش ، چوق یکیله‌شمش‌در . فقط بونلر ؛ روحاً ، معناً ینه اسکی محله مکتبلری ، اسکی مدرسه‌لردر ! . . اعدادیلرك‌ده تربیه و تدریسی تقلیددن ، عنعنه‌دن قورتولامامش ؛ رشدیه‌لر کبی ، اعدادیلری‌ده غایه‌سزلك جانلاندیرمامش‌در . .

یکی مکتبلر دوری : تاریخ عرفانمزك الٔك جانلی وحرکتلی دوری ، مشروطیتدن صوکرا آچیلان یکی مکتبلرله‌باشلامش‌در . یکی مکتبلرك روحی انقلابك و عثمانلیلق فکرینك محصولی‌در . حقیقت حالده یکی

مکتبلر ؛ بر یاندن اسکی ابتدائی و رشدیلرك ، دیکر جهتدن اعدادیلرك انکشاف و ترقیسندن باشقا بر شی دکلدر . بو دورك اك مهم طبیعت اساسیه‌سی ؛ حریت حیات و تدریسه دوغری یاپدیغی ترقیده کورولور . مکتبده طلبه‌نك حقوق شخصیه و انسانیه‌سنی تصدیق ؛ همان بو دورك ایجاد ایتدیکی برخصوصیتدر . یکی مکتبلر بر یاندن انقلاب اداری‌نك « حریت ، عدالت ، مساوات ، اتحاد عناصر ، عثمانلیلق » فکرلرندن متأثر ، بر یاندن‌ده مشروطیتله برابر مملکتده یاییلان « پسیقولوژی » حرکتلرندن ، « علم تربیه ، علم تدریس » نشریاتندن ملهم اولمشدر . بو دورك تربیه‌سنده‌کی غایهٔ امل ؛ نه‌دینی ، نه‌ده یاری دنیوی‌در . بوغایه « دنیوی و عثمانی » در . بو دورده معارف حرکتنی اداره ایدنلر معارف اصلاحاتنی « بر علم روح » یاخود « اصول تربیه و تدریس » مسئله‌سی کبی تلقی ایدرلر . بودورك تشکیلاتی‌ده حقیقت حالده عثمانلیلق ایدآلنه آشیلانمش بر غرب معارفی طاسلاغندن عبارتدر . استانبولده‌کی دارالمعلمین و تطبیقات مکتبی یکی مکتبلرك ممثلی اوله‌رق یاشامشدر .

حال حاضر دوری : بر یاندن عثمانلیلق ایدآلنك ولو موقتاً اولسون افلاسی ، بر یاندن‌ده تقلیدی یاخود پسیقولوژیك تشبثات و تشکیلاتك عدم موفقیتی و جمعیتك مؤسسات ومکاتبنی ملهم ایده‌جك قوتلی بر ایدآلك هنوز تأسس ایده‌مه‌مش اولماسی کبی بر طاقم سببلر حاضرك حیات عرفانیه‌سنی صویسز و صارصاق بر حاله کتیرمشدر!.. آچیلوب قاپانان مکتبلرله قاپانوب آچیلان مکتبلر (١) ، عددی

---

(١) اسکی دارالخیر ، یکی دارالایتاملر .

ملاحظهٔ ایستاتستیقیه وعلمیه‌یه مستند اولمقسزین آرتدیریلان مؤسسه‌لر (۲) ، مکتبلرده دینك درسی ایله تربیه آراسنده آچیلان چوقورلر (۳) ، قیز مکتبلرینك یکرمنجی عصر حریت افکاری ایله بزده قادین استبداد حیاتی آره‌سنده‌قالان تربیه‌سی (٤) ، روح دینیسنی اصلاح ایدمه‌دن علوم مثبته و فلسفه‌یی قبول ایدن مدرسه‌لرك اختلاجلی تدریساتی (٥) . . هپ بو دورك سیماسنی چیزن بوزوق چیزکیلردر !.

عثمانلی تاریخ عرفانی یاپان بو دورت دورك مؤسساتنی اداره ایدن آنا فکرلر تدقیق ایدیلیرسه کورولورکه : مدرسه و محله مکتبی تماميله جامعك اوفاق بر نمونه‌سی اولارق « افکار دینیه و اخرویه‌دن ملهم » ، رشدیه‌لرك ، داها صوکرا اعدادیه‌لرك تشکیلاتنده حاکم اولان عنصر ایسه ، « تقلید و انسیاق » ، یکی مکتبلرك تشکیلاتی ایسه تقلید و انسیاق ایله برابر قورو و منطق بر طاقم ملاحظات عندیه ایله بعضاً ده « معلومات پسیقولوژیه » در . حال حاضرك معارف تشکیلاتنده ایسه هر دورلو اساسات علمیه واجتماعیه‌نك یوقلغنده تقلید وانسیاقك داها باشقا شکللری ایله « پسیقولوژینك داها متکامل تطبیقات وتشبثاتی » یاشامقده‌در !.. بو دورت دوردن مدنیت دینیه‌مزك معارف مؤسسه‌سی اولان محله مکتبی ایله مدرسه استثنا ایدیلیرسه ، دیکرلرنده حقیقی و طبیعی بر ایداله مربوط بر شکل معارفه تصادف ایدیلمز !.. حال حاضر دوری عادتا بر تشوش و بحران دوری‌در !..

---

(۲) سلطانیلر ، اعدادیلر . (۳) بوتون مکتبلرده نماز و اوروج مسئله‌سی . (٤) قیافت مسئله‌سی . (٥) اسکی تدریسات دینیه ایله یکی تدریسات طبیعیه و حکمیه .

اسکی محله مکتبلرندن و مدرسه‌لردن شیمدی‌یه قادار ، معارف تشکیلاتمزك كچیردیکی استحاله‌لری تدقیق ایده‌رك تکامل اجتماعیمزی تأمین ایده‌جك حقیقی بر معارف تشکل ایده‌مه‌مسنك اجتماعی ، اقتصادی وروحی سببلرینی آراشدیرییورم . بو سببلری شویله‌جه تعیین ایده‌بیلیورم :

« معارف » حقنده حقیقی فکرلرك یوقلغی ، مکتبلرمزك سنه‌لردن بری معارفجه ابتدائی بر شکلده قالماسنی انتاج ایتمشدر . نته‌کیم معارف کله‌سی مملکتمزده الآن یاکلش یاخود أکسیك معنالرده آکلاشیلمقده‌در . بو کله‌نك أك قیصیر معناسی « اوقوتوب یازدیرمق » در . بو معنا ایله معارف ؛ قرون وسطالق‌در !.. اوقوتوب یازدیرمه تلقیسی اسکی محله مکتبی فکرینك بر خاطره‌سی‌در . معارفی داها یوکسك تلقی ایدنلر ، مکتبلردن مقصد « اوقوتوب یازدیرمقله برابر حساب ، هندسه ، جغرافیا . . . درسلری اوکره‌تمك » معناسنی‌ده قصد ایدییورلر . بو معناده بر معارف اسکی رشدیه و اعدادیه دورینك خاطره‌سی‌در . معارف تلقیسنك الك یکی شکلی ؛ مکتبلرك « تعلیم و تربیه » یری طانینماسی‌در . یکی مکتبلر دوریله باشلایان بو معنا ؛ معارفك أك یکی و تام بر معناسی‌در .

معارفك محیطلرینـه عائد اولان تلقی‌ده معناسـنه عائد اولان تلقی کبی اکسیك‌در . پك آز کیمسـه تعلیم و تربیه‌نك مکتب خارجنده‌کی محیطلرینی تقدیر ایده‌بیلمکده از جمله ؛ « مکتب معارفی » خارجنده بر « عائله ، جمعیت و حـیات معارفی » اولدیغنی آکلایا بیلمکده‌در . اونك ایچین ، مملکتمزده « معارف یاپمق » دینیلدکجه

هپ « مکتب یاپمق و مکتب آچمق » آکلاشیلمقده‌در . دیکر جهتدن « معارفك اصلاحی مسئله‌سی » نه کلنجه بو ، علی‌العاده بر « تقلید ، انسیاق ، منطق مسئله‌سی » کبی تلقی ایدیلمکده‌در . بو کبی تلقیلرك أك علمی شکلی ایسه ، اصلاح معارفك بر پسیقولوژی یاخود بر « اصلاح تربیه و تدریس » کبی تلقیسی‌درکه بو تلقی ؛ صوك سنه‌لرك أك بارز حادثهٔ فکریه‌سی و دارالمعلمینلر تشکیلاتنك باشلیجه عاملی اولارق کوسته‌ریله‌بیلیر .

ایشته اصلاحات عرفانیه‌مز هپ بویله نفسی یاخود منحصراً فردی و علم روحی نقطه‌لردن دوشونوله‌رك ، نه علم روح اجتماعی = Psychologie Collective جه ، نه‌ده علم اجتماع = Sociologie جه حل ایدیلمش دکلدر !. معارفك ومکتبلرك منفرد مؤسسه‌لر اولمایوب اجتماعی مؤسسه‌لر اولدیغی و بوتون اجتماعی مؤسسه‌لر کبی جمعیتك تکامل وتعامل قانونلرینه تابع بولوندوقلری دوشونوله‌مش ، اجتماعی نقطه‌دن معارف مسئله‌سی حل ایدیلمه‌مش‌در !.. « معارف اصلاحاتی مسئله‌سی » نك بر « مسئلهٔ فلسفیه واجتماعیه » کبی تلقیسی ، دولاییسیله مسئله‌نك تاریخی ، اقتصادی ، جغرافیای روح اجتماعی و روحی نقطه‌لردن تدقیقی ؛ آتیٔ اصلاحاتمزك أك بللی باشلی حادثه‌سنی تشکیل ایده‌جکدر ...

فکرلرك یوقلغی متفکرلرك یوقلغی ایله ، بوده متفکر یتیشدیره‌بیله‌جك بر ثروت و تقسیم عملك یوقلغیله قابل ایضاحدر . شیمدی‌یه قادار مؤسسات صناعیه‌مز منحصراً عمله و ایشجی یتیشدیره‌بیلدیکی کبی مؤسسات عرفانیه‌مزده انجاق معلم و مربی یتیشدیره‌بیلمشدر !..

تربیه‌شناسلرمز ظهور ایتمه‌مش ، هله اجتماعیاتجی تربیه شناسلر کورولمه‌مش‌در ... نته‌کیم انقلاب مشروطیتدن بری مؤسسات عرفا - نیه‌مزی و تشکیلات اصلاحیه‌مزی اداره ایدن اجتماعی و ملی ملاحظه‌لر دکل ، اختیاری = Empirique و نصی = Dognotique قاعده‌لر ، دستورلردر !.. معارف اصلاحات و تشکیلاتمز عملی و اختیاری بر پسیقولوژی فوقنده تجربی ، قانونی بر علمه استناد ایده‌مه‌مش‌در !..

بر جهتدن ثروتسزلك و معقول و موافق بر تقسیم عملك یوقلغی، دیکر جهتدن معلملك مسلکنك مستقلاً تأسس ایده‌مه‌مسی ، یعنی معلملرك بر مسلك صاحبی اولامامسی ، معارفجیلکده‌کی ترقیمزه الك بویوك مانع اولمشدر !.. بزده معلملك کوی و محله امامله‌رندن باشلایارق، مأمورلق دورندن کچمش ، نهایت قسماً مستقل (١) بر حاله کلمش‌در. بو تقسیمسزلك ، بو اختلاط و تشوش ؛ معارفجیلکده هر دورلو فلسفه و معلومات مسلکیه‌نك ترقیسنه مانع اولمش‌در . ایشته مملکتمزده معارف آداملرینك ظهور ایده‌مه‌مسی ؛ قسماً ده بو سببدن ایلری کلمشدر .

بزده قادینلغك یکرمنجی عصره موافق برشکل حیات و تربیه (٢) آلامامسی یوزندن قادینلرمز فکراً و حیاةً چوق کری قالمش ، قوجاقلرندن یتیشه‌ن چوجوقلر تربیه‌سز ، یاخود تربیه‌سی مطابقتسز یتیشمش ، مکتبه کلن چوجوقلر ؛ سویهٔ فردیه و اجتماعیه‌سی هپ

(١) یکی ابتدائیلرمزده ، اسکیلرده امامله خوجا هنوز آیریلامامش‌در !..

(٢) قادینك اجتماعی حیاتده ، اقتصادی حیاتده ، بیتی حیاتده حریتی، قادینك یکرمنجی عصرك فکرلری و حسلریله تجهیزی ...

دوشوك اولارق کمش‌در . مکتب (١) بوصوك آلتی یدی سنه‌لك
حیاتنده عائله اوزرینه تأثیرلر یاپمغه چابالامامش دکلسه‌ده یا عائله‌نك
متقابل عکس تأثیرلری (٢) آلتنده أزیلمش ، اولمش ، یاخود بوعائله
قارشیسنده منفی بر وضعیت آلمغه مجبور قالمش‌در ! . . شو تقدیرده
مکتب و تربیه مؤسسه‌لرمز قادینلرمزك اسارت فکریه و اجتماعیه‌سندن
متأثر اولارق ایلری کیده‌مه‌مش‌در !..

معارف مسئله‌سنك حل ایدیله‌مه‌مسنده مملکتی علمی صورتده‌طانیما
مقدن عبارت اولان نقصانك بویوك‌تأثیری اولمش‌در . مملکتك‌روحی،
اجتماعی ، جوغرافی ، اقتصادی بنیه‌سی تدقیق و تعقیب ایدیله‌مش‌اولمق
یوزندن اصلاحات و تشکیلات عرفانیه‌مزك مثبت اساسلره استنادی ،
و دیکر مؤسسات اوزرینه مثبت تأثیرلر اجراسی ممکن اولامامش‌در .
معارف مؤسسه‌سی چوق‌زمان چوق یرده بوسبوتون‌محافظه‌کار ومطاع
بر موقعده ورولده قالمش‌در . مثلا ماهیت حقیقیه‌سی بیلنمه‌ین بر
تعصبك (٣) قورقوسی برچوق‌ولایتلرمزده رسمك و رسملی کتابلرك
انتشارینه مانع اولمش ، نفوسی ، مسلك ، و ثروتی ، اخلاق‌وعاداتی،
سویهٔ عرفانی (٤) معلوم اولمایان بر طاقم شهرلرده اعدادی ، سلطانی
مکتبلری نامنه یاپیلان تأسیسات‌عقامته یاخودسفالته محکوم قالمشدر !..

---

(١) بعضی یکی رسمی مکتبلرمز و بعضی کزیده خصوصی مکتبلرمز .
(٢) آچلق ، پاراسزلق ، یوردسزلق ، تعصب ، جهالت کبی تأثیرلر .
(٣) دینی بر محافظه‌کارلق‌دن عبارت اولان تعصبله فکسزلك و ابداعسزلغك
تولید ایتدیکی بر حالت روحیه‌نك تفریق ایدیله‌مه‌مسی کبی ..
(٤) هر مملکتده صنوف عرفانك صنوف اهالی‌یه موازی اولماسی کبی بر طاقم
اساسات اصلاحیه‌نك تطبیقی ممکن قیلاجق معلومات .

معارفك كرى و يا كاش معنالرده تلقيسى ، معلملكك بر مسلك و معلمك بر صنعتكار عالم طانيماماسى ؛ معلم انتخابى اصول و اعتياديته تأثير ايتمش ، مكتبلرمزه مربى معلملر ، عالم صنعتكارلر يرينه « جاهل حوجالر » ڭ و « صنعتسز معلوماتليلر » ڭ كيرمه‌سنه سببيت ويرمش در . يازانك آزلغى ؛ اكثريتله سويۀ فكريه واجتماعيه‌سى دوشوك انسانلرك معلملك مسلكنه مراجعتنى دعوت ايتديكى كبى ، عقلسز بر مرحمتك مسامحه‌سى نتيجه‌سيده بيتيكلرك ، سقطلرك بيله هيئت تعليميه‌يه كيرمسى ممكن اولمشدر !.. ايشته بو عنصرسزلق ، بو سويه‌سزلك ، هم تعليم و تربيه‌نك ترقيسنه ، همده معلملر آراسنده علم تربيه و تدريس بيلنلرك ، عالملركده ظهورينه مانعه تشكيل ايتمشدر .

مكتبلرمزده تعليم وتربيه‌نك وعلم تدريسك مساحه‌لرينه وتجربه‌لرينه مستند و محلى مساحه‌لر ، تجربه‌لرله معدل عامى براصول تقدير وتحقيقه مستند اولماپارق منحصراً تشبيه ، ملاحظه ، تخمين ومنطقله مدافعه‌سى ؛ معلملر آراسنده ، معلملرله اداره‌لر آراسنده دائمى سوء تفهملرك ، ترددلرك منشائى اولمش در . بو اولچوسزلك اكثر احوالده اجنبى مملكتلرينك درس ساعتلرينى و مفرداتنى قالبى قالبنه قبول و تطمين ايتمه‌مزه‌ده سائق اولمش در . عينى سببدن بوكون بو دورلو چيزه‌ن هر هانكى بر اصلاحاتجى‌نك يارين باشقا دورلو ايشله‌مه‌سى ضرورتى چيقمش در !..

اصول تربيه و اصول تدريسك مساحه‌سزلكدن ، قانونسزلقدن متأثر اولماسى كبى ، معارف اصلاحاتنك هر دورلو اساسات علميه و اجتماعيه‌دن محروم قالماسى ؛ اصلاحاتجيلرك صوك درجه نفسى

و حسى حركتلر يايمالرينى انتاج ايتمش‌در . شويله‌كه اصلاحات عرفانيه‌مزده غربك اجتماعى و فلسفى تدقيقات و ملاحظاتنه مستنداسلر دكل ، هر شخصك ، يعنى هر مأمورك طبيعت وذهنيتنك بر نتيجهٔ طبيعيه‌سى اولان قرارلر ، هوسلر ، تمايللر حكمران اوله كلمشدر (١) . اونك ايچين بعضيسى بنساى عرفانى شجرطوبايه ، بعضيسى‌ده مؤسسات عرفانيه‌مزى تملى ، ديوارلرى و چاتيسيله كاركير بر بنايه بكزه‌تمشدر !.. بعضيلرك قاپاتديغى صناعتخانه‌لرى بعضيلرى آچمق ايسته‌مش ؛ بعضيلرى قيشله‌لر كبى معظم دارالمعلمينلر ، بعضيلرى كويلره‌قادارتك درسخانه‌لى معلم مكتبلرى تأسيس ايتمه‌يى دوشونمش‌در !. بر طاقم‌لرى ايسه بر نه‌قول ده‌روش (٢) برتوركيا معارفى غايهٔ خيالنى كورمشلردر !.. ايشته بو نفسى = Subjcetif حركات نتيجه‌سى‌دركه اجنبى تقليدى دوام ايتمش و معارف نامنه معارف آداملرينك حتى أك منورلرينك بيله آكلاشماسى ميسر اولامامش‌در !..

شيمدى افنديلر ! معارف مسئله‌سنى بر مسئلهٔ اجتماعيه كبى تلقى ايده‌جكم ؛ بوتون مؤسسات اجتماعيه ايچين دوغرو اولان حقيقتلردن معارف مؤسسه‌سى ايچين استفاده‌يه چاليشاجغم :

هر مملكتك معارفى يعنى تعليم و تربيه مؤسسه‌لرى ، فكرلرى ، اصوللرى ؛ كندى جمعيتنك بر مؤسسه‌سى اولديغنه نظراً عينى دورده و عينى زمانده كنديسيله برابر ياشايان بوتون ديكر اجتماعى مؤسسه‌لردن ،

---

(١) اصلاحات عرفانيه‌مزك شخصدن شخصه غير متبدل بر سياسته ارجاع ايديله‌مه‌مسى بونك ، يعنى قانونسزلغك نتيجه‌سى‌در .

(٢) پارس جوارنده ورنويده انكلتره‌نك « يكى مكتبلرى » نى تقليداً ياپيلان مؤسسه .

يعنی عائله‌دن ، دیندن ، اخلاق و عنعناتدن ، تجـارت و زراعتدن ، طوپراقدن و طبیعتدن متأثر و آیریجه بونلر اوزرینه‌ده مؤثردر . هیچ بر مملکتك هیچ بر مکتبنده دیکر اجتماعی مؤسساتنك تأثیر ومداخله‌سندن آزاده اولارق ویریله‌جك بر تربیهٔ فکریه و اخلاقیه یوقدر . بر مملکتده ثروت و استحصالاتك تدنیسی ، نفوس و قوتك تناقصی ؛ مکتبلرك‌ده تدنیسنی ، انحطاطنی ایجاب ایدر . دینی بوزوق اولان بر مملکتده حقیقی بر تربیهٔ دینیه ویره‌بیله‌جك مکتب یوقدر !.. عائله‌سی و حکومتی مستبد اولان بر مملکتك مکتبلری‌ده ، تربیـه و تدریس اصوللری‌ده مستبد و ذلیل اولور !.. حریت افکاروحیاته مظهراولمش ملتلرك مکتبلری‌ده حریتلی و حیاتلی‌در .. اونك ایچین بر مملکتك مؤسسات عرفانیه‌سندن مسئول اولان ؛ منحصراً معارفك کندیسی دکل ، دینی ، اخلاقی ، اقتصادی ، عنعناتی‌در . دیکر جهتدن معارف ؛ دین ، اخلاق ، اقتصاد .. کبی دیکر مؤسسات اجتماعیه اوزرینه تأثیره قادردر . مکتبلرینی اصلاح ایدن مملکتلر بنیهٔ اجتماعیلرینی‌ده اصلاح ایتمش اولورلر .. هر مملکتده دین ، ثروت ، نفوس ، تجارت مکتبلرك مقدراتنه تابع‌در . مکتبلر اخلاقك ، دینك ، اقتصادك ترقیسی ایچین فکرلری اعتیادلری ایله مهم حرکتلر و تأثیر یاپمغه مقتدردرلر .. دینیله‌بیلیرکه « مکتبلر ترقیات اجتماعیه‌نك بر عاملی‌در » .

بوتون مؤسسات اجتماعیه کبی معارف مؤسسه‌سی‌ده مثبت ویا منفی بر قیمتی حائزدر : هر دین ، هر اخلاق ، هر تجارت مطلقا ایی ویا کوتو اولمادیغی کبی ؛ هر معارفك بنـالری ، کتابلری ، فکرلری ، اصوللری ، یوللری‌ده ایی ویا کوتو دکل‌در . بر مملکتده معارف ؛

يا تكامل اجتماعيسنك عاملی ویاخود عینی تكاملك مانعی در . علی الاطلاق معارف مؤسسه‌لری (١) تكاملی تأمین ایده‌مز . بونلر آراسنده ایی و كوتو اولانلری واردر . بر مملكتده عددی تكثیره لایق مكتبلر بولوناجغی كبی ، بوسبوتون الحاسی لازم كلن مكتبلرده بولونابیلیر . تكامل ؛ یالكز ترقی ایله دكل ، تردی ایله‌ده ممكن در (٢) نته كیم لزومسز ثروت و رفاهك تزایدینه تأثیرسز مكتبلر (٣) ثروت ونفوسك داغیلماسنی انتاج ایده‌جكی ایچین بر مملكته چوق ضررلی در . بناءً علیه بر عضویت اجتماعیه‌ده معارفك قیمتی : علی الاطلاق كمیتیله دكل ، حقیقی و موافق بر كیفیته مربوط اولان كمیتله و بو كیفیت و كمیتك « تكثیر نفوس » ، « حق و عدالت » ، « انقسام و تزیید ثروت » ، «فردلر آراسنده تزیید علاقه و ارتباط» كبی جمعیتك ترقیات مادیه و معنویه‌یه مؤثر اولماسی وبوخصوصده عضویت اجتماعیه‌نك دیكر وظائفنه مطابق بر وظیفه ایفا ایتمه‌سیله متناسبدر .

بر عضویت اجتماعیه‌ده مختلف معارف مؤسسه‌لرینك مختلف وظیفه‌لری ، عمللری واردر : ابتدائیلر عالیلر بو اعتبار ایله فرقلیدرلر . ابتدائیلر جمعیتجه مطلوب و مقبول اولان ابتدائی (٤) افكار ومعلومات

---

(١) عددلری ، درجه‌لری ، معلملری ، اصوللری ، كتابلری ، پروغراملری قیدسز و شرطسزجه چیزیلن باصیلان مؤسسه‌لر ...

(٢) وظیفهٔ حیاتیه‌سنی غائب ایدن بعض اعضانك حیواناتنك ، انساندن سقوطی ، یاخود كسب صخور ایتمه‌سی ...

(٣) استانبولده مدرسة الخطاطین ، صنایع نفیسه مكتبی‌حك شعبه‌سی ، داوود پاشا ، كلنبوی ، اسكدار سلطانیلری كبی ...

(٤) توركلك ، اسلاملق ، عثمانلیلق ، وطن ، ثروت ... كبی

ابتدائیه‌یی نشر و تلقین ایتمکله موظف اولدقلری کبی ، عالیلرده ابتدائیلرده تشکل ایدن طبقهٔ ناسی سوق و اداره ایده‌جك عاملی ، قانونلی باشلری تشکیله مأموردرلر . یعنی ابتدائیلر عوامك ، عالیلر خواصك مکتبی‌در . جمعیتك حیاتنده هیچ بر مؤسسه دیکری اوزرینه تأثیرسز قالمادیغی کبی مکتبلرده کندی آرالرنده بر تأثیر و عکس تأثیر یاشاتیرلر . ناصل‌که ابتدائیلر عالیلرده ، یتیشه‌ن افکار علمیه و ملیه‌نك تطبیقنه ساحه اولورسه ، عالیلرده او صورتله ایلك قوت و فیضی بر آدام مکتبی اولان ابتدائیلردن آلیرلر ! .. بر مملکتده ابتدائیلرك اك بویوك‌قدرتی ؛ جمعیت یکی بر ایمان و امللہ مجهزاولدیغی دورده متحد و متجانس بر ملت وجوده کتورمك خصوصنده کوریلور (١) بونك کبی رسمی وخصوصی دینیلن مکتبلرك‌ده عضویت اجتماعیه‌نك تکاملنده بروظیفه‌لری واردر : رسمیلر محافظه‌کار وتطبیقجی مؤسسه‌لر ، خصوصیلر تجددکار واختراعجی مؤسسه‌لردر . خصوصیه‌سز بر معارف ؛ لابوراتووارسز برفابریقه کبی‌در ! .. خصوصیلر مأمورلرك دکل ، معارف عالمنده مبارزه و مبادله‌یه مجبور اولان ارباب ثروت و تشبثك مکتبلری‌در . بونلر دائمی صورتده محیط اجتماعیلرینه‌مبارزه آچارق یکی یکی فکرلرك توسع و انتشارینه سبب اولورلر . بناءً علیه « ابتدائی لازم دکل ، عالی لازم ! » دیمك ناصیل اکسیك ایسه « عالی لازم دکل ، ابتدائیلره اهمیت ویرملی ! » دیمك‌ده اویله‌جه سقطدر ! .. مؤسسات خصوصیه‌نك استحقاری ایسه دولایسیله‌رسمیلر ایچین بر ضرردر ... شو قادارکه‌هر مملکت ثروتنه ، نفوسنه ، اسباب

---

(١) بالقان ملتلرینك تاریخ تجدد و انقلابنده معارف ابتدائیه .

عرفانه و زمانه کوره تحصیل عالیسنی داخلنده ویا خارجنده ویرمك ضرورتنی حس ایدر . فکراً ، اجتماعاً ضعیف اولان مملکتلرده مؤسسات عالیه طفیلیدر ؛ یعنی باشقا جمعیتلرك تشکیلاتنه طاقیلیر . بویله مملکتلر تربیهٔ عالیه ایچین دیکرلرینه مراجعت ایدر و انجاق بر تکامل کچیردکدن صوکرا مؤسسات عالیه‌سی استقلالنی آلیر ...

معارف مؤسسه‌سنك وظیفه‌سی دور تاریخیسنه کوره متبدلدر . مکتبلر زمانه کوره روحلرینی دکیشدیریرلر ؛ صیراسنه کوره انقلابجی ، صیراسنه کوره محافظه‌جی اولورلر ... یکی بر غایهٔ املنه ایناناں ووارمق ایسته‌ین جمعیتلرده معارف مؤسسه‌سی صوك درجه متحرك و متکامل اولور . بویله بر عضویت اجتماعیه‌نك مؤسساتنده توازندن زیاده تحاول و تطابق کورولور . کتابلر ، پروغراملر ، اصوللر .. هر شی دکیشیر . مؤسس و قلاسیك هیچ بر تشکیلات و تأسیسات ، هیچ بر شی بویله دورلرده قرار بولاماز . بو کون یاپیلان هر ایی شی یارین یاپیله‌جق داها ایی ، داها مطابق شیله ییقیلیر ! . . انقلاب و تحاول دورلرینك معارفیده انقلابجی و تحاولجی اولور . وقتاکه عضویت اجتماعیه بوتون خسته‌لقلرینی ، بحرانلرینی کچیرر و بر نقاهت و انکشاف دوره‌سنه کیرر ؛ معارف مؤسسه‌لری ده عینی استعداددن مستفید اولورلر . مکتبلر ، درسلر ، کتابلر ، اصوللر بر انتظام و قطعیت آلیر ، بر بر توازن حاصل اولور . تربیه و تدریساتی بویوك برانتظام و آهنکله اجرا ایدنلر ؛ یالکز متوازن و متکامل جمعیتلردر . یکی ملتلرده ، یکی معارفلرده ایسه بو اعتدال و توازن یوقدر ...

معارف ملی و محلی بر مؤسسه‌در . هر مملکتك معارفی کندیسنه

کوره‌در . هیچ بر مملکتك معارفی دیکرینك معارفی اوله‌ماز. مؤسسات عرفانیه‌نك تربیه ، تدریس ، حیات . . . کبی عنصرلری بلا تبدیل و تعدیل بر مملکتدن دیکر مملکته نقل ایدیله‌مز . . . بر عضویت حیوانیه و نباتیه‌نك اعضا و اقسامی کندینه کوره اولدیغی کبی ؛ بر جمعیتك دینی ، اخلاقی ، اقتصادی ، معارفی‌ده معین بر دورده کندی عضویتنه ، کندی تکاملنه صوك درجه موافق‌در . بر حیوانه بر نباته هر هانکی بر پارچه أت ویا دال آشیلانامایاجغی کبی بر مملکته‌ده هر هانکی بر پارچه معارف ، تربیه و تدریس علاوه ایدیله‌مز ! .. هر جمعیتك مؤسساتی کندی تکاملنی تأمین ایتمك شرطیله ایی و خیرلی‌در. بر جمعیت ایچین پك خیرلی و پك ایی اولان بر عادتك ، بر دینك ، بر اخلاقك دیکر بر جمعیته‌نقلی نه‌دن و نیچین مضر ایسه ؛ بر تربیه‌نك ، اصول تدریس و تربیه‌نك‌ده بر ملتدن دیکر ملته اوندن نقلی اوندن و اونك ایچین ضررلی‌در ! .. هر مملکتده معارف تشکیلاتی ؛ او مملکتك « صنوف و طبقات اجتماعیه‌سنه ، طبیعت اقتصادیه‌سنه ، نفوس و کثافت نفوسنه ، دیننه ، اخلاقنه ، اقلیمنه ، روحنه » تابع‌در . بناءً علیه معارف ؛ هر مملکت ، هر محیط انسانیت ایچین ملی و محلی اولابیلیر . و ینه « پروغرام ، لیلیلك و نهاریلك ، مختلط تربیه = Coéducation » کبی مسئله‌لر هر مملکت ایچین ، بر صورتله مطالعه و حکم اولنور و علی‌الاطلاق بونلر ایی ویا کوتودر دینیله‌مز ...

معارف مؤسسه‌سی ، بوتون اجتماعی مؤسسه‌لر کبی ، عائد اولدیغی جمعیتك ایدألندن متأثر اولور ! هر مملکتده معارف تشکیلات وتأسیساتنك طبیعت اساسیه‌سی « حیاتده‌کی غایهٔ املنه ، حیاتی

تلقیسنه » کوره (١) بر دورلودر . دینی جمعیتلرك معارفی دینی (٢) اولدیغی کبی اقتصادی ، نیوی جمعیتلرك معارفیده اقتصادی ودنیوی (٣) اولور . هیئت فکر و املی اوزرینه ابتنا ایدن بر هیئت اجتماعیه نك مکتبلری ، تربیه لری ، تدرسلرنده ملی اولور . (٤) بو فکریت و حسیات یالکز او مکتبلرك تربیه لرنده دکل ، اصوللرنده ، بنالرنده ، صیرالرنده ، قابلرنده بیله کورولور !.. دیکر جهتدن ایده آلسز بر مملکتك معارفنده ایده آلسز اولور . اونك ایچون معارفدن اول نظر دقته آلنه جق بر ایده آل واردر . هر معارفك ، خصوصیله هر معارف ابتدائیه نك قیمتی اول باول صیرالرینك ، درسلرینك ، اصوللرینك قیمت روحیه و فلسفیه سیله دکل ، فقط بوتون بو وسائط ومعنویاتك ایده آله خدمت و مطابقت درجه سیله اولچولور . مزین صیرالر اوزرنده ایده آلسز ، املسز یاشایان معارفلر اولدیغی کبی ، قارانلق زندانلرده املر یتیشدیرن ایدئلی معارفلرده واردر !.. انقلاب و تکامل اجتماعی یه خادم اولان شکل عرفان دائما ایکنجی نوعدندر ..

معارف ؛ دین ، اخلاق ، عادات ، اقتصاد کبی زمانده متحرکدر ؛ هر زمانك ، هر عصرك کندیسنه کوره بر معارفی کندیسنه کوره تربیه و تدریسی واردر . هر شکل معارف بر دور تاریخی نك نتیجهٔ ضروریه سی اولدیغی کبی ، یکی بر دور تاریخی نك ده عامل مقدمی اولور . چونکه ملتلر عینی زمانده تاریخلرینك محصولی و کندی قدرلرینك عاملی درلر ... « ایی بر تربیه ایی بر تدریس » سوزلری

---

(١) حیاتی استحقار ایدن بوتون اسلام مملکتلرنده مکتب بر مزاردر !..
(٢) اسکی محله مکتبلرنده تربیه وتدریسنده ازبر ، قورقو ، تعبد ، ایناننق .
(٣) آمریقا ، آلمانیا ...
(٤) بولغارلر ، یونانلیلر ...

دائما زمان ایله مقیددر . نته کیم بر عصر اول ایچین پك ایی اولان بر تربیه ؛ بوکون ایچین پك کوتو اولابیلیر (١) بوکونك ایی تربیه‌سی یارینی اداره ایده‌مز . « دورینك تکاملی و ترقیسنی اعظمی صورتده تأمین ایده‌بیلن » هر شکل تربیه ؛ او زمان ایچین ألك ایی تربیه‌در . بناءً علیه تربیه و تدریس یعنی معارف مؤسسه‌سی‌ده دین ، اخلاق ، اقتصاد ،.. کبی بوتون دیکر اجتماعی مؤسسه‌لرله برلکده متحرك و متکاملدر . اینته ، هر دورك بر تربیه‌سی اولدیغی کبی یکرمنجی عصرك‌ده بر شکل تربیه‌سی واردر . یکرمنجی عصرده شکل تربیه « فردك و جمعیتك قیمت استحصالیه‌سنی تزیید » نقطه‌سندن طوپلانیر . و بو خاصه‌نك تربیه‌ده ویردیکی شکل ؛ بعضاً اقتصادی بعضاً ملی ، وطنی ، بعضاً‌ده مختلطدر . عینی خاصه ایله انسانلر متمادیاً علوم و فنونی ، صنایع وزراعته تطبیق ایتمکده‌درلر . هر دورده معارف ؛ عصرینك ایدآلندن ، شکل مبارزه‌سندن ناصل متأثر اولمشسه (٢) بوکونده بوتون مملکتلرك معارفلری عصرینك ایدآلندن و شکل مبارزه‌سندن متأثر اولمق اوزره اقتصادیله‌شه‌جك ، دنیویله‌شه‌جك ، ملیله‌شه‌جك ، محلیله‌شه‌جکدر ...

شیمدی‌یه قادار معارف مسئله‌سنی بر مسئلهٔ اجتماعیه کبی تدقیق ایتدم . شمدی مسئله‌یی بر مسئلهٔ پسیقولوژیه کبی تدقیق ایده‌جکم . چونکه معارف مسئله‌سی ؛ بر مسئلهٔ اجتماعیه اولدقدن صوکرا ، بر مسئلهٔ

---

(١) دینی قورتو اوزرینه مؤسس برانضباط اخلاق ، دین ، قرائت ، املاء ، حسابدن عبارت بر پروغرام .

(٢) یونانلیلرده عقلی و بدیعی ؛ قرون وسطاده دینی و ایسقولاستیکی ، تورکلرده دینی عسکری ، یکرمنجی عصرده علمی اقتصادی .

روحیه‌در ، و بر مسئلهٔ روحیه کبی ده مطالعه ایدیله‌لی‌در . معارفك بر مسئلهٔ اجتماعیه کبی تدقیقی ؛ بزه بر مملکتده اصلاح و تأسیس معارفك یوللرینی یعنی « معارفك سیاست وحکومتی » نی کوستره‌ریر . بو « سیاست و حکومت ایشی » معلملرك ، مربیلرك دکل ، « سیاستجیلرك ، و سیاستجیلری ارشاد ایده‌جك اولان فیلسوفلرك ، خصوصیله اجتماعیاتجی تربیه‌شناسلرك » ایشی‌در. حالبوکه معلم ومربینك علمی ؛ اجتماعیات و فلسفیات تحتنده ، منحصراً تعلیم و تربیه‌یه ، صنعتنه تعلق ایدر . ازجمله علم تربیه = Pédagogie ، علم تدریس = Méthodlogie معلملك صنعتنك علملری‌در. بر مملکتك معارفنده اصلاحات ؛ اولا معارف مؤسسه‌سنك اجتماعاً حلنه و ثانیاً اصول تربیه و تدریسك اصلاحنه متوقف‌در . اونك ایچین معارف مسئله‌سی اولا بر « سیاست علمیه » ، ثانیاً بر « اصول و تأثیر » مسئله‌سی‌در . علمی و اجتماعی بر سیاسته متصل اولمایان هر نوع اصلاحات تربیویه و تدریسیه عقامته محکوم‌در . چونکه بو قبیل تشبثلر قدرت وثروتك ضررلی صورتده داغیلماسندن باشقا بر نتیجه ویره‌مز !..

معلم ؛ نه منحصراً بر روحیاتجی ، نه‌ده منحصراً بر تطبیقاتجی‌در . « معلم ؛ علم و عمل عنصرلرینك فردده اجتماعندن » چیقار . بو مخصوصله یعنی معلملرك هم عالم وروحشناس ، هم‌ده معلم و صنعتکار اولماسی لازم‌در . معلملك‌ده ، موسیقیشناسلق ، رساملق و آقتورلك کبی بر صنعت‌در . بناءً علیه معلمده ارثیتك ، فطرتك بر حصهٔ مداخله‌سی بولونمق لازم کلیر . بو ارثیتك باشلی عنصرلری ذکاده مهم بر «قدرت ابداعیه » = Imagination néation ،بدن و روحده بر «قدرت تلقینیه» = Suggestion در . تلقین ، بر طاقم اوصاف روحیه کبی

صحت ، قوت ، بوی ، سیما ، سس ، طور ... کبی بر طاقم شرائط بدنیه‌ده ایستر . معلم تربیهٔ عمومیه‌سی نامنه تدریس ایده‌جکی بوتون بحثلر فوقنده بر اکتسابه ، تربیهٔ مسلکیه‌سی نامنه‌ده باشده «علم روح فردی = Psychologie Individuelle » و « علم روح اجتماعی = Psychologie Collective » اولمق اوزره فلسفی ، بدنی ، بدیعی و ابداعی ، فردی ، اجتماعی تحصیللره و تطبیقلره مجبور و محتاج‌در.

ایشته بوتون بو شرائط و عناصر خارجنده « معارف مسئله‌سی ؛ بر بنا ، درسخانه ، آبدستخانه ، صیرا ، لوحه ، تخته ، دمیر ... مسئله‌سی » در . بونلر ؛ معارفك روحنه ، معنویاتنه دکل ، شکلیاتنه = Morphologie عائددر . حقیقت حالده معارفك اك تالی قسمی بو شکلیاتی‌در . « شکلیاتك اهمیت مخصوصه‌سی انجاق و یالکز اجتماعی و ملی بر سیاست عرفانك تأسیسیله ، معارفك هم اجتماعی ، هم‌ده روحی ، فردی نقطه‌لردن حلندن صوکرا باشلار . » ایشته او زمان معمارلرك ، مارانغوزلرك مکتبه ، اشیایه مداخله‌سندن بر منفعت حاصل اولور . و ملتك معارفه روحاً اولدیغی کبی ، شکلاً ده احتیاجلرینه تطابق و توافق ایده‌رك بر عضویت متجانسه حالنی آلیر ...

معارفك بر مسئلهٔ اجتماعیه و پسیقولوژیه کبی مطالعه‌سندن چیقاریله‌جق اك مهم نتیجه « اصلاح معارفك ، اولا اجتماعی = Sociologique ، ثانیاً روحی = Psychologique و روح اجتماعی، ثالثاً و نهایت مادی و صناعی » بر مسئله اولدیغی‌در . شو تقدیرجه سیاست و حکومت عرفانیه‌مزه ویریله‌جك استقامتك تعیینی ؛ انجاق « ملی و محلی بر تدقیق » نتیجه‌سنده حل ایدیله‌بیلیر . معارف مؤسسه‌سی اداره ایدن اسباب و قوانین بر کره نظر اعتباره آلندقدن صوکرا ،

بونلرك تطبيقی ایچین یرلی مساعی‌یه احتیاج حاصل اولور ... بو مساعی‌نك خطوط اساسیه‌سی شوندن عبارت اولملی‌در :

مملکت ؛ اجتماعاً و احصاً (١) تدقیق ایدیلمه‌لی‌در : مملکتك عرقلری ، دینلری ، مذهبلری ، قبائل و جماعاتی ، صنوف و طبقات اهالیسی ، مسالك اقتصادیه و فکریه‌سی ، مسالك حرفه‌سی ، حیات اجتماعیه‌سی ، عنعنات دینیه و ملیه‌سی ، وفیات و تولدات نسبتی ... تدقیق و احصا ایدیلمه‌لی‌در ...

مملکت ؛ اقتصاداً و جوغرافیا تدقیق ایدیلمه‌لی‌در : مملکتك اراضیسی ، اقلیمی ، نفوسی ، یوللری ، مساکنی ، منابع اقتصادیه‌سی ، اوفاق و بویوك صنایع مرکزلری ... تدقیق و احصا ایدیلمه‌لی‌در ..

مملکتك تاریخی و عرقیتی تدقیق ایدیلمه‌لی‌در . عثمانلی ملتی ناصل بر تکامل تاریخی کچیرمشدر ؟ ناصل بر ایدأله یاشامش ، بو ایدآلی ناصل ضعیفلامش و اولمش‌در ؟ یعنی عثمانلی تاریخنك فلسفه‌سی نه‌در؟ عثمانلی تاریخی ماضیسنه نظراً آتیاً ناصل بر سیر آلمغه مستعددر . تورکلرك عرقی ، ملی سجیه‌لری نه‌در ؟ بو سجیه‌لرك اسباب وعوامل تشکلی نه‌در ؟ هپ بونلر تدقیق ایدیلمه‌لی‌در ...

مملکتك احوال روحیه‌سی تدقیق ایدیلمه‌لی‌در : بوکونکی عثمانلیلرك ، تورکلرك فرداً و اجتماعاً حائز اولدقلری روحك ، تربیه‌نك ، اخلاق و عنعناتك فارقه‌لری تعیین ایدیلمه‌لی‌در . بو روحده اوزون بر تاریخك تولید ایتدیکی ثابت خاصه‌لر ایله سوء اداره و سوء حیاتك براقدیغی کچیجی ایزلر تفریق ایدیلمه‌لی ؛ بوصورتله تورکلرك آلمغه محتاج ومستعد اولدقلری تربیهٔ عمومیه‌نك ماهیتی و شکلی تعیین ایدیلمه‌لی‌در ..

---

(١) ایستاتستیق نقطهٔ نظرندن .

مملکت تربیه و تدریس نقطه‌سندن تدقیق ایدیله‌لی‌در : مملکتده‌کی مسلم و غیر مسلم، تورك و غیر تورك مکتبلرك عددی ، موقعی ، بنالری صیرالری ، تدریساتده‌کی اصوللری ، واسطه‌لری ، تربیه‌ده‌کی غایه‌لری ، تلقیلری ، جزالری ، معلملرك منشأ و تکامللری سویهٔ اجتماعیه وفکریه‌لری ، طلبه‌لرینك عددی ، دوامی ، احوال بدنیه وروحیه‌لری ، هپ تدقیق ایدیله‌لی‌در ...

ایشته افندیلر ! بنجه مملکتده یاپیله‌جق هر دورلو اصلاح وتجدد حرکتلرینك استقبالی ؛ بو یرلی معلوماتك وجودینه متوقفدر . عثمانلی مملکتی و ملتی نه‌قادار چوق بیلنیرسه ، عثمانلی معارفیده اوقادار امین بر قافا و أل ایله اصلاح ایدیله‌بیلیر !.. چونکه هر هانکی مسئله‌ده اولورسه اولسون ، اصلاحات ؛ اعظمی شعوره ، اعظمی تفکره تعلق ایدن بر تشبثدر ... معلومات و مشاهداته استناد ایتمه‌ین ، افکار و قوانینه باقمایان بر اصلاح ؛ اصلاح دکل ، بعضاً بر حرکت ارتجاعیه ، بعضاًده بر صولت تجاوزیه‌در !..

شیمدی خریطه‌سز ، ایستاتیستیقسز مملکتده یالکز معلوم اولان عناصره استناداً ملی بر تربیه‌نك اساسلرینی کوسترمکه چالیشاجغم ؛ بزی ، کندیمزی اجتماعی ؛ جوغرافی ، اقتصادی ، تاریخی و عرقی ، روحی ، تربیوی و تدریس نقطه‌لردن قاباجه تدقیق ، و مثبت و منفی قوتلرمزی تعیین ایده‌رك بو صورتله مثبتلری تشجیعه ، منفیلری امحایه ساعی بر تربیهٔ ملیه‌نك دستورینی قرارلاشدیراجغم . کرچه مسئله‌یی حل ایتمش اولمایه‌جغم ؛ فقط هیچ اولمازسه حلنه تشبث ایتمش بلکه بویله بر اندیشه یاشاتمش اولاجغم ...

تورکلر ؛ دینی عسکری بر مدنیتك بوتون صفحاتنی یاشادقدن

صوکرا ، قوجامش و نهایت یکرمنجی عصره کوره یکیله‌شمکه باشلامش بر هیئت اجتماعیه‌در . تورکلر ؛ دینده (١) اخلاقده (٢) صناعتده (٣) تجارتده ، زراعتده (٤) تربیه‌ده (٥) حیات اجتماعیه‌ده ... همان قرون وسطایه محاذی بر طاقم اشکال و مؤسساته مالکدرلر . فکراً یکیلکه تمایل ایدن ملتمز ؛ عادةً وحیاةً اسکی زمانلرك روحیله یاشایور !.. دونکی مدنیتك برطاقم انقاضی بوکون الآن خرافات وعنعنات شکلنده عائله‌ده ، مکتبده ، خارجده یاشامقده‌در !..

تورکلر زراعته مساعداولان مملکتلرنده چفتجی یاشامش ویاشایان بر ملتدر . چفتجیلك ، چوبانلق ؛ تاریخلری ، عرقلری قادار اسکیدر . صناعت جهتندن تورکلر ؛ بویوك صنایع Grande Industrie (٦) دوره‌سنه داخل اولامامش ، أل ایشنده و تزکاه باشنده قالمشلردر ... حالبوکه تورکیه‌نك ، انکشافه مساعد برچوق منابع ثروت و قدرت اولدیغنی اقتصادجیلر سویله‌مشلردر .

تورکلر ؛ حربی و زراعی بر ماضینك داها اول یاشادقلری کوچبه حیاتنك نتیجهٔ ضروریه‌سی اولارق بر طاقم اوصاف دماغیه کوسته‌ر - مکده‌درلر . خصوصیله بدنده ، اعضاده مطابقتدن (٧) کری قالمشلردر . ذکا ، فکر خصوصنده قابلیت ابداعیه‌لری ضعیف‌در . وطبیعتیله فکرلری ،

---

(١) شکل عبادت ...
(٢) قیافته و اخلاقه عائد تلقیلرمز ...
(٣) اوفاق صنایع دوری ، أل ایشلری ، تزکاه حیاتی .
(٤) صابانلر و شکل زراعت ، تشکیلات زراعیه‌مز .
(٥) هر خصوصده باشه اطاعت و محویت فردیه اوزرینه مؤسس بر تربیه .
(٦) بویوك سرمایه‌یه و تقسیم عمله‌مستند شکل صناعت .
(٧) ماکنه و آلت و اینجه اشیا قوللانمق خصوصنده‌کی قابلیت بدنیه .

تلقیلری نصیدر . بو نصیلکده دینك بر تأثیری اولمشدر . محافظه‌کارلق ، مسائل حیاتیه و اداریه‌ده‌کی بسیطلکلری‌ده بو طبیعت فکریه‌لرینك بر نتیجه‌سیدر . عسکر و آمر یاپان ، چفتجی وچوبان پاشاتان ماضیٔ مدنیتلری تورکلرده آمریت و تحکم‌عینی‌زمانده اطاعت و انقیاد قابلیتلرینك آشوری درجه‌ده نمالانمسنه‌سبب اولمشدر . دیگر جهتدن تورکلر ؛ صبور ، متوکل و چوقی قدرجی انسانلردر ... ینه بو مختلف عناصر روحیه‌نك نتیجه‌سی اولارق تورکلرده استحقار حیات ، قناعت ، تشبثسزلك گوزه چارپار ...

تورکلرك تربیه وتدریساتنه گلنجه ، بونك‌مختلف نقطه‌لردن‌تدقیقی مناسبدر . تشکیلات مادیه‌جه تورکلرك بوگونکی‌مکتبلری‌ماضیلرندن ومدنیتلریله تماسده بولوندقلری ملتلردن (١) ملهمدر . شویله‌که : مکتبلر (٢) بنالری‌اعتباریله بعضاً‌اسکی مدرسه‌لری بعضاً‌ده زندانلری ، داها یکیلری اکثریا قیشله‌لری (٣) ألك یکیلری آوروپا مکتب بنالرینی تنظیر ایدر . مکتب بنالرنده بر سرای ، بر کوشك ، بر صیفیه ، بر عملیاتخانه‌نك تشکیلاتی هیچ نظر اعتبار و تقلیده آلنمش دکلدر !.. صیرالرك ، آلتلرك ترتیبی ؛ رشدیه‌دورینه‌قادارمدرسه‌دن ، رشدیه دورندن صوکرا — اساساً کلیسالرك صیرالرینی تنظیرایدن — آوروپا مکتبلرینك ترتیباتندن ملهمدر . بو صنفلرده بر معبد انتظام ووضعیتی گوزه چارپار . معلم کرسیسی واعظ کرسیسی یرنده بوتون صیرالر ، و بو صیرالرده اوتوران آداملر واعظه متوجه و اکسه

---

(١) آوروپالیلردن ، بالخاصه فرانسزلردن .

(٢) اسکی وقف محله مکتبلری .

(٣) عسکری رشدیه‌لری ...

اكسيه ناظردر . توركلرك صوك زمان مكتبلرنده كورولن داراق ، قارانلق ، باغچه‌سزلق ؛ هب حياتى تلقيلرينه عائد ايمانلرينك مادى دليللرى‌در !..

توركلرك تدريساتنه كلنجه ؛ معارفك بو عنصرنده دينى و عسكرى اولان ماضيلرندن ، طبيعت ذهنيه‌لرندن چوق متأثر و ملهم‌در . شويله كه : تدريساتك طبيعت اساسيه‌سى اولاً حافظوى اولمقدر . مكتبلرنده ، آكلامق ، دوشونمك ، محاكمه و ملاحظه ايدرك هضم ايتمك يوقدر ، يالكز و يالكز أزبرلمك شكلنى ، سسنى ، صيراسنى بعضاً فكرينى ، محاكمه‌سنى ... أزبرلمك واردر . بو شكل تحصيل و تدريس ؛ مدرسه‌لرك ، مدرسه عنعناتنك دوامندن ، قسماً ده فكر تنقيد و ابداعلرينك كافى درجه‌ده تنميه ايديلممسندن ايلرى كلمشدر ... تدقيق ، مقايسه ، تجريد و تعميمدن عبارت اولان استقراء = Induction توركلرك تدريساتنده اولمايان بر شكل تفكر ، بر طرز استدلالدر . . توركلرك عرفنده واراولان اصول ؛ يالكز — بر نصى ، بر مبدأى ، بر كلامى پارچالامق و اوندن متمادياً نتيجه‌لر چيقارمقدن (١) عبارت اولان — استنتاج = Déduction در . بو طرز محاكمه ؛ توركلرك اساساً و دينى اولان ماضيلرينه چوق توافق ايدر . اونك ايچين تدريسات مليلرينه دائما « تدريسات دينيه و تعليمات عسكريه » شكل و ماهيتى ويررلر . توركلرك مكتبنده معلم ؛ عينى زمانده بر واعظ و قوماندان‌در ... طلبه ايسه ، يالكز امر و نهى اخذ و اجرايه مأمور قوللردن ياخود نفرلردن عبارتدر . ينه توركلرك معنويات و اخروياته چوق زبون

---

(١) معارفى بر كره بنايه ياخود آغاجه بكزه‌تدكدن صوكرا اوندن متمادياً دوغرو ياكلش نتيجه‌لر آلمق ...

اولمالرینك خصوصیله صوك زمانلرده فکر تجاریلرینی وحس حیاتلرینی غائب ایتملرینك بر نتیجه‌سی‌ده تدریسات ملیه‌لرینك مادی = Positif و شیئی = Objectif اولقدن زیاده ، خیالی و کلموی اولماسی‌در !.. حیوانات ، نباتات ، طبقات ، جوغرافیا ... کبی ك مثبت و مشهود درسلرده بیله ك خیالی و معنوی یوللردن کچرلر !.. درسلر ؛ هپ تخیل و توهم اساسنده ویریلیر ... کوستریلوب ، یاپدیریلوب دوشوندورلمز ، یالکز جه اوقوتولوب تخیل ایتدیریلیر !..

تورکلرك تربیهٔ اخلاقیه‌ده‌کی مسلکلرینه کلنجه ؛ بونك‌ده طبیعت اساسیه‌سی ؛ دینی و عسکری اولمق‌در . اخلاق ، فضیلت ، عدالت .. هپ برامر الهی ، بر امر قوماندانی ؛ یاخود بر باباك ، بر حوجانك ارزوسی و طلبی ویریلیر !.. مکتبلرنده افکار اخلاقیه ؛ دینیله‌بیلیرکه افکار دینیه‌نك اداره‌سی آلتنده‌در . تربیهٔ اخلاقیه‌ده مکتبلرك طانیدیغی و مراجعت ایتدیکی یکانه حسلر ؛ جسمانی حسلر (١) ایله خوف و تهدیددر !.. تقلید ، تلقین ، عزت نفس کبی حسیات اخلاقیه‌یه ؛ پك آز کیشی مراجعت ایدر !.. تورك مکتبلرنده‌کی اصوللر ؛ تشبث و تفکر شخصی‌یه ممکن اولدیغی قادار آز یر براقوب ، مطاوعت ومنفیتی بوتون معناسیله تلقین ایدر ؛ معلملر ؛ چوجوغك شخص فکری ووجدانی‌سندن صانکه بر « قورقو و اسارت ما کنه‌سی » چیقاریرلر !.. بو اعتبار ایله مکتبك حیات عمومیه‌سنده معلملر امام وواعظ وظیفه‌سنی ... مبصرلر ، معیدلر ، مربیلرده اونباشیلر وضابط وظیفه‌سنی کورورلر ..

تورکیه وتورکلر حقنده‌کی شو قابا طاسلاق مطالعه ؛ تورکیه‌وتورك

---

(١) دایاق ، آج براقق ، آیاقده طوتمق ...

معارفنده ، تربيه وتدريسك ناصل بر طبيعت وسيمايه مالك اولاجغنى تعيين ايچين كافيدر . ايشته مملكت وملتك سجيه‌سندن چيقاريلان فكرلر ؛ معارفك سجيه‌سنى تعيينه مدار اولور . ملى بر تربيه‌نك آنا خطلرى ملى فكرلرك ، ملى نقصانلرك ، ملى احتياجلرك تدقيقيله ظاهر اولور . توركلر ؛ ابتدائيدن عاليه‌قدار بوتون مؤسسه‌لرنده قوتله‌شمك ، معاصرلاشمق ايچين بر طاقم خاصه‌لرينى محوه ، طاقملرينى‌ده تثبيت و تشديده محتاجدرلر . تثبيت وتشديده محتاج اولدقلرى خاصه‌لرك هيئت مجموعه‌سى « تربيهٔ مليه » يى تركيب ايدر :

توركلر ايچين تربيهٔ بدنيه‌ده « مطابقت » لازمدر . مطابقت ديه‌رك افرادك وجوده صاغلاملق ، دايانيقليلق خاصه‌لرينى دكل ، فقط اعضا و اقسامك ايشده ، آلتده ، ما كنه‌لره ، اشيايه ، وسائطه توافق وتطابقنى قصد ايديورم . چويكلك ، بجركليلك ، هپ ملى تربيهٔ بدنيه‌نك ، ملى رياضتك تأمين ايده‌جكى قابليتلردر . ايشته توركلرده‌أك چوق اكسيك اولان بدن تربيه‌سى بو نوعدندر . صناعتده بسيطلك ، تجارتده بسيطلك ، زراعتده بسيطلك ، حياتده بسيطلك توركلرك اشيا ايله محاربه و مجادله‌لرينى قولايلاشديراجق بر تربيهٔ بدنيه‌دن ، محروم براقمشدر . . بو اعتبار ايله توركلرك تربيهٔ بدنيه‌سنده جمناستيق و عسكرلك كبى ، يالكز حركات ميخانيكيه‌يه دكل ، خصوصيله فكرله وجودى برلكده چاليشديران فكرلرك حركتلرينه مطابقتى تسهيل ايدن ادمانلره اهميت ويرمك لازمدر . بالخاصه وجودك آلاره ، قوللره تعلق ايدن تربيه‌سى ؛ توركلرك تربيهٔ مليه‌سنده اهميتلى بر موقع آلمالى‌در .

توركلرك تربيهٔ فكريه‌سى مثبت ومادى اولمالى‌در . توركلر بالخاصه صوك سنه‌لرده قافالرينى اوهام و خيالات ايله چوق يورمش ، فوق‌الطبيعه

قوتلره ، معنویتلره چوق ایمان باغلامش بر ملت اولدقلرندن ، بوندن باشقا غربده علوم مثبته و مادیه‌نك تولید ایده‌كلدیكی صنایع و تجارته ، شكل زراعته چوق اوزاق باشلادقلرندن علوم طبیعیه وحكمیه اوزرینه مستند بر تربیهٔ فكریه‌یه احتیاجلری هر ملتدن زیاده‌در ... بوتدریسات بالخاصه ذكانك استقراء = Induction ، یعنی حادثه‌لرك تدقیقندن سببلره ، قانونلره انتقال ایتمك شكلنی تنمیه‌یه خادم اولاجقدر . توركلری بویله‌جه حادثه‌لری تدقیقه ویالكز حادثه‌لرك تدقیقیله قانون چیقارمغه و هر قانونی تحقیقه آلیشدیرمق ؛ اونلرك اك ضعیف اولان قابلیتنی قورتارمق دیمكدر ...

توركلرك تربیهٔ فكریه‌سی ابداعی اولمالیدر : توركلرك بوتون درسلری ، تربیه‌لری فردده ابداع ، ایجاد ، اختراع ، تحری ، كشف و تطبیق ملكه‌لرینی تنمیه ایدیجی اولمالیدر . أزبرله‌مك ، اینانمق ، قبول ایتمك یرینه ؛ شبهه ایتمك ، تحقیق و ایجاد ایتمك ، قناعت یاپمق خاصه‌لرینی ... اشیاده تقلید ایتمك ، قوپیه ایتمك یرینه ؛ تعدیل ایتمك ، ایجاد ایتمك ، تعمیر و اصلاح ایتمك ، یكیله‌مك قوتلرینی احیا ایتمه‌لیدر . بوتون درسلر حكمتلر ، كیمیالر ، رسملر ، ایشلر ... — توركلرك منفی و محافظه‌كار اولان قافالرندن مثبت و مبدع قوتلر چیقاراجق صورتده — یعنی ابداعی ، ایجادی ، تجربی ، تطبیقی ، تحقیقی اصوللرله دیریله‌لیدر . داها دوغروسی حیات و مبارزه ایشلرنده اولدیغی كبی تعلیم وتربیه ایشلرنده‌ده توركلر بر مستحصل اولارق یاشامالیدر . خلاصه تربیه‌وتدریس ملتك مایه‌سی «اوقوتمق یازدیرمق» ایله دكل ، حتی « اوكره‌تمك و آكلاتمق » ایله‌ده دكل ، فقط «قازانمق ، استحصال ایتمك » ایله یعنی « تجربه و تشبث شخصی » ایله

یوغورولمالیدر ... اونك ایچون، بالخاصه ابداع تربیه‌سی ویرمکله مکلف
اولان رسم، اَل ایشی، تزیینی، تیاترو وایزجیلك کبی ... درسلره
تورکلرك ملی بر ماهیت، ملی بر اهمیت ویرمه‌لری لازمدر.

تورکلرك تربیهٔ حسیه‌سی ملی اولمالیدر. تورکلرده دینی وعسکری
اعتیادات نه‌قدار قوتلی ایسه ملی، عرقی قابلیتلرده اودرجه ضعیفدر..
تربیهٔ ملیه‌لرنده صرف بویوك ایدئالی اولان «ملیت» ه بویوك برحصه
آییرمق ایجاب ایدر. بو ملیت مسلم وغیر مسلم عناصر آراسنده هر درلو
افراطپروزانه تظاهراته مانع بر «علمیت و فکریت» ایله مجهز
اولمالیدر. شویله‌که ملیت مسئله‌سنده «کور احتراصات» یرینه
«شعورلی وفکرلی حسلر» ك تعیینه چالیشیلمالیدر. «تورکلك ایچون
تورکلك» یرینه «تورکلر ایچون تورکلك» دستورینی [illegible]، «ملیت
ایچون ملیت» یرینه؛ «زراعتده ملیت، تجارتده ملیت، صناعتده ملیت،
معارفده، حیاتده، عبادتده ملیت» قانونی اقامه ایدیله‌لیدر. عملی،
تاریخلی، جوغرافیالی، اقتصادیلی ملی برلکلرینی، ملی وارلقلرینی
دیریلتمه‌لیدر ... آنجاق بو عقلی ودنیوی شرائطده بر تورك ملیتندن
بر تورك وارلغندن بر تورك برلکندن قوت، حیات بکله‌نه‌بیلیر!..
تورکلرك تربیهٔ ملیه‌لری مطلقا ملیلرندن ملهم اولمالیدر. تورکلرك
لسانی، معمارلغی، خطاطلغی، تزییناتجیلغی، رقصلری، عسکرلکی،
عنعنه‌لری ماصاللری ... بو ملیتك قوتنی ویره‌لیدر. ملیت سیاستنده
نفسیاته = Subjectivisme و تلقیناته استناد ایتمه‌لی، حقیقیات
ومثبتات ایله طارتیلمالیدر.

تورکلرك معارفی دنیوی اولمالیدر: زمانیله دینی و اخروی بر
وحدت تشکیل ایدن نقطه‌صوکرالری دنیویاتی استحقار ایدن، دنیوی

مبارزه‌لرنده چوق كری قالان توركلرك دنیاجی ، حیاتجی بر معارفه ؛ دنیالی ، حیاتلی بر تربیه‌یه ، تلقی‌یه احتیاجلری شدتلی‌در . بو فكرلری تأسیس ایچین ، اولا افكارده ، اعتقاداتده بر انقلاب یاپمق لازم‌در . توركلرك تربیه‌سنده آچیق هوا و طبیعت حیاتی ، طبیعت وحیات درسلری ، بویوك بر موقع طوتمالی‌در . بوتون درسلری ، تربیه‌لری دنیاده بقایه ، قازانمده حرصه ، طوپراقده استقراره دوغرو یورومه‌لی ، غایه‌لانمه‌لی‌در ... « استقرار » ؛ اونلرك اك چوق محتاج اولدقلری بر خاصهٔ معنویه‌در . بوتون معارف مؤسسه‌لرنده كیرایه ، فنایه ، زواله انتسابه بكزر اولان شیلر محو ایدیلمه‌لی‌در ، یرینه هپ [illegible] ، هپ دمیر ، هپ دوام وثبات قونیلمالی‌در . معارفله كوچه‌بالك فكرلری توركلرك قافاسنده برلشه‌مز اولمالی‌در ...

توركلرك معارفی زراعی (۱) اولمالی‌در . توركلر بوتون مؤسسات عرفانیه‌لرنده معارف زراعیه‌یی یعنی زراعت تعلیم وتربیه‌سنی نشر وتعمیم ایتمه‌لیدر . ابتدائیدن عالی‌یه قادار زراعت؛ تربیهٔ ملیه‌نك بر ركنی كبی تدریس و تلقین ایدیلمه‌لی‌در . توركلر زراعت درسیله برابر بر زراعت ایمانی و تربیه‌سی‌ده آلمالی‌درلر . تورك ملتنك ، تورك حسیتنك مركز ثقلتی ؛ زراعت ایماننده ، طوپراق حیاتنده ، تارلاده ، صاپانده بولونمالی‌در !.. توركلرك معارف [illegible] زراعتسز ملیت و معنویت [illegible] « تارلاسز ، باغچه‌سز مكتب » ده آكلامامالی‌در . توركلرك اهالیسی تارلایه صاپانه دشمن اولان هر حیاتی یقمالیدر !.. توركلر ؛ زراعتسز ، تارلاسز بر دارالمعلمینه زراعتلی بر محله مكتبنی ترجیح ایتمه‌لیدر !.. یكی توركیه مدنیتی بر زراعت مدنیتی اولاجقدر ، اونك ایچون یكی

---

(۱) صورت عمومیه‌ده ... فقط محیطنه كوره ده كیشه‌بیلیر ...

تورکیه معارفی‌ده زراعت معارفی اولمالی‌در ...

تورکیه معارفی هم ده بر معارف صنعت ، بر معارف بدیعیت اولمالی‌در . بیسلك ، چیرکینلك ؛ تورکلرك سقوط حیثیتی ، سقوط اقتصادیسنی آرتدیران برنجی مصیبت‌در !.. تورکلرك چوجوقلری ، بوتون مبارزه عاململرنده محتاج اولدقلری تمیزلك و کوزللك حسنی معارف مؤسسه‌لرنده آلمالی‌در . تورکلر معارف ملیه‌لرنده صنایع نفیسه‌یه حرمت ایتمه‌لی‌درلر . تورکلر ، رسمسز ، هیکلسز ، رنکسز ، یازیسز ، بر معارفی استحقار ایده‌رك بونك یرینه بوتون کوزللکلری وشعرلریله بر تربیه وتدریس قویمالی‌درلر . تربیهٔ بدیعه بوتون مکتبلرینی ، بنالرینی ، دیوارلرینی ، باغچه‌لرینی وبومکتبلرك درسلرینی تربیه‌لرینی استیلا ایتمه‌لی‌در . قیافته‌ده ، یوزده ، حرکتده ، سوزده ، یازی‌ده ، یاشایشده ، کوزللك؛ تورکلرك ملی غایه‌سی اولمالی‌در . تورکلرك معارفی هم « بر علم معارف » هم بر « صنعت و کوزللك معارفی » اولمالی‌در ...

تورکلرك معارفی فردی اولمالی‌در . تورکلر فردیتی استحقار ایدن حقوق فردیه‌یی فعلاً انکار ایدن ، فردك حریت وقوتی یرینه علی‌الاطلاق جمعیتك امر و نهیی ، جبر و تضییقی ، قوت و استبدادینی یاشاتان اسکی اصول تربیه‌یی اولدیرمه‌لی بونك یرینه فردیتی ، شخصیتی ، اناللندیریجی یکی بر ایمان وتربیه قبول ایتمه‌لی‌درلر . بو فردیت ، هرحالده مثبت وعقلی بر اخلاق ایله‌ده تجهیز ایدیلملی‌در . تورکلرك بوتون معارف مؤسسه‌لرنده صیرالردن (١) بنالردن طوتوکزده اصوللرینه ، تربیه و تدریسلرینه قدار هر شی ، هر تأثیر « فردیت » غایه‌سنه متوجه بر خاصه وماهیت قبول ایتمه‌لی‌در . شو تقدیرجه تورکلر ایچین منحصراً جماعت ،

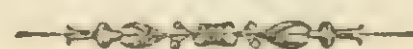
---

(١) تك صیرالر ، تك اودالر ، تك ماصالر ...

و میخانیکیت اساسنده بر حیات تهلکه‌لی صاییلمالی‌در .

ایشته افندیلر ! نجه معارفك و اصلاح معارفك فلسفه‌سی بودر .
بو قونفرانسمله سزه آکلاتمق ایسته‌دم‌که : « معارف ؛ اجتماعی بر مؤسسه‌در » بوتون اجتماعی مؤسسه‌لر کبی معارف مؤسسه‌سی ده عضویت اجتماعیه‌سنه صیقی صیقی‌یه مربوطدر . « مؤسسات عرفانیه‌مزك بوندن بویله اصلاح و ترقیسنده ناظم اولان عنصرلر ، فکرلر و قانونلردر » . اجتماعی فکرسز ، اجتماعی علمسز بر اصلاح ؛ اجتماعی اصلاح دکلدر ؛ چونکه کیفی‌در ، عندی‌در ، شخصی‌در ، عنعنوی‌در . بر معارف آنجاق ملی و محلی شرائطده عامل ترقی اولیور . « هر ملتك کندینه کوره بر معارف فردیتی ، بر معارف عضویتی واردر . » هر ملتده « معارف ؛ تکامل اجتماعیسنك بر نتیجه‌سی ، عینی زمانده بر ناظمی‌در » معارفله تنظیمات و تشکیلات اولا سوسیولوژی ، صوکرا پسیقولوژی ، داها صوکرا پداغوژی و مه‌تودولوژی ، نهایت صناعت و تجارت مسئله‌سی‌در . مملکت اصلاح ایتمك یعنی « مملکت طانیمق و علم تطبیق » ایتمك مسئله‌سی ایسه بر صنعت‌در . مسائل علمیه‌یی خلق و تدوین ایدن ؛ متفکرلر ، مصنوعات و مدونات فکریه‌یی ایشله‌ین ، قوللانان ؛ حکومتلردر ... هر هانکی شکلده اولورسه اولسون ، « حکومتسز معارف » یاپمق ممکن اولمادیغی کبی ، متفکرسز ، عالمسز بر « معارف حکومتی » تصور ایتمك‌ده محالدر !..

افندیلر ! اوروپانك ، آمریقانك معارف حکومتلری آرقاسنده یوکسك کتبخانه‌لرك معارف عالملری ، فلسفه‌لری واردر . سز مملکتده معارف فکری ، معارف علمی ، معارف فلسفه‌سی یاپیکز ؛ او زمان معارفده فکر ، معارفده علم ، معارفده صلاح بکله‌ییکز !..

گنجلك حياتده ناصل موفق اولور ؟

١٥ آغستوس ١٣٢١ تاريخنده ملی كتبخانه صالوننده ويريلن عمومی قونفرانس

افنديلر !

قونفرانسك موضوعی گنجلك حياتده نصل موفق اولور ؟ بو جمله‌نك ايچروسنده‌كی « گنجلك ، حيات ، موفقيت » كلمه‌لری محتاج ايضاحدر . گنجلك ديه‌رك اختيارلغه قارشی ، ياشی اوفق انسانلری قصد ايتمه‌يورم ؛ حياته گيرمكه ، حياتده موفقيته نامزد اولان طبقه‌يی قصد ايدييورم. حيات كلمه‌سنه گلنجه : بو ، دها زياده محتاج ايضاحدر. حيات ديه‌رك انسانك مبارزه‌يه مجبور اولديغی بوتون عوامل طبيعيه گبی ، بوتون مشكلاتی قصد ايدييورم. حيات ديه‌رك تجارت، زراعت، صناعت ، محاربه ... عاللرينی قصد ايدييورم . موفقيته گلنجه : بو ، هپسندن زياده محتاج ايضاحدر . حياتده موفقيتدن مقصد بر گنجك باباسندن موروث اولان هر حالنكی بر موقعه اوطورارق چالشماسی دكلدر . بلكه موفقيته ويرديكم معنا شودر : هر فردك كندی سعادت و تكملی و كندی جمعيتك ، ملتنك سعادت و تكملی ايچون اعظمی صورتده استفاده تأمين ايتمه‌سيدر . بن حياتده موفق اولان گنج اوكا ديرم كه قوای فطريه و مكتسبه‌سنی كنديسنك وملتنك تكملی ايچون اعظمی درجه‌ده نمالانديرمشدر. شو حالده حياتده موفق اولمق مسئله‌سی « گنجلك حيات و موفقيت » كلمه‌لرينه ويريلن معنا مسئله‌سيدر . حيات

دهنجه مبارزه‌نك موقعنی دكل ؛ یالكز تجارت ، زراعت ، صناعت زمینلرینی قصد دكل ؛ عینی زمانده بو مبارزه‌نك شكل و نوعنی ده آكلامق لازمدر . چونكه مبارزه‌نك موقعی متعدد اولدیغی كبی شكلیده زماندن زمانه متحولدر . هیچ بر زمانكی زراعت و تجارتك شكلنه بكزه‌دیله‌مز . چونكه او زمانكی افكار وحسیات وبونلره كوره تحول وترقی ایدن آلات وادوات ، اشكال مبارزه بو كونكیلره توافق ایده‌مز . شو حالده «كنجلكك حیاتده موفقیتی» دهنجه بو كونكی حیات زمانی خاطر لاملیدر . بن ده بو كونكی حیاتی قصد ایدییورم . بحثمز ؛ كنجلكی بو كونكی حیاتده یعنی یكرمنجی عصر حیاتنده موفق قیله‌جق شرائطدن عبارتدر . دیمك كه مسئله یكرمنجی عصرده بر مبارزهٔ حیاتیه مسئله‌سنه منقلب اولیور . موفقیت كلمه‌سنی تفسیر ایچون فردایله ملتك آره‌سنده‌كی مناسبت متقابله‌یی آرامق ایجاب ایدر .

شمدی بر جمعیتك تكملی نه‌یه متوقفدر ؟ عالم آدملر دیرلركه هر ملتك موفقیتی ، مبارزه‌سی ؛ اولا اونی تشكیل ایدن افرادك قیمت فردیه‌سیله متناسبدر . یعنی توركیه‌یی تشكیل ایدن بزلر وجودجه ، عقلجه ، حسجه ، عزمجه ... نه قادار چوق قوتلی اولورسه‌ق ، یعنی اللرمز آلات وادوات قوللانمغه نه‌قادار چوق مستعد ایسه ؛ قفامز سوقیات و نقلیاتی ، زراعت و تجارتی آكلامغه یكی یكی زراعت ما كنه‌لری بولمغه نه قادار چوق مستعد ایسه ؛ حسیاتمز یعنی فعالیته ، یكیلكه ، كوزل و تمیزلكه محبتمز ، عزممز ، جسارتمز نه‌قدر زیاده ایسه ... عائد اولدیغمز ملتك سعادت و قیمتی او قدر چوق اولاجقدر . . . دیكر جهتدن دیرلركه : ترقی و تكمل ؛ انسانلرك قیمت اجتماعیه‌سنه باغلیدر . یعنی انسانلر آراسنده‌كی علاقه ، اتحاد ، ائتلاف قوتی نه‌قدر

چوق اولورسه؛ اونلر نه قدر چوق بر برلرینی سوه‌رلر، بر برلرینه متحد مشترك اولورلرسه؛ اونلرك ملتی او قدر متین و رصین اولور.

شو تقدیرجه؛ کنجلکك موفقیتی دیمك؛ یکرمنجی عصرده قیمت فردیه‌سنی اعظمی درجه‌ده تأمین ایتمسی دیمکدر. شو حالده بر کنجی لاعلی التعیین چیقاروب حیاته آتمق و لاعلی التعیین بر کنجك اورته‌یه چیقماسنی دوشونمك دوغری دکلدر. فقط بونك، بو کنجك یکرمنجی عصر ایجاباتنه کوره آتیلماسنی تأمین ایتمك ایجاب ایدر، کندیسنك حیاتده موفقیت و تکملنی تأمین ایتمك ایجاب ایدر.

مترقی، متمدن مملکتلرده کنجلرك حیاتده‌کی موفقیتلرینك اسبابنی تدقیق ایدرسه‌کز باشلیجه ایکی سبب کورورسکز. بری تعلیم دیکری تربیه‌در. تعلیم؛ انسانلرك ماضیلرندن آلدقلری افکارك هیئت مجموعه‌سیدر. یعنی انسان کندی کندینه کوره‌رك، طوتارق، ایشله‌یه‌رك عالم خارجی و باطنی، مادیات و معنویات حقنده بر طاقم شیلر اوکره‌نمکله برابر کندیلرندن اول کلوب یاشایان انسانلرك بولدیغی فکرلری کتابلردن یاخود معلملردن آلیرلر. ایشته انسانك اجدادندن توارث ایتدیکی افکارك هیئت مجموعه‌سی تعلیمی تشکیل ایدر. ایشته حیاتده موفق اولمق ایچون کنجلرك قوللاندیغی برنجی سلاح بودر.

ایکنجی سلاح؛ تربیه‌در. تربیه قطعیاً علم، معلومات اولمایوب آیری بر عنصردر. تربیه‌نك کندیسی کبی بر سلاح دکلدر؛ فقط هر انسانك قوتلرینی نشو و نمایه سوق ایچون یاپدیغی حرکتلرك هیئت مجموعه‌سیدر. تربیه؛ انسانك وجودینی ایشله‌ده‌رك، کوزلریله محیطنه باقه‌رق، موجوداتی تدقیق ایده‌رك، کوره‌ك چکه‌رك آلدیغی وایشلتدیکی قوتلرك، قازاندیغی اعتیادلرك هیئت مجموعه‌سیدر. ایشته

مترقی مملکتلرده کنجلکك موفقیتنی تأمین ایدن ایکی سبب: علم و تربیه‌دره.
هر مملکتك کنجلری تعلیم و تربیه‌یی مختلف محیطلردن آلیرلر. مثلا
آمریقا، اسویچره، اسوچ و نوروچده کنجلرك معلوماتی؛ کتابلردن،
رساله‌لردن، دفترلردن، آبده‌لردن، موزه‌لردن... تربیه‌سی؛ دیندن،
قوانیندن، خدمتجیلردن، آنالردن، بابالردن، تیاترولردن... هر
یردن اکتساب ایدرلر. ایشته بو مملکتلرده کنجلك حیاتده بو ایکی
قوتله چارپیشیور و موفق اولیور. کندمزی ایجیرجی، اوزومجی
فرض ایدییورز و دییورزکه کنجلك یکرمنجی عصر ایجابنه موافق
بر کنجلك تشکیل ایتسون... بو عصرده ایجیرجیلك واوزومجیلکك
شرائطی اون اوچنجی عصره بکزه‌مز! وقتیله انسانلر اوزومی علی العاده
وسائط ایله نقل ایدرکن یکرمنجی عصرده بو تجارتلرك آلدیغی شکل
مترقی انسانلری باشقه شرائطده طوپلامغه سوق و نقله و باشقه مملکتلره
کتورمکه سوق ایدییور. اون بش عصر اولکی تعلیم و تربیه‌سیله
یاشایان انسانلر؛ اوزمان بو تجارتلرده موفق اولورکن بونلرك بوکونکی
احفادی عین شرائطله موفق اولامایورلر. لازم کلیرکه شیمدیکی عصره
کوره یعنی شرائط حاضره‌یه کوره تعلیم و تربیه ایدیلسینلر. لازم کلیرکه
بونلری سوق ایده‌جکلری مملکتلرده دیکر مملکتلرك صاته‌جغی فیئاتك
اون مثلی فضله‌سیله صاتمق ایچون مزین، ساده ظریف قوطولره
وضع ایتسونلر. لازم کلیرکه عینی پاکتلری عصرلردن بری طانیتان
پرلره میانه‌جیلر واسطه‌سیله دکل؛ آك اوجوز و قیصه یولدن کندیلری
سوق ایتسونلر. لازم کلیرکه پارلاق جامکانلرده تشهیر ایده‌رك هر کسك
ذوق بدیعیسنی تحریك ایتسونلر. ایجیرك بویله بویودولوب صاتلماسی
مسئله‌سی بو عصرك بزه کوستردیکی شرائطه، محیطه موافقدر. ایشته

بو مسئله‌یی حل ایتملی ! غالب کلمك مسئله‌سی ؛ انجیرجیلرك تربیه‌سنه، تعلیمنه ، معلومات و علمنه متوقفدر . اکرافندیلر ! یکرمنجی عصرده بو انجیری اقتطاف وسوق ایده‌جك کنجلر تربیه‌دن محروم اولورسه سی اعظم ایله محصول اقل الده ایدرلر ! انجیر و اوزومی سوقه وظیفه‌دار اولان کنجلك اوملکتك تربیه‌سی ، حیاتی ، بازارلری ، ده‌میر یولی نقلیاتی حقنده معلوماتی اکسیك اولورسه ینه‌سی اعظم ایله محصول اقل آله‌جقدر !.. اکر بو کنجلرك تربیه‌سی یکرمنجی عصره موافق ایسه او زمان آزچالیشاجقلر ، چوق قازاناجقلر . مسئله حیوان کبی چالیشمق دکل ؛ عصرك شرائط روحیه واقتصادیه‌سنه موافق صورتده چالیشمقدر . کویلیلرمز حقنده « تنبل ! » ده‌ینلر ؛ اك بیوك خطایی ارتکاب ایدرلر . اونلر چالیشقاندرلر ! فقط دنیانك معلومات مترقیه‌سندن ، تربیه و اعتیاداتندن محرومدرلر ! بر کویلینك فعالیتندن اعظمی منفعت تأمین ایتمسی ایچون حسن نیت صاحبی اولماسی لازم ایسه‌ده بو ، کافی دکلدر ! او آدمك اك اوجوز یوللری بیلمه‌سی وصاتاجنی انسانلرك احوال روحیه‌سنه واقف بولونماسی ، اصغری معلومات اقتصادیه‌یی بیلمسی‌ده ایجاب ایدر . دیمك که مسئله ؛ لاعلی التعیین تربیه ویرمك مسئله‌سی دکلدر . بونی عصرك ایجاباتنه موافق ویرملیدر . انجیرك مقدراتنی اداره ایدن تعلیم و تربیه عنصرلری نه‌دن عبارتدر ؟ کرچه بر انجیری تارلاده لاعلی التعیین برمحله دیکمك اعتیاد ایله یعنی آنادن بابادن اوکره‌نیلمشدر . فقط آمریقایه سوق ایتمك مسئله‌سی انجیردیکمکه بکزه‌مز : بونك ایچنده اقتصاده ، تجارت یوللرینه ، اصول تشهیره ، ال ایشلرینه ، رسملره ... عائد معلومات موجوددر . ایشته اکر بو معلومات انجیرك مقدراتنی اداره ایدنلرده موجود دکلسه ، اللرینی ؛ انجیر حقنده حائز اولدقلری معلومات

درجه‌سنده ایشله‌ده‌بیلیرلر !.. دوشونکز که حیاتده ایشله‌یه‌ن أللر و آیاقلر ایسه ، أللر و آیاقلر اك اعلی ایشی کورورلرسه ، بونلری اك موافق صورتده اداره ایدن قوت ؛ انسانك قفاسنده‌کی معلوماتدر .

کویلی‌یی حقیقةً اینجیر تجارت ونقلیاتنه واقف عد ایدییورز . فقط مع‌التأسف کویلی‌ده بو فیاض طبیعتك جوهرلرینی اداره ایده‌جك بر استعداد ، برامل کوره‌میورز . اونده بر قناعت وار . یعنی بوکون قازاندیغنی بوکون ییر . « یوم جدید ، رزق جدید ! » چکینیور ، مسکین قالیور . بو ، فلاکتدر . چونکه حیاتده موفق اولمق ایچون انسان ؛ معلومات حسابیه ، تجاریه و زراعیه‌یی تحصیله محتاجدر . فقط بونلری محصولك لهنه صرف ایچون أل ، آیاق ، ایمان ، عزم ، تشبثده قوته محتاجدر ؛ دیمك که کنجلك یکرمنجی عصرده موفق اولماسی مسئله‌سی ؛ کنجلكك یکرمنجی عصره کوره معلوماتلی عینی زمانده تربیه‌لی اولماسیله قائمدر .

شمدی بر ملتك افرادینی حیاتده موفق قیلان معلومات و تربیه عنصرلرینی مقایسه ایده‌لم و هانکیسنك مؤثر ومهم اولدیغنی آراشدیره‌لم : عجبا نه حکم ویره‌لم ؟ تجربه ومشاهدات کوستریبور که : چوق معلومات ایله آز جسارتدن ، آز معلوماتله چوق جسارت دها ای‌در . سزده بر چوق کتابلی انسانلر ، آیاقلی کتبخانه‌لر وار . فقط بونلری اداره ایده‌جك اللر ، آیاقلر یوق ؛ بو کیمسه جانسز کتابلره بکزه‌رلر !.. بو آدملر عائد اولدقلری ملتك ترقیاتنی تأمین ایده‌مزلر . انسان اودرکه أولولرینی قفاسنده طاشیر ودیریلرك منفعتنه قوللانیر ! کنجلكك فکرلی اولماسی کافی دکل ؛ دوام ، ثبات ، ایمان صاحبی اولماسی‌ده لازمدر . اکر حیاتده برینی دیکرندن آییرمق لازم کلورسه عالم متشبثدن ، جاهل متشبثی خیرلی کورمك دوغرودر !.. چارشولرمزده

جاهل معلوماتسز آدملر كوروسكز كه امللری أل و آياقلرينك قوتی، تشبثلری سايه‌سنده عالم ، متفكر ، مكتبلی انسانلردن دها ايی موفق اوليورلر . جاهل متشبثلر موفق‌اوليورلر دييه مكتبلری قپادەلم‌می؟!. خير ؛ بو جاهللره معلومات زراعيه و تجاريه‌يی قازانديريرسه‌كز ؛ او زمان موفقيتلری بردن بيكه چيقار !.

شيمدی اصل مسئله‌يه كليورم: محاربه ، زراعت ، تجارت ، صناعت حياتنده موفقيت ؛ هر كسك عائد اولديغی زمانده ؛ هر ملتك فردندن قوتلی اولارق يتيشمه‌سی‌در . بر جمعيتك موفقيتی ؛ عائد اولديغی ملته يتيشك بولنان ملتلردن قوتلی ، زنكين ، مسعود و مكمل اوله‌رق ياشامسی‌در. فقط مكتبده تحصيلنی اكمال‌ايدوب تارلايه ، محاربه‌يه كيرمك اوزره اولان كنجلرك بر عصر حياتنده موفق اولماسی ايچون داها نه‌كبی شرائطی حائزاولماسی‌لازمدر ؟ بن ظن ايدييورم‌كه حياتده كندی قوتلرينی ايشله‌دوب ملته اعظمی‌صورتده منفعت تأمين ايتمك ايسته‌ين انسانك تجارته ، زراعته ، صناعته، سياسته كيرمزدن اول دوشونوب آكلايه‌جغی بر نقطه واردركه بوده قابليت فطريه‌سی ، استعداديدر . انسانلر غير مساوی خلق اولونمشدر . بر انسانك اشكال ذاتيه‌سی ديكرينك كنه نسبتله نه قدر خصوصی ايسه ، قابليت فكريه ، حسيه ، عزميه‌سی‌ده او درجه بشقه‌در . بعض انسانلرده ابداع قوتی چوق ، بعضيلرنده آزدر . بعضيلرنده شفقت، مرحمت، چوجقلره محبت‌چوق، ديكرلرنده صفر درجه‌ده‌در . چوق جسور ، آز جسور انسانلرده واردر . هر انسان تربيه‌سنك بر قسم مقدراتنی اجدادندن آلير . بزم مقدرات حياتيه‌مزده يالكز بزم چاليشمامز دكل ، بزی حاضرلايان انسانلرك‌ارثيتی ده داخلدر. انسانلرقوت‌وقابليتجه‌متفاوت‌ياراديلمشلردر.

شیمدی افندیلر ! علم نقطهٔ نظرندن ، انسانلرك روحنی اداره ایدن فیزیولوژی ، پسیقولوژی، تربیه و تدریس کبی علملرك نظرنده انسانلرك خرسزی ، قوماندانی ... یوقدر . خلقت انسانلر آراسنه خرسز ، جانی ، ظالم ، متفکر ، مشفق دییه بر فرق قویمایور ! یالکز انسانلر آنالرندن ، بابالرندن آز حرصلی ، چوق حرصلی ، آز خیالپرست ، چوق خیالپرست اوله‌رق دوغیورلر ... اکر انسانلر حیاتده بونلره موافق بر محیط بولورلرسه عائد اولدقلری مملکت ایچین ایی یتیشیورلر وحیاتده موفق اولیورلر . اکر محیط باشقه اولور ، ایی کلمزسه موفق اوله‌مایورلر ...

بن کندی حیاتمه عائد بر مثال سویله‌یه‌یم : بنی ایی طانیانلر چوقدر . بن کندیمی کوتو کورییورم . بنم حیاتم باشلیجه ایکی صفحه‌دن کچیور . بریسی قلم حیاتیدر . بن معارف نظارتنده مکتوبی قلمنده ، باب عالیده دیوان قلمنده ، اعمالات حربیه‌ده مهمه اوطه‌سنده ... مختلف یرلرده کاتبلك ایتمش بر آدمم ! سزی تأمین ایدرم که حیاتمده نه‌قدر آز فنا معلم کورونورسه‌م ینه او حیاتمك کاتبلکنده اوقدر چوق فنا مأمور ایدم !.. بنم مدیر و ممیزلرم هر زمان بندن شکایت ایدرلردی ! یازیمك کوزللکنه رغماً مسوده‌لری غایت فنا تبییض ایدردم ! چونکه بو فنا نتیجه‌نك ظهوری ؛ بنم اخلاقسزلغم ، سوء نیتم اثری دکلدی ؛ فطرت و استعدادمه رغماً بنی بورالرده سرسم یاپان عائله‌ملك مسئولیتی ایدی ،.. بن کندمی اوقویه اوقویه ارثیتی فعال ، جانلی ، تنقیدجی بر ادملك کاتب اولامایاجغنی آکلایه‌راق محیطمی پارچه‌لدم ؛ قلم اوطه‌لرینه وداع ایتدم !.. ارثیتمه موافق اولانی آرادم . بر کون معارف نظارتی واسطه‌سیله دارالمعلمین ابتدائیه‌یه علاقه پیدا ایتدم . بو محیط بنم

استعدادلرمی تضاعف ایتدیردی . شیمدی ایسه کندم ایچین دها ای
بر مسلك بولامایورم . ایشته ارثیته موافق بر محیط اولماسی انسانك
حیاتده موفق اولماسنی تأمین ایدییور ... بنی وطنداشلرم قوغسالر ،
قوغولورکن ، آصیلیرکن بیله ینه درس و قونفرانس ویرمك ایسترم !.
ایشته بو بنم کاتبلکه اویامایان ارثیتمدر . ایشته استعداده موافق بر محیط
بولونماسی انسانه وجمعیته اعظمی فائده ویرر . تاریخده کی بر طاقم قپودان
پاشالر ، قپودان دریالر ؛ بر وقتلر بزه قورصانلق ایتمش آداملردی !..
بر زمان بزه اشقیالق ایدنلر ؛ دخلتدن صوکرا اشقیالرك اك بی آمان
دشمنی ؛ تعقیبجیسی اولمشلردر !.. هر انسان حیاته آتیلمازدن اول
اوداسنه قاپانسین وباشنی اللری آراسنه آلارق دوشونسون !..
دیمه سین که : بن عسکر اولاجغم ! دوشونسون ، دیسین که : بن نه یم
ونه اولەجغم ؟.. اولا کنجلك کندی حیاتنی کندی قوتلرینی تدقیق
ایتسین ... باقسین کندیسنده قابلیت نطقیه ، شفقت ، محبت ، انتظام ،
جسارت ... می وار نه وار ؟.. وارلغنك عناصرینی تحلیل ایدوب
کندینه مسلك تعیین ایتسون . مثلا جسارتی ، امل حرب و تخریبی
اولمایان انسانلردن بویوك بر قوماندان چیقاماز . ادعا ایدەرم که چوجقلره
قارشی قلبنده بویوك بر انهماك ومحبت ، ثبات ، متانت دوینمایان ، قفاسنده
ابداع قابلیتی بولونمایان ، سسی مساعد ، آیاقلری صاغلام اولمایان
انسانلردن ایی معلم چیقاماز !.. کندیسنده معمارلق ، رساملق استعدادی
اولمایان یعنی کوچوکلکنده اوت منددرلری اوزرنده فورچه سەدن ،
کتابدن واپورلر یوروددوب ایشله ده مه ین ، باغچه سنده تخته دن جامعلر
یاپمایانلردن ایی بر معمار چیقاماز !.. انسان حیاتده موفق اولمق ایچون
کندیسنی یوقلامالی بن نه یم ؟ نه اولەجغم دیمه لیدر ؟..

افندیلر ! کندی استعدادکزه ، کندی فطرتکزه موافق مسلکی تعیین ایتدکدن صکره عینی مسلکده موفق اوله‌بیلمك ایچون بر طاقم قانونلر داها واردر . سز بو حقیقتلرك ساده‌لکندن متحیر اوله‌جقسکز ! فقط بن سزه قاریشیق ، دولاشیق شیلری دکل ، حیاتمده ایناندیغم ، تجربه ایتدیکم و بر چوق کره‌ده دیکرلرك تجربه‌سیله تأیید ایتدیکم حقیقتلردن بحث ایده‌جکم : سز بونلری ایسترسه‌کز طوغری سویله‌ین ادملره صوروکز ؛ کندیکزده تجربه ایدیکز !..

اولا یمکلرکزی تنظیم ایدیکز !.. مسکنکزی صحی شرائطله تجهیز ایدیکز !.. تمیز هوا تنفس ایدیکز ! اکر یمکلرکز اکسیك ، اوطه‌لرکز قرا کلق ، یاشایشکز غیر منتظم ایسه ، حیاتده سزك ایچون موفقیت مقدر اولمامشدر . تجارت و نقلیات هم دماغ ، هم ده أل آیاق ایشیدره . دماغی ، ألی آیاغی بسله‌ین قانلر ، کریوات ، بونلرك احضار ایدلدیکی یر معده‌در . معده‌نك مبدائی آغز ودیشلردر . تحصیل ابتدائی ، تالی ، عالی ، اولا لوقنطه و سفره مسئله‌سیدر . قارنی آچ انسانلردن سلطانی ، دارالفنون طلبه‌سی یه‌تیشه‌مز ! آچ ، بیعلاج انسانلر حیاتلرینی ، ناموسلرینی بیله محافظه ایده‌مزلر ! ایشته بوتون انسانلرك موفق اولمالری ایچون اولا تصحیح ایده‌جکلری شی یمك ساعتلری و دیشلریدر !..

یوقاریده مسکنلردن بحث ایتمشدم. بوندن نه چیقار ؟!. بن حیاتمده أك موفقیتسز دقیقه‌لری یاشادم ؛ بو موفقیتسزلکلرك سببی آرادم ؛ قباحتی هپ أومده‌کی اوت مندرلرده ، قرا کلق اوطه‌لرده بولدم ! . . بوندن بش سنه اول یازی رحله‌سنی ماصه‌یه ، مندرلری قاناپه‌یه تبدیل ایتدم ! دقت ، عقل ، محاکمه مسئله‌لری ؛ قان مسئله‌سی ، قولتوق مسئله‌سی ده‌ین بر آدم طوغرو سویلیور و یا کلامشدر . هر هانکی بر آدم که

قاپور اوطوروییور . ایی ضیا آلمایورسه ایی معلوماتده آلاماز ! هر کونکی مشقتلی حیاتکزک تخفیفی ایچون کیده‌جککز یر ، أوکزدر . اکر بو أو ماصه‌سز ، غداسز ، ضیاسز ، حریتسز ایسه کیده‌جککز یر ، ألك نهایت بر میخانه‌در ، بر کرخانه‌در !.. ایشته انسان حیاتده موفق اولمق ایسته‌دیمی؛ طرز معیشت وتغدیسنی، تمدننی مطلقا اصلاح ایتملی‌در ...

کنجلك ایچون صیقیلاجق بر نقطه داها واردر . شرقك فلاکتنی حاضرلایان ، شرقك عزمنی جسارتنی بوزان اجنبی استیلالرندن مبتلا اولدیغی سوء استعمالات‌در ؛ از جمله استمنا بالیددر . دوقتورلرمز چیقوب مکتبلره کیرسینلرده کنجلرمزك کوزلری آلتنده‌کی سیاهلغی، عمود فقریلرنده‌کی اکریلمکی کورسونلر !.. استمنا بالیدی و طبیعی صورتده تلافی ایده‌مین کنجلردن آتی ایچون هیچ بر نور بکله‌مه‌یکز!. یارینك حیاتنده موفق اولمق ایسته‌ین کنجلر؛ اول باول سوءاستعمالدن واز کچسونلر ! . . بو علت ؛ املاکده ، ناموسکده ، حیاتکده ، نباتکده ، قوای طبیعیه، عقلیه و عضلیه‌نکده قاتلدر .

کنجلك حیاتده موفق اولمق ایسترسه شیمدی‌یه‌قدر مکتبلرینك، آناسنك باباسنك ، کندیسنه اوکره‌تدیکی ایچی بوش ، قرانلق کلمه‌لری اونوتسون ؛ سعادت ، ترقی ، بختیارلق کبی آکلامادیغی کلمه‌لری اونوتسون ! بن غایت قابا سویله‌یرم : حیات ؛ پارا ... حریت ، مسکن، استقلال هر شی پارادر !.. پارایه بویوك برایمان ایله ربط‌قلب‌ایده‌جك پارا قازانه‌جق بر کنجلك وارمی ؟.. او یارینك مقدراتنی اوموزلرنده طاشیه‌جقدر . کنجلر آچ قارننه شعر ایله اوغراشیر ، ایش نامنه قدیفه قولتوقلری آرارلر ، طوپراغك آلتون یتیشدیره‌ن ثروتی ،

صاپانك ، ماكنه‌نك حريت ويرن قدسيتنى تقدير ايده‌مزلرسه ، پارا ، اونلر ايچين ياشامق ، مسعود اولمق امكانى يوقدر . . بن سزه شعرك ، ادبياتك عليهنده دكل ، خياليرستلك ، كاهجيلك تماميله عليهنده سويليورم .

پاره‌سز ، سعادتسز ، تكملسز كنجلرك مشئوم مقدراتنى وجوده كتوره‌ن سببلر ، هله ظالم تلقيلردر « حيات فانيدر ، دنيا خرستيانلر ايچوندر ! » كبى سوزلر غير مشروع ، غير علمى ، سقط حكملردر . حيات : اللهك بزه كونددرديكى نعمت ، دنيا ؛ اجدادمزك بزه براقديغى ميراثدر . دانلرى ، نهرلرى ، الكتريقلرى ، اوتوموبيللرى ، طياره‌لرى تحقير ايتمه‌يلك !.. اونلرك هپسى برر شريعت ، اونلرك هپسى برر حيات ، اونلرك هپسى برر ترقى ، اونلرك هپسى برر استقلالدر ! . . بوكون تياترو ، سينه‌ما صالونلرينى استحقار ايدن بر آدم حياتده نصل موفق اولابيلسون ؟.. بر انسان ايمانى خصوصيله ايمان دنيوى واقتصاديسنى غائب ايدرسه ياشاياماز !.. دده‌لركزك ، اوچاريقلى انسانلرك آناطولى شهرلرنده ياپدقلرى معظم جامعلرى ، چشمه‌لرى ، كوكلره قدر يوكسه‌لن مناره‌لرى تدقيق ايديكزده اونلرك « حيات و ترقى » حقنده‌كى تلقيلرينى آكلايه‌كز !.. اونلر نه قدر متين بر ايمان صاحبى ايديلر !.. مزار طاشلرينه باقكز . صانكه بو طاشلرده دنيايه دويتق ايسته‌مه‌ين بر حرص ، تحجر ايتمش بر حيات كورورسكز !.. كويلينك أك بويوك سفالتى ؛ ناموسسزلغندن دكل ؛ حياتى ياكلش تلقيسندن ايلرى كليور !.. او ، دنيايى بر فاحشه ، بر يالانجى تلقى ايتديكندن يالكز أولمه‌يه‌جك قادار چاليشيور ! كويلينك ، كنجلرك تلبنه بوسقيم فكرلرى ويره‌ن واعظلرك ، معلملرك هپسى فنادر !.. ماتده بويوك بر

ایمان حیات وجوده کتیرملیدر . ملتك کوزینی آچالم ؛ تا که ألنده آیاغنده چالیشمق ایچون قدرت بولسون!.. اوت ! خصوصیله مقدرات مشئومه‌یه قارشی توکل ، فعلدن کندینی مسئول طوتمامق هر شیئی مقدر صانمق !.. عجبا دین بویله‌می سویلیور ؟.. بن بوبابده‌سوزسویله‌یه صلاحیتدار دکلم . اسلامیتده داخل اولمق اوزره هیچ بر دین ؛ کنجلرك ، جمعیتلرك ذلیل ، آچ بیعلاج قالماسنی انتاج ایده‌جك هیچ بر ایمان تلقین ایده‌مز . سفالتی ، انقراضی تلقین ایدن بر دین ؛ دین اولاماز ! دینی سفالتده، مسکنتده دویانلر یالکز سفیللر ومسکینلردر. دین ؛ سعادت‌دنیویه‌واخرویه‌یی آمردر. بونی بویله بیلن و ایمان‌ایده‌ن کیمسه اللهك أك بویوك مخلوقیدر . افندیلر ! دنیاده نه قدر عقلسز ، اراده‌سز قوت وارسه هپسی عقلك ، اراده‌نك محکومیدر . انسانلر عقللری ، اراده‌لری سایه‌سنده احمق الکتریقی تلاره آلمشلر ، صباحدن آقشامه قدر کندیلرینی‌چکدیرییورلر ، حر و حاکم یاشایورلر . عقلی اراده‌سی‌اولمایان کیمسه‌لر دائماًمحکومدر. کنجلکك حیاتده‌موفقیتسزلکنه أك بویوك بر سببده اجتماعیاتدن محروم‌اولماسی‌در . حساس ، عقللی، مردمکریز انسانلر بویوکلرك جمعیتنه داخل اولمازلرسه حیاتده موفق اولامازلر . افندیلر ! بر ملت‌وجمعیت طوپراقلروقوملردن تشکل‌ایتمش تپه‌لر ، اهراملر اولمایوب؛ فردلردن ، آرالرنده‌علاقه ، امتزاج ، اتحاد اولان کیمسه‌لردن‌تشکل ایتمش هیئتلردر . کنجلك‌بویوکلردن‌استفاده ایتمزسه او ، یالکز باشنه‌عقل واراده‌سنی‌حائز بر موجودیتدر . وقتا که بو قوت دیکر کندی کبیلریله برله‌شیر ، اعظمی درجه‌ده منفعت تأمین ایدر . بزده حیات ماضیه‌نك ، استبداد اداره‌نك براقدیغی بر تربیه واردر : کنجلك مردمکریزدر ، کنجلك برلشمز ، یالکز یاشاماق

ایسته‌ر . موفقیتلی یاشامق ایسته‌ین کنجلر أل و آیاقلرینك ، عقللرینك ، حسلرینك قوتنی کندی کیفلریله برلشدیروب بر تناسب هندسی ایله ترقی ایتدیرسینلر . ینه مستبد ، ظالم بر اداره‌نك کنجلرمزده بریکدیردیکی قورقاقلق واردر . کنجلك علمنه ، تحصیلنه رغماً حیاتده بر دورلو آیاقلرینی ایلرویه آتاماز ! چونکه حیات حقنده ، حقیقت حقنده واضح ، امین معلومات آلمش انسانلر ده‌کلدرلر . چونکه أولرك ، مکتبلرك اوداسنده ، ضیاسز تنفسخانه‌لرنده بویومش انسانلردر . حیاتده تماس ؛ صوك درجه‌ واسعدر . حالبوکه کنجك عائله‌ده کوردیکی انسانلرك عددلری محدوددر . قلوب ، اجتماع ، تجارت ، زراعت ، صناعت حیاتی بزده یوقدر . حالبوکه کنجك حیات حقنده‌کی فکرلری کتابلردن بریکدیردیکی بر قاچ مذهب جمله‌دن بشقه بر شی دکلدر ! . . کنجلك حیاتی قورقونچ و ظالم فرض ایدییور ؛ آیاقلری ایلری کیتمه‌یور !.. بنم کبی اون سکز یاشنده کاتبلك ایدن وپاراسی آز املی چوق اولان بر کنج ایسته‌رسه هر قورقویی پارچه پارچه ایدر . بن بلدیه باغچه‌سینه کیرمك ایستردم‌ده بنی تعقیب ایدییورلر ظن ایدردم !.. دیرمدکه : باغچه‌یه کیرمه‌مك بنم ایچون عیبدر . قفام کریده ایسه آیاقلرم دائما ایلریده کیدردی . بن حیاتمده سربستجه سلام ویرمك اصولنی طانیمایانك ؛ یوکسك سوز سویله‌یه‌نك ، کندینه نه‌ضرر ویره‌بیله‌جکنی اوکرندکدن صوکرا مشروطیتك ایلك سنه‌سی ایکییوز کشیلك بر جمعیتده اوزون سوز سویله‌دم‌ واوتانمادم . قورقاقلغی ییرتوب یکرمنجی عصرك تورکیه‌سنه موافق بر کنجلك حیاتنه مالك اولمالیدر .

تشبثسزلکه کلنجه : موفقیتسزلك ایچین نهایت مدهش بر عاملدر . امین اولکزکه بر انسان ایچین بونی أولدیرمك تخته قوروسنی ، بر

میقروبی اولدیرمکدن داها قولایدر . بر کنج تصور ایدیکز که آوروپایه سیاحته کیدییور . بن کزسه‌م غائب اولاجغم ، بر شی کوره‌میه‌جکم . بنی تعقیب ایده‌جکلر !.. دییه دوشونور !.. بو حال فلاکتدر . . . اوت جسور اولمق لازمدر . بنجه بر شهرده غائب اولمق و اولمامق مساویدر : بنجه رومانیانك سوقاقلرنده غائب اولمق دینلك موزه‌لرده آقشاملره قدر سربستجه دولاشمقدر . بو کنجلك انجیر صاتمق ایسته‌یور ، عیبدر دییور !.. افندیلر ! عیب : محتشم جامعلریله براقدیغمز بالقانلردر !.. عیب : محکوم اولمقدر ؛ عاجز اولمقدر !.. بوندن صوکرا طائی ، طوپراق ، جویز ، انجیر ، بغدای بزم عیبمز دکل ، ناموس استحلالمزدر . مسکنتی ، فقر و ضرورتی انتاج ایدن هر عنعنه محکومدر . بن سزه حیاتده موفقیت عامللرندن بر ایکیسنی داها سویله‌یه‌رك قونفرانسمه نهایت ویره‌جکم : کنجلك محیطنده متشبث ، جسور ، عسکر ، عالم ، عزمپرور و متین انسانلرله تماسده بولنملیدر . آیده بر کره اولسون اونلرك مجلسلرینه کیده‌رك سوزلرینی دیکله‌ملیدر . ناموس و شانی محافظه ایدن قوماندانلری و عسکرلری کوروکز . عزم ، جسارت ، امل ، حیات خسته‌لغی کبی انساندن انسانه کچر . ایشته کنجلك نه‌قادار عقللی ، متفکر اولورسه اولسون ؛ هر حالده بو کبی آدملرله کوروشمه‌لیدر . تربیه‌لر ، فکرلر هپ ساریدر . مملکتك قیمتلی اولان عنصرلری کبارلغی براقسونلرده بر آزده اهلی ایله تماسده بولونسونلر . بو تماس ، یکی ایمان و فکرلری قوتلندیرر . خلاصه کنجلکك موفقیتی ایچین اك مهم بر عامل بویوك انسانلرك جمعیتنه داخل اولماق ، اونلرله تماسده بولنمقدر . افندیلر ! بر کنج ایچین مملکتك بویوك آدمندن ملاقات ایسته‌مك مشروعدر . اولا مکتوب یازارسکز ، اوده قبول ایدر .

چونکه وظیفه‌واخلاق بونی امر ایدییور . اکر قبول ایتمزسه بویوکدر؛ فقط تربیه‌سزدر !.. کنج اوندن یوللر اوکره‌نیرکه بو یوللر یوزلرجه سنه‌نك، سنه‌لرجه تتبعك محصولیدر .

سزه توصیه ایده‌جکم صوك واسطه، سیاحتدر. سیاحت؛ بر کنجك موفق اولماسنی ، عقللانماسنی تأمین ایدن اك مهم واسطه‌در . سیاحتدن مقصد ؛ بر طاقملرینك یاپدیغی کبی صاغلام بابوج کییوب طولاشمق دکلدر . بویله بر سیاحتك فکر و موفقیت حیاتیله علاقه‌سی یوقدر . بویله بر سیاحت ؛ لیلکلرك سیاحتنه بکزر ، عقلسز ، شعورسز بر سیاحتدر !.. سیاحتك شرائطی یالکز اجنبی مملکتلرینه کیتمك دکل ؛ یولجیلغك مشکلات و مشقتنی چکمك ، آز پارا ایله چوق کزمك‌در.. نتیجه‌ده حاصل اولاجق فکرلراوقدر چوقدرکه قافانك یکیله‌شمه‌مسی، ده کیشمه‌مه‌سی قابل دکلدر !.. عصر حاضر باجاق ، دنیا ، ماکنه عصریدر . بوعصره حاکم ، مدیر اولان قوتلر : فکرلر ، عزملی تشبثلردر. انسان ؛ اك پیس بر مکتبدن ، اك عاجز بر عائله‌دن ظهور ایتمسنه رغماً بونلری ایسته‌یه‌رك، بونلره اینانه‌رق حیاتده موفق اولور. چونکه الله وطبیعت انسانلره بو قوتی، بو امکانی بخش ایتمش‌در...

مملكت ايزجيلكدن نه بكله‌يه بيلير ؟

١٧ آغستوس ١٣٣١ تاريخيله ملی كتبخانه صالوننده ويريلن عمومی قونفه‌رانس

افندیلر !

قونفه‌رانسك موضوعی « مملكت ايزجيلكدن نه بكله‌يه بيلير ؟ » در. ايزجيلك نه‌در ؟ ونه كبی اسباب تحتنده ظهور ايتمشدر ؟ تعليم وتربيه ايله مناسبتی ، اساسات فلسفيه‌سی نه‌در ؟ بزده آلديغی و آلمغه مستعد اولديغی شكل نه‌در ؟ ملی بر ايزجيلك ممكن ميدر ؟.. اولا ايزجيلك ناصل ظهور ايتمشدر ؟ انسانلرك صوك زمانلرده شهرلرده تكاثفندن وبو تكاثف شهرلرده فقر وضرورتك تزايدندن شرائط حياتيه وصحيه صوك درجه‌ده بوزولمغه باشلامش ؛ قانسزلق ، خسته‌لقلر ، ورملر ظهوره كلمش ، ديكر جهتدن انسانلر شهرلرده بريكدكجه كوی ، قير ، صحرا حياتندن آيری ياشامغه باشلامشلر وبر كويلينك آچيق هوادن ايتديكی استفاده‌دن محروم اولمشلردر . انسانلر سلاح وقان ايله آلاقه‌سز قالمشلردر ، بونكله برابر دوزمايورلر . بيرمنجی عصر ايچين ترك سلاح بر خولياندر . جمعيتلرك تأمين بقا و ادعای حيات ايتمسی ايچين قانی ايله قيليج ايله چارپيشماسی لازمدر . هر جمعيتك بقاسی ؛ زراعت ، تجارت ، اقتصاديله برابر قدرت عسكريه‌سنه تابعدر . قدرت عسكريه‌ده هر وطن پرورك قيمت عسكريه‌سنه تابعدر . قيمت عسكريه ؛ قيمت بدنيه‌در ، ذكادر ، حس در. فردلرك كنجلرك وجودلری قوی ، متين ، چويك اولورسه اونلرك تشكيل

ایتدكلری اوردونك قیمت حربیه‌سی متضاعف اولور . اهالی‌نك تكاثفی نتیجه‌سنده احوال صحیه بوزولدیغندن فردلرك قیمت عسكریه‌سی تهدیدده‌در .

مكتبلرده ویریلن درسلر، فكرلر؛ مكتبك بو كونكی شرائطنده سقط ویا كلش اولارق ویریلیور . علم روحك ترقیسی كوستریبورکه حال حاضرده انسانلری زاویهٔ قائمه شكلنده طوتان صیرالر، چپلاق دیوارلر، بوش صنفلر ایله چوجوقلره علوم طبیعیه ، حكمیه ، اخلاقیه ، ریاضیه نامنه چوق شی ویرمك ممكن اولسه بیله ایی ویرمك نهایت مشكلدر!.. تربیه وتدریس یرلرنده كنجلری حیات وحقیقت ایله تماسده بیراقمق احتیاجی آرتیور . صحی ، بدنی ، تداوی ، وكركسه تدریس تربیوی نقطه‌لردن ملتلر، جمعیتلر كندی بدنلرینی و فكرلرینی مداوه ایچین بر چوق واسطه‌لره مراجعت ایدییورلر. بو جمله‌دن اولارق « آچیق هوا مكتبلری » واردر . مقصد؛ شهرلرده قانی بوزولمش، تورمه استعداد قازانمش چوجوقلری بول بول حركت، حریت ، ضیا ایچنده یاشادارق عائله‌سنه قوی البنیه اعاده ایتمكدر ... « مكتب وتعطیل مستملكه‌لری » تعطیل زماننده سوقاقلرده سورونن چوجوقلرك تحتنی قوتارمق ایچین ده كیز كنارنده قومسالر اوزننده ایكی آی قادار یاشاتمق ایچین .. بویله بر چوق تشكیلات واردر. صوك زمانلرده یكی بر تشكیلات داها ظهور ایدییوركه اوده صحی ، عسكری ، تدریسی احتیاجلرك تحت تأثیرنده انكلتره‌ده [بادن پوول] اسمنده‌كی بر عسكرك تصور وتطبیق ایتدیكی تشكیلاتدر : ایزجیلك .. بو آدم عائد اولدیغی ملتك آفریقاده ترانسوالده یاپدیغی محاربه‌ده كنجلرك عجزینی كوره‌رك اسبابنی تحری ایدییور ؛ بو عجزی (بدن ، فكر ، معلومات) ده بولارق كنجلكه كندی ترقی

وتکمل شرائطیله مناسب براصول تربیه‌قازاندیرمق ایسته‌یور. بوانکلیز آسیاده‌کی میسیونرلرك حیاتنی تدقیق ایدییور ، آمریقا آوجیلرینك حیاتنی ، اورتا آفریقاده حیوانات وحشیه آوجیلرینی، سوروجولرك، رهبرلرینك حیاتنی تدقیق ایدییور وهپسندن برشی آلارق ایزجیلکی تأسیس ایدییور . ایزجیلك آمریقایه ، اورایه ، بورایه سرایت ایتدکدن صوکرا اك نهایت مملکتمزه‌ده سرایت ایدییور ...

ایزجیلکك شکلی نه‌در؟ ایزجیلك تکیه‌لرك تشکیلاتنه بکزه‌دیله‌بیلیر. ناصل که تکیه‌لرده شیخ ، مریدلر وکندیلرینك قیافت مخصوصه‌لری ، آدابی ، آیین ومراسملری وارسه ، ایزجیلکده‌ده بویله بر رئیس ، مریدلر ، دنیوی ، تربیوی ، عسکری بر آیین واردر !.. اصوجه ، تماسجه ، حیاتجه ایزجیلك تکیه‌لره پك بکزه‌ر ایسه‌ده آرالرنده‌کی فرق دیدیکمز کبی دنیویلك، اخرویلك فرقیدر. ایزجیلر کندیلرینه مخصوص قیافتلره کیروب داغه چیقارلر، نباتاته حیواناته، والحاصل بالجمله اشیایه عائد نه‌قدر ایز بولورلرسه اونلری تعقیب وتدقیق ایده‌رك مؤثرلرینی ، عامللرینی تحری وکشف ایده‌رلر . ایزجیلك « أثردن مؤثره انتقال » علمی وصنعتیدر ... أثرلر ایزلر اولوب بو ایزلر طوپراقده ، هواده ، حیوانده، نباتده، انسانده، بوتون حادثاتده بولونور . مؤثرلرده عوامل طبیعیه ومدنیه‌در . ایشته برایزجی‌نك حیاتنده: داغه طیرمانمق، آغاج کسمك ، کوپرو قورمق کبی شیلرده کورولور . ایزجی‌نك مایه‌سی « حرکت » ایله یوغورولمشدر . ایزجی‌نك مایه‌سنده « تحری وتشبث» واردر . داهاطوغروسی ایزجیلکده؛ تشبثی، عضلی ، فکری برفعالیت واردر .

چوجوقلرله‌داغلره‌چیقاراق آغاجلر کسمك، دب اکبرواصغردن

يول بولمق، ابتدائی واسطه ايله آتش ياقمق ، تپه‌لكلرك پيشندن تعقيب ايتمك ، سربست ياشامق كبی فعاليتلرك منافع تربيويه‌سی نه‌دن عبارتدر بونی تدقيق ايده‌لم :

علم بدن وعلم روحده مثبت اولان بر حقيقت واردر : هر هانكی بر عضو بدنك ملكه‌سی فعاليته كليرسه نشو ونما بولور . ترقی وتكاملك مه‌قانيزماسی ، فعاليتدر. انسانك قولی باجاغی ايشلرسه‌اوعضولری ترقی وتكمل ايده‌ر . صنداجيلرك قوللری ، ايشله‌ين أللرك نزاكتی هپ بو عضولرك فعاليتنك محصوليدر . رسامله‌رك كوزلری ، موسيقی‌شناسلرك قولاقلرينك حساسيتی فعاليتلرينك نتيجه‌سيدر . ايزجيلكده‌ده فعاليت بدنيه وارسه ايزجيلك ، تربيهٔ بدنيه‌يه خادمدر دينيله‌بيلير... ايزجيلكده بدن فعالدر . داغه چيقان ، آغاجه طيرمانان ، اطرافی ترصد ايده‌ن، ايز بولان بر ايزجی‌نك هر طرفی فعالدر . بو فعاليت اطرافی قاپالی ژيمناستيق خانه‌لرك هواسی ايچنده اولمايوب بول هوا وضياده اولور . بو فعاليتده بويوك بر نشئه وسعادت موجوددر . ايزجی‌نك حركات بدنيه‌سی ژيمناستيق درسنده‌كی ميخانيكی، مطرد ، يكنسق فعاليته تشبيه ايديله‌مز ! ايزجی مثبت اولارق فعال بر شخصدر . اونده بويوك بر حساسيت ونشئه واردر. ايزجی‌نك فعاليتی حياتك هرهانكی براحتياجنه قابل تطبيق‌در . ايزجی هر برينی بر ايش كورمك ايچون اوينا تير . شو حالده ايزجيلك عالمنده قابل تحصيل اولان شيلر حيات عالمنده قابل تطبيق‌در . هر هانكی مملكت ايزجی‌تشكيلاتنی تطبيق ايده‌رسه ، كندی قوت بدنيه‌سی ، حريت بدنيه‌سی، مدافعهٔ مليه‌سی ايچون خدمت ايتمش اولور ...

ايزجيلكك تأثيرات فكريه‌سنه كلنجه؛ ايزجيلك أل آياق قيملداتمقدن،

اورمان بکجیلری کبی دولاشمقدن عبارت دکلدر !.. ایزجی داغه، قفاسنیده أل آیاقلریله برابر حرکت ایتدیرمك ایچین چیقار !.. ایزجی داغ باشنده عناسز بر آدم کبی حرکت ایتمز ! کرچه چوبانلر قول باجاقلریله حرکت ایدەرلر ؛ فقط بر مکتبلی ایزجی بر چوبان دکلدر ! بر ایزجی داغه؛ باجاق وقوللرینی ایشلەتمك وکندی منفعتلرینی استحصال ایتمك ایچین چیقار. بوکزینتیلر یالکز عضلە ممارسەسی اولمایوب کورمك، آکلامق ، اثردن مؤثره انتقال مسئلەسیدر . ایزجی دەدائما متحرك، فعال بر دماغ واردر . ایزجی نك دماغی ، ملکات عقلیەسی وجودیله برابر متحرکدر . ایزجی نك داغلرده ، نهر کنارلرینی تعقیب ایدەرك وحشی حیوانلرك ایزلرینی بولارق ، داغلی حیاتی یاشایەرق آلدیغی قابلیت فکریه بر تدقیق ، بر حکم ، بر محاکمەدر . ایزجی اثردن مؤثره انتقال ایدەر واویله بر آدم اولورکه ازمیرك قوردونلری آراسنده دولاشه اورادەهانکی ملت ومدنیتك یاشادیغنی بولور چیقاریر، کورور، آکلار. دنیاده هر نەقدر کوزی آچیق چوق کیمسەلر وارسەده کوزی آچیق کورلر داها زیادەدر !.. کوزی آچیق انسان ؛ راصد ، استدلالجی، محاکمەجی بر انساندر . ایزجی طبیعتك ایزلری اوزرنده تحری یاپار؛ نباتلری تدقیق ایدەر ، بو نباتلرك نەدن اورادەبوراده چیقمش وناصل بویومش اولدیغنی، مؤثرلرینی، اقلیمنی کونشنی، محیطنی کشف ایدەرك، ایزجی دائما اثردن مؤثره انتقال ایدەرك ذکاسنك محاکمه واستدلال قابلیتلرینی تمیه ایتمش اولور. ایزجیلك عالمندەیەتیشەن فردك ؛ کائناتك آثار مدنیەسنه قارشو کوزی وعقلی آچیقدر . اکثریت اهالی ایسه کوزی آچیق کورلردن عبارتدر !..

ایزجی که داغلرده مشکلاته تصادف ایدەرك، یول یورویەرك، آچ

قالارق ، آتش بولامایه‌رق ، وحشی حیواناته راست کله‌رك ... بیك
دورلو مشکلاته تصـادف ایده‌ر . بونلردن کندینی قورتارمق ایچین
وجودیله ، قفاسیله چارپیشیر و خلاص چاره‌سنی بولور. بو نوع تربیه؛
ایزجیده تخیل قوتی وجوده کتیریر . ایزجی خیـاللرینی ، پلانلرینی
احتیاجه کوره تطبیق ایده‌ر. ایزجی بر ابداعکار ، بر موجددر . ایزجی
یالکز باشنه مشکلاته تصادف ایتمکله قوهٔ ابداعیه‌سـنی تحریك ایده‌ر ،
یابانجی بر شهرده دولاشان داغلرده حر ، سربست قالان کنجلك شهر
وقیر حیاتنك مشکلاتنی أزه‌رك حیاتده ، ازمیرده ، تجارت و زراعت
عالملرنده غالب کله‌جك قابلیته مظهر اولور ...

ایزجیلکك تأثیرات حسیه‌سی — ایزجیلك شخصك قابلیت فردیه‌سنی
کندیسیله برابر یاشایان انسانلرك حقوقنه رعایت ایتمك خاصه‌سنی تنمیه
ایده‌ر . ایزجیلك هر فردك یالکز باشنه‌یاپدیغی بر یورویش دکل ، طوپلو
اولارق یاپیلان بر حرکت ، حرکت اجتماعیه‌در. ناصل اوردونك افرادی
اونك احکامنه رعایته مجبور ایسه ، داغ باشنده هر هانکی بر ایزجی‌ده
دیکرلرینك حقوقنه اویله‌جه رعایتکار بولوناجقدر. توزکار کبی عصر-
لردنبری استبداد اداره ایله یاشامش ملتلر ؛ او عصرلرك بریکدیردیکی
خودبینلك ، غرور کبی احتراصات شخصیه‌نك زبونیدرلر . اکر او
هیئت اجتماعیه‌لر ایزجیلك تربیه‌سنی قبول ایده‌رلرسه حیاتده موفق اولمق
ایچین چوق امکان قازانیرلر. ایزجیلك ؛ افرادی منزوی اولان تورکیا
کبی بر مملکتده اجتماعی بر ملت یه‌تیشدیریر .

ایزجیلك هر ملتك کنجـلرینی دوغرودن دوغرویه طبیعت ایله
تماسده بولوندوران بر واسطه‌درکه نتیجـه‌سی ؛ کنجلرده ، مکتبلرده
یاشاتیلامایان بر قابلیتك حرکتی اولورکه بو قابلیتده قابلیت بدیعیه

وصنعتکارانه‌در . بر قابلیت که پیس غارسونلردن تمیز غارصونلر چیقارر! بر قابلیت که پیس چناق قلعه‌، دستیلرندن تمیزوازولر چیقارر . ایزجیلك انسان مدنیتنك آثاریله دکلسه بیله ، الله صنایعنك آثاریله : کوزل داغلر ، حیوانات ونباتله ، طبیعت ایله کنجلك روحنی بولوندیرر . اوزمان کنجلك بدایعله یاشار وبدایعپرست اولور . ایزجیلك ؛ تورکیا کبی صنایعی سفیل وچیرکین ، حیات رسمیه وغیررسمیه‌سی بیله غیرمنتظم اولان بر ملتدن بدایعپرست ، منتظم بر ملت چیقارر . ایزجیلکك تأثیرات حسیه‌سی آراسنده مهم بر تأثیر داهااواردر. بو؛ وطن محبتی‌در. وطن قطعیاً کلمه دکلدر ! وطنك وجودی وتاریخی واردر . جغرافیاسز وطن یوقدر . جغرافیایی استحقارایدن ملتلرده وطن محبتی یاشاماز . وطن محبتی؛ تاریخ محبتیدر . خریطه‌لرینی بیرتان، تاریخنی وجغرافیاسنی استحقار ایدن بر مملکتده وطن حسندن باشقه هر حس یاشار ! بویله بر مملکتك کنجلری ، سیاسیلری ، معلم ومربیلری وطن عاشقی اولا-مازلر !.. نه زمان که بونلر خریطه‌لرینی آلوب داغلرینی ، اووه‌لرینی او بللور صولی نهرلرینی کوزورلر ، آکلارلر، بوتون او مخلوقلر خیاللرنده برر قلیشه ایکن صانکه بررفردیت ، بررعضویت اولورلر!.. هر داغك خریطه اوزرنده‌کی سیاه لکه‌سی رسامك براقدیغی بر لکه دکل برر عضویتدر . بو داغلر ، اجدادك قاووقلری ، چاریقلری ، پالالری ، قانلریله آلنمش داغلردر . وطن جوغرافیادر ، وطن نهردر ، وطن داغدر ، وطن اخلاقدر ، وطن ملتدر ، وطن کویلینك قرمزی شالواری ، بیقیق قلبه‌سیدر ... صره‌لر اوزرنده چوروین ، پیس هوا تنفس ایده ایده جکرلری بوزولان، دورت دیوار آراسنده مسکینله‌شن کنجلری ایزجیلك؛ داغلر، ایرماقلر ، اورمانلرده یاشادیر.

وطن ایله تماسده بولونديرر . ایشته ایزجیلكك تأثيرات حسيه‌سی بوندن عبارتدر ...

دیشدم که انسانلرك تربیه‌سی صوك درجه‌یه قدر فعالیتلرینك محصولیدر. ایشله‌مه‌ین عضولر كسب صخورایلر ، ایشله‌ین ایسه بویور . یاشامق؛ فعال انسانلرك حقیدر . بزكه آتی ایچون قوی ، متین ، جسور ، صوك درجه متشبث بر كنجلك يتيشديرمك ايسته‌يورز . بز كه ایسته‌یورز: كنجلك ؛ محاربه‌دن قورقماسین ، تجارت وزراعتدن اوصانماسین ، شهرلرك پیس هوالی قهوه‌لرنده اوطورماسین ، كویلیلرله صاف هواده یاشاسین . بو ، ناصل اولور ؟.. شیمدی‌یه قدر یاپدیغمز كبی یالكز اوقوتمقله‌می !.. اللرینی آیاقلرینی تحریك ایتملیدر؛ داغلرده كزدیره‌رك تشبث ، عزم ، ثبات ... ویرمه‌لیدر . ایسته‌نیله‌ن نتیجه ؛ عزم ، ثبات ، دوام ، تشبث ، تعقیب نتیجه‌سی ؛ تشبث ، عزم ، ثبات ... قونفرانسلك نتیجه‌سی دكل ؛ تشبث ، عزم ، ثبات فعالیتك وحیاتنك نتیجه‌سیدر . عزم ، ثبات ، متانت كه انسانلری شهرلردن كویلره ایتر ، اونلری چام اورمانلری آراسنده یاشاتیر . عزم كه تجار تجه كری قالان انسانلرك بوتون ترقیلرینی ، قوردونلرینی اللرندن آلیر واونلری معناً اولدیرر . اكر بنی جهالت طرفدارلغیله اتهام ایدرسه‌كز یا كیلیرسكز . چونكه بن سزه جهالتدن دكل ، جهانی النده طوتان بر قوتدن بحث ایدییورم . ال و آیاغنی تحریك ایدن تشبث ، جسارت ، متانت خاصه‌لرینی تمیه ایده‌ن واسطه ، امكان نه‌در؟.. آنجاق ال ، آیاق ، قوللری.. ایشله‌ده‌رك قورقمایه ، متانت كوستره‌رمه‌یی اوكره‌تن بر ایش ، بر فعالیتدر ، مكتبك باغچه‌سنده اویونلر ، سپورلر ، اولمدیغی تقدیرده كوره‌ك یاریشلری ، خلاط یاریشلری ، داغ كزینتیلری نهایت بونلرك اعظمی بر شكلی

اولان ایزجیلك !.. ایشته کنجلر ، چوجقلر داغلره طیرمانارق ، دوشه‌رك ، قالقارق ، اورمانلری کسه‌رك ، حیوانلری تعقیب ایده‌رك یازین بر ولایتك محتاج اولدیغی تشبث ، عزمی ، صبر وثباتی تحصیل ایدرسه ، بایراغنی ویانه قاپولرینه قدر کتوره‌ن اجدادمزك تربیه‌سی؛ اونلرك جرید ، قوشو ، ترلا ... حیاتنك نتیجه‌سی اولدیغنی اوکره‌نیر. دنیاده کیشمز . دنیایی اداره ایدن فکرلر ، انسانلرده کیشیر . دونکی سیاحت ، پهلوانلق یرینه بوکونکی ایزجیلك قائم اولمشدر . ایزجیلكك تربیه ایله مناسبتی بودر . ایزجیلك مسئله‌سی یالکز تربیه مسئله‌سی دکل؛ عینی زمانده بر تعلیم، اصول تعلیم مسئله‌سیدر. انسانلرك تعلیم وتدریس عالمنده یاپدقلری ا‌ك بیوك قباحت حساب ، هندسه ، معلومات مدنیه ، تاریخ، جغرافیا .. کبی درسلری آلوب حیاتك ذوقلرندن، منفعتلرندن، احتیاجلرندن تجرید ، آیری غیری اولارق بر ساعتك ایچنه صوقالری وبونلری تلقین ایچین واعظدن بر معلم ، اوطه‌دن بر درسخانه چیقارمالری‌در . بو ، ا‌ك بویوك قباحتدر! سز « بوجه » یه کیتدیککز زمان، شمندوفر استاسیونی بولمق ایچون نه‌قدر زحمت چکدیکز ! صوکرا بر أوی کیرالادیغکز زمان ، أ کنه بوینه ، قیافته‌سکسان دفعه باقارسکز! چونکه اونده اونی اوکره‌نمك و خاطرلامقده بر منفعتکز واردر . اویله یاپماسه‌کز سوقاقده قالاجقسکز ! اویله اولدیغی حالده ینه کوج اوکره‌ندیکز ! فقط بر حساب وهندسه ، بر قانون ، بر حریت ... اوکره‌نمك داها کوجدر . حالبوکه مکتب بونلری بولمق ، اوکره‌نمك ایچین أو بولمق خصوصنده لازم اولان بوتون منفعتلری آلیور ، غصب ایدییور ، یالکز دییورکه : ساعت سکز بچقده کل ، زاویهٔ قائمه کبی اوطور واوکره‌ن !.. بوعصرك تمایلاتی اصول تدریسده انقلاب یاپماغه

نامزددر . آمریقـاده وبعض مترقی مملکتلرده بو نوع تدریسـات یپیلمشدر ...

دەیوردمکه چوجقلر هر هانکی بر فکر اوکرەنیرلرسه مطلقا ، منفعت ، احتیاج نتیجەسنده اوکرەنیرلر . افکار ومعلوماتی بر احتیاج ایله اوکرەتملیدر . خلاصه : لازمکه چوجوقلرك تدریساتندەمنفعتی ، احتیاجلری حاکم اولسون . بر فکر تحصیل ایدیلیرکن یالکز چوجوغك قولاق وکوزلری دکل ، أل وآیاقلری ده حرکت ایتسون . نتەکیم مرانغوزك اشکال حقندەکی فکری ؛ ابتدائیدن اوکرەندیکی بتمری بر هندسه دکل ؛ تختەدن ، انشاآتدن اوکرەندیکی عضلی هندسەدر ... أل ایله ، آیاق ایله تحصیل ایدیلەبن برفکر ، برشی اونودولور ! مسئله بر چوق پروغراملری اولدیغی کبی چوجقلرك قفاسنه صوقمق دکل ، قفالرینه کیرەبیلن شیلری صوقمقدر . صیرەلر ، درسلر ، پروغراملر علمك ، معارفك کندیسی دەکلدر ، بنالردخی معارف دەکلدر . معارف ؛ حقیقی افکار علومدن عبارتدر . بونلرك اوکرەنیلەلری ایچون حرکی بر صورتده تحصیل ایدیلەلری لازمدر . ایشته ایزجیلك بوتون بودرسلر ایچین داغلردن ، نهرلردن ، بنالردن ، طاشلردن ، صندالاردن ، کویلردن ، قصبەلردن ، شهرلردن عبارت ، غایت اصلی ، غایت جاذبەلی بر محیط تشکیل ایدر بر مکتبدر . فکرلری ، درسـلری ویرەجك اك حقیقی محیط نەدر ؟ دینیلنجه ، طاشدن عبارت بر بنا دیمەییك !.. خلاصـه ایزجیلکك تدریس وتعلیمنده غایت بویوك فکری وعالی برغایەواردر . یاقیننده بثمریت مکتب صیرەلرینی تیرارق طاغاره ، تارلالره شیشەسیله ، متروسیله ، قوطوسیله کیدەجك ، اوتلی حیوانلر طوپلایارق ، یرلراوچەرك ، بیچەرك ، تدریسات ابتدائیه وتالیەنك افکار اساسیەسنی ویرەجکدر .

شیمدی قونفرانسمك دیكر بر فصلنه كچیورم : اوده ایزجیلكك اساسات فلسفه‌سیدر بن (بادەن پوولك) پروغرامنده‌كی خطالری ، ایزجیلكك مملكتمزده‌كی نقصانلرینی برر علمی طریقله تنقید ایده‌جكم: افندیلر ! ایزجیلك ظهورندن بری سكز اون سنه كچمش بر چوق مملكتلرده تطبیق ایدیلیور. كوره‌جكسكزكه بوایزجیلكك غایه‌سی یالكز بر شیدر : اثردن مؤثره انتقال ! فقط بو علم ویاخود صنعت ؛ یالكز بر محیطده تطبیق ایدیلیور ، اوده داغدر . ایزجیلكك مؤسسیده بونی ، یالكز داغ ایزجیلكنی آكلامشدر !.. دوشونه‌لم : ایزجیلكك تام غایه‌سی نه‌در ؟ ونه اولابیلیر ؟ بو سؤاله جواب ویره‌جك عمومی سوز شودر : بوتون تربیه‌لرك غایه‌سی فردی و جمعیتی حیاتده چارپیشمغه ، غلبه ایتمكه آلیشدیرمقدر . تربیه‌نك غایه‌سی ؛ مبارزهٔ حیاتده غالبیتی تأمین ایتمكدر . اكر بزایزجیلك یاپدیررسه‌ق نه(بادەنبوول)ك نصیحتلری ایچین ، نه‌ده بورایه كلن (پارفیت) ك دیدیكی ایچین یاپاجغز ؛ یالكز بر شی ایچین یاپدیراجغز : چوجوقلری ، كنجلری حیاتك مبارزه‌سنه حاضرلامق ایچین!.. حالبوكه مبارزهٔ حیاتك صحنه‌سی یالكز داغ دكلدر!. شهرلرده صحنه‌در . حتی شهرلر ، مدنیلرك مبارزهٔ حیاتنده داهاقانلی صحنه‌لر عرض ایدرلر !.. ایزجیلك یاپدیرمق مسئله‌سنده ایزجیلكك غایه‌سنی تقدیر ایتمك زوردر !.. انسانلر داغده قیر حیاتی كچیردیكی ، كویلو ایله تماسده بولوندیغی زمان اوفردلرده داغه وكویه عائد تربیه‌نك ، معلوماتك چوق لزومی واردر . فقط انسانلر شهرلرده شهر حیاتی كچیردیكی ، شهرلی ایله تماسده بولوندیغی زمان شهره ، شهرلیلره عائد تربیه‌نك ، معلوماتك چوق لزومی واردر . ایزجیلك معده‌ده ، عزمده قوت تشكیل ایتمك مسئله‌سیدر اوحالده ایزجیلك ؛ یالكز ال و آیاغك

تماسی ایچون بر شیئمی؟ خایر! فکرك، حسك عزملك ده تماسی ایچین در.
ایزجیلك اثردن مؤثره انتقال صنعتی، كنجلرده متانت حیات تأسیسیدر.
عینی فکر، عینی عزم، عینی بدن یالکز قیرده می نشو ونما بولور؟
یوقسه شهر ایچنده ده ممکن دکلی در؟.. ایزجیلکك ساحهٔ تطبیقی یالکز
داغلر دکل، شهرلردر. داغك طبیعی تدقیق ایتدیرمك، ناصل ایزجیلك
ایسه قوردون مدنیتنی تدقیق ایتمك، قوردونده اثردن مؤثره انتقال
ایتمك دخی ایزجیلکدر.. وطنك هر كوشه‌سی: قهوه‌خانه‌لر،
چارشولر، قالدیرملر، لغملر، تونللر، فابریقه‌لر، داغلر، بایرلر...
ایزجیلکك تدقیقی ایچون برر زمیندر. ابداع، ثبات، تحری ایتمك
ملکه‌لری شهرده، فابریقه‌لرده سوقاقلرده ایشله‌تیلیر. ایزجیلك ایتمك،
یالکز طوپراقده «اثردن مؤثره كیتمه» یی قصد ایتمك دكل، قوردونده‌ده
«اثردن مؤثره انتقال» ایتمکی‌ده قصد ایتمکدر. ایزجیلکك داغلی
شکلی ایی‌در، فقط اکسیکدر. دیکر جهتدن بو ایزجیلکی تأییدو مدافعه
ایدنلره باقیلیرسه كورولورکه ایزجیلك ده نجه: دوكوم باغلامق،
صندال باغلامق، طاوشاق قووالامق ظن ایدییورلر!.. بو آكلاییش
فنادر! ایزلر؛ قاره‌قویروغنی بولمق دكل، حیاتك، اجتماعیاتك، كویك،
شهرك مدنیتك ایزلرینی‌ده بولمق لازمدر. بونك ایزلنمه‌سی‌ده بر
احتیاجدر. ایزجیلرمز كوستبكك ایزینی تعقیب ایتدكلری حالده،
كویلولرك قیافتلرینی، كویلولرك خراقاتلرینی، كویلولرك حسیاتلرینی
ایزله‌مش دكللردر. أوت ایزجیلك یالکز كلبك طوتمق، طاوشان
قووالامق دكلدر. اجتماعی، تاریخی.. ایزجیلك‌ده واردر. ایزجیلر
ازمیرك یوقاری محله‌لرینه چیقارق آقان پیس صولری، قارانلق أولری
تدقیق ایده‌رك، انسانلرك فقر وسفالتنی كوره‌رك آكلایاجقلری،

دویاجقلری چوق بویوك منفعتلر واردر . بر شهرك طرز معماریسی
شویله بویله اولماسی ، اولرینك طاشدن یاپیلماسی ، بو عینی زمانده
اجتماعی ، اقتصادی بر مسئله‌در . اك ابتدائی قلبه‌لرك بیله تخته‌دن كه‌پنكلری
وارسه ، بوده بر مسئله‌در . عینی شهرك سوقاقلری دار ، اولری باصیق
ایسه ، بوده اقتصادی و جوغرافیدر خلاصه كیفی ، تصادفی دكلدر .

شیمدی ، محله مكتبی ایزجیلكی ، سلطانی ایزجیلكی ، دارالفنون
ایزجیلكی تفریق ایدلملیدر . محله مكتبی ایزجیلكی قبا بر قولكسیونجیلقدن
عبارتدر . سلطانی مكتبی ایزجیلكی ایسه علمی بر ایزجیلكدر . بر
مملكت علوم تاریخیه و جغرافیه تأسیس ایتمش دیمك ایچون او مملكتك
داغلرینك ، نهرلرینك ، اولرینك فوطوغرافلرینی كویلیلرینك
نفوسلرینی طوپلامق لازمدر . فقط بو كافی دكلدر . چونكه نباتات علمی
بر باغچوانلقدن عبارت دكلدر . علم بوتون ترصداتك فوقنده یاشایان
بر شیدر . علم نظریاتدر ، اسبابدر ، قوانیندر . كویلینك یالكز نفوسنی ،
شكللرینی آلمش و بر موزه تشكیل ایتمش بر ملت فكراً باغچوانلق دورنده
قالمش بر مملكتدر . اوندن ماعدا علم واردر كه كویك نه‌رده یاپیله‌بیله‌-
جكنی ، مساكنك ، مملكتك اجتماعی ، اقتصادی ، عسكری مدافعه‌لری
نه اولاجغنی اوكره‌تیر . بونلر تدریسات عالیه‌ده اوكره‌تیله‌جك شیلردر .
بوتون علملر ، جوغرافیا ، تاریخ ، نباتات ، حیوانات .. قولكسیو-
نجیلقدن یوكسلمشدر . فقط علم ، آكلامق ، بولمق ، رسملمه ، باقمه
دورندن چوق یوكسكدر . بزه دییورلر كه : مملكتی كورولك ! بن دییورم كه
سز كوردیكز ، فقط نه آكلادیكز ؟ . چونكه فوطوغراف عدسه‌سی
كبی باقدیكز ! . مسئله كورمكده ، باقمقده دكل ، آكلامقده ، بولمقده‌در .
بزه لازم اولان قاوون ، قایصی دكل ، بلكه بو قاوونی ، قایصی‌یی وجوده

کتیره‌ن اسباب جوغرافیه ومحیطیه واجتماعیه‌در . بو سببلر ایسه بزده
بزم فکری حیاتمزده یوقدر . یالکز پراتیك ایله ، یالکز باغچوانلق ایله
هیچ بر زراعت ایلری کیتمز ! باغچوانلق ؛ تدریسات سلطانیه ایله تأسیس
ایدیلن وتدریسات عالیه تکمیل ایدیلن عالملرله یاردیملاشمزسه افلاس
ایده‌ر !.. بر باغچوانك تجددی ایکی سنه یاشار . حالبوکه ماکینه‌لریله ،
اصوللریله ، کوبلولرمزه رقابت ایده‌جك آلمانیا وبولغارستان موجوددر .
ایشته بو کبی قانونلردن سببلردن محروم اولان ملتلر انقلاب زراعیه
یاپه‌مازلر !.. باغچوانلری ابتدائی مکتبی یتیشدیرسه ، عالملری سلطانی
مکتبلری یتیشدیر . مملکتی قالین بر عمله طبقه‌سندن عبارت ظن ایتمك
وترقی‌یی عمله طبقه‌سنه ویرمك تکملات عصریه‌یی أك قیصه قافا ایله
کورمك ، آکلامق دیمکدر !.. بر مملکت یالکز قوللر ، آیاقلردن دکل ،
دماغلردن وسیکرلردن عبارتدر . آیاقلری ، قوللری یاپه‌جق محله مکتبی
ایزجیلکی ، دماغلرك ، سیکرلرك تربیه‌سنی ویره‌جك سلطانی ودارالفنونی
بر ایزجیلکدر . بونی بویله آکلامایان برکیمسه ، مملکتی ابتدائی بر
حالده براقان کیمسه‌در . ایزجیلك مختلفدر . بونلری تفریق ایتمك
وشو کنجلك ، هر مکتبك سویه‌سنه موافق ایزجیلك یاپدیرمق لازمدر .
عجبا محله مکتبی ایزجیلکنی‌می ؟ سلطانی ودارالفنون ایزجیلکنی‌می
تطبیق ایتملی ؟ هرحالده بونلری دوشونمك لازمدر . هر حالده ایزجیلك ؛
قطعیاً دوکوم باغلامقدن ، [illegible] ، صندال [illegible] ،
حماللق ایتمکدن عبارت دکلدر ؛ ایزجیلکك ایچریسنده بونلر موجوددر ،
فقط ایزجیلك بونلردن عبارت دکلدر . ایزجیلك ، مشاهده ، تعقل ،
اسباب وقوانین طبیعیه‌یی آکلامقله تمام اولور . کنجلکی ، ملاحظه
ایتمك ایسته‌ین هر مملکتك ایزجیلك پروغراملری جوغرافیا ، علوم

طبیعیه ، نباتات ، علم الارض کبی حکمت طبیعیه ، هندسه ، ریاضیات ، مساحهٔ اراضی ، زراعت ... خلاصه بوتون علوم عالیه‌یی استیعاب ایتملی در . ایز جیلیکك مقدراتنی اداره ایده‌ن آدملر بو اسبابی بیلمز ایسه انقلاب یاپامازلر !.. بو اسباب بیلمدکجه کرچه تربیهٔ بدنیه یاپارلرسه‌ده دماغ تربیه‌سی کیرمیه‌جك ، عمله یتیشه‌جك . اداره‌جیلر ، متفکر آدملر تشکل ایده‌میه‌جك‌در .

هر مملکتك تشکیلات عرفانیه‌سی تشکیلات سیاسیه واجتماعیه‌سنه مطابقدر . مع التأسف ادعا ایده‌رم که مملکتمز ؛ فکراً ، حیاةً ، تجارةً ، زراعةً قرون وسطادن چیقمش اوزره اولان بر مملکتدر . عصرك پارلاق اصول وفکرلرینی مملکتمزك تطبیق ایتماسنه مأیوس اولمیه‌لم . ژاپونیا ، بلغارستان کبی قرون وسطی‌دن عصر حاضره یکرمی اوتوز سنه‌ده یکرمنجی عصره آتیلمش ملتلر واردر . بزده اویله یاپالم . مسئله ایز جیلیکك بزده‌کی شکل تدریسنی تنقید ایتمك‌در . دییورم که هر مملکتك مؤسسات عرفانیه‌سی ، اصول تربیه وتدریسی تشکیلات اجتماعیه‌سنه باغلیدر . بزم تشکیلات اجتماعیه وتاریخیه‌مز ایکی تمل اوزرنده یاشامشدر . بری اعتقادات دینیه دیکری عسکرلکدر . ماضیده‌کی مدنیتمز ؛ جامعلر ، مدرسه‌لر ، خانه‌لر ، قیشله‌لر ، طاش کوپرولر .. اطرافنده تأسس ایتمشدر . فقط بزم تاریخمزده بر تیاترو ، بر هیکل یوقدر !. چونکه بو تاریخك مایاسی دین وعسکرلك ایله یوغورولمشدر . دیمك ایسته‌یورم که اصول وتربیهٔ اخلاقیه‌مزك شکلی ؛ ماضیدن بزه توارث ایده‌ن دینیت وعسکریتدن چوق متأثردر . اونك ایچون مکتبلرك درسخانه‌لرنده‌ بر معلم هیچ بر زمان مرشد وناظم دکل ؛ یالکز بر واعظ‌در . یالکز سویلر واینانديرر . حریت شخصیه ، حریت فکریه مکتبلرمزده اویانمایان

یاشامایان شیلردندر . ایشته مملکتمزده تدریساتك فلسفه‌سی بودر .
تأسف ایدیکز افندیلر که فرانسزجه‌ده Enseigner کلمه‌سنه مقابل لسانمز
بر کلمه بولنمامش ، تدریسه یا کلشجه : اوقوتمق ، یازدیرمق ، ده‌نمشدر .
حالبوکه حیوانات ، نباتات ، جوغرافیا نه اوقوتیلور ، نه‌ده یازدیریلیر ؛
اونلر ، تجربه ایدیلور !.. تربیه‌مزه کلنجه : معلم بر قوماندانden ،
باشقا بر شی دکلدر . قوماندان بویوك شیدر . نقطه مکتب قیشله دکلدر .
اکر اویله اولسه‌یدی حربیه نظارتی بوتون مکتبلری قیشله‌یه تحویل
ایدردی !.. مملکتك نوع نوع مؤسساتی واردر . هر مؤسسه کندی
وظیفه‌سنی یاپمقله موظفدر . مع التأسف معلملرك ، مربیلرك ذهننده
یاشایان بر اعتقاد وار : چوجوقلری تختادن عبارت بر هیکل ، قوتله
ظن ایتمك واونلری ازمك ، اوزمك . حریت فردیه وشخصیه‌لرینی
بوغمقدر !.. انکلترلرده یکرمنجی عصرك تربیه‌سی یاشامیور . جمعیتلر ،
ملتلر ، بیلك دورلو ایزجیلك قبول ایده‌بیلیر . فقط بو ایزجیلکی
یکرمنجی عصر حیاتنه ، اعتقاداتنه کوره ویرمزسه ایزجیلکله تربیه‌سی ،
اخلاقی . علمی ، معلوماتی اوقودور فقط تلقین وتأسیس ایتمش اولماز !
بن ادعا ایده‌رم که ایزجیلك مملکتمزده اوقودولیور ، تعلیم وتدریس
ایدیلیور ؛ فقط ایزجیلك بولدورولمایور ، ابداع ایتدیرلیور ، یاشا-
تیلمایور !.. بزده ایزجیلك ، جوغرافیا ، تاریخ کبی قرائت شکلنه
قونمشدر !.. مکتبده اوقوتدیغمز زمان اجسام بسیطه اسملرینی ،
هندسه دعوالرینی ازبرلتیورز . داخلده ایسه یولی ، نهری ، بوجکی ،
کوپروی ازبرلتیورز . ایزجیلك نه‌زمان بوتون فکرلری ، مقایسه‌لری
چوجقلره یاپدیرر وبولدوردورسه ، کشف ایتدیررسه اوزمان ایجادی
وابداعی ، یعنی مثبت وفردی بر ایزجیلك اولور . مثلا بر صو کنارینه

کلدك ، کچمك لازم ؛ چوجوقلره بر چاره بولیکز ! دیه‌جکز بو صورتله چوجوق بر مهندس، ومعما پرنده اولاجق، دوشونه‌جك، بولاجق .. بکا نه (بانەن بوول) لك نه‌ده بیلمه کیملك ایزجیلکی لازم ... بکا قوهٔ ابداعیه لازم ؛ بن ، بو خلق قارشوسنده قلعه‌لر ، بوغازلر ، طابیه‌لر مدافعه ایتمك زراعتلر ، تجارتلر ، حیاتلر یا آتمق امکانلرینی دوشونور بر کنجلك یاشاتمق ایسته‌یورم . انسانلری حر و مستقل براقارق ، کندی مشکلاتینه یاشاتمق منفرداً تأمل و تفکره سوق ایده‌رك بونتیجه‌یه کلده ایده‌بیلیر .. اخلاق زبرلته‌رك دکل . ایشته او زمان مملکتك کنجلری ؛ مبدع ، متشبث ، موجد .. اولابیلیر .

افندیلر ! بو مملکتك تاریخ تربیه‌سنده یاشایان اك مدهش خطالردن بریده مؤسسات اجتماعیه و عرفانیه‌نك بر آریه قادار ، بر شالغام قادار بر فردیتی ملیت و محلیتی اولاجغی فرض ایدیله‌مسیدر . بزده معارف ، ایزجیلك ، اخلاق پروغراملری صره‌سنه کوره فرانسه‌نك ، آلمانیانك ، بلچیقه‌نك پروغراملرندن آلنمش اونلره هیچ اویمایان بو مملکته صوقولمشدر !.. بر مملکتك تقلید ایدلمه‌سی لازم اولان یالکز صره‌لریدر . فقط تاریخلر ، دینلر ، عرفانلر ، فکرلر .. مملکتدن مملکته غیر قابل نقل معارف عنصرلریدر .. بر آلمان ، بر انکلیز تربیه‌سنی بوراده یاشاتامازسکز . یاشاتمق ایسته‌رسه‌کز بو مملکتك اهالی بوزار ! عضوی موجودیتلر کبی عرفانی مؤسسه‌لرده مملکتلرینك محصولیدر . یعنی تربیه‌لی فکرلر .. مملکتدن مملکته ده کیشیر . هر مملکتك حدودلرینك خصوصی بر شکل مدافعه‌سی ، بر تربیه‌سی اولدیغی کبی بر ده ایزجیلکی ده واردر . عضویتلر محیطلرنده یاشارلر . بر تورك ایزجیسی بر انکلیز ایزجیسی اولاماز . آنجاق ملی بر ایزجی که اولابیلیر . بن دیمك ایستیورم

تربیهٔ ملیه و محلیه‌ده غایه ؛ مملکتك امحاسنه ، افناسنه لزوم کورولمه‌ین
بر طاقم عنعنات ملیه‌سنی محافظه ایتمکله برابر ، مملکتك محتاج اولدیغی
تربیه عنصرلرینی علاوه و تقویه ایتمکدر . ایشته ، مملکتدن مملکته‌دکیشه‌ن ،
قوتله‌شه‌ن تربیه عنصرلری واردر . انکلیز مکتبلرنده اسوج اصولی
ژیمناستیق یاپدیرمق ضرورتی اوقادار چوق دکلدر . فرانسه ؛ بر جماهیر
متفقه کبی رسم ایله تربیهٔ بدیعیه ویرمکه محتاج اولمیان بر مملکتدر . بزده
تربیهٔ بدیعیه کبی تربیهٔ ملیه‌نك تقویه ایدیله‌جك دیکر ضعیف عنصرلری
واردر . بزده ایزجیلك بویوك بر مغلوبیتله ظهور ایتمشدر ؛ نه علمی ،
نه صحی ، فقط عسکریدر . مملکت دوشونمش که مستقل ، حر یاشامق
ایچین یالکز بر چاره‌واردر . اوده کنجلرك وجودینی تمیه ایتمك ،
تقویه ایتمکدر . اونك ایچین ایزجیلکدن روحیله ، نظاماتیله ، قیافتیله
تاميله عسکر بر شکل چیقارمش .. حالبوکه ایزجیلك ؛ علمی ، اجتماعی ،
طبیعی ، بوتون قابلیتلری ، فکرلری ویرمکه مستعد بر تربیه‌در .
ایزجیلکی بر ممارسهٔ عسکریه شکلنه صوقمق اونی الك اکسیك بر معناده
آکلامقدر . رجا ایدرم افندیلر ! احتیاطسزلق ایتمیکز ! عسکرلك
علیهنده بر شی سویلیورم . فقط سزه مملکتده صاغلام و متین عسکر
نصل یتیشیر بونك بر چاره‌سی واردر دییورم ؛ اوده مکتب حربیه‌دن ،
کوچك ضابط مکتبندن ، احتیاط ضابط مکتبندن ماعدا بوتون مکتبلری ،
آنا مکتبلرینی ، ساده‌لی مکتبلرینی بر عسکری مکتب دکل ، بر ملی
مکتب کبی براقمقدر .. حربیه نظارتی نه دوغرو دوشونمشدر :
اسکیدن بری موجود اولان عسکری رشدیه‌لرینی معارفه الحاق ایتمشدر .
بر کویلو ایکی سنه تربیه ایله چناق قلعه‌یه بر عسکر اولور . فقط سلطانی
طلبه‌سنی آلیکز آلتی آیده چناق قلعه‌یی مدافعه ایده‌جك بر احتیاط

ضابطی یاپارسکز. تجارت ، زراعت، سیاست، عسکرلك .. تربیه‌لری..
اونلر ، بویوك آغاجلرك چیچکلری اولوب ، کوکی ، کووده‌سی ایسه
تحصیل ابتدائی‌در . ایشته ایزجیلکدن عسکر یتیشدیرمك مقصدی ،
غایت یاکلش آکلاشیلمش بر نقطه‌در . بوندن باشقا ایزجیلك بزده
قوقلاجیلق ، جانبازلق شکلنده آکلاشیلمش بر حرکتدر . شیمدی
علمی وملی بر ایزجیلکه احتیاج واردر . وبویله بر ایزجیلك ممکندر .
شیمدی ملی ایزجیلکك پروغرامنی سویلیه‌یم :

بر قونفه‌رانسمده دیمشدم که: بر مملکتك ضعیف تربیه عنصرلری
واردر . مثلا تورکلر صوك زمانلرده اخروی ، معزی یاشامشلر ؛
طاشلری استحقار ایتمشلر ؛ پاره‌یی سومه‌مشلر ؛ پارمقلقلره بزلر
باغلامشلر ؛ اجزاخانه‌لری ، دوقتورلری استحقار ایتمشلردر، بونلر تربیهٔ
مادیه نقصانیدر . بر کویلوکه میقروبك تخریباتنی بیلمز ، اولمش بر
کویلودر !.. اوندن استفاده ایدیله‌مز . بویله بر آدام ایچین دنیاده
قازانه‌جق پاره ، سلاح یوقدر !.. بو کویلی‌یه مادی تربیه ویرملی که
بیلدیرمك تخریباتنی منع ایچین « پاراتونه‌ر == سپرساعقه » دیکیله‌بیله‌جکی،
طبیعتك آتشنه قارشو ینه طبیعتله کیدیله‌بیله‌جکنی بیلسین ... بر تربیهٔ
مادیه که قپولرك آچیق اولماسندن دشمنلرك آغزی آچیله‌جنی کبی خرافاته
ایناندیرماسین ، اوتربیهٔ مادیه سایه‌سنده اول و آخر شام دینه‌سون !.

بزده ایزجیلکك ایکنجی عنصری ، زراعت عنصری اولاجقدر.
ایزجیلرمزله مثبت ومحصولدار اراضیمزه ، محصولدار چاملقلرمزه
کیدییورز . زراعت بو مملکتك دینی ، ناموسیدر . زراعت ؛ ایزجی
تربیهٔ ملیه‌سنده حاکم ، ملی بر عنصر اولمالیدر . ایزجیلك وطنی بر
تربیه‌نك عاملی اولاجقدر . ایزجی ؛ کویلوسیله تماس ایده‌جك ،

قارده‌شلرینی بولاجق ، وطنك باراغنی طاشیه‌جق ، یالکز تورکجه سویلیه‌جك ، یالکز تورکجه دوشونه‌جکدر. ملیتك بویوك بر عاملی اولان وطن محبتنی آلاجق ، جوغرافیاسنی اوکره‌نه‌جکدر. ایزجیلك آیدین ولایتك چوجوقلرینی وطنك مرکزی اولان پایتخته کتیره‌جك ، دده‌لرینك اثرلرینی کوستره‌جکدر . ایزجیلر مملکتك مقدرات تاریخیه‌سنه حاکم اولان قوتسزلك جسارتسزلك ، عزمسزلك ، مردمکریزی کبی شیلری کیده‌ره‌جك بر ایزجیلك یاشایاجقلردر .

ولایت موزه‌لری ناصیل تشکیل ایدیلیر و نه‌یه یارار ؟

۲۱ آغستوس ۱۳۳۱ تاریخیله ملی کتبخانه صالوننده‌ویریلان عمومی قونفه‌رانس

افندیلر !

بو کیجه سزه ولایت موزه‌لرندن ؛ تربیوی ، تدریسی ، تعلیمی فائده‌لرندن ، انواعندن ، بو موزه‌لری تشکیله خادم أساسلردن ، بو موزه‌لرك تشکیلنه تأثیر ایده‌جك واسطه‌لردن بحث ایده‌جکم :

نه‌زمان مملکتمزك ترقیات عرفانیه‌سی موضوع بحث اولسه‌دیرلرکه: « بز تورکلر مملکتمزی طانیمایز ! » فقط بو سوز چوق دفعه غریب معنالرده قوللانیلیر : بر چوقلری « بز مملکتی طانیمایورز ، چونکه کیدوب کورمه‌یورز ! » دییورلر . بو شکل طانیمق ؛ طانیمه‌نك ألك فناسیدر . طانیمق ، آکلامق دیمکدر. یوقسه کورمك دیمك دکلدر. کورمك قابلیتی حیوانلرده واردر . بزده کورمك باقمق معناسنده‌ده قوللانیلیر . ابتدائی فکرلی آداملرجه کویلری ، یوللری کورمك ؛ مملکتی طانیمق دیمك ایمش !.. حقیقتده بز مملکتی کورویورز ، کویلره قادار اختیار کلفت ایدوب کیتمه‌یورسه‌قده ، کویلولر عسکر اولمق ، تجارت ایتمك احتیاجیله شهره کلوب بز شهرلیلر ایله تماسده بولونو - یورلر . فقط بر ولایت مرکزی حقنده کویلولیلرك او قادار بویوك فکرلری یوقدر . شهرلیلرك‌ده کوی حقنده نقصان اولان معلوماتی صیراسنده اسم و نفوس برنجی درجه‌ده اهمیتی حائز دکلدر . اصل بزه

کویی وکویلویی طانیتاجق فکرلر اکسیکدر . بر مکتب ابتدائی طلبه سنك کوینده‌ن آکلایشی باشقا ، برسلطانی طلبه‌سنك باشقا .. برمکتب عالی طلبه‌سنك ینه باشقادر . علی العاده تحصیل کورمش بر انسانك‌ده کویی وکویلویی آکلایشی ینه باشقادر .

ولایت موزه‌لری تشکیل ایتمکدن مقصد ؛ اهالینك کوردیکی ، باقدیغی اشیا واشکالی آکلاتمق ایچین چالیشمقدر . آکلامق ؛ اشیانك شکل وضعیت ، جنسی ، متانتی اداره ایدن سببلره ، عامللره نفوذایتمك دیمکدر . ازمیری آکلامق ؛ تجارت ، زراعت ، اخلاق وعاداتنی طانیمق ایچین کورمك کافی دکل ، بونلرك شرائط ، عوامل واحتیاجنی ده بولمق کورمك لازمدر . بر مملکتی آکلامق ایچین علی العاده سیاحت کافی دکلدر . مملکتی اجتماعی ، سیاسی ، تربیوی ، طبیعی ... نقطه‌لردن تدقیق ایتملیدر . آنجاق سببلر ، قانونلر ، احتیاجلر بولوندقدن صوکرا او مملکت آکلاشیلابیلیر . انسان کبی بوتون ذی حیاتلر ، محیطلرینه باقیورلرسه‌ده پك آزی آکلایور !..

ولایت موزه‌لری تشکیلندن اك مهم مقصد ؛ ولایتك طبیعت نباتیه وحیوانیه‌سنی وانسانلرینی .. آکلاتمقدر . ولایت موزه‌لری کندی نوعنه عائد اشکال واشیانك صحیفه‌لرینی بر آرایه طوپلایان بنالردر . بر زراعت موزه‌سنده زراعت صبانلری ، زراعت آلتلری ، زراعت اسملری ، زراعت محصوللری واردر . بو محصوللر هپ بر نوع وبر شکلدن اولمایوب مختلفدر . بونلر بر یرده جمع ایدیلیر موزه اولور . بناءً علیه یالکز باشنه بر موضوع موزه تشکیل ایده‌مز . حتی عینی یاپراغك عددی چوق اولوبده نوعی منفرد قالینجه‌ده موزه تشکیل ایدیله‌مز !..

ولایت مرکزلرنده موزه‌سی اولان مملکتلرده حاصل اولان فکرلر تدقیق ایدیلیرسه کورولورکه موزه‌نك بر یرده آچیلماسی دیمك ؛ او یرلرك « آکلامه انقره‌ری » نك آچیلماسی دیمکدر .. انسان فکرلرینی یالکز اوقودیغی کتابلردن، دیکله‌دیکی سوزلردن دکل ، محیط اجتماعیسنده کندیسیله یاشایان ذی روحلردن واشیادن آلیر . نته‌کیم چوجوغك ایلك معلوماتنی ؛ أوینك ، مکتبنك ، حیواناتی ، اشیاسی ... تشکیل ایده‌ر . ایشته ، انسانلر ، حیوانلر . نباتلر ، اشیا واشکال موزه‌لری تشکیل ایده‌رلر .

بر ولایتده ، طبقات ، زراعت ، تجارت نمونه‌لرینی طوپلایوب بریکدیرمك دیمك ، کنجلرك ، قادینلرك کوزلرینی بویوتمك ، ألّلرینی باجاقلرینی اوزاتمق دیمکدر !.. انسان موجوداتی ایکی یولدن تدقیقه کیده‌ر . یا بالذات کندیلری کیده‌رلر ویاخود موجودات انسانك اوکنه کلیر . ولایت موزه‌لری عائد اولدیغی ولایتی بالذات کیدوب کورمکه مقتدر اولامایان انسانلرك اوکنه او محیطلری کتیریر ، سه‌رر .. ازمیر شهرنده زراعت موزه‌سی یاپمق دیمك، بوولایتده‌کی چیفتجیلرك یاشایان شایان دقت وسائط ، اشیا ، امل وفکرلرینی طوپلایوب بریکدیرمك بر یرده کوسته‌رمکدر . موزه اولان یرلرده بر تدقیق ، مشاهده ، تفحص موجوددر . موزه‌نك أك بویوك فائده‌سی ، اهالیده بر فکر تجسس اویاندیرماسیدر . اشیا ؛ مراقك ، تحری‌نك منبعی ، عاملیدر .

موزه‌لرك دیکر منفعتی : وطن موزه‌سی اولماسیدر . وطن ؛ تاریخدر . طوپراقدر، جوغرافیا مجموعه‌سیدر . وطن ده نجه کوزومزك اوکنه اوچ حرفلی بر کلمه اولا کلمز ؛ داغلر، تپه‌لر ، نهرلر واوزرلرنده یاشایان انسانلر ، حیوانلر ، نباتلر موجود و انسانلرك ماضی‌یه عائد

افكار ومعنوياتى كلير ... وطن فكرى ايچنده وطنك مادياتنه عائد قسمى صوك درجه داخلدر. مملكتده تربيهٔ وطنيه ياپمق جهلر اوغلمك ديمك دكلدر. وطن فكريني ياپان جوغرافيا فكريني ويرمك ديمكدر. شهرلى نك حياتى شهرك دار ساحهسى ايچنده كچر. برچوق كنجلره تصادف ايدهرسكزكه بوجهيه، قارشويقه يه كيتمامشدر. ولايت موزهلرى اويله واسطهلردركه وطنك اك هجرا كوشهلرينه عائد بوتون مناظرى، اشيايى طوپلايوب اك غلبهلك برشهرده تشهير ايدر. بر ولايتده موزه تشكيل ايتمك بو موزهلردن برينك وطن موزهسى اولديغنه نظراً افكار وطنيهسنى تزييد ايتمك ديمكدر. موزه تأسيس؛ بو نقطهٔ نظردن پك مهم عد ايديلملى در.

بيليرسكزكه؛ مملكتك اك بويوك فلاكتى بعضا ئقى اخلاقسزلغندن ناموسسزلغندن اولمايوب، يرمنجى عصردهكى جمعيتلرك طاشيديغى دنيوى فكرلردن محروم بولونماسندندر. قناعت، مسكنت، توكل اهاليى فعاليتدن، قازانجدن آليقويمقدهدر. بو فرقلر؛ هر نه قدر يرتيق ألبسهلر كبى اهالى نك كوزينه چارپماز ايسهده، ينه متمادياً زهرلهين، اولديرهن ميقروبلر كبى هيئت اجتماعيه نك تشبثات دنيويهسنى اولدورير. مدافعهٔ مليهمز نامنه اهالى نك قلبنده ياشايان مسكنت، انزواء اخرويت فكرلرينك لزومى درجهسنده محوى ويرينه ماديت، دنيويت فكرلرينك اقامهسى ايجاب ايدهر. بن ديرمكه بر مملكتده تربيهٔ عوامك باشنده نه اشيا موزهلرى، داغلره، تپهلره، ما كنهلره عائد اشكال واشيا مودهلرى واردر. بو موزهلرك اطرافنده تحصيل ايدن كنجلرده، تفكر ايدن عالملرده واهالينك قفاسندهكى اقتصادى، دنيوى فكرلرده .. هر شى مترقيدر. موزهلرك تأسيسى؛ اهالى نك فكرنده بر انقلاب دنيوى حاصل

اولمسی ایچون اڭ مهم عاملدر .

بزم بو کون سلاحسز محاربه دیدیکمز اقتصاد؛ برنجی درجه‌ده تفنك ایله اولیور . اقتصادی وسائط ایله اولیور . هر هانکی برملتك دیکر بر ملته اقتصاداً حرب ایتمسی ؛ طوپنی توفنکنی او ملته چویرمسیله باشلامایوب سیاحلرینی او مملکته کوندرمسیله اولیور . سیاحلر غیر مجاور مملکتلرك تجارت و ثروت منبعلرینی ، معدنلرینی قاباجه کشف ایدوب مملکتنه عودت ایدنجه ك قوننه‌رانسلر ویرییورلر . بو سیاحلرك چیزمه‌لرینك کچدیکی یرندن بالاخره تجارتجیلر آرابه‌لر ایله ، اوتوموبیللرله ، شمندوفرلرله کچیورلر . برنجی مملکت ایکنجی‌یی ثروت نقطه‌سندن ضبط ایتدکدن صوکرا ، بو دفعه طوپنی ، تفنکنی چویروب سیاسةً ده ضبط ایدییور . هر استیلای سلاحی‌نك مقدمه‌سی استیلای اقتصادی ؛ هر استیلای اقتصادینك مقدمه‌سنی براستیلای سیاحت تشکیل ایدییور!..

موزه‌لر اولمیان یرده نه زراعت واخلاقه عائد کتابلر نه ده سرمایه صاحبلرینی تشجیع ایده‌جك فکرلر ، امللر قولای یتیشیور . موزه‌لر؛ عقل وفکر صاحبلرینه زراعته ، تجارته ، صناعته ... عائد شیلر ، شکللر ویرر . ناصلکه اوفاق اوفاق اغبرارلردن بویوك بویوك عصیانلر ظهور ایدرسه اوفاق اوفاق موزه‌لردنده بیوك بیوك فکرلر ، اجتماعی انقلابلر حصوله کلیر . بر مملکت کندی اقتصادیاتنه عائد اولارق برصناعت، زراعت .. موزه‌سی تشکیل ایدرسه آتیاً یتیشه‌جك صناعتجیلره ، زراعتجیلره خریطه ، فکر ، امل .. حاضرلامش اولور . ایتالیانلر طرابلسی استیلادن اول مملکتلرنده برچوق سرکیلر آچدیلر . وطرابلسك اشیاسنی مملکتلرینه ظانتدیلر . حتی فرانسه آفریقای شمالی‌یی استیلادن اول ، رسامملری آفریقای شمالی حقنده رسملر ، تابلولر یاپمشلردر .

دیمك اونلر حرباً تجاوزدن اول ، اقتصاداً تجاوز ایتمشلردر . ایشته موزه‌لرك اڭ مهم فائده‌لرندن بری ده تجارلرمزده فكر اقتصاد اویاندیرمق وخریطه كوسترمك یعنی مملكتك وجودینی طانیتمقدر ...

افندیلر ! كچن آقشام سزه سویلشدم كه زمان حاضرك ملتلرك وبالخاصه توركیه كبی ملتلرك مؤسسه‌لری ، حریت فكریه ، حریت حسیه واراده‌لرینه قارشی دوشمن برصورتده چالیشمقده‌در ! . بونی سویله‌مكدن مقصد ؛ اومؤسسه‌لره تجاوز ایتمك دكل ؛ او مؤسسه‌لرك استقباله دوغری یورومكدر .. چوجوقلر وكنجلر بو كونكی شرائط داخلنده یعنی باغچه‌سز ، شكلسز .. محیطلرده چالیشامازلر ! . اڭ ابتدائی بر اجنبینك چالیشدیغی بر اوطه‌یی تدقیق ایدیكز ! .. نه‌قادار زنكیندر . بو اشیا مكمل بر فكر مكتبیدر . بر ملتك چوجوقلری یالكز اوكلرنده‌كی سیاه صیره‌ده باقه‌رق واوتوز قرق صحیفه‌لی كتابلری بالامكله آدام اولماز . مملكتمزده هر دورلو افكار فلسفیه‌نك نقدانی ، تشبث وعزمك آزلغی ، ملتمزك سفالتنی تشدید ایتمكده‌در . بونك یكانه تداویسی عزم ، اخلاق ... وسائره كبی معنویاتك موضوعلرینی تشكیل ایدن شكللری ، شیلری چوجوقلرك وكنجلرك اوكنده تشهیر ایتمكدر . حكمت ، كیمیا ، طبقات .. عالملرك قفالرینه ، متفكرلرك روحلرینه كیرمزدن اول ، داغلر ، طاشلر ، كوللر .. اوزرنده یاشامشدر !.. بوتون اشیا ،. بزم اوقوتمق ایسته‌دیكمز حكمت ، كیمیا ، طبقاتك تماميله اصلی وطنلریدر . ولایت مركزلرنده موزه آچمق ؛ او ولایت مركزنده یاشایان و ملحقاتنده موجود اولان قصبه‌لرك فكریات وعلمیاتنی تسهیل ایتمك دیمكدر . شو تقدیرجه هرهانكی یرده هندسه ، تاریخ .. درسنك اشكالی ، مقایسه‌لری وبو اشكالی ، مقایسه‌لری ویره‌جك موزه‌لر واردر ، اوزلرده شبهه‌سز

انی ، متفکر آداملر یتیشیر . بناءً علیه بوتون تدریسات عالیه ، وعالیه نك موزه‌لرینی کوز اوکنده تشهیر ایدك !..

شیمدی موزه تشکیلاتنی نشر وتلقین ایده‌ن آداملره قارشی بر اعتراض واقع اولابیلیر : مادامکه بوتون اشیا واشکال طوپلانیور و بو اشیا و اشکالك وطنی طبیعتدر ؛ او حالده بونلری موزه‌لره قویمقده نه معنا واردر . انسانلر قالقسالر بوتون بونلری طبیعتده کورسه‌لر ، وطبیعتك ساحه‌سنده تدقیق ایتسه‌لر اولمازمی ؟. جواب : موزه‌لرك شهرلرده یاپیلماسنك . اشکالك طوپلانماسنك ، حیوان ، نبات نمونه‌لرینك تکثیرلسنك ، کریلو قیافتلرینك تشهیر ایدلمسنك حکمتنی بن مدافعه ایدییورم : موزه‌لرك تأسیسنه لزوم واردر . طبیعتده کوریلن اشکال یازیلی دکلدر . هر هانکی شکل که موزه‌یه کیرر ، هویتنی ، قیمتنی ، تام ومنشأنی برلکده طاشیر . داغلرده برچوق طاشلر موجوددر . فقط بونلرك هویتی ، ماهیتی مجهولدر . موزه‌لره کلنجه تأمین هویت ایدرلر ؛ موزه‌لر اونلرك نه اولدیغنی سویلر . اوحالده یالکز اوقومه یازمه‌سی اولان آدامك ؛ ولایتی وآداملری ، عاداتی حقنده معلومات آلماسی ممکندر . دیکر جهتدن طبیعتده نه قادار نبات ، حیوان ، اشیاواشکال وارسه هپسی تمامیله طاغنیق وسرسریدر ؛ نوعجه متجانس دکل ، غیر متجانسدر . انسانلر عصرلردنبری بوتون نمونه‌لری طوپلایه‌رق ، طاقملر تشکیل ایده‌رك واونلری تشهیر ایده‌رك ، آنجاق بو صورتله قانونلری ، طبقاتلری ، تاریخلری .. وجوده کتیره‌بیلمشلردر . اکر طوغریدن طوغری‌یه کیدوب کورمکله عالم اولمق ممکن اولسه‌یدی ؛ باغچوان وچیفتجیلرکده اولدوقجه عالم اولماسی لازمکلیردی !.. حالبوکه بو آداملر ؛ صباحدن آقشامه قادار نباتلرله تماسده بولنمالرینه رغماً

ینه جانلیدر !.. موزه‌لرده‌کی بوتون اشیا صیرالره تابع اوله‌رق دیزلمشدر. ایشته انسانك یوزبیك فابریقه دولاشاراق کوره‌مه‌دیکی تصنیف صنایعی اوراده اوکره‌نیر و آکلار. شو حالده بن موزه‌لری؛ تصنیف ایدلمش عوام مکتبلرینه و خواص دارالفنونلرینه بکزه‌ده‌بیلیرم.

موزه‌نك اك بویوك منفعتی شودر: موزه‌ده بر برینه ضد اشیا واردر. بر طرفده اولمش انجیر دیکر طرفده خام انجیر کورولیر. موزه‌ده ترقی ایله تدنی، مثبت ایله منفی واردر. موزه‌ده هم آثار ترقی، هم آثار تدنی واردر. بر آدامك اوزایه کیروب ده تجدد حقنده بر فکر آلماسی عدیم الامکاندر !.. انسان موزه‌یه آلچق و عادی فکرلریله کیرر، فقط بویوك بر استعداد و امل ایله چیقار. متمدن مملکتلرده موزه‌لر؛ عوامك تعصبنی، محافظه‌کارلغنی سوزه‌ن سوزگچلردر !. ولایت مرکزنده زراعت موزه‌سی یاپمق؛ اوزراعت موزه‌سنك ایچریسنه یاپراقلرك خسته‌لقنه، اوزوملرك ترتیب و تصنیفنه عائد نمونه‌لر، آلتی قالبلری قویمق، چالیشقان تارلالرك اعظمی محصولاتنی تشهیر ایتمك، آلات جدیدهٔ زراعیه ایله محصولاتك ناصل قوپلاندیغنی کوسترمك، متعصب، کری اولان اهالینك قلبنده بویوك بویوك تجددلرمیللری حصوله کتیرمك دیمکدر. انقلاب زراعی ایچین، انقلاب موزه‌سنه احتیاج واردر.

ایشته افندیلر ! سزك کیلرده تلقینات ایله، محاکمه ایله آشیلایا مادیغکز تجدد فکرلری موزه‌لرده بذاته آشیلانیر، هضم اولنور. دیکر جهتدن انسان بر ولایتك بوتون تارلالرینی، قصبه‌لرینی طولاشوب ده زراعت فکری آلابیلمك ایچین اوچیوز سنه یاشاماسی لازمدر !. موزه‌لر؛ نسللرك تاریخی مکتبلری، تاریخی اولریدر !. موزه‌لر کزی بو کوندن اعتباراً تأسیس ایدیکز !. تورکیه‌نك اولادلرینه اوچیوز

سنه‌سنه مکتب هدیه‌ایتمش اولورسکز. موزه‌لرده بوتون نمونه‌لر برکونده تدقیق ایدیلیر. چونکه هپسی طولاشمشدر. هپسنك علملری میدانده‌در، هپسنك آکلامه یوللری قیصالتیلمشدر.

موزه‌لرده هیئی حیوانك، عینی نباتك تاریخ تکاملی، تاریخ استحاله‌سی موجوددر. عینی موزه‌ده بر کویلی‌نك اوتوز سنه‌ده کیشدیردیکی قیافتلر موجوددر. انسان، موزه‌یه کیرنجه، هر شیئك هر موجودك دائما ثابت اولمایوب متحرك، ومتکامل اولدیغنی کورور، آکلار، تکامل، استحاله فکری ایلرکه بز تورکلر بو فکرلردن چوق محرومز!. موزه الك عادی بر عضویتدن، بر تخمدن، الك عالی بر بنانك، بر عضویتك ظهورینی کوسترر. الك بسیط اشکالی کوره‌مین، تکامل حیوانی‌یی آکلامایان آداملر موزه‌ده هیئی حیوانك متعاقب صفحات وتکامل حیاتنی کورور وانقلاب فکری ایلر. بو تکاملك، بو استحاله دورلرینك؛ انسانلرك فکرنده یاپاجغی تأثیری آکلامق ایچین؛ سیدهما ایله بر حیوانك استحاله‌لرینی اون دقیقه‌ده کوسترمك کافیدر. بز حیاتده چیچکلر ایله، ثابت قالدیغنی ظن ایتدیکمز حیوانلرله. انسانلرله یاشایورز. مشروطیتدن بری، بو ملتك تجددی، معارفی، تربیه‌سی ده کیشمکده فقط بزم جهولمز قانقده‌در. بز بو ترقی ایله یاشایور ودونیورز. کندیکزی ثابت بر نقطه‌یه قویار وبو اخلاقلری کوزوکزك اوکنده چویررسه‌کز حیرتده قالیرسکز!. پك زیاده سودیککز بر باغچه‌یی ایکی آی ترك ایدیکز؛ بردنبره بو باغچه‌یه کلدیککز زمان؛ عضویتلرك عصیان ایتدیکنی، چیچکلرك، اوتلرك فیشقیردیغنی، منزوی وحشی نباتلری کوروب حیاتك بو استیلاسندن دوچار حیرت اولاجقسکز!. موزه‌لر؛ عصرلر ظرفنده وقوعه کلن تکاملات واستحالاتی

انسانك كوزى او كنده ديزه‌ن واسطه‌لردر. ترقيات اقتصاديه‌واجتماعيه
نامنه بو موزه‌لرك ولايتلرده خصوصيله تجارتجى، زراعتجى بر ولايتده
تأسيسى مهم بر احتياجدر . بن ظن ايده‌رم كه ازميرده تأسيس ايديله‌جك
موزه‌لرك منفعتى مملكتك كيسه‌سنه اولاجقدر . بويله مؤسسه‌لر آكلا-
تيليركن كيسه‌ده‌كى غروشلردن بحث ايتمك نسته حاق كلدر ! پاره‌سز
بر ملت حدودلرينى محافظه ايده‌مز . اقتصاديات هر شيئه حاكمدر .
پاره‌سنى حسن استعمال ايده‌ن بر ملت؛ بويوك بانقه‌لر تأسيس ايده‌بيلير.
موزه‌سزلك ؛ بر چوق احوال اجتماعيه وحالات اقتصاديه‌نك تدقيقنه
مانع اولان اك بويوك سببدر . كوبليلر كنزك دونلرينى ، البسه‌لرينى
موزه‌لره صوقاراق فكرى كنجلرك ، اختيارلرك كيسه‌لرنده‌كى پاره‌لر
وروحلرنده‌كى قوتلرى تصرف ايتمش اولورسكز. آفيون قره حصارينى
تدقيق ايچين صرف ايديله‌جك بر ليرا اجرت ويول مصرفى موزه واسطه-
سيله يكرمى پاره‌يه ارجاع ايديلير . موزه اقتصاديات حياتيه وتفكريه‌نك
مهم بر امكانيدر .

شيمدى موزه‌لرك انواعنه كچيورم . بو ولايتده اك چوق هانكى
موزه‌يه احتياج واردر ؟ بالخاصه مليت موزه‌سنه.. بزم هيئت اجتماعيه‌مز
تماميله قرون وسطى‌نك افكار وحسياتنى ياشادقدن صوكره يرمنجى
عصره موافق بر شكل حيات آلمق استعدادينى كوسترمكه باشلامشدر.
ملتلرى اداره ايده‌ن فكرلر صيراسنده بر فكر مليت وتجارت موجوددر.
يرمنجى عصرك جمعيت مايه‌سنده حسيات ايله تجارت عنصرى داخلدر.
بيليورسكز كه مملكتده حس ملينك ترقيسى يعنى توركلكه عائد وجدانى
بر شعورك ظهورى ؛ بو مملكت ايچين پك مهم بر عامل ترقى اولاجقدر.
مملكتده ياپيلان ملى پروپاغانداارك تأثيرى بقال دكاننه قدر تأثير ايديور.

هر کس لوحه‌لری قیرمزی‌یه بویایور !.. ترقیات اجتماعیه‌مز نامنه بو
بو حسك ترقیسی لازمدر . فقط سیاست ملیه دیه‌رك خیالاته وقف
ایمان ایتمه‌یه‌لم . ملیت حسی ، ملیت فکرینك نتیجه‌سی ، ملیت علمنك
نتیجه‌سی ، بوده صوك درجه‌یه قدر ملتی تشکیل ایدن قانك اوصافنه
وجودلرك اوصافنه ، اخلاق ، عادات و تاریخنك اوصافنه عائد تدقیقاتك
حقیقی بر محصولیدر . بر مملکت که قیافت ملیه‌سنی ، تاریخنی بیلمیور ؛
او مملکتده ترقی ایده‌جك حس ملی و تربیهٔ ملیه وجود بولماز . زراعت ،
تجارت ، صنعتك و سیاستنك ترقیسی نامنه یاپیلاجق هر دولو تلقیناتك
باشنده تدقیقات ترابیه واجتماعیه واردر . کویلیلر طانمماز ، رقصلری
آکلاشیلماز ، موسیقیلری بیلنمزسه تورکلك جدی بر وطنده تأسیس
ایدیله‌مز . بونده وظیفه‌دار اولانلر ادبیات ، فلسفه ، تاریخ ، جغرافیا
تربیه‌سنی اداره ایده‌نلردر . بر آیدین ولایتی تارلاسنده ملی قوتدن ،
ملی حسدن استفاده ایده‌بیلمه‌مز ایچین هر شیدن اول چیزمه‌لری
کیوب کویلیلرله کزیشمه‌مز لازمدر . کویلی ایله تماس ایده‌مه‌ینلر هیچ اولمازسه
کویلیدن بر مسکن خرابه‌سی کتیروب موزه‌ده جمع ایتمشلردر . چیپلاق
باجاقلر ، قاووقلی باشلر .. هپسی مملکتده تورکلکك یاشامه‌سی ایچون
پك مهم بر علامتدر . ولایت موزه‌سی عرق و ملیت موزه‌سی اولمالیدر .
اونده زیبکلرك ، تخته‌جیلرك ، خلاصه بوتون انسانلرك ، بوتون
ملت اشلرك قیافتلری ، اخلاقلری ، دینلری ، عادتلری موجود اولمالیدر .
بونلر بعضاً آلچی ، بعضاً کتاب ، بعضاً یازی نمونه‌سی شکلنده کتیریله‌جك ؛
بونلرك غایه‌سی ؛ آیدینك ملیتنه ، عنعناتنه ، آیندینه عائد اولاجقدر .
اورایه کیره‌ن ، کندی قافاسنده کندی قلبنده بر آیدین کویلیسنه حق
و موقع آییره‌جقدر . بونلر ایچنده کندینی دویوران ، چالیشان کویلیلرك

حريتنی ، حقنی دوشونه جکدر .

ولايتده اك بويوك موزه ؛ جوغرافيا موزه‌سی اولمالیدر .
شیمدی‌یه قادار مملکت ؛ جوغرافيا نامنه کمه‌دن ، يازيدن باشقه برشی
نشر ایتمه‌دی !.. مطبوعاتده جوغرافيا نامنه یاپیلان نشریاتده عبدالحمید
مکتبلرندن ، رسملرندن ، حکومت قوناقلرندن و پاشالرك سیماسندن باشقه
بر شی دکلدر !.. جوغرافيا هپ بونلردن اولدر. بونلردن اول طاغلر ،
تپه‌لر ، حیوانلر ، نباتلر ، قیالر ، بوجکلر ، بوتون موجودات مادیه
ومعنویه واردر . قبارتمه خریطه‌لر بیله وطنك كنديسی دکلدر .
خریطه‌لر ؛ جوغرافيانك كورمه‌سی دکل ؛ بیلمجه‌سیدر . یالکز بیلنلر
قوللانیر . جوغرافيا کتابی ؛ جوغرافيا لسانیدر . یالکز افکاره مالك
مالك اولانلر او کتابلردن استفاده ایده بیلیر . جوغرافيانك وجودی
ایسه تورکیه عضویتنی تشکیل ایدن فردلر ، حجره‌لردر . ایشته ولایت
جوغرافیاسنه عائد منظره‌لرك ، کتابلرك ، سیاحتنامه‌لرك بریکدیریله‌سی
دیمك ؛ وطنك تصرفی وناموسی کبی محافظه‌سی دیمکدر .

صوکرا تاریخ طبیعی موزه‌سی لازمدر . آوروپاده ، آمریقاده
ولایت یوقدرکه ایچریسنده بر دانه محلی موزه بولنماسین . اسویچره‌ده
هر قانتونك ، هر ولایتك بر موزه‌سی واردر . اوراده حیوانلر ، نباتلر ،
طبقات الارض نمونه‌لری ، طاشلر موجوددر . بو حیوانلر ، نباتلر
انسانلری باجاغندن ایصیرمق ایچین یارادیلمش مخلوقلر اولمایوب انسانك ،
یوستندن استفاده‌سی ایچین یارادیلمش مخلوقلردر . موزه‌نك زراعت
وتجارته تأثیری واردر . فقط حیوانات موزه‌سی ؛ یتیشه‌جك اولان
چیفتجیلرك اوزاقلردن نمونه‌لر کتیرمه‌سی و اورتمه‌سی ایچین یکی یکی
فکرلر آچار . بونلر آکلاتیرکه مملکتده خالی طاولالر ، دره‌لری

صویولاجق و آوروپایه کوندریله جك وحشی جنوارلر واردر. بو موزه نك احفاد اوزرینه ده تأثیری واردر . اصل مسئله ؛ اهالیده یاپاجغی انقلابدر . تاریخ طبیعی موزه لرینك چوجقلرده یاپاجغی انقلابی هیچ بر دارالفنون یاپاماز. موزه معارفی؛ ابتدائیه دن باشلایوب کیدن ودارالفنونده بیته ن بر تشکیلات دکلدر . موزه معارفی ؛ اوزوم وانجیر فکرلرندن آلنان معلوماتك تنسیقندن عبارتدر . عرفان ایچون یالکز چالیشمق دکل ، تشکیلات وتشبثات الهامجیسی اولان موزه لری وجوده کتیرمك لازمدر . سلطانی مکتبلری که ایچروسنده حکمت ، کیمیا ، فلسفه . . درسلری واردر . هر حالده بویوك موزه لره احتیاجلری واردر . موزه سز ، خریطه سز مکتبلر ؛ عالم معلملرینه رغماً اوقودور، یازدیرر مؤسسه لردن باشقه بر شی اولامازلر !.. عرق موزه سی ، جوغرافیا موزه سی یاپمق ؛ بوتون ترقیاتك ، حس تجاری و طبیعتك تخملرینی آتمق دیمکدر . دیکر جهتدن ولایتلرکه اوزوم ، انجیر ولایتیدر . یالکز اوزومنی بر ، صاپنی آتار ، بو اوزوملرك حقوقنی طانیماز ، بر کون کلیر الندن اوزومنی غائب ایدر . بو اوزوملر داها أبی آداملره کچر !.. بو فلاکت بر ولایت ایچین فسنی ، پابوجنی ، تارلاسنی غائب ایتمکدن داها فنادر . زراعت ، تجارت مسئله سی ؛ منحصراً عمله وایشچی مسئله سی دکلدر؛ فکر ، علم ، فلسفه مسئله سیدر . فلسفه ایله فلسفه نك قانونلریله ، مقایسه لریله ، موزه لرك اشکالیله ، اشیاسیله ، ایستاتیستیقلریله بر ولایتك اوزوم وانجیری مقایسه ایدلمز ، خسته لقدن تداوی ایدلمزسه کوکی ، کوتوکلری قورور ! لازمدرکه اوزوم وانجیر ولایتلرنده بر اوزوم وانجیر موزه سی اولسون . هرسنه نك محصولی کوستریلسین ، ونسبت ایدیلسین ، او ولایتك ایچروسنده کی اوزوم

وانجیرك مالیه‌یه تأمین ایتدیکی قزانج کوستریلسین وبونلرك آره‌سنده مقایسه یاپیلسین. بر مملکتك حریت عرفانیه‌سی، عسکریه‌سی؛ حسابسز، وسمسز، علمسز کیمسه‌لرك نتیجه‌سی اولمیوب انجیرلرك، چکردکلرینك کوتوکلرینك علملری نتیجه‌سیدر. کمیت اوزرینه، حساب اوزرینه استناد ایتمه‌ین بر سیاست عرفان اقتصادك محکومیدر. دوشونسونلرکه تاریخ مدنیتمزده بر دفترخاقانیمز، دوسیه‌لریمز، حسابلریمز، ملاحظه‌لریمز موجوددر. بزه تاریخسز! دیینلرك صورتنه استانبول موزه‌لرنده‌کی ایستاتیستیقلری، تاریخلری، اشیایی برر برر قالدیروب آتارم!.. مدنیت عسکریه ودینیه؛ حسابسز، تاریخسز، جامعسز ایلری گیتمه‌مشدر. اجدادیمز بوکتابلری مدرسه‌لرك مطالعه صالونلرنده، خصوصی کتبخانه‌لرنده محافظه ایدرلردی. بوکون شرائط حیاتیه و نقلیه ده کیشدیکندن، او کتبخانه‌لر ولایت موزه‌لری حالنه گلمشدر!.. آیدین ولایتی بویوك جریانلره صحنه اولمشدر. واولمقده‌در. اوزرنده یاشایان تورکلرك وانسانلرك آثار اجتماعیه وزراعیه‌سنه صحنه اولمشدر. آیدین ولایتنك هر یرنده بر نشانهٔ مدنیت بر خاطرهٔ انسانیت موجوددر. بن دیرم‌که مدنیت اوشیئدرکه کندی تاریخ و جوغرافیاسنه حرمت ایدوب، کندی کبی تاریخ وجوغرافیا یاپان ملتلره حرمت ایدر. ملتلرك سویهٔ مدنیه‌سنی اولچمك موزه‌لرده آثار تاریخیه‌یه موقع واهمیت ویرمکله اولابیلیر. بز بو کبی آثاری محافظه ایتمك ایچون، نهایت بر سلطانی باغچه‌سی بولابیلیورز. اونکله کفایت ایتمه‌ز! اوطاشلره حرمت ایدیکز! اونلری قالدیروب هیچ اولمازسه متروك بر ابتدائی مکتبی ایچریسنه قوییکز.

أفندیلر! مغنیساده عثمانلی مدنیتنه عائد جامع قپوسی، چینی، کتابه

پارچەلرینی اهمال ایتمەییکز !. اونلر بزم حریتمزك ، حقوقمزك، جوغرافیامزك بر پارچەسیدر . ملتلرك ماضیدەکی قوتی، سطوتی اثبات ایدن دلیللر تاریخ صحیفەلری اولمایوب أولولرینك براقدیغی طاشلر ، یازیلر، آبدەلردر . خلاصە ، لازمدرکە بوولایتدە بردە تاریخ موزەسی تشکل ایتسون ...

صوك موزه، بنم مسلکمە عائددر. یعنی معارف، تربیەموزەسیدر. آوروپادە هر بویوك شهردە معارف موزەسی واردر . تربیە، کیف وهوس اثری دکل ، تدقیق وعلم أثریدر . هر مملکت مکتب بنالرینه ، صیرالرینه ، معلملرینه ، سیارینه، طلبەسنه، احوال صحیەسنه، یدکلری یمکلره ، اصوللرك نوعنه عائد نەقدر اشکال ، وسائط وارسه هپسنی طوپلایوب بر بنا ایچروسنه کتیرر . هر مملکت کندی طلبەسنەیازدیردیغی دفترلری ، املالرینه ، وظیفەلرینه یاپدقلری رسملرینی ، أل ایشی نمونەلرینی بریکدیرر ؛ مقایسەلر یاپار ، فکرلر چیقارر . تربیەموزەسی هر دورلو افکار تدریسیەنك انتشاری ایچون غایت مهم بر اوجاقدر. بن برچوق متشبثلر کوردم ؛ فقط اونلر تشبثلرینی تمیه ایدەجك ارشاداتدن محروم قالمشلردر . موزەلرك وظیفەسی یالکز تشهیر اولمیوب عینی زماندە تلقین، وعظ ونصیحتدر . زمان زمان تربیەقونفەرانسلری دە ویریلیر . موزەنك مأموری بر معلمك یاپاجغی تربیوی ، تدریسی سیاحتك خطوط اساسیەسنه ، طرز جریاننه ، مصرفنه عائد معلومات ویرر . شوحالدە بر کوی معلمی شهرە کلدیکی زمان ، موزە مدیریتنه مراجعت ایدەرك نەیاپاجغنی، فلان کتابی ناصل کتیرەجکنی ، أك یاقین واوجوز یولك هانکیسی اولدیغنی اوکرەنیر. استانبول ولایتدە معارف دائرەسندە بیله بو معلوماتی طشره مأمورلرینه ویرەجك بر کیمسە

یوقدر . وقتا که تقسیم عمل اولور، وقتا که بز بر آدمی آلیرز وموزه‌یه مدیر یاپارز ، اوزمان خارجدن کلن هر سیاحه صوردیغی یرلردن ، مصرفلردن، معلومات ویرر ویازار . هر کس بوموزه‌دن استفاده ایده‌جکی کبی ملتده استفاده ایدر .

آوروپا و آمریقاده موزه‌لری اداره ایده‌ن منتعتلر، وجوده کتیریلن نوعلر بوندن عبارتدر . شیمدی سزه ، موزه‌یی یاپمق ایسته‌دیککز تقدیرده ، نه صورتله چالیشمق نه‌لردن چوق ویا آز آلمق لازمدر ؛ بونلردن بحث ایده‌جکم . آوروپاده یوز اللی ایکییوز قدر موزه‌ده‌کی تدقیقاتم بکا کوستریپورکه بر موزه‌نك مفید اولماسی ایچین شوشرائطی حائز اولماسی لازمدر : موزه‌نك مفید اولماسی ایچین ، اونك موثوق اولماسی لازمدر . یری ، مساحه‌سی ، جنسی محقق صورتده یازیلمالیدر، جنسی دوغرو یازیلمازسه اونی جنسز براقمق داها خیرلیدر . موزه‌لرده تشهیر ایدیله‌جك اشیانك ماهیتی ، جنسی ، منشأی قید ایدیلمه‌لیدر . تحقیق ایدلمه‌ین شیئه یالاندن یافته یاپمق؛ فنادر . موزه‌لری تشکیل ایده‌جك حیوانات ، اشیا واشکالك بش ، سکز .. لیرا قیمتی حائز اولمسی نظر اعتباره آلنمیوب اهمیت علمیه‌سی نظر اعتباره آلنملیدر. تشهیر ایدیله‌جك خسته وصاغلام بر جکر ، کوتو بر قویون تویی اولابیله‌جکی کبی ، کوزل بر تفنك ، خسته بر اوزوم یاپراغی‌ده اولابیلیر . بر معارف موزه‌سنك ایچروسنده اسکی ویکی مکتبلرك صیره‌لری‌ده بولوناجقدر. عینی مکتبلرك یالکز مکافاتلری دکل ، مجازاتلرینك‌ده تشهیری لازمدر . هم مثبت ، هم منفی اشیانك تشهیری لازمدر . هر شیٔ موزه‌ده اهمیت بولاجق ؛ چونکه موزه‌دن مقصد قازانمق دکلدر ، موزه‌نك یالکز بر مقصدی واردر، اوده فکره ، دوشونجه‌یه عائد برقزانجدر. خصوصیله

افندیلر ! اوزون بر قماش ، بر تجارت ، زراعت موزه‌سنده‌کی أشیایی محافظه ایتمك لازمسه‌ده کافی دکلدر ؛ مختلف سنه‌لرك عینی جنسدن محصوللرینی کتیروب قدم ایله دیزمك لازمدر. هر شیئك حرکت وتکاملی کوستریلی در . هر شیئی الفباسندن باشلایارق نهایتنده‌دور مالی ، نمونه‌لر تکامل صره‌سنی تعقیب ایتملی در .

ده‌میر پارچه‌سنك ، قلم اوجی ، چوالدیز ، سلاح نامولوسی کبی مختلف نمونه‌لری بولنورسه اوزمان انسان؛ بر طیاره‌نك، بر تحت‌البحرك اعمالنده آلدیغی شکللری آکلار . موزه‌لرك أك شایان دقت خاصه‌سی؛ هر هانکی نبات ، حیوان تشهیر ایدیلیرسه ایدیلسین ؛ قوپارلدیغی وطنك محیطنه تابع قالماسی در . آیدینده‌کی حیوانك وجودینی تشهیر ایتمك ایچین، محیطندن آییرمق کافی اولمیوب حیوانك محیطنه بکزه‌ر شکللر، طوپراقلر، تأسیس ایتمك لازمدر . بر خالی پارچه‌سی تشهیر ایدیلرسه تزکاه نمونه‌سنی وتزکاه دوقویان قادینك آلچیدن نمونه‌سنی قویمالی، هر کیره‌ن کندیسنی اوراده ایمش ظن ایتسین!. بوصورتله حیوانات ، نباتات فکرلری غایت مکمل اولور. چونکه محیطلرینه راجعدر. انکلیزك قرائت کتابلرنده‌کی رسملره باقیلسه قوشلرك داغ اوزرنده اوچدیغنی کورورسکز . بو اعتبار ایله فرانسه موزه‌لری ناقصدر . انکلیزلر هر شیئی محیطلرنده یاپارلر. موضوعك یاننده خریطه‌لرده بولنمالی در. حیوانك چیقدیغی یری قیرمزی ایله نبات ایسه یشیل ، حیوان متفرق ایسه چیقدیغی یرلری نقطه‌لر ایله اشارت ایتملی در .

موزه بنالرینك بویوك ، کوچوك اولماسندن اول ، آیدینلق اولماسی لازمدر . موزه مدیری اولسایدم ، تشهیر ایدیله‌جك حیوانلرك یرلری کنیش اولماسنه چوق دقت ایدردم. یکی موزه‌جی اولان ملتلرك دوشمه‌سی

طبیعی اولان بر خطا آزیرده چوق اشیا کوسترمکدر !.. بر انسان قونفهرانس دیکلرکن ناصل دقت صرف ایدرسه، عینی انسان ؛ غلبهلق، متنوع بر موزهیه کیرنجه اوقدر دقت ایدر . ایکی آی ظرفنده یاپدیغم بر آوروپا سیاحتم تعب ذهنی ایله نتیجهلندی ! بو تشبثلرکز اولدیغی زمان ، اشیانك قاریشماماسنی، فرخطورماسنی تأمین ایدیکز!.. چونکه اشیانكده حفظالصحتی واردر ! صیقلقدن ، پسلك ظهور ایدر ، صیقلق میقروبلرك یووالانمسی ایچین اك کوزل محیطدر !..

صکره یافتهلر ولوحهلر کلیر : فلان شی بورادن کلمش .. بونلری آکلاشیلیر بر لسان ایله ، وعوام ایچین تشهیر ایدیلیورمش کبی مفصل یازلمالیدر . حیوانات موزهسنك برده عملیاتخانهسی واردرکه اورایه حیوان دولدیریلیر . زراعت موزهسندهده عینی شی کوریلیر . کنیش آیدینلق بر مدیر اوطهسی بولنملیدر . موزهلر تربیه یرلری اولدیغندن، پالطولری آصاجق یرده تخصیص ایتملیدر . آبدسخانهلرده اولمالیدر . موزهیه کیرهن بر انسان مراقلیدر . چوق زمان قالابیلیر .. موزهنك سینهما ، کتبخانه ، قونفهرانس صالونیده اولمالیدر . موزه مدیری ومسافرلری زمانزمان مصاحبهلر، مسامرهلر یاپارق چالیشیرلر وموزهیه محب قازاندیریرلر . بو محبلرده آیریجه چالیشیر ..

موزه دهنیلان شی ؛ مطلقا استانبولدهکی آثار عتیقه موزهسی کبی معظم اولملق لازم دکلدر. هر مملکتده موزه طفیلیباشلار. هر مملکتده طفیلی باشلایان موزه تلقینات ونشریات وفکر صاحبی انسانلرسایهسنده ترقی ایتمش ، کوك صالدیران وغدا آلان نباتلر کبی آییرلمش واستقلال پیدا ایتمشدر. اولا اوفاق بر مکتبك اوطهسنده زراعت وعرق موزهسی تشکیل ایتملیدر . اولا موظف مأمورلر بولنمایوب فخری مأمورلر

بولنمالی‌در . استقلال قویلرك حقی‌در . موزه‌لرده‌ده تعضوی واردر .
موزه‌لر تشکیلنه یاردیم ایده‌جك سببلر شونلردر . قتالوغ، مقایسه جدوللری ، رسملر ، رسملی دفترلر نشر ایتملی . آوروپایه وآمریقایه یوللاملی . أك بویوك منبع واردات ، بلچیقالیلرك تشکیل ایتدکلری موزه‌لردر . بو موزه‌لر حمدی بك کبی بر داهینك یاپدیغی کبی دکلدر . بلچیقالیلر تاریخ ، رسم موزه‌سی یاپمشلردر . بلچیقاده‌کی خسته‌خانه‌لرك ، ایتامخانه‌لرك وارداتلرینك بر قسمی بو موزه‌لرك حاصلاتلریدر .
اصل مسئله ؛ موزه فکریدر . موزه‌لرك ترتیبنه سائق حکومت ، ولایت ارکانی ، مؤسسه‌لر .. وسائره‌در . هیچ بر مملکتك انقلابی ، اقتصادی‌دوغریدن دوغری‌یه حکومتدن‌چیقمامشدر . بن‌نه‌برقومیته‌جی ونه‌ده بر سیاسی‌یم بن بر خوجایم . لیاقت عرفانیه‌وتأسیسیه‌سی‌اولمایان بر یرده معظمات اموزینی براقوب‌ده اهالینك بیلمه‌دیکی مؤسسه‌لری اداره ایچین چالیشاجق حکومت آدامی یوقدر . ملت موزه ایسـانی یتیشدیرسین ، حکومت معاونت ایتسین ! حکومت تجدداتی منع ایتمز ، بالعکس اونی ادامه‌یه‌مجبوردر . لیاقتسز بریردن‌لیاقتلی بر آدام‌یتیشه‌مز ! . سز متمادیاً موزه‌فکری تلقین‌ایدیکز ! تشبثاتکزی آرقالایاجق‌حکومت مأمورلرینی بولاجقسکز . معارف مأمورلری موزه‌لرك تزیید ثروتی ایچین أك چوق خدمت ایده‌بیلیر . معلملر موزه حقنده فکرلر آلمالی ، کویلرینه کیدوب موزه‌جی اولمالیدر . ارباب‌حمیت‌ده چالیشان انسانلری کوردکدن‌صکره معاونت ایدر . بن‌دخی‌زنکین‌اولسام ؛ دیردم‌که « پاره‌م یوقدر ، موزه‌یی آچیکز آندن‌صکره‌یاردم‌ایده‌لم ده‌رم » . موزه‌لرك برده سیار مأمورلری واردر . بونلر دائمی‌صورتده پروپاغاندا یاپارلر . ایشته عقلمك ایردیکی قدر سویله‌یه‌بیلدم . موزه فکرلری بزدن ، موفقیت سزدن ! .

صنایع ملیه‌نك انكشافنده مهم عامللر

٢٤ آغستوس ١٣٣١ تاریخیله ملی كتبخانه صالوننده ویریلن عمومی قونفرانس

افندیلر !

بو آقشام قونفرانسك موضوعی صنایع ملیه‌نك انكشافنده مهم عامللردر . صنایعك مادی ، معنوی نه كبی عامللری واردر ؟ صنایع ملیه‌نك انكشافنده اجتماعی ، اقتصادی ، زراعی ، تشكیلی ، تأسیسی عامللرك تأثیری نه‌دن عبارتدر ؟ بوتون بونلر مباحثه‌مزك موضوعنی تشكیل ایده‌جكدر .

افندیلر ! زراعت ، صناعت ، محاربه ، تجارت .. شكلنده اولان غوغالرك مشترك ویكانه بر غایه‌سی واردر : آچلق احتیاجنك تسكینی ! . دینیله‌بیلیر كه بوتون حادثات تاریخیه‌یی اداره ایدن احتیاجدر وبو احتیاجك أك بویوكی، معده‌نك احتیاجیدر !. معده‌نك بوشالدیغی، قانك بوزولدیغی یرده ، تمیز قالاجق ، قانونه رعایتكار قاله‌جق هیچ بر اخلاق ، هیچ تربیه یوقدر !.. ملتلرك ، فردلرك أك بویوك فلاكتی ، سفالتی؛ معده‌لرینك بوشالدیغی آنده باشلار!. معده‌سز ، آچ بر ملت؛ اخلاقسزلغه، فنالغه ، فلاكته .. محكوم بر ملتدر. شو حالده صناعت مسئله‌سی یاشامه مسئله‌سیدر . بر مملكت كه صناعتی تأسیس وتشكیل ایدر ؛ معده‌سنی ، قانی وبونلره مربوط اولان روحی، اخلاقی، تربیه‌سنی برابر قورتارمش

اولور . مملكتده صناعتى موضوع بحث ايتمك ديمك ؛ حيات مسئله‌سنى موضوع بحث ايتمك ديمكدر ، يعنى صناعتك ترقيسى؛ مملكتك ايچرو-سنده‌كى رفاه وسعادتك ، طيشاريده‌كى اعتبارك ترقيسى ديمكدر .

صناعت بر تربيهٔ بدنيه‌در: صناعتكارك قوللرى، باجاقلرى ، بوتون وجودى دمير كبى صاغلامدر .. فقط صناعت تشكيلاتنده، ترقياتنده بز مربيلرك بكلديكى داها معنوى ، داها روحانى منفعتلر واردر : هر نره‌ده چكيج صاللانيرسه اوراده بر حركت فكريه واردر . چونكه اوراده بردقت ، بر محاكمه واردر . صناعتجى اولان مملكتلر ؛ ذكى مملكتلردر. ظن ايدلديكى كبى آو وپاده‌كى انسانلرك آكلايشى، بوليشى، ياپيشى، نتيجه‌سى؛ يالكز ملتبلرده‌كى؛ فابريقه‌لر، موطورلر نتيجه‌سيدر!. شو حالده فابريقه ؛ بر تربيهٔ فكريه‌در .

طوپراق قازان ، دمير ايشله‌ين .. مملكتلر دنيانك اك زنكين مملكتلريدر . صناعت بويوكدر . او اوقدر بويوك بر قوتدركه انسانلرك شرائط حاضرهٔ سياسيه‌سنى بيله ده‌كيشديرمك اقتدارينى حائزدر !.. ايشته مملكتلرده سوسياليستلك فرقه‌سى اساساً عمله‌لرك اتحادندن متشكل بر فرقه‌در . سوسياليستلك صناعتك توليد ايتديكى بر طاقم شرائط حياتيه‌نك نتيجهٔ ضروريه‌سيدر .

فابريقه ، اعمالاتخانه ؛ يالكز باشنه بر اجتماع يريدر . فابريقه ايچريسنده ياشايان انسانلر ؛ بر هيئت اجتماعيه‌نك ، بر ملتك متحد فردلرى كبى آكلاشيرلر ، برلشيرلر .. فابريقه اولميان بر يرده عمله اشتراكى ، عمله اتحادى يوقدر؛ اوراده ايشسزلك ، تنبللك مستوليدر!. بر مملكتك صناعتله قازانديغى اك بويوك تربيه ؛ عزم ، متانت ، ثبات.. تربيه‌سيدر . عزملى ، ثباتلى اولان ؛ صنعتكاردر . او ، ياشامق ايچين

دیلنمز ؛ مأموریت المق ایچین أتك اوپمز؛ یوزسورمز !. اونك یگانه استنادگاهی ؛ چکیجی ، أورسی ، دمیریدر !.. ایشته مملکتده بر انقلاب صناعی ؛ یاپمق ؛ بر انقلاب تربیوی ، بر انقلاب سیاسی یاپمق دیمکدر . حکومتمز صناعتك بویوك بر « مربیٔ فرد وملت » اولدیغنی بیلدیکی ایچین درکه مشروطیتدن صوکره صرف مدافعهٔ ملیه ووطنیه نامنه اولارق مکتبلرنده « أل ایشی » نام عمومیسی آلتنده اوفاق مقیاسده بسیط صناعت ایشلرینی صوققده تردد ایتمه مشدر . چوجوقلرك اوینادقلری تخته وکاغد پارچه‌لری ؛ فابریقه‌لرده یاشایان بر تربیه تأثیرینك مکتبه ادخالندن بشقه برشی دکلدر .

افندیلر ! جمعیتلر ایکی دورلو ترقی وتکامل ایدرلر؛ داها دوغریسی جمعیتلرك ترقی وتکاملارنده ایکی سبب واردر. بری تاریخی واجتماعیدر، یعنی هیچ برملت هیچ بر زمان ایستدیکی شکله کیره‌مز . اونك عنعنه‌تنك ، تاریخنك ترقیسنده بر تأثیری واردر . دیکر جهتدن هیچ بر زمان بر مملکتك مقدرات حیاتیه‌سی موهوم قوتلر تحت تأثیرنده‌ده قالاماز . انسان ، جمعیت ایسترسه کندی حیاتنی تغییر ایده‌بیلیر . شو حالده بر مملکتك باشنه کلن اجتماعی ، صناعی فلاکتلر؛ یالکز تاریخنك سیئه‌سی دکل ؛ بلکه اوملتی تشکیل ایدن آداملرك علمسزلکی ، فکرسزلکی سیئه‌سی‌در . بر مملکتك صناعتنك ترقیسنی؛ اولا جوغرافیاجه، تاریخجه مساعد بولونماسنه ، ثانیاً او مملکتی اداره ایده‌جك بویوك باشلرده علملرك وفکرلرك ثروتنه تابعدر . بو سوزك باشقه صورتله تکراری شودرکه : بر ملت ایسته‌رسه تاریخ وجوغرافیاسنك تولید ایتدیکی مقدراتی تعدیل وتنظیم ایده‌بیلیر . یعنی شو حالده بولونان مملکتمزی کندی فکرلرمز وعلملرمزله تنظیم ایده‌بیلیرز . نته‌کیم بنم

مسئولیت اخلاقیه‌مزك سببی ؛ یالکز بابالرمزك ، اجدادمزك تأثیری دکل ، فقط حال حاضرده یاشایان کنجلرك ، اختیارلرك ده نتیجهٔ فکریه وعلمیه‌سیدر . هر مملکتده ترقیات وتدنیاتی تولید ایدن اسباب واردر . اکر انسانلر بو صنایعی اداره ایدن اسباب علمیه‌یی بیلیرلرسه صنایعلرینی ترقی ایتدیررلر . اکر کندی فکرلری ، علملریله صنایعه تأثیرایتمزلرسه ؛ صنایع دوغریدن دوغری‌یه آقوب کیدر ، بعضاً جوشار ، طاشار وعمل بی ثمر کبی محو اولور کیدر !..

بنم سزه موضوع بحث ایده‌جکم نقطه‌لر ؛ صنایعك عوامل واسباب علمیه‌سیدر . یعنی هر مملکت صنایعی تشکیل وتأسیس ایتمك ایچین نه‌لر بیلمه‌لی ؟ ناصل دوشونمه‌لی ؟ ناصل حرکت ایتمه‌لی ؟.. ایشته بونلر ، مصاحبه‌مزك موضوعنی تشکیل ایدر . بنجه افندیلر ! مملکتمزك دوشونور ، اوقور ، یازار آدملری طرفندن صنایع ایچون یاپیلان اك فاحش خطا ؛ صنایعك دیندن ، تاریخدن ، اجتماعیاتدن .. هر شیئدن آیری تلقی ایدیلمه‌سیدر . بزده صنایع غایت کری قالمشدر ؛ چونکه مکتب یوق ؛ چونکه ماکنه ایشلتمه‌یز ؛ چونکه چالیشمایز !. بونلر برر سببدر . فقط عینی زمانده برر نتیجه‌در . قطعیاً بر مملکتك دینی ، مکتبی ، صنایعی ، اخلاقی آیری اولارق دوشونولمز . صنایعك کری قالماسندن مسئول اولان ؛ یالکز صناعت خوجالری ، صناعت اصوللری دکل ، بوتون مؤسسه‌لریله مملکتك هیئت عمومیه‌سیدر .. اوهیئت عمومیه‌که دیندن یا کلش چیقاریلان خرافاتی وار ، اونك ایچریسنده صناعتك تدریس وتربیه‌سنده داخل اولان نقصان اصوللر وار . شو حالده صناعتك متأخراتندن مسئول اولان مملکتك هیئت عمومیه‌سیدر . اخلاق وعادات ، دین .. هر شی ؛ صناعتك ترقیسنه وتدنیسنه سبب اولور . صناعت

مسئله‌سنی آیری بر مسئله تلقی ایتمه‌یه‌لم. بونك داخلنده دخل وتأثیری اولان نه‌کبی اعتقادات ملیه وعائلویه، نه‌کبی افکار سقیمه موجوددر؟ بوتون بو سببلری، فکرلری، اعتیادی بولالم وصنایعك مقدراتنه تأثیر ایدن اسبابی کشف ایده‌لم..

عائلوی، اخلاقی، دینی بوتون مقدراتی؛ اوممالکتك، اوهیئت اجتماعیه‌نك؛ خصوصیله بر فکر وحسندن، بر معنویتدن چوق متأثر اولور. بر مملکتك دینی، اعتقادی او مملکتك زراعتنك، تجارتنك، مقدراتنه تأثیرایدر. مملکت که یکرمنجی عصرده حیاتی ذایل عدایدییور؛ اوراده ترقی وتمدن ایده‌جك هیچ بر مؤسسهٔ عرفانیه یوقدر. مترقی مملکتلرك تکملنی اداره ایده‌ن عامل؛ اونرك دنیا حقنده‌کی تلقیلری، تمایللری‌در. مملکت که کندی وطنك طوپراغنی کوچه کوچه آلتون فرض ایدییور، مملکت که وطنی بر معدن اوجاغی کبی ایشله‌تیور؛ او مملکتده ترقی ایده‌جك صناعت، رفاه وسعادت واردر!.. ایشته بزم سفالت مادیه وصناعیه‌مزدن مسئول اولان؛ بزم دنیا حقنده‌کی طرز تلقیمزدر!. یعنی مملکتك اهالیسنده. مملکتك افرادنده پاشایان مسکین، پیس عنعناتدر.. واپورلری، طیاره‌ری، دریدناوطلری، ده‌میرلری استحقار ایده‌ن، سقیم عد ایده‌ن اهالیده‌کی اوفنا عنعنتی، اعتقاداتی قالدیریکز؛ مملکتده صناعت ترقی ایده‌جك، فابریقه اوجاقلری یاپیلاجق وباجالرندن سیاه‌دومانلر چیقاجقدر!. بر زمانلر بزم مدنیت دینیه‌مزی تشکیل ایده‌ن جامعلر، مسجدلر؛ برزمانلر بزم مدنیت عسکریه‌مزك علامت بارزه‌سی کبی یاشایان یوللر، کوپرولر، قشله‌لر.. اوزمانکی غایه وایمانك محصولیدر. اوایمان زائل اولدقدن صوکرا جامعلر کوچولمش، یوللر بوزولمش، هر شی خراب اولمشدر!.. بزم ملته یکی بر غایه وأمل

ویریکز . اونك ترقی ایده جك صنایعی ، کنیشله یه جك یوللری، یاپیلاجق منتظم بنالری اولاجقدر . شیمدی بوغایهٔ اجتماعی بوأمل ملی فوقنده، صنایعك مقدراتنی اداره ایدن اسباب وعوامل واردر ؛ اونلردن بحث ایده جکم :

بر مملکتده صنایعك ترقیسی ؛ او مملکتك تشکیلات اقتصادیه سنه چوق تابعدر . بو اسباب وعوامل نه دن عبارتدر؟ خصوصیله «قاپیتولاسیونلر». مملکت که قاپیتولاسیونلر آلتنه کیرمشدر یعنی ایسته دیکی اشیایی ایسته دیکی فیئاتده صاتاماز ؛ بوتون چالیشماسنه رغماً اجنبیلرك اشیاسی قارشوسنده محکوم قالیر ؛ او مملکتده ترقی ایده جك بر صناعت، بر زراعت یوقدر!. بن ظن ایده رم که عثمانلی ملتنك یاپدیغی أك بویوك ترقیٔ صناعت ؛ قاپیتولاسیونلرك الغاسیدر !. قاپیتولاسیونلر باقی قالدقجه مصنوعات صناعیه مز ترقی ایتسین ؛ نه ممکن !. هیچ بر زمان قاپیتولاسیون وارکن بر قوندره جیلق ، بر ترزیلك .. اجنبیلره رقابت ایده مز . ایشته قاپیتو-لاسیونلرك الغاسندن صوکرا ، بوغازلر قاپاندقدن صوکرا مملکتمزده حاصل اولان بر طاقم احتیاجلر واردر. بونلر ؛ شیمدی یه قادار ملتمزك اونوتدیغی کبریت یاپمق ، معدن کموری چیقارمق کبی احتیاجلرك ظهورینه سبب اولمشدر .

دیکر بر قانونده سعی اقل قانونیدر. هیچ بر ملت، هیچ بر زمان ایسته دیکی صناعتی ، زراعتی تولید ایده مز . عجبا بزم مملکتمزده بویوك موطورلر وجوده کلمه مسی ، ماکنه یاپیلامامسی ؛ مهندسلرمزك جهالتندن می ایلری کلیر ؟. خایر ؛ دنیانك أك محتشم و أك چالیشقان ملتلرندن اولان آلمانلر بیله، ایسته دکلری شکل فعالیتی تأسیس وایسته-دکلری زراعتی مملکتلرینه صوقامامشلر ، اداره یه قادر اولامامشلردر!.

آلمانیاده مترقی اولان ؛ شکل اقتصاد ؛ زراعت دکل ، صناعتدر !..
آلمانیا بردن بره زراعتدن چیقوب صناعت ایچریسنه دوشمه‌مش ؛
بردن بره صناعته کچه‌مه‌مشدر . تدریجاً آلمانیاده صناعت ترقی ایتمکده
زراعت تدریجاً تدنی ایتمکده‌در . آلمانیاده فابریقه‌لرك ، صناعتك ترقیسنك
سببی ؛ آلمانیا طوپراغنك اکین ایچین قیصیر ، فقط معدنله دولو اولماسیدر !.
کرچه برچوق آداملر « مملکتمز زراعت مملکتیدر . » دیبورلرسه‌ده بر
طاقم اقتصادجیلرده مملکتمزك زراعت مملکتی اولدیغنه شبهه ایدیبورلر .
هیچ بر ناظر وطننك زراعت ، تجارت ، صناعت مملکتی اولدیغنی تعیینه
صلاحیتدار دکلدر . هر علمی وفکری مملکتده ، وطننك شکل اقتصادیسنی
ایستاتستیقلر تعیین ایده‌بیلیر . بزم مملکتمزده بویله ایستاتستیق یاپیلمامسندن
مملکتمزك بو شکل فعالیتلردن هانکیسنه مستعد اولدیغنی تعیین ایده‌یله‌مز .
شو حالده افندیلر ؛ بز مملکتمزده ترقی ، تمدن ایده‌جکز دییه ما کنه ،
فابریقه آچمق کبی بردن بره حرکت ایتمه‌ملی یز !. چونکه اصلاحات
صناعیه ! اصلاحات حسیه‌دن دکل ، اصلاحات علمیه‌دندر .

دیکر جهتدن صناعت یکرمنجی عصرده ایکی مختلف قسمه آیریلمشدر .
بریسی بویوك صنایع دیکری کوچوك صنایعدر . بو ایکی صناعتك
شکللری ، جان دامارلری مختلفدر . بویوك صنایعك طبیعت اساسیه‌سی
« تقسیم عمل » در . یعنی بویوك فابریقالر آچیلیر . بیکلرجه عمله چالیشد-
یریلیر . وهرکس آیری بر ایش ایچین چالیشیر . بوراده تقسیم اعمال
واردر . اوفاق صنایعده انسانلر صنایعك اك اوفاق بر ایشندن اك بویوك
بر ایشنه قادار یالکز باشنه چیقاریر . فابریقالرده ایسه تقسیم اعماله کوره
بر ماقارانك بر کنارینی بر عمله یاپار ویا یالکز بو ایشله مشغول اولور . بویوك
صنایعده آلت ؛ أل ، آیاق دکل ، ما کنه‌در . ما کنه قوتنی تشکیل

ایده جك اولا واسطه معدن كموری ، صوكرا قوای طبیعیه‌در . شو تقدیرده معدن كمورندن وقوای طبیعیه‌دن محروم اولان بر مملكتده فابریقالر تأسیس ایتمك وتقسیم اعمال یاپمق امكانی یوقدر . انكلتره ، فرانسه ، آلمانیا كبی بوتون صناعت مملكتلرینی اداره ایدن ؛ سیاه سیاه آلتونلردر !.. بونلر كیدنجه ، فابریقالر ایشله‌یه‌مز .

بویوك صناعتك برسجیه‌ی ، برخاصه‌سی ده سرمایه‌نك تمركزیدر . وقتیله جینه بش ، اون غروش قویان بر آدم ؛ طورناسینك اوكنه چوب ایشله‌دیكی كبی ، بوكون جینه میلیونلرجه فرانق قویه‌یان بر آدام فابریقا آچاماز . بونك ایچین بر سیاست اقتصادیه تعقیب ایتمك لازمدر . آدام‌لرینی ، ثروتلرینی طوپلامایان مملكتلر ؛ طاغینیقجی قوتلردر ! .

موضوعنی تقسیم اعماله تابع طوتمایان قوتلر ترقی ایتمز . كوچوك صنعتلر بویوك صنعتلرله یاپیلان اشیانك قارشوسنده كیت كیده ازیلكده‌در . بر زمانلر قوندوره‌جینك الندن چیقان پوطینلر شیمدی فابریقا ایشنه كیردی . بوصورتله قوندوره‌جینك ایشی محو اولمشدر !.. دستره‌لر ، چكیچلر میخانیكی آلتلره ویریلمش ، آیاق ال ، قول ، آیاق ایله ایشله‌مك ترك ایدیلمشدر !..

بویوك صنایعك ترقیسنه رغماً یاشایان برطاقم كوچوك صنایع واردر . مثلا خالیجیلق ؛ قونیه‌نك ، آطنه‌نك قیلاپدانلری یاشایور . بونك سببی واردر . ایشلرك خاصیت ملیه‌لریدر . یعنی اونلر ، یالكز توركیاده یاپیلیر . واونلرك سجیه‌سنی ویره‌جك یالكز تورك ملتیدر . بزم الك قاباقیلاپدانلی اورتو- لرمز ، خالیلریمز ، بوصورتله صاتیلیور . ایشته آوروپاده ، آمریقاده صناعت نه‌قدر ترقی ایده‌رسه ایتسین ، اونلر نه‌قادار مكمل یازی ، بویا رسملری یازار- لرسه یاپسینلر مملكتمزده خالیجیلق ، طوقومه‌جیلق یاشایاجقدر .

وسائط نقلیه‌نك فقدانی یوزندن آوروپانك ، آمریقانك بویوك صناعت آثارلری کویلریمزی استیلا ایده‌مه‌مشلردر . ایشته بزم بعض کویلیلرده تماميله آل ایله یاپیلان ایکنه‌لر چیویلر یاشامقده‌در .

ایشته مملکتمزده یاشایان یرلی ، آل ایشی چووالدیزلر واردر . حالبوکه ازمیرده ، استانبولده قطعیاً آل ایشی ایکنه‌سی یاپیلماز . ماکنه ایله یاپیلمش اولانلر صاتیلیر . چونکه بو ایکنه‌لرك قوطوسی نهایت اوتوز پاره‌در !. حالبوکه طربزون کویلرنده آل ایله یاپیلان ایکنه‌نك دانه‌سی قرق پاره‌در !. ایشته اورایه آوروپا ایکنه‌سی کیره‌رسه ، او ایکنه‌لرك اربابی ده آچ قالاجقدر !..

بر طاقم صناعتلر واردرکه تعمیرجیلك سویه‌سنده قالمشدر . تعمیر ایچون آوروپادن بیوك ماکنه‌لر نقل ایدیله‌مز . بناءً علیه قوندوره یاماق ، صیوا یاپمق .. کبی برطاقم ابتدائی ، عادی صنعتلر حق حیاتلرینی محافظه ایده‌جکلردر . ایشته شو صنعتلر خارجنده‌کی بوتون صنعتلر آوروپانك ، آمریقانك صنایعی آلتنده ازیلمکه محکومدر .

ایشته افندیلر! صنایع بوتون مؤسسات اجتماعیه کبی ، یعنی محاربه ، زراعت ، تجارت ، اقتصاد ... کبی عصردن عصره تحول وتکامل ایتمکده‌در . هیچ بر دورك آثار صناعیه‌سنه بکزه‌مز . اسکیدن انسانلرك قوللاندقلری صندالیه‌لر باشقا ، شیمدیکی صندالیه‌لر باشقادر !. شیمدیکی وسائط حربیه ، شیمدیکی وسائط نقلیه باشقا ، اسکی وسائط حربیه ونقلیه ینه باشقادر !.. ایشته عصردن عصره تبدل ایدن آلتلر ، اخلاقلر ، احتیاجات اولدیغی کبی ؛ عصردن عصره روحنی ده کیشدیرمن صناعتلرده موجوددر . شو حالده اسکی عصرده صنعتی اداره ایدن فکرلر ، حسلر بوزمانده‌کی فکرلره ، حسلره بکزه‌یه‌مز واو فکرلر ،

حسلر بوزمانده‌کی صناعتی اداره ایده‌مز . مثلا : وقتیله انسانلر الحمرا سراینده کوردیکی کبی صوك درجه باشقا حسده ، باشقا فکرده یاشامشلردر . یعنی قالقانلرك اوزرنده کوزله کورولمز درجه‌ده اینجه شیلر یاپمق .. کرلر اوزرنده فورچه ده کدیرلمز درجه‌ده اینجه تزیینات یاپمق .. اسکی زمانك حسیاتنه ، افکارینه تماميله ترجمان ایدی . فقط شیمدی حس ، فکر تماميله‌ده کیشمشدر . بوکونکی حس وفکرنه‌دن عبارتدر ؟ بونی بکا صورارسه‌کز سزه شو جوابی ویریرم دیرم‌که :

یکرمنجی عصرك معمولاتی رواجلی ومقبول قیلان اك ایی شی اوجوزلقدر . هر هانکی مملکت‌که فابریقه‌لرندن ، سرکیلرندن و ال ایشلرندن اوجوز اشیا چیقاریر ؛ کندیماللرینی عینی قیمت فوقنده بر قیمتی حائز اولان ، حتی داها قوی اولان معمولاتدن ، مصنوعاتدن فضله صاتار . بوکون اك چوق صاتیلان معمولات اك صاغلام اولان معمولات ده کیل ، اك اوجوز اولانیدر . آلمانلرك رقابتلرینی یوکسلته‌ن کوزللك ، متانت ده کیل اوجوزلقدر .

عینی سؤالکزه شو صورتله جواب ویره‌بیلیرم : یکرمنجی عصرك معمولاتی اداره ایده‌ن شرط کوزللکدر . هر هانکی مملکت که معمولاتی کوزل یاپار ، چوق ثروت استحصال ایتمکه نامزد اولان ملتدر . ایشته بزم چناق قلعه‌ده‌کی دستیلرك ، یرلی معمولاتمزك چوق صاتیلمامسنك اك بویوك سببی ؛ صاغلام ، متین اولمامالری دکل ، بلکه اونلرك قابا ، چیرکین ، بیچیمسز وذوقسز اولمالریدر !. کوزللك ؛ یکرمنجی عصرك اك بویوك قانون بدیعیسیدر . او احتیاجله‌درکه ذوقجه ، حسن طبیعتجه دنیانك اك کری ملتلرندن اولان آنغلو ساقسونلر ، یعنی انکلیزلر ، آمریقالیلرله المانلر دنیانك اك کوزل ذوقنه ، حسن طبیعتنه مالك اولان

بر لاتین قومنه یعنی فرانسزلره رقابت ایده‌بیلمك مقصدیله مملکتلرنده کوزللك تربیه‌سی تمیه ایچین مکتبلرنده أل ایشلرینی ، رسمی ، تربیهٔ بدیعه‌یی تطبیق ایتدیلر ، حسیات بدیعه‌لرینی تمیه وتقویه ایده‌جك تربیهٔ بدیعیه قومیته‌لری تشکیل ایتدیلر . بوقومیته‌لرك یکانه غایه‌سی ؛ مکتبدن مکتبه ، تیاترودن تیاترویه ، قهوه‌خانه‌دن قهوه‌خانه‌یه کیده‌رك کوزللك فکری ویرمك وحسنی سودیرمکدر .

دیکر جهتدن ملتلر رقابت ملیه خصوصنده مطابقت عنصرندن چوق استفاده ایده‌رلر . بر سوراحی که موازنه‌سی غایت کوچدر ، بر لامبا که قولایجه قورولماز ، اونوع معمولات یاپان مملکتده صناعت ترقی ایتمز !. بر مملکت که أك عادی بر تنکه‌دن بر قلم محفظه‌سی یاپار ، أك عادی بر دمیر پارچاسندن بر کوستك وجوده کتیرر ، او مملکت که ؛ معمولات ومصنوعاتنی قولای قولای صاتابیلیر . مملکت که قلملرینی قامیش دورنده بیراقیر ، مملکت که اوطوردیغی یرلری منذر حالنده براقیر ، مملکت که لامبالرینی یاغ ایله اداره ایدر ؛ او مملکتك معمولاتی مطابقتسزلق یوزندن صاتیلمامغه محکومدر .

بوکونك صنایعی اداره ایدن دیکر برقانون ده ساده‌لکدر . انسانلر اسکیدن اولدیغی کبی تفرعاتدن آرتق صرفنظر ایتمشلردر . انسانلر بوندن صوکرا بویوك چیزکیلره ، ساده خطلره ، ساده شکللره مفتون اولاجقلردر . آرتق انسانلر شامدانلری ؛ صیق طوقونمش تزییناتیله دکل ، پك ساده ، بسیط اولان صاپنده تجلی ایدن بر قادین روحیله ، بر قادین معنویتیله تقدیر ایدرلر !. آرتق انسانلر کوز کورمز چیزکیلری ترك ایتمشلر ، قالین یاپراقلر اوزرنده بویوك چیزکیلرك کوزللکنی سومکه باشلامشلردر .. ایشته هر هانکی برمملکت که ساده یاپار ، معمولاتی

چوق صانعه موفق اولان مملکتدر . ایشته صناعتی اداره ایدهن اك مهم سببلر بونلردن عبارتدر .

فقط افندیلر ! ظن ایتمهیکز که یالکز ساده، کوزل اوجوز یاپان بر ملتك معمولاتی صاتیلیر . خایر ؛ فی الحقیقه هر هانکی مملکت که بو دورت خاصه یی جمع ایدر ، هر هانکی مملکت که صنایعی بو صورتله یاپار، او مملکت اقتصاد وصناعتده مسعود یاشایان مملکتدر. فقط مثلا آلمانلر ؛ یالکز اوجوز یاپدقلرندن دکل ، اوجوزلق، کوزللك مطابقت وساده لکی هپ بردن ابداع ایتدکلرندن چوق صاتارلر . مطابقت ، کوزللك ، وسادهلکی حائز اولمادقجه هیچ بر معمولات ، یکرمنجی عصرده صاتیلامایاجقدر ..

شیمدی افندیلر! هر مملکتك مقدرات صناعیهسی شرائط محیطهسنه مربوطدر . هر مملکت ایستهدیکی مرافقوزلغی یاشاتاماز. چونکه بونده بر طاقم مساعدات اقتصادیهنك، ارثیتك ، اهالینك ، زمانك بروپاغاندهلرك دخل وتأثیری واردر . زرهلیلری ، طیارهلری ، دریدناوطلری موجود اولمایان بر تورکیه ؛ آوروپایه تدریسات صناعیه نامنه دریدناوط مهندسلری یتیشدیرمك ایچین طلبه کوندهریرسه وپارهسنی اومهندسلرك قافاسی ایچین صرفه چالیشیرسه فنا یاپمش اولاجقدر . بناءً علیه کمیسز ، تحت البحرسز بر مملکتده ، محاربهٔ بحریه آلاتی یاپاجق ، چیزهجك مهندسلرك هیچ بر حق حیاتی یوقدر !. دیکر بر جهتدن بدیعی بر ایمان وماضینك خاطرهلرینی یاشاتمق مقصدیله، پایتخده «مدرسة الخطاطین» وسائر بوکبی مدرسهلر آچان بر ملت ؛ پارهسنی اسراف ایدر. مملکتده رفاه مالی واقتصادی اولمادقجه ، یعنی دهمك ایستهرم که مملکتدهکی انسانلرك معدهسی دویمادقجه ، بویله چیزکیلره ، لاملره ، عینلره پارا

ویرمك ایی دکلدر!. بو احتیاجمزو محیطمزمؤسسه‌لر ؛ کندی کندینه قاپاتماغه ، قاپانمایجه دیکر مؤسسه‌لرك حقنی ییمکه ، داها نافع ، داها مهم احتیاجلرك پاره‌سنی اکسیك ایتمکه‌ونتیجه‌سنده‌معنوی ، اقتصادی خسته‌لقلرك اویانماسنه سببیت ویریر !.. صنایع نفیسه‌نك انسانلره بر بدیعیت قازاندیراجغنی انکار ایده‌نلردن اولمامقله برابر ، صنایع نفیسه مکتبنده یتیشه‌جك انسانلرك بو مملکتك حیاتنده هنوز موفق اولاجقلرینه اعتقاد ایده‌نلردن‌ده دکلم !. زنکینلر ؛ بو صنایع نفیسه مکتبلرنده چالیشه‌بیلیرسه‌ده ، اورایه اهالی‌نك کندی اولادلرینی کونده‌روب‌ده : سن صنایع نفیسه‌یی اوکره‌ن ! دیمه‌سی ؛ معده‌سنی‌دویورامایان بوملتك صنایع نفیسه مکتبنده سنه‌لرجه‌چالیشه‌صوکرا فورچا ایله قالدیرملر اوزرنده بویاجیلق ایت ! یعنی آچ قال !. توصیه‌سنده بولونمقدر . دیمك‌که بر مملکتده صناعتك تشکلی ؛ بر طاقم اسباب مختلفه‌نتیجه‌سیدر. مملکتمزده دوغریدن دوغری‌یه ابداع ایدیله‌جك هیچ بر صنایع بدیعه یوقدر . مملکتده ثروت تزاید ایتسین ، رفاه حال تأمین‌اولونسین‌صنایع نفیسه یاشایاجقدر .ایشته صنایع ماده‌ده ، ده‌میرجیلکده ، باقیرجیلقده.. مملکتك محلی احتیاجلری نظر اعتباره آلنه‌رق‌جریانلره‌اجتماعی،تربیوی بر یول ویرمك منطقیدر ، دوغریدر .

شیمدی افندیلر! مملکتمزده‌صناعتك ترقی ایده‌مه‌مسنك أجتماعی ، عرقی سببلرینی تحری‌ایدیبورم وشونلری بولیورم . مملکتمز کوچوك صنایع دوره‌سنی یعنی أل‌قوندوره‌جیلنی، أل‌ده‌میرجیلکی .. کبی‌صنایع دوره‌سنی یاشادقدن صوکرابردنبره‌بواوفاق صنایعده دورماسی؛ اجتماعی سببلرله برابر عرقی سببلردن ایلری کلیر : خصوصیله تورکلرك‌قابلیت ابداعیه‌جه ضعیف بولونماسی ، آوروپا صنایعیله رقابت ایده‌مه‌ملرینی

موجب اولمقده‌در. چونکه خالیجیلق ، قوماشجیلق ، باش اورتوسی..
کبی شیلری أك اینجه بر صورتده ایشله‌مك یوکسك بر قوهٔ ابداعیه
نتیجه‌سنه توقف ایدر برشی ده‌کلدر !. بونلر ، قوهٔ ابداعیه‌سی ضعیف
اولان برملتده اولابیلیر. اساساً تورکلر برطاقم سببلردن ابداع تربیه‌سی
آلامادقلرندن ، هرنه‌قدر قوماشجیلقده ، أل ایشلرنده موفق اولیورلر-
سه‌ده موتور یاپمقده ، یکی یکی بنالر وجوده کتیرمکده ، ساده ، کوزل ،
اوجوز اشیا یاپمقده اوقادار موفق اولامیورلر !. بن بونك أك بویوك
سببنی مملکتمزك ابداع ایتمك خصوصنده‌کی ضعفیتنه عطف ایدییورم.
بزم تربیه‌مزده وحیات اجتماعیه‌مزده‌کی محافظه کارلق ؛ زیاده‌سیله روحی ،
ارثی دکل ؛ بلکه اجتماعی ، تاریخی ، تربیوی برطاقم عامللرك نتیجه‌سیدر.
ازجمله محافظه‌کارلق ؛ اوجوزلق ، سادەلك ، کوزللك کبی بر طاقم
شرائطی معمولاتمزده تأمین ایده‌مه‌مزه سببیت ویرمشدر. دیکر جهتدن
بزده عائله تربیه‌سنك ، تماس ومعاشرت تربیه‌سنك سقوطی ؛ شکللر
یعنی جانلی ، حرکتلی مخلوقات رسملری کوره‌مه‌مز ، بونلردن فکر
ومعلومات آلامامز ؛ هم قوهٔ ابداعیه‌مزی تنقیص ایتمش ، هم‌ده
صنعتك ترقیسنه بزی لاقید براقمشدر ..

دیکر جهتدن مملکتمزده صناعتکار طانیدیغمز ؛ یالکز عمله‌لر ،
یالکز أللر ، آیاقلردر ؛ قافا ، فکر ، ایجاد... دکلدر !. فقط برملتك
طبقات صناعیه‌سی یالکز عوامدن دکل ، بلکه هر طبقه کبی هم عوامدن ،
هم‌ده خواصدن عبارتدر . بزم ، عمله‌یی عمله ایشله‌دوب ، اونلردن
مهندس یاپمامز ؛ اونلرك مساعیسنك داغیلماسنه واونلرك مساعیسنك
اعظمی منفعت تأمین ایده‌مه‌مسنه باعث اولیور !. بزده عمله ایله برابر بر
خواص طبقه‌سی وجوده کتیرمك دیمك طبقات عوام فوقنده بر طاقم

شف پاترون وظیفه‌سی ، آدامی یاپمق دیمکدر . بو ، صناعتمزی صوك درجه‌یه قادار توسیع ایده‌جکدر .

بزده بر طاقم عنعنات ملیه واجتماعیه واردر که صنایع فکر وحسنك سهولتله ترقی وانکشاف ایتمه‌مه‌سنه سببیت ویرییور . ازجمله رسمك بر عنعنهٔ دینیه نتیجه‌سی اولارق لزومسز یاخود کناه عد ایدلمه‌سی ؛ مملکتمزك ابداع نقطهٔ نظرندن کری قالماسنه سببیت ویرمشدر . آلمانیا صناعتنك ترقیسنه سبب اولان یالکز جوغرافیاسی ، معدنی دکل ، رسم تقلیدی ، صناعی ، وطبیعی خصوصنده‌کی تربیه‌سیدر . آوروپامعمولاتندن رسمی وکوزل شکللری قالدیریکز ، آوروپانك بنای اقتصادی وبنای صناعیسی سقوط ایدر ! چونکه آوروپانك صناعت بناسی آلتی تمل اوزرنده دوروورسه ، بو تمللرك اوچی ، دوردی رسمدر !. ایشته آلمانیا !. تاریخده مثبت اولدیغی وجهله ذوق بدیعیلری چوق کری اولان آلمانلر بوکون اك کوزل ذوقی بدیعی‌یه مالك اولان فرانسزلره بیله رقابت ایتدیلر وفائق اولدیلر !. بن دیرم که بزده صنایعك ازجمله اشکال حیاتیه‌نك ، رسمك ، هیکلك ، مصور غزته‌لرك ... ترقی ایده‌مه‌مسنك بویوك سببی ؛ رسمسزلك ورسم خصوصنده‌کی دشمنلقدر .

آثارمزك ، بابالرمزك قفاسنده یاشایان بر طاقم خرافات واردر . بونلر مملکتك ترقیسنه تمدننه حقیقی بر دشمن کسیلیر ! اوخرافاتك اك بویوکی : چیپلاق قوللرك ، چکیجلرك ، ورسلرك استحقار ایدیلمه‌سیدر !. والده‌لر چوجوقلرینی کاتب ، مأمور یتیشدیرمك ایستیورلر . بزده پك آز والده‌لر وارکه ، چکیجك شوکتنی ، سیاه دومانك ناموسنی تقدیر ایتسین !. سیاه کومور ، سیاه معدن عبادتی ، چیپلاق قول تاپیلی ، بزم عائله‌لرك اوجاقلرنده ، چوجوقلرمزك بشیکلرنده ، مکتبلرمزك

صیرالرنده یاشامایان بر معنویت ، یاشامایان بر اعتقاددر !. بوندن بویله
قرائت کتابلری یاننه اورسلر ، طوپراقلر ، چکیجلر قونونجه صناعت
ترقی ایده جك ، بو مملکتك شوکت صناعیه‌سی تأسیس ایدیله بیله جکدر .
مملکتك عائله‌لرینك ذهننده یاشایان بوتون خرافاتی قالدیریکز ؛ اونك
یرینه صاغلام بر میل صناعت وجوده کتیریکز ! مملکتده بویوك بر رفاه
وسعادت باشلایاجقدر وعمله‌لکدن مملکتك سویه‌سی قورتولارق پاترون ،
شه‌ف سویه‌سنه چیقاجقدر .

قناعت که بزی آز قازانمغه ، بزی قارانلق اودالرده اوطورمغه
مجبور ایدییور ؛ قناعت که بزم روحی وارلغمزی لزومسز بر آلت کبی
دوردیریور ؛ بزی اوطوردیر ؛ اوقناعت فنادر ، صناعتك ترقیسنه اك
بویوك مانعدر !. قناعت ؛ افندیلر ! پیس ، سیاه کوکسلکلری اوپمك ،
قناعت ؛ باشنه سیاه ، یاغلی فس کیه‌رك ودمیر دوکه‌رك .. مملکتك ،
صناعتنی ترقی ایتدیرمکدر . ایشته دینی ، انسانی قناعت بودر ؛ بنم
قناعتمده بودر . بونك خارجنده بر قناعت دوغرو دکلدر .

مملکتده انکشاف صناعینك اك مهم حائللرندن بری ده قادین
موقع اجتماعیسنك دوشونیلمه‌مه‌سی ، قادین انکشاف صناعیسنك نظر
دقته آلینماماسیدر . بزده قادین ؛ یالکز یمك پیشیرن ، چوجوقله
اوغراشان بر مخلوقدر . فقط عینی زمانده قادین ؛ آمریقاده ، آوروپاده
اولدیغی کبی اینجه پارمقلریله ایشله‌ین بر عامل صناعت اولمق کرکدر .
کرچه ، ارککلرك ایشله‌یه‌جکی دمیرلر واردر . فقط قادینلرك ده ایشله‌
یه‌جکی انجیرلر ، اوزوملر ، قوطولر واردر !. دیکر جهتدن قادین ؛
محیط صناعی‌یه ، محیط اجتماعی‌یه آتیلمادقجه چوجوغنه قارشی صناعتی
دائما استحقار ایده‌جکدر . قادینلرك محیط صناعی واجتماعی‌یه آتیلماملری

یالکز معناً، اخلاقاً محکوم قالملرینی دکل، اساساً چوجوقلرینی یتیشدیرمك
وظیفه‌لرینی آلان بو قادینلر چوجوقلرینه صناعت حقنده یکی برایمان
ویرهمه‌لرینی انتاج ایده‌جکدر !..

مقدرات صناعیه‌مزك تربیوی مسئولیتلرینه کلنجه: بن ظن ایده‌رم که
اك بویوك سبب « تربیهٔ صناعیه » نك « تربیهٔ انسانیه » دن خارج
طوتیلماسیدر. انسانی صناعتکار یتیشدیرمك دیمك؛ یدی یاشندن اعتباراً
طورنا باشنده پیشیرمك دکلدر . انسان ، صناعتکار اولمازدن اول ،
تام بر آدام اولمالیدر !. مهم بر صناعتکار ، مهم بر آدامدن چیقار !.
صناعت مسئله‌سی ؛ آریجیلق ، وکورکو مسئله‌سی دکل ؛ فقط ایجاد ،
ابداع، تفکر مسئله‌سیدر .. خصوصیله بوندن صوکرا ال ایله آیاق ایله
یاپیلاجق هیچ بر صناعت یوقدر .. آرتق برچوق ایشلر، دوغریدن
دوغری‌یه بویوك صناعته عائددر . صناعتکار نه قادار چوق آکلار ،
نه‌قادار چوق دوشونور ، نه‌قادار چوق حرص دنیا طاشیرسه ، اونك
صناعتده موقعی‌ده اوقادار زیاده شرفلی ، پارالی اولور . بر طاقم
انسان چوجوقلری آلمق اونلری اوفاق یاشدن اعتباراً حساب، هندسه،
جوغرافیا .. ایله تربیه ایتمك یرینه طورناجیلق اوکرتمك دیمك ؛ اوفاق
یاشدن اعتباراً او چوجوقلری پیشیره‌رك آتیاً هیچ بر تحول وتجدد
قبول ایتمیه‌جك درجه‌ده قاتیلاشدیرمق دیمکدر !. اصلاحات صناعیه‌نك
موضوع بحث اولدیغی یرده بر آز حساب وتجوید اوقوتالم ، صوکرا
درحال طورناجیلق اوکره‌تلم دیین بر آرقداشمه ، ویردیکم جوابده
کندیمی حقلی کوردم : بن دیمشدم که تربیهٔ مسلکیه کرك صناعتکارلق،
کرك عسکرلك ومعلملك شکلنده اولسون ، صوك درجه‌یه قادار یاپراقلرك
مقدرات حیاتیه‌سنه تابعدر . کوکلر وکوودە نه‌قادار قوتلی اولورسه

چیچکلرده اوقادار ایی آچار . تربیهٔ صناعیه‌نك کوکده‌سی مکاتب ابتدائیه‌در . چیچکلری ایسه مکاتب تالیه وعالیهٔ صناعیه‌در . مملکتده، فکری، حسی، عالی بر تربیه یاپیلمادقجه دنیاسو ملك، آکلامق، دوشونمك، بولمق ، آرامق .. تربیه‌سی قازاندیریلمادقجه‌ویریله‌جك هیچ بر دمیرجی تربیه‌سی یوقدر !.. فرانسه تدریسات صناعیه‌سنده مهم بر تحول وجوده کتیره‌ن موسیو « صاموسقو » فکرینی مدافعه ایچین، همان عینی زمینده سوزلر سویله‌مشدی ..

صنایع ملیه‌مزك مسئولیتنی طاشیان انسانلره خطاباً دیرم که: اوفاق یاشدن اعتباراً چوجوغی چالیشدیرارق بیشکین یاپمق ایسته‌یورسکز قاچ پاره ایدر !. انسانلر أل ایله دمیر کسمکدن وازکچمشلردر . اونلری قرون وسطایه براقشلردر . اونلرك یرینه دیشلی چارقلر ، موتورلر کچمشدر !. سز بیشکین عمله یرینه هر ماکنه‌یی بولور و آکلار عمله‌یعنی متفکر فردلر یتیشدیریکز .. ایشته استانبول مکتب صنایعی ، اکمال تحصیل ایچین آووستریایه بش اون طلبه کوندرمشیدی ... بزمکیلر آووستریالی مسلکداشلریله آلاجقلری اون آیلق تربیه‌یی آلتی آیده الده ایتمشلر !. چونکه افندیلر! اون ایکی آیده یاپیله‌جق عمله ایشنی آلتی آیده یاپمق ذکا وقدرت صاحبی اولمق دیمك دکلدر؛ اوفاق یاشدن اعتباراً یاپدقلری شیلری تکرار ایده ایده ایی عمله اولمش دیمكدر !. آووستریالی طلبه اون ایکی آیده یاپمشلر؛ فقط بالآخره اونلرك ایکی سنه‌ده یاپدیغی بر ماکنه‌یی ، بزم طلبه اون ایکی سنه‌ده یاپه‌مامشدر !.. چوجوقلری پیشیرمه‌ملی .، عمله؛ متفکر ، حساس اولسون ، صوکرا پیشیرلمه‌سی قولایدر !.. بن بونلری سویله‌یه‌رك چوجوقلرك اللرینه کسر ویرلمه‌سین، اولا حس، فکر ویریلسین؛ صوکرا چیراقلق یاپدیریلسین دیمك ایسته‌دم.

مقدرات صناعیه حقنده‌کی مسئولیتك بر دیکرینه کلنجه ؛ صنایع تربیه‌سی ویره‌ن مؤسسه‌لرك تربیهٔ اخلاقیه خصوصنده‌کی ضعفلریدر . چوجوقلره تشبثدن ، عزمدن ، جسارتدن عبارت بر تربیه ، سجیه ویریلیور !. چوجوقلر ، کاتب ، پولیس ، معلم اولمق ایچون نه یاپمق لازمکلیرسه اویاپیلیور !.. اکر اکثری صنایع مأذونلرینك انتساب ایتدکلری مسلکلری تدقیق ایدرسه‌کز ؛ مأمور اولدقلرینی حیرتله کوریرسکز !. بونلرك آراسنده پولیس ، کاتب اولانلری ده واردر . بز کاتبلك ، پولیسلك فنادر ، دیمه‌یورز !. صنایع مکتبنه کیتمش ، اورس اخلاقنی آلمش بر انسانك حیاتده ینه اورس باشنده چالیشماسی لازمکلیر . بونی یاپمایان فرد ؛ ملتنه قارشی یالان سویله‌مش اولور :..

تربیهٔ مسلکیه‌یه کلنجه : صناعت تدریساتمزك کریلکی کنج صناعتکارلرك حیاتده موفق اولمامالرینك بویوك برسببیدر . آرتق صامان کاغدلریله قوپیه یاپمق ، هندسی جملر ، شکللر ، رسملر چیزمك ، معلم طرفندن تصحیح ایدیلمك مسئله‌سی قالقمش ، تمامیله کندی کوزیله چالیشمقدن عبارت رسم درسی دوره‌سی آچیلمش ، وچوجوقلرك ماکنه رسمنی چیزمه‌لری ایچین ، معلمك حاضرلادیغی قوپیه‌لر قالقمش ، اونك یرینه ماکنه‌لر کلمشدر و چوجوقلر هپ کندی کوزیله کندی قوتلریله کوروب آکلایوب چیزیورلر .

آرتق آناسندن ، باباسندن کوردیکی کبی شیلری تکرار ایتمك عنعنه‌سی قالقمش ، اونك یرینه یکرمنجی عصرك یکی اسلوبی ، یکی صنعت دوری آچیلمش وانسانلر آرتق اسکیدن قالمش لامبا ، قونسول ، کبی شیلرك رسملرینی بیراقمشلر ، ویکی یکی شیلری چوق چوق ابداع ایتمکه باشلامشلردر . آرایجیلق یرینه ابداعجیلق کیرمشدر . ایشته صنایع

مكتبلرينك پروغرامنى ، اصوللرينى ، روحلرينى بونلره كوره يكيله‌مك ؛ موجد ، مبدع بر نسل يتيشديرمك ايچين أك بويوك شرطدر .

أل ايشلرى تدريساتنه ، يعنى اصل تدريسات صناعيه‌يه كلنجه : بو درسلر اجنبى مملكتلرنده بزم مملكتلرده ياپديغمز كبى ياپيلمايور . يعنى وجوده كتيريله‌جك ماكنه‌نك شكلى معلملر طرفندن ويريله‌يور ؛ ماكنه‌لر ويريليور . شكللرى طلبه‌يه چيزديريليور . بناءً عليه ، تدريسات دائما تطبيق ، حركى شكللر آليور . مسائل ميخانيكيه ، مسائل اعماليه ايچين دخى صنايع محفللرنده ، درسخانه‌لرنده مناقشه‌لر اوليور . شو فنادر ، ده‌نه‌يور ، فنالك عنصرى تحليل ايديليور . نچين ، نه‌دن ، نامصل ، نه‌قادار فنا اولديغى وتداويسى كشف ايتديريليور ..

صنايعمزك كريلكنده أك چوق حائز تأثير اولان سببلردن برى ده صنايع مكتبلرمزه أيى فردلر يتيشديرمك وظيفه‌سيله موظف اولان ابتدائيلرك رسم ، أل ايشى ، معلومات فنيه كبى ماديات و صناعيات درسلرينه اهميت ويرمه‌مليدر . كرچه مشروطيتدن صوكرا مكتبلرمزه رسم وأل ايشى ، اشيا درسى ايمانلرى آشيلانمش ايسه‌ده اكثرى معلملرك بونلرك فلسفه‌سنه واقف اولمالرى يوزندن چوجوقلرمزه صنعت ايده آلى ويرمه‌زى شويله دورسون محافظه‌كارلق وعنعنه پرستلك تلقين ايتمكده‌درلر ... رسم ، أل ايشى ، معلومات فنيه ايله مكتبلرمزده مع التأسف متعصبلر يتيشديريلمكده‌در !. تشكيلات ابتدائيه‌مز نه‌قادار قوتلى اولورسه تشكيلات صناعيه‌مزده آثار فيض بولاجقدر .. اصلاحات صناعيه‌ده ديكر مهم بر نقطه ؛ عمله يتيشديرمكله مكلف اولان صنفلرله شف وپاترون يتيشديرمكه مأمور اولان صنفلرك تدريساتجه سويه‌لرينى بولماليدر . ديديكم كبى ، عمله هيئتى كافى ده‌كيلدر . اونلرى موتور

باشلرنده ایشله‌ده‌جك شیئلرك بولونماسی ده لازمدر . حالبوکه متفکرلره ،
باشلره رسم ، حساب ، هندسه .. تدریس ایتمك کافی دکلدر . شف ،
پاترون یتیشدیره‌ن مکتبلرده رسم ، هندسه ، تاریخدن باشقا علوم
حکمیه و کیمیویه صناعتك اسکی ویکی اسلوبارینی کوسته‌رن تاریخ
صنایعك ، تکنولوژی ، اقتصاد .. کبی علملرك دخی بر موقعی اولمق
ایجاب ایدر . بوقادار مهم دیکر بر نقطه : عمله یتیشدیرمك ایسته‌دیکمز
انسانلری عمله یتیشدیرمك ، شف یتیشدیرمك ایسته‌دیکمز انسانلری
شف یتیشدیرمکدر . اکر بوقانونی تطبیق ایتمزسه‌کز یعنی لزومسز ،
هضمسز معلومات و آمال ایله قافاسی دولو عمله‌لر یتیشدیرمك ایسترسه‌کز ؛
دنیانك اك آنارشیست فقط اك قیریق املی انسانلرینی یتیشدیرمش
اولاجقسکز !. بوحالده صنایعمزده اصلا بر تکامل حاصل اولامایاجقدر .
اکر مملکتده عمله اولاجقلر ایچین صناعت مکتبلری یرینه هم نظری
هم ده احتیاجنه اولویتسز معلومات ویریلیر . بر طاقم تالی مکتبلر
یاپارسه‌کز ؛ اومعلومات طلبه‌نك معلم ، پولیس اولماسنه سبب اولور .
بونك عکسی ده تمامیله واقعدر . یعنی متفکر ، صناعتکار یاپمق ایسته‌دیککز
آداملری ده وقوفسز ، عملسز براقمق ینه محکوم برقوت یتیشدیرمکدر .
بویله‌لری حیاتده نه‌یوکسه‌له‌بیلیرلر ؛ نه‌ده آلچالابیلیر و جمعیتك سینه‌سنده
دائمی اختلاللر یاپارلر ... ایشته بو سویه‌سزلك بزده عمله اعتیادنده ،
فقط سلطانی تحصیلنده نیچین بوقادار چوق مأمور و پولتیقه‌جی اولدیغنی
ایضاح ایدییور !..

آوروپاده‌کی تدقیقاتمه نظراً سزه تدریسات صناعیه‌نك اشکالندن بحث
ایدییورم : اك مهم مؤسسه‌لر صنایع مکتبلریدر . بو مکتبلرك درجاتی
واردر . عمله‌مکتبی ، چراقلق مکتبی ، عالی صنایع مکتبی نامیله باشلیجه

اوچ قسمدر . عمله مکتبلری دوغریدن دوغری‌یه عمله حاضرلار . چیراقلق مکتبی بویوك فابریقه‌لرده یاشایاجق ارباب صنعتك ایلك تربیه‌سنی ویرر . صنایع اعدادیلری ایسه چیراق طاقمنی اداره ایده‌جك اولان باشجی واداره‌جی آداملری یتیشدیرر . صنایع عالیه مکتبلری ایسه بویوك شمندوفرلر ، تونللر یاپاجق آداملری یعنی مهندسلری یتیشدیریر . بوتون بوطبقه‌لری تشکیل ایتمدکجه ، هیچ بر ملت حریت صناعیه‌سنی الده ایتمش اولاماز . صنایع مکتبلرینك دیکر بر صورتی که آلمانیاده چوقدر ، وقتیله صنایع مکتبندن چیقمش ویا تحصیل کورمش انسانلرك ترقیات عصریه‌یه کوره درس کورمه‌لرینه مخصوص مؤسسه‌لر یعنی اتمام وتکمیل مکتبلری‌در . بومکتبلرده صقاللی آداملر واردر . صنایع خانه‌لرك دیکر نوعی چوجوقلره مخصوص ایش اوداری‌در . ظن ایده‌رم که بوتشکیلات ، بزم اساساً فقیر اولان ، ومکتبه دوام ایده‌مه‌ین چوجوقلرمزه چوق موافقدر . اسوچده پك چوق اولان بومؤسسه‌لرده چوجوقلر اوکله‌یه قادار درس آلیرلر ، اوکله‌دن صوکرا ایش اوکره‌نیرلر . بو مکتبلر ملی قومیته‌لر طرفندن یاپیلمشدر . قوردونده یوصون طوپلایان چوجوقلره طاشجیلق ، نقاشلق ، خالیجیق کبی شیلر اوکره‌دیله‌بیلیر .

صوکرا قادینلره مخصوص مؤسسه‌لر و قیز صنایع مکتبلری‌ده واردر . فقط قادینلرینك حریت اجتماعیه‌سی اولمایان مملکتلرده قادینلره نهایت عمله تربیه‌سی ویریله‌بیلیر . داها عالی صنایع مکتبلری شیمدیلك احتیاجه موافق اولاماز ... چونکه داها عالی صنایع مسلکلری ایچین حیات اقتصادیه‌ده قادینلرمزه ویریلن موقع یوقدر ..

ایشته بنم بیلدیکم بوندن عبارتدر. بن بونلری بیلمیوردم سویله‌دم. داها ایسنی بیلن وارسه تنقید ایتسین !.. اکر تنقید ایده‌نلر یوقسه اینانديکز دیمکدر . شو حالده حصه‌کزه دوشن وظیفه‌یی یاپمالیسکز. یوقسه مسئول اولاجق سز سکز افندیلر !...

ملیت و تربیهٔ ملیه

۲۲ آغستوس ۱۳۳۱ تاریخیله ملی کتبخانه صالوننده ویریلن عمومی قونفرانس

افندیلر !

بو کیجه سزه ملیتدن وملی تربیه‌دن بحث ایده‌جکم . نیچین کری قالدق ؟ سؤالی تاریخ تدنیاتمز قدر اسکیدر . بو سؤاله جواب ویرن انسانلر هپ آیری ، هپ کندی مسلکلری واعتقادلری دائره‌سنده دوشونمشلردر . نیچین کری قالدق ؟ سؤالنی دوقتورلره صورارسه‌کز .. چونکه بدنمز ضعیف ، افرادمز خسته ، صحتمز کریدر !.. دیرلر . عینی سؤالی ارباب سیاسته صورارسه‌کز .. کری قالدق ؛ چونکه مملکتمز بر چوق زمانلردن بری غیر مدبر اللر طرفندن اداره ایدلمشدر !. دیرلر . زراعتجیلره صورارسه‌کز ؛ زراعت ایشلری ایلری کیتمه‌مشدرده اونك ایچین !.. دیرلر . عینی سؤالی محله مکتبی خوجالرینه صورارسه‌کز اونلرده کندی صافیتلری وادراکلری دائره‌سنده جواب ویررلر ؛ دیرلرکه : کری قالدق ، چونکه مملکتده اوقومق ، یازمق ترقی ایتمه‌مشدر !.. داها منور ، داها یوکسك معارف آداملرینه صورارسه‌کز : اونلرده بر درجه داها یوکسك ، فقط نتیجه اعتباریله همان اولکیلره مساوی بر جواب ویررلر : بز کری قالدق ؛ چونکه مملکتمزده تعلیم وتربیه و مکتب یوقدر !..

افندیلر ! مملکتمزك تدنیاتنده بوتون بوسبیلرك ، حکمتلرك بر
تأثیری واردر . أوت بز کری قالدق : صحتسزلکدن ، زراعتسزلکدن ،
معارفسزلکدن ، اقتصادسزلقدن ... فقط عجبا نیچین بز معارفسزلکدن ،
زراعتسزلکدن کری قالدق ؟ نیچین بزم معارفی ، اقتصادی ... آکلا-
مامزه رغماً بو اقتصاد ومعارف ترقی ایتمه‌یور ؟!. أوت بزده کری قالمش
بر طاقم صحی مؤسسه‌لر ، عرفانی مؤسسه‌لر ، اقتصادی مؤسسه‌لر ...
واردر . فقط بونلرك کری قالمالرینك سببی نه‌در ؟ بونلرك جوابنی‌بك
آز کیمسه ویرییور . ایشته بویله‌جه مؤسسه‌لرك تدنیاتنی آراشدیرملق ،
وتدقیق ایدیلك ایسته‌نیلدیمی ، جواب ویرمك ایچین صحت وعرفاندن
داها درین کیتمه‌لی وداها مهم ، اجتماعی ، اخلاقی سببلر آراملی‌یز ..
لازمکلیرکه « نیچین کری قالدق ؟ . » سؤالنی صوران بر آدام ،
کندی دقتنی درینلشدیرسین ... اولا بر جمعیتك ، بر ملتك ناصل
تشکل ، ناصل ترقی وتکمل ایده‌بیله‌جکنی دوشونسون ؟.. بر ملتك
أك سقط صورتده تلقیسی ، اونك بر کومه انسانلردن متشکل فرض
ایدلمه‌سیدر . بر ملت ، هیچ برزمان ، تصادفاً یان یانه کلمش انسان
ییغینلرندن عبارت دکلدر ! بر ملت ، بر نبات ، برحیوان کبی بوتون
اعضالری کندی آرالرنده تعاون ایله مکلف اولان برعضویتدر . هر
برمز کندی قافامزله ، کندی معده‌مزله .. آیری‌یاشایان فردلرز .
فقط اخلاق ، عادات ، اعتیاداتله دیکرلرینه مربوط انسانلرز . ایشته
بر انسانك هم خصوصی وظیفه‌لری وار هم‌ده بوخصوصی وظیفه‌لرله
مکلف اولان قسملری یکدیکرینه مربوطدر . وبو فردلرك برلشمه-
سندن‌ده بر ملت چیقیور . ایشته ملت ؛ آیری آیری ناموسلی ، عزملی
انسانلردن تشکل ایتمز ، بلکه بوکبی انسانلرك هیئت مجموعه‌سندن تشکل

ایدر . تعبیر دیکرله بو فردلر آره‌سنده بر طاقم اجتماعی علاقه‌لر ، جمتولر واردر . نته‌کیم هیچ برقومپانیه‌نك تشکلی بر اثرتصادف دکلدر، برمنفعت ، بر اشتراك نتیجه‌سیدر . لاعلی‌التعیین انسانلر سوقاقلرده یان‌یانه کلوب برجمعیت ، برقومپانیه تشکیل ایده‌مدکلری کبی لاعلی‌التعیین انسانلرده برلشوب بر ملت تشکیل ایده‌مزلر !.. نصل که قومپانیه‌لرك تشکل ، ترقی ، تکامل دورلری واردر ، ملتلرك‌ده اویله‌جه تشکل ، ترقی ، تکامل دورلری واردر . ناصل که قومپانیه‌لر بیکلرجه‌سنه یاشایا بیلور، اکر شرائط حیاتیه‌سنی بولابیلورسه، بر ملت‌ده ، بر انسان کبی یالکز آلتمش ، یتمش سنه یاشاماز ؛ اکر شرائط حیاتیه‌سنی بولورسه چوق یاشار ، أولمز وموفق اولور .

عجبا انسانلری برلشدیرن علاقه‌لر ، جمتولر نه‌در؟ بونلر عصردن عصره متبدلدر . اسکیدن ملتلرك ، انسانلرك مجرد دین علاقه‌سیله برلشدکلرینی کوریرز . صکره ، علاقهٔ عسکریه ایله‌ده برلشدکلرینی کوریرز . زمانی‌یاقلاشدیردقجه کورورسکزکه : آوروپاده اولجه‌دینی، عسکری اولان اتحادلر شمدی بعضاً اقتصادی ، بعضاً زراعی ، بعضاً ملی ، وبعضاًده بواوچ عنصرك اتحادندن عبارت بر علاقه‌ایله مربوطدر. علاقهٔ حیاتیه‌لری منحصراً دینی قالان ملتلرك تجارتلرنده ، زراعتلرنده عرفانلرنده بر کریلك مشاهده ایده‌رسکز . دیکر جهتدن روسیه‌ده‌کی اسلاملر کبی دینی علاقه ایله برابر اقتصادی، ملی بر علاقه ایله برلشن انسانلر ترقی ایدرلر ؛ حتی حاکمیتلری آلتنده یاشادقلری موسقوفلره بیله تفوق ایدرلر!.. دیمك که‌ملتلرك زماندن‌زمانه علاقه‌لری،جمتولری ده‌کیشیور .. بو اشتراك حسك داها عالی افاده‌لری : امل ، ایمان ، ایده آل ، غایه ، مفکوره دیدیککز شیلردر .

افندیلر ! هر زمان بز کوپلی چالیشمایور، حکومت آدمی چالیشمایور دییورز ؛ فقط بونك اسباب اجتماعیه‌سنی هیچ دوشونمه‌یورز !.. حتی بو آدملرك آراسنده اویله فردلر موجوددر که غایت چالیشقاندر ؛ حتی بر طاقم ملتلر واردر که اونلرك آلنلری بزم آلنمز قدر آچیق دکلدر ؛ ذکاسی بزم ذکامز قدر دکلدر ؛ مثلا ایشته اخلاقجه یونانلیلر ، ایشته مدنیتجه بلغارلر !. پارلاق بر بلغار مدنیتی تاریخده کوروله‌یور ! صنایع نفیسه تاریخنده بولغارلرك اسملری بیله ایشیدلمه‌یور ! ایشته بونلر دهالرینك یوقلغنه رغماً مکمل ، محتشم بر وارلق تشکیل ایدییورلر. بو محتشم وارلغك سببی ؛ منحصراً افرادینك ذکی ، حساس اولماسی دکل ؛ بوتون بویله آزچوق ذکی وحساس اولان انسانلرك درین بر اتحادله برلشمه‌لریدر . بزم آیری غیری وچالیشماز قالمامزك سببی ؛ اسکی تورکلرك ذکی ، یکی تورکلرك احمق اولماسی میدر ؟!. یوقسه اسکی تورکلرك صاف ، جسور یکی تورکلرك حیله‌کار وناموسسز اولماسندن میدر ؟. بن بونلرك هیچ بریسنی آیری ایری قبول ایتمم ! دیرم که : اسکی تورکلرك دنیایه قارشی بویوك بر ایمان بسله‌مه‌لرندن ، یکی تورکلرك ایسه یکی زراعته ، یکی اقتصاده یکی بر ایمان ایله وارلقلرینی باغلایاماماریندندر !.. دە‌نه بیلورکه ایمان ، دویغو ، سومك ، لسانده ، اخلاقده ، عادتده ، دینده برلشمك ؛ بر ملتی ربط ایدن ، الصاق ایدن چیمنتو طبقه‌لریدر . بزم عائله‌لریمزك سفالتندن برنجی درجه‌ده مسئول اولان ، اونلرك آیری آیری ناموسسز اولمالری دکل خاشا ! چوق شکر بزم عائله‌لریمز ، افرادیمز هم ناموسلی همده ذکیدرلر . ایشته بویله ذکی ، صاغلام ، ناموسلی اولان فردلرك کری قالماسنك اك بویوك سببی اونلرك آراسنده بر علاقهٔ اتحادیه اولماماسیدر که بو علاقه ؛ بعضاً دینی ، بعضاً اقتصادی ، بعضاً زراعی ،

وبعضاً‌ده بواوچ عنصردن مرکب اوله‌رق تشکل ایدییور .
شمدی کندی عائله کزده، قهوه‌لرده، محله کزده‌کی قومشولر آراسنده دقت ایدیکز ! بعض آداملر وار بونلر عین ذکاده اوللرینه رغماً چوق چالیشقاندرلر .. بوخصوصده سزك خاطرکزه بر طاقم منزی سببلر کلیر . فقط اونلرك فکرینی، قوللی حرکت ایتدیرن، آیاغنی قیملداتان قوتلی بر زنبرك واردرکه اوده نه هندسه‌در ، نه ده حساب‌در ، اوقوتلی زنبره‌ك برحسدر ؛ چالیشان آدامده بر ایمان واردر . دنیا ایمانی ، دنیا حرصی ، پارا حرصی ، رفاه حرصی واردر . ایشته ، بوتون خسیسلر چالیشقاندر ، بوتون رساملر چالیشقاندر، بوتون ایمانلی فقیرلر چالیشقاندر ؛ چوق یاشاماق ایسته‌ین انسانلر فداکاردر ؛ دیندارلر ، عسکرلر چالیشقان وفداکاردر . ایشته ناصل که رساملری ، عسکرلری ، کویلیلری چالیشدیران بر قوت وارسه اویله بر قوت ملتلر آراسنده‌ده واردر . برملتك ایمان قازانماسی دیمك ؛ ضعیف ، کری ، اخلاقسز ، عاجز فردلرندن قوی برهیئت اجتماعیه چیقماسی دیمکدر . بزم مملکتمز معارفسز ، دینسز ، زراعتسز ، تجارتسز ایلری کیتمز ؛ فقط بن‌ده بر شی علاوه ایدییورم : بزم مملکتمز معارفنی، تجارتنی ، زراعتنی ایمانسز ایلری کوتوره‌مز، ترقی ایتدیره‌مز !.. برملته قوشدیریجی، چالیشدیجی بر امل ، بر ایمان .. ویرلمدکجه قطعیاً اوملت ایلری کیتمز ! أوت ، شبهه‌سز ، تجارتلر ، معبدلر . صناعتلر بوتون ملتلرك ترقیاتنی اداره ایدن مؤسسه‌لردر . فقط بونلرك فوقنده ، بونلری قوتلندیره‌جك بر سبب واردر : اوده ایماندر !. اویله بر ایمان که بوتون تورکلره تورك دیدیرییور ؛ اویله برایمان که تورکلرك روحنه برعزت ، نفسنه بروارلق ویرییور ؛ اویله بر ایمان که سفیل ، ضعیف ، ذلیل اولان تورکلری

غایهٔ امللری ایچین هر دورلو مشکلاته، هر موانعه قارشی سوق ایدییور!.
ایشته بویله ایمـان !.. ظن ایتمه‌ییکزکه افندیلر ؛ تورکلرك وجوده
کتوردیکی اوبویوك محتشم جامعلر ، ابتدائی مکتبنده اوقونان هندسه،
حساب .. کبی ایکی اوچ کتابك خالص نتیجه‌سیدر ؟ خایر ! خایر !
خایر !.. اونلر بویوك بر ایمانك ، قوتلی بر املك بوقوتلی دین ، امل
وایمانله برابر یوروین عرفانك ، اقتصادك ، حیاتك نتیجه سی در !. ایشته
عین معارف یاشارکن وعینی ایمـان أولورکن محتشم جامعلر ؛ اوفاق
مسجدلره، یوکسك بنالر ؛ قلبه‌لره منقلب اولمشدر!، ایمان دائما آثارینی
اقتصادده ، تجارتده ، بوتون محصولات صناعیه‌ده کوسترربرقدرت‌در.
بلغارستان انقلابنی یاپان مکاتب ابتدائیه‌سی دکلدر ، بلغـار مکتبلرنده
ویریلن حسیات ملیه وایماندر . هر هانکی بر ملت که یوکسلمکه ، ترقی
ایتمکه قصد ایتمشدر ، اوملت بوتون سفیل ابتدائی مکتبلرینی عالی ابتدائی
مکتبلرینه قلب ایده‌جك عالی بر ایمانی اولا حس ایتدی . بلغار ایمان
ملیسی نشر ایدلمزدن ، بولغارلرده حس ملی ترقی ایتمزدن اول بولغار
ستانده هیچ بر حرکت عرفانیه اولمامشدر، بوتون مکتبلر سفیل ایدی.
بولغارلق بو سفیل مکتبلرك ، بوسفیل معبدلرك صیرالرنده دوغدی
وبوتون بولغارستانی دیریلتدی ..

افندیلر ! بنی دیکله‌یورسکز ، ومتفق بر ملتك متحد افرادی کبی
کورونیورسکز ! حالبوکه بربریمزی سومك ، اتحادمزی ایسته‌مك
مسئله‌سنی شو نقطه‌ده کوریرز : دائما یکدیکریمزك علیهنده بولنمق ،
یکدیکریمزی آییرمق !.. بوکون موسقوفلری زیروزبر ایدن آلمانلرك
ایچروسنده هیچ بر معلم ، هیچ بر فرد کورمزسکزکه بربرینی از
سوسین ، بربرینك علیهنده بولونسون !. فقط بزده بونلر واردر !..

بو ، ایمانسزلغك ، غایه‌سزلكك نتیجه‌سیدر .. یا كلش آكلامایالم ؟ بز معارف یاپاجغز ؛ معارف هندسه ایچین ، جوغرافیا ایچین ، حساب ایچین یاپمایاجغز . بلكه معارفی مملكت ، مملكتك اتحادی ، مملكتك سعادتی ایچین یاپاجغز . بناءً علیه مملكتده بر ایمان ملی ، بر ایمان اقتصادی تأسس ایتمدكجه ، تشكل ایده‌جك هیچ بر معارف یوقدر . متنظم بنالرده یکی صره‌لر ، اوزرنده اك ایی اصوللرله ویریله‌جك بر هندسه ، بر بر جوغرافیا درسی واردر ؛ فقط دقت ایدیكز افندیلر ! جوغرافیا ، هندسه بر ملت یتیشدیرمز ؛ بر انسان ، بر فرد یتیشدیرر . فقط بو آدم ملتنه مربوط دكلسه ، او ، یالكز منافع شخصیه‌سنی تأمین ایده‌جك صورتده چالیشاجق بر انساندر !.. بناءً علیه معارف تشكیل ایتمك ؛ یالكز فردی معلومات ویرمك دكل ، وحدت افكار ، وحدت ملی تشكیل ایتمك دیمكدر .. بز طشره‌لرده معارفی ترقی ایتدیره‌جكز ! بوندن یكانه مقصد ؛ حساب ، هندسه یاپمق دكلدر . بز ، بونلرك فوقنده بر ایمان اقتصادی ، بر ایمان ملی تشكیل ایده‌جكز ! بناءً علیه بزم مكتبلرمز اسوج اصولیله ، آلمان اصولیله ، دنیانك اك ایی اصوللریله یالكز حساب ، هندسه ، جوغرافیا .. اوقودیرسه ، افرادینی آتیاً بر ایمان ملی واقتصادیله برلشدیرمك حسنی ویرمزسه ، اورادن چیقاجق مهندسلر ، دوقتورلر واردر ، فقط اورادن تك بر تورك فردی چیقمایاجقدر ! ملیتسز ، ایمانسز فرد ، دائماً آیری یاشایاجق ، مدافعهٔ مایه‌سی ایچین قطعیاً مقتدر اولامایاجقدر . ایمان ، غایهٔ امل ، حرص دنیا ، بونلر بر طاقم زورلی قوتلردر . بونلر بر ملتك روحنده طوغدیمی ، كویلیسی چالیشقان اولور ، پاص طوتمش صاپانلری ایشلرلر معارفی ، اقتصادی ، تجارتی ترقی ایدر . ایمان اوقدر الهی قدرتلی بر شیدر .

شمدی بزده ایمان نه شکلده اولابیلور؟ بزده ایمان یکرمنجی عصرك ایمانته موافق بر صورتده اوله جقدر . بزده ایمان ملی ، اقتصادی اولابیلور . اکر سز صاغده ، صولده بیلینه رك ، بیلینمیه رك سویله نیلن « تورکلك ، تورکیه » کبی بر طاقم کلمه لر ایشیدییورسه کز ؛ بونلر قوری کلمه لر بر قاچ آدامك ذاتی اجتهادلری دکلدر ! بونلر یاشامش بر تاریخك ، یاشامش بر جوغرافیانك نتیجه لریدر . بونلر بر حقیقت ماضیه دن چیقمش ، بر حقیقت حالیه یه توافق ایتمش ، بر حقیقت مستقبله یه تقرب ایتمش حقیقتلر ، حقیقت تاریخلی ، حقیقت مایه لی خیاللردر . بونلر اك سفیل بیلدیککز کویلینك بیله روحنده یاشامقده در . بونلر اك سفیل ظن ایتدیککز بر عائله نك روحنده بیله کیزلی عصرلرجه یاشامشدر . یوقسه تصادفاً بر ملته بر ایمان ملی ، بر ایمان اقتصادی قازاندیرمق ، آشیلامق ممکن دکلدر . ایشته بن ، برعالمك طوغری اولان سوزلرینه اشتراك ایده رك دییورم که : بونلر بو ایمانلر ؛ بعضاً تاریخك ، بعضاً عادتلرك ، بعضاً تربیه نك ، بعضاً ارثیتك ، بعضاً جوغرافیانك بریکدیردیکی نتیجه لرك بناءً علیه هر ملتك کندی ارثیتنه ، کندی ، تاریخنه ، کندی تربیه سنه کوره آلاجق بر ایمانی واردر . بزم آلاجغمز ملی ایمان تماميله بزم تاریخمزه ، ارثیتمزه ، حالمزه ، استقبالمزه ... موافق اوله جقدر . هر حالده تورکلرك خیری ایچون ، تورکلرك حاکمیتی ایچون لازم اولان بر ایمان اوله جقدر . خلاصه : بزم ایمانمز اقتصادی ، جوغرافی ، ملی بر ایماندر . فقط ظن ایتمه ییکز افندیلر ! بو ایمانلر کانجه ، دین ، اعتقاد قالقاجقدر !.. بونلرك هیچ بری قالقمایاجق ؛ فقط بنی ریاکار ، ساخته کار بر انسانده ظن ایتمه ییکز ! هیچ بر ملت دینسز ، عنعناتسز یاشایاماز ! فقط اونی بیلکز که : دین آرتق بزی کریلشدیرمیه جکدر !

بوندن بویله جامعلرده خطبه‌لر تورکجه اوله‌جقـدر ! بوندن بویله وعظ کرسیلرنده عربجه‌ باغیریلمایاجقدر، تورکجه قونفه‌رانسلر ویریله‌جکدر !. « شدتلی آلقیشلر ! » بو قونفه‌رانسـلر ؛ کویلینك روحنی ، ایمانی عسکرلکنی اعلان ایده‌جك قونفه‌رانسلر اولاجقدر . بوندن صکره دین ، دنیا ایچین‌ده منفعتلر تأمین ایده‌جكدر !..

شمدی یواش یواش دوشونه‌لم . بزده ملی بر ایمان اویانیور؛ بوتون لوحه‌لر قرمزی‌یه بویانیور ، بتون یازیلر قرمزیله یازیلیور . بتون قیافتلر ده کیشیور ، بوکون چناق‌قلعه‌ده دونکی رزیل ، سفیل بالقان محاربه‌سی کبی چارپیشمایورز ؛ دنیانك أك قوتلی ، أك محتشم دولتی، أك قوتلی اوردوسی کبی چارپیشیورز . پك اعلا بو تظاهرات نه‌در ؟ وبوکا قارشی وضعیتمز نه‌در ؟ دوشونه‌لم : برملت ایکی دورلو حرکت تعقیب ایدر : بریسی ضروری وانسیاقی اولوب کندی کندینه کیدر . دیکری ملتك تکامل تاریخیسی، انسانلرك علمیله ، اصلاحاتیله قوتلشدیرملدن عبارت اولان بر اصلاحدر . دیمك که برملتك ترقیسی؛ مقدرات تاریخیه‌سیله برابر اوملتی تشکیل ایدن بوتون انسانلرك تأثیرات علمیه وعرفانیه‌سیله اولور . بر انسان ، بر حیوان خسته اولور واونی اویله ترك ایدرسه‌کز أولور ! وقتا که دوقتورکلور . اونی تداوی ایدر ، ایی اولور. ملت‌ده خسته‌لانیر . اکر اونی قورتاراجق دوقتورلره ، مهندسلره، اقتصادجیلره ، مورخلره، اجتماعیاتجیلره مالکسه قورتولور. یوقسه، هلاك !. ترقی ، تکامل آغیر یورومك دکلدر ؛ ترقی آز زمانده اولور ، چوق زمانده اولور . برملتك منفعتی ایسه آز زمانده چوق یورومكدر . شمدی بز آرتق کله ایله اویناملیالم ! قوروجه (سن تورکسـك !) دیمه‌یه‌لم ...

سن تورکسك ! تورکلکنی سەو !.. چونکه دنیانك أك بویوك وطننه مالکسك ! سنك آلتون معدنلرك وآغلایان کویلیلرك وار ! سنك یشیل اورمانلرك ، ساقاریەلرك ، قیزیل ایرماقلرك وار ! سنك آناطولك ، غائب اولمش روم ایلك ، استیلایه اوغرامش قافقاسیاك ، مصرك وار ! اونك ایچون تورکلکی سەو !.. سن وطنسز دکلسك ! سنك وطنك، ماضیك وار !

سن تورکسك تورکلکی سەو !.. چونکه سن غالب کلدك، تاریخده حاکم ، أفندی یاشادك ! سنك تاریخك قان و محاربه تاریخی دکل؛ مدنیت، صنایع نفیسه ، استیلا ، معظم جامعلر تاریخیدر !.. سنك تاریخك بر انکلیز تاریخندن داها بیوك، بر موسقوف تاریخندن چوق بیوکدر !..

سن تورکسك ! تورکلکی سەو !.. چونکه چوق بیوك بر لسانك وار ! سنك لسانك آغلار ، کولر ، سنك لسانك صافدر ، سنك لسانك کویلینك روحنه نفوذ ایدر !..

سن تورکسك تورکلکی سەو !.. چونکه أی تورك !.. سنك بیوك بر معمارلغك وار ، سنك معمارلغك جامعلرده یکدیکی منارەلر، قویدیغی قلبەلرله غوتیکلرك ، یونانیلرك بیله آثارینی یرلرده سوروندیردی !.. اونك ایچریسنده یشیل چینیلر ، یشیل چینیلری اوزرنده کوزل قرنفیللر ، بیاض یازیلر وار !.. جامعلری جنت کبی پارلاتان جاملرك وار !.. هر طرفنده عظمتدن هر طرفنده مدنیتدن بر نشانه وار!..

سن تورکسك ! تورك مدنیتنی سەو!.. چونکه سنك ماضیکده هیچ بر ملتك یتیشدیرمەدیکی خطاطلر وار . او خطاطلرکه (ع) لرله باشندن پادشاه قفالرینی تصویر ایتمشلر ، اونلری قرأنلرینه یازمشلر ، دستانلرینه چیزمشلر ، اطرافنه آلتون یازیلر صاچمشلر ... یالدیزلی

دستانلرك ، قرآنلرك حالا وار !..

سن تورکسك! تورکلکی سه‌و!.. چونکه ماضی‌نك بتون خاطراتی یاد ایدن سنك برموسیقیڭ وار! اوموسیقی داغلرده چوبانلرك آغزندن طویولور. اوموسیقی: بن دائما حاکم یاشادم، استانبولاری، ادرنه‌لری استیلا ایتدم؛ قلنج صالладم ، هر یرده جامعلر یاپدم ، یاننده مدرسه‌لر انشا ایتدم ، بتون ملتلره رفاه وسعادت بخش ایتدم ، بتون مملکتلری استیلا ایتدم ده‌یور !..

تورك !.. سنك ملتنك اوصاف حاکمه‌سی وار . سن اوتانما ! تورکم دی !.. وتورك قالاجغم ! دی !.. سنك ملتنك آلنی دائما آچیق قالدی . چونکه سن دائما فندی اولدك ، هیچ برزمان اسیر یاشامادك! سنك ملتنك قاپانه‌جق هیچ آلنی یوقدر .

خاطرلا ! تورکلرك آثاری دائما صاف یاشامش ، بابالری یوردلری ایچون جانلرینی فدا ایتمشلردر. سنك ملتك تاریخده طوغریلغی صافیت درجه‌سنه یوکسلتمش ، سنك ملتك افراد واقرانی ایچون فدای نفس ایتمشدر. سنك ملتك پادشاهلرینه اطاعت ایتمشدر. سنك ملتك چیپلاق طاشلر اوزرنده مزین کرلرله شعرلر تصویر ایتمشدر ! سنك ملتك خیرخواهدر ! سنك ملتك مدنیتی قورتارمق ایچین بیوك فدا کارلقلر یاپمشدر .

افندیلر !.. بن تورکم نه اولاجق؟.. کویلی بونی آکلامایور . ایشته اکلاتمق لازم!.. صناعتده تورکلك ، استقلالده تورکلك ، زراعتده تورکلك ، اقتصادده تورکلك ، رسمده تورکلك ، موسیقده تورکلك ، هر شیده تورکلك افندیلر ! « تورکلك تورکلك ایچین دکلدر ، تورکلك تورکلر ایچیندر.. » رفاهسز ، تاریخسز ، تجارتسز ، زراعتسز ،

عظمتسز .. تورکلر اولاماز ؛ اونك ایچین بویله بر تورکلك یوقدر!
اگر بویله تورکلك وارسه بزه لازم دکل! سز آلمان ، بلغار ملیتنی
دوشونکز؛ اونلر آلمانلغی آلمانلق، بلغارلغی بلغارلق ایچین دوشونمزلر،
پارا ایچین ، علم ایچین، رفاه وقوت ایچین، دنیا ایچین .. هر شی ایچین
بلغارلق ، آلمانلق دوشونورلر ..

ایشته بونی تلقین لازمدر . بونی یاپاجق واسطه‌لر معلملردر . بن
دەیورم که افندیلر ! معلملر چوجوقلری جاهل براقسینلر ألوریرکه
روحلرنده ملیتلری ایچین بیوك بر ایمان یاشاتسینلر . هم معلوماتلی هم
ایمانلی اولورسه علی الاعلی ! فقط معلوماتسز ایمانی ، ایمانسز معلوماته
درحال ترجیح ایدرم ! بلغارستانده ، آلمانیاده معلملر ملی انقلابی
هندسه‌دن ، اشك دعواسندن ، حسابدن یاپمادیلر! انقلابی ، اقتصادی ،
زراعتی .. ایمان ملی‌یی تلقیندن یاپدیلر. معلملر آیاقلرینه چیزمه، پوطور
کیمدکجه آخرتده کوبلی‌یه ، دنیاده کوبلی‌یه ایمان تلقین ایتمدکجه، قوت،
عشق ویرمدکجه؛ ترقی ایده‌جك هیچ بر تورکلك تورکلرك هیچ زراعت
وتجارتی ، تعلیم وتربیه‌سی... یوقدر !

خوجالرك، امامرك وظیفه‌سی یالکز تلقین دین دکلدر ؛ تلقین
ملیت‌در . ایمانسز، معلوماتسز، قوتسز ، تجارتسز دین یوق! خوجالرك
اك بیوك وظیفه‌سی جامعده نماز ، قهوه‌ده ملیت ایچین جهاد ! اهالی‌یه
تلقین ملیت ، اعلان ملیتدر . بلغارستانده‌کی پاپازلر ، بلغارلری یالکز
کلیساده بوته عبادت ایتدیرمه‌دیلر ؛ قهوه‌لرده ، سوقاقلرده، تارلالرده
ملیتی دین ، ایمان ، اخلاق ، زراعت ، تجارت شکلنه صوقارق ، اونلری
اویاندیردیلر ، هر شیده بر ملیت تلقین ایتدیلر .

ایزجیلرك کزدکاری داغلر بادهوا دکلدر ! اونلردن اجرت آلنه‌جق !

آونلرك وظيفه‌لری ، بو رجلری كويليلرله تماسده بولنمق ، كويليلری اویاندیرمقدر . « ايزجيلك ایچين ايزجيلك » يوق ! علميت وملیت ایچين ايزجيلك وار ! مملكتمزك أك بيوك پارچه‌سی : مليتنی طانيمايور ، كويلينك مليتدن خبری يوق ؛ بو ، غايت فنادر ! أی صنعتكارلر ! آرتق سزك شعرلركز ، رسملركز ، تصويرلركز ، چيزكيلركز كويليلرله تماسده بولنسون ؛ كويلی ده بر ايمان ملی اویاندیرسون ! او كويلی عاجز دكلدر ؛ اونك اسكی بر مدنيتی واردی ، يكی بر مدنيت تأسيسنه‌ده استعدادی واردر . اونی اویاندیرمق لازمدر . اكر توركلكی كلمه فرض ايدرسه‌كز هيهات !.. توركلكی بويله فرض ايدن آداملردن بكلنه‌جك هيچ بر فائده يوقدر . بز معلملر چوجوقلره مليتی نشر وتعميمه مجبورز . بزی سز ايمانسز ، مليتسز براقيرسه‌كز بزده سزك چوجوقلركزی وطنسز ، مليتسز براقارق انتقام الير ومسئول اولمايز ...

تورك معماریسنك فلسفه و روحیاتی

۱۲ آغستوس ۱۳۳۱ تاریخیله مکتب سلطانیده و ۲۹ آغستوس ۱۳۳۱ تاریخیله ملی کتبخانه صالوننده ویریلن عمومی قونفه‌رانس

افندیلر !

بو آقشامکی قونفه‌رانسك موضوعی ؛ تورك معماریسنك فلسفه وروحیاتیدر . بوقونفه‌رانسده سزه ملی معماریمزی وجوده کتیرەن اسباب وعواملدن ، ملی معماریمزك تاریخچهٔ تکاملندن وصوك زمانلرده‌کی یکی معماریده حاصل اولان انتباهدن بحث ایده‌جکم . بناءً علیه قونفه‌رانسك موضوعی منحصراً تاریخی دکل ، فلسفی وروحیدر ..

افندیلر ! أك ابتدائی برصاپاندن أك معظم برسرایه قدر انسانك ألندن چیقان هیچ برایش یوق که ، اونده فکرك ، حسك ، عزمك بر دخلی اولماسین ؛ هرایش ؛ فکرك ، عزمك ، حسك براثری ، برنتیجه‌سیدر ، آثار معماریه‌ده أل ایشلری ده داخل اولدیغندن ، عائد اولدیغی دورده ملتك افکار وحسیاتنی ترجمه ایدر . ألویررکه طاشلرك اوزرنده موجود معنویاتی اوقور کوزلر ، آکلار قافالر اولسون .. ایشته بزم آثار معماریه‌مزك تدقیق ؛ ده‌دەلریمزك احوال روحیه وحسیه‌سنی آکلامق ایچین لازمدر ، ملی تربیه‌ده آکلاتدیغم وجهله مملکتمزده ملی برجریانك حاصل اولماسی ؛ صوك درجه‌یه قادار ملی تاریخك طانیلماسنه متوقفدر . ملی تاریخك

معماریسنی یاپمق؛ مجهول قالان قسملرینی آیدینلاتمق دیمکدر . هر یرده هر مملکتده معماری؛ دورت نوع عاملك تحت تأثیرنده وجوده کلمشدر. بودورت عاملده : عرق، محیط طبیعی ، افکار واعتقادات ، محیط بدایعی در ».

شیمدی بودورت عاملك ملی معماری اوزرنده یاپدیغی بللی باشلی تأثیرلرینی بیان ایدهیم: ایلك اول، عرق نقطهٔ نظرندن تورك نه‌در ؟ بیلیرسکزکه تورکلر؛ دنیانك أك جنکاور، أك صولتکار برقومنی تشکیل ایدرلر . تورکلر أك عاجز دورلرنده بیله آز چوق جنکاورلك کوستر- مشلردر . ایشته تورك آثارمعماریسنده بوجنکاورلکك بیوك بر تأثیری اولمشدر . خصوصیله تورکلرك عرقنده انتظامجیلقدن عبارت بر خاصه واردر. تورکلرك آثارینی تدقیق ایدرسه‌کز حیاتلرنده‌کی بوانتظامی کورپرسکز . تورکلر قطعیاً اسپارطه‌لی اولمادقلری حالده اسپارتی انسانلر دکلدرلر. عاداته اطاعتلری صوك درجه‌ده‌در . حتی تورکلرك انحطاط وانقراض دورلرنده دخی تورکلرك أك مجرا کویلرینه کیتسه‌کز أك اوزاقده یاشایان عرقداشلرینك عاداتنی آکلاتاحق ، کوستره‌جك ایزلر کورورسکز.

صوکرا تورکلر صوك درجه‌یه قادار اطاعتکار بر ملتدر . اونلر حرکت ایتمك ایسته‌دکلری زمان نظامه ، باشه اطاعت ایده‌رك حرکت ایده‌رلر . هر ایشلرنده ماضی‌یه حرمت ، نظامه اطاعت واردر. صوکرا تورکلر ؛ اعتلا پرور؛ وقور انسانلردر. اونلرك که‌ینیشلرنده ، اوطو- روشلرنده،یورویوشلرنده ، یمك یه‌ییشلرنده.. بر رنك وقار ، بر رنك عظمت واردر . ینه تورکلر دنیانك أك بسیط‌ انسانلریدر . تورکلرك که‌ینیشلرنده، یمك یه‌ییشلرنده.. بوبسیطلك، بوساده‌لك کورونور. مثلا أللرله أت وأکمك قوپاردقلرینی، یره‌صوفرا قوردقلرینی کوروورسکز.

اونلرك عباداتنی تدقیق ایتسه‌کز آیینلرنده بیله بسیط، ساده‌قالدقلرینی
کورورسیکز . اونلرك عاداتنی نظر اعتباره آلیرسا کز ؛ عربلرك ،
عجملرك عاداتیله بیوك برمباینت کوریرسکز .. تورك، ده‌ینجه وقار،
ساده‌لك، انتظام واطاعتدن عبارت بر ترکیب بولورسکز .. ایشته تورکلرك
روحنده یاشایان بوساده‌لك، بوانتظام، بوبسیطلك بواطاعت؛ تورکلرك
معماریلری، اوزرینه مهم مهم تأثیرلر یاپمشدر .

محیط طبیعتك معماری اوزرنده بیوك برتأثیری واردر . هرملتك
صنایع نفیسه‌سی عادات واخلاقی بتون مؤسسات اخلاقیه‌سی ؛ محیط
جوغرافیسندن متأثردر . اونك ایچوندرکه چوللرده یاشایان عربلرك
آثارنده صوك درجه‌یه‌قدر قوراقلق ، چوراقلق صوك درجه‌یه‌قدر
قاریشیقلق کوریرسکز . حالبوکه تورکلرك آثار معماریسنده‌ یشیللك،
طبیعته تمایل ، ساده‌لك بولورسکز . تورکلرك آثارنده غریب، اسرار
انکیز قسملره تصادف ایدیلمز . تورك آثار معماریسی طبیعت قدرماوی،
طبیعت قدر کوزل، طبیعت قدریشیل ،. وآچیقدر . ماویلك، بیاضلغه،
یشیللکه قارشی اولان بواعتلا ؛ تورکلرك محیط جوغرافیلرندن ایلری
کلمشدر . تورکلر ؛ عربلرکبی قوراق یرلرده مدنیت تأسیس ایتمه‌مشلردر.
اونلر دنیانك اك منبت واك یشیللك یرلرینی تشکیل ایدن آناطولی،
روم ایلی کبی یرلرده تأسیس مدنیت ایتدیلر . ایشته تورك آثارنده
فیاض تورك طبیعتنك آثاری دائما کورولور .

تورکلر اساساً نورپرست، طبیعتپرست، برملت اولدقلرندن، کرك
حیاتلرینك، کرك محیط طبیعیلرینك نتیجه‌سی اولارق، اونلرك باغچه‌
لرنده برمحیط نباتات تشکیل ایتدیلر . استانبولده هیچ براسکی اوه
تصادف اولونمازکه کنیش بر آولوسی ، چیچکلرله دولو صاقسیلری ،

آغاجلرله‌مزین برباغچه‌سی اولماسین .. کرچه‌تورکلر پنجره‌لری قفسلرله قاپاتمشلر، فقط داخلده فیضلی برحیات نباتات تأسیس ایتمشلردر. ایشته دیشاریدن تورکلرك أولری نه‌قادار قاپالی، نه‌قادار پنجره‌سز ایسه ایچریدن عینی زمانده طبیعته، بدایعه قارشی اوقادار آچیقدر .. تورکلرك باغچه‌لرنده یاشایان انواع نباتات اونلرك ایجاد ایتدکلری آثار معماریده بیوك برتأثیر یاپمشدر،

اسکی تورکلرك آثار معماریسنده‌دینك بیوك برتأثیری واردر. اسکی تورکلر شیمدیکیلر قدر آخرتپرست، دنیایی تحقیر ایدیجی آداملر انسانلر دکللردی . اونلر دنیایی صوك درجه‌یه قدر بر نعمت تلقی ایدرلردی. اونلر مسکنلرینك پنجره‌لرینی، معبدلرینك رنکلی پنجره‌لرینی ضیایه، نوره قارشی آچمشلردی . اونلر آناطولی‌یه سرسریلك ایچین کلمه‌مشلردی . اونلر استانبول، ادرنه، ازمیر ... کبی بوتون فیضلی یرلری آچوق ایچین کلدیلر. اونلرك دنیاجیلی، طبیعتجیلیغی درکه عالی بر معمارلغی، پارلاق بر مدنیتی تأسیسلرینه سبب اولمشدر . ایشته، تورکلرك معبدلرینی تدقیق ایدرسه‌کز کوره‌جکسکزکه تورکلر، صوك درجه‌یه قادار طاشك، دمیرك، جامك، صاغلاملغك، نورك عاشق ومفتونی درلر.

تورکلر اساساً وحدتپرست انسانلردر . « الله، پادشاه، قوماندانه طابعق » عرقلرینه موافق برخاصه‌در . اسلامیت که تورکلرك احوال روحیه‌لرینه چوق توافق ایدر بردیندر؛ تورکلر اسلامیتی وحدت دینی اولارق قبول ایتدیلر ووحدت دینی اولمق اوزره تلقی ایتدیلر. حالبوکه هندستان کبی تعددالوهیت مملکتلرنده‌کی اسلامیتك شکل تلقیسی ایله تورکلرك شکل تلقیسی آراسنده فرقلر واردر . خلاصه تورکلرك

بو تمایل وحدتی ، بو انهماك وحدتی آثار معماریه‌لرنده كوزوكور .
دیكر جهتدن توركلرده‌كی محویت نفسیه ، اطاعتكارلقده آثار معماریه‌لرنده تجلی ایتمشدر .

صوكرا ، توركلرك معماریسنه یاشادقلری محیطده یاشایان ویااولجه یاشامش اولان مدنیتلركده تأثیری اولمشدر . بومدنیتلرك اربابی : بیزانسلیلر ، سلجوقیلر ، عجملر وعربلردر . هیچ بر ملت ؛ یالكز باشنه ، صنایع نفیسه‌سنك خالقی ، موجدی اولامشدر . هر ملت كندندن اول كلن ملتك صنایعنی اولا قبول وتقلید ایتمش ، صوكرا كندی ملتنه عائد اولان معنویات وروحیاتی بو اثرلرده تثبیت وتشخیص ایتمشدر . ایشته توركلر سلجوق آثارینی تقلید ایتدیلر ؛ ایشته جامعلرده كوردیككز حجره‌لر ، تزیینات كبی شیلرك بر قسمنی سلجوقیلردن آلمشلردر . بیزانسلیلردن بالخاصه پلان آلدیلر .. عربلردن یازیلرله بعض تزیینات آلمشلر ، عجملردن ایسه دوغرودن دوغری‌یه تزیینات آلمشلردر . دیمك كه توركلرك صنایع نفیسه‌سنی یاشاتان محیطك اطرافنده بر جهتدن عرقك ، دیكر جهتدن طبیعتك ، واطرافده یاشایان ملتلرك صنایع نفیسه‌سنك تأثیراتی برابر یاشامشدر .

شیمدی توركلرك وجوده كتیردكلری معماریننك اساس پارچه‌لرینی تدقیق ایده‌لم : اك مهم اولان عنصر ؛ پلانلردر . توركلرك پلانلری ؛ بسیط ، آچیق پلانلردر . توركلر ، عربلر ، غوتیكلر كبی قاریشیق حجره‌لر ، پنجره‌لر ، اسرار انكیز پلانلر قبول ایتمه‌مشلردر . دائما آچیق ، منتظم ، متناظر پلانلر قبول ایتمشلردر . بونك ایچین آیاصوفیه‌یی صوك درجه‌یه قدر ایی بر پلان نمونه‌سی اولارق قبول ایتمشلردر .

كمرلره كلنجه : بتون اسلام معماریسنده اولدیغی كبی ، توركلرده

قیریق کمرلر قوللانمشلردر . تورکلرك قیریق کمرلری ؛ نه عرب نه ده عجم طرز معماریسنك کمرلرینه بکزه‌مز . تورکلرك قیریق کمرلری ؛ کندیلرینه مخصوصدر . تورکلرك کمرلری قیریقدر . عربلرده ایسه اورته‌لری شیشکین یوقاریسی سیوریدر . عجملرده تپه‌سی سیوری قاعده‌سی بوغولمش کبیدر ؛ بر صوغانه تشبیه ایدیله‌بیلیر . تورکلرك بر کمرلری داها واردر . اوده دوز قیریق کمردر . بو کمرلر تورکلرك هر زمان آثار معماریلرنده قوللاندقلری کمرلردر .

تورکلرك دیرکاری ... خصوصاً تورکلر بعضاً استوانی بعضاً ده منشوری کمرلر قوللانمشلردر . منشوری کمرلر تورکلرك محصول ابداعیدر . بونلر اوقادار ظریف شیلردر ..

تورکلرك دهاسنی اثبات ایدن اقسام معماریه‌دن بری ده باشلقلردر . تورکلرك یاپدقلری باشلقلر ؛ ایکی دورلودر : دورت کوشه‌لی و هر کوشه‌سنده معینلره تصادف ایدیلن ، آلت قاعده‌سی دار ، اوسـت قاعده‌سی کنیش باشلقلر ... تورکلرك یاپدقلری داها مرکب بر نوع باشلقلر واردرکه بونلر بر طاقم طبیعی مغاره‌لرده‌کی ترسبات کلسیه‌یی تنظیر ایدن طاش صالقیملردر !.. بوباشلقلرده عادتا طاشلر آغلایور!. اوزوم صالقیملری هه‌ونکلر کبی باشلقلر .. بوباشلقلرك هر کوشه‌سنده صارقان وکیتدکجه قیوریلان ممه‌لر واردر.. بویله استلاقیتلر سلجوقلرك آثارنده واردی . فقط باشلق اولارق دکل ؛ پنجره کنارلرینه قورـ لردی . تورکلر بونی آلارق داها کوزل بر موقعده دیرکلرك باشنده قوللاندیلر . تورکلرك یاپدقاری باشلقلر دنیانك اك کوزل باشلقلریدر .

دیکر جهتدن تورکلرك قبه‌لرینی نظر تقدیره آلیرسکز . کرچه تورکلرده ؛ هر ملت کبی معماریلری ایچین اولجه یاشایان انسانلردن ،

ملتلردن ملهم اولمشلردر . نته کیم قبه‌لرنده‌ده اویله‌در . یعنی تورکلر
آیاصوفیه‌نك قبه‌سنی تقلید ایتمشلردر. فقط تورکلر؛ آیاصوفیه‌قبه‌لرینی
اوقدر ده‌کیشدیرمشلرکه بر یکی جامع قبه‌سیله بر بیزانس قبه‌سینی
بکزتمك قابل دکلدر. بری أولودیکری‌دیری‌در. بر بیزانس انقراضیله
بر تورك حاکمیتی آراسنده نه‌فرق وارسه بر آیاصوفیه قبه‌سیله برجامع
قبه‌سی آراسنده‌ده اوفرق واردر .

تورکلرك مناره‌لری تماميله کندی دهالرينك اثريدر. عربلرچوق
سوسلی ، چوق اویمه‌لی مناره‌لر یاپدیلر . فقط تورکلر چوق بسیط،
عینی زمانده دنیانك ألك کوزل مناره‌لرینی‌وجوده کتیردیلر . تورکلر
دائما یوکسلمك ، حاکم یاشامق ایسته‌دیلر . تورکلر ؛ یاووز سلطان
سلیم کبی بتون دنیایی دار کورەن برپادشاهك ملتی اولدیلر. تورکلر
اثرلرنده عربلرك تزیینات وافراطپرورلکنی کوسترمه‌دیلر ؛ دائما
ساده‌لکی ، دائما بسیطلکی اساس قانون اتخاذ ایتدیلر . مناره‌لرینی
بوقانونه تطبیق ایده‌رك ساده فقط جاذب یاپدیلر .. انسان تورکلرك
مناره‌لرینه باقارده ، ناصل اولورده بو قادار ساده‌لك بو قادار
کوزللکله برله‌شیر ، دیه حیرت ایدر !.. تورکلر مناره‌لرینی کوزل
کوسترمك ایچین هیچ بریاپراق ، هیچ برسوس قویمادیلر .. یالکز
شرفه‌لرك آلتنه مرمر صالقیملرینی طاقدیلر و مناره‌لرك نارین قیز
وجودلرینی سیوری باشلقلرله‌سوسله‌دیلر. تورکلرك مناره‌لری کوکلره
ویيلديزلره متوجهدر. ایشته‌بومناره‌لر بویله‌جه‌برشعر،برمنظومه‌در.
تورکلرك مناره‌لرینی سیر ایتمك ؛ دنیانك الك عالی حسیات بدیعه‌سنی
دویمقله مساویدر . تورکلرك قبه‌لری ، صوك‌درجه‌یه قادار طوپارلاق
ویاصی‌در . مناره‌لری‌که صوك درجه‌یه قدر یوکسك واینجه‌در ،

طوپارلاق وياصعى اولازقه ايله ينه امتزاج ايدر. بو ايكى ضد عنصرى عينى اثرده جمع ايتمك ؛ آنجق توركلرك دهاسيله قابل استحصال بر موفقيت ، بر صنعتدر ..

تزييناته كلنجه : توركلرك تزيينات خصوصنده‌كى دهالرى ؛ صوك درجه‌يه قادار يوكسكدر . اسكى توركلر اوهامپرست انسانلر دكلدر ؛ اونلر حقيقتپرست انسانلردر . اونلر سوقالجيشلرينى اكمال ايتمه‌دن ، هيچ بر محاربه‌يه كيرمزلر ، مخزنلرينى ذخيره ايله دولديرمادن هيچ بر قلعه‌نك قپوسنى قاپامازلردى.. ايشته اسكى توركلرك بو حقيقتپرستلكى ، بو ماديلكى ؛ تزيينات معماريلرنده‌ده كوزوكور . الحمرانك تزييناتنى تدقيق ايدرسه‌كز چوللرده ياشامش برملتك اسرار انكيز روحياتنى ، قاريشيق چيزكيلرينى كورسكز .. فقط توركلرك منبرلر ، ديوارلر ، طاشلر اوزرنده ابداع ايتدكلرى تزيينات ؛ بويله‌جه خوليا پرستانه دكلدر ؛ صوك درجه‌يه قدر حقيقتپرستانه‌در . توركلرك صنعتكارلرى ؛ طبيعتك ، آرمودلرينى ، ميوه‌لرينى ، چيچكلرينى ، ياپراقلرينى همان عيناً ، طبيعت واصليتيله تقليد ايتمشلر وبونلردن برطاقم ساده ، طبيعى تزيينات ياپماغى طبيعت مليه‌لرينه صوك درجه‌يه قدر موافق بولمشلردر .

بعضى كيمسه‌لر تورك آثار معماريسنده‌كى ساده رسملرى كوره‌رك اسكى توركلرك رسمده‌كى نقصانلقلرينه حكم ايتمك ايسترلر . حالبوكه رسم باشقه ، تزييناتده‌كى رسم ينه باشقادر . بيليرسكزكه افنديلر ! دينك ، اعتقادك برنوعى واردر بو ، دوغريدن دوغرى‌يه حقيقتى سويلر . فقط برده تصوف واردر . بوده حقيقتى سويلر ، فقط قرانلق سويلر . فقط بعضاً حقيقتدن داها آچيق سويلر . حقيقت ؛ بعضاً بتون چيپلاقلغيله اسرار انكيزدر . قارانلقدر . ايشته توركلر ؛

ابداع ایتمك خصوصنده بویله بر فلسفهٔ معماری تعقیب ایتمشلردر . اونلر دوشونمشلردر که: دنیاده موجود چیچکلر یالکز انتظام و بدیعیت ایچین دکل؛ هم ده تناسل و امتصاص ایچیندر. ینه تورکلر دوشونمشلر که: الههك ، باغچه‌لرینه احسان ایتدیکی بو چیچکلر ؛ یالکز جامعلرینی ، چشمه‌لرینی تزیین ایده‌جك شرائط تزیینیه‌ده دکل ، عینی زمانده نباتك حیات و مبارزه‌سنی ادامه ایده‌جك ترتیب و حکمتـده خلق و تزیین بیورولمشدر ... شو حالده تورکلر دوشونمشلر که : بر قرنفیلدن ، بر چیچکدن بر تزیینات چیقارمق ایچین، بعضاً رنکلرینی ده کیشدیرمك، بعضاً داللرینی آتمق، بعضاً کوکلرینی براقمق لازمدر . ایشته تورکلرك رسم ایتدکلری کوللر ، قارانفیللر ، حاتمیلر .. نباتك یالکز اصالت تزیینیه‌سنی کوستریر ؛ اصالت طبیعیه و تناسلیه‌سی ایسه طوپراقده قالمشدر . ایشته افندیلر ! تورکلر موجودات نباتیه‌یی یالکز بر کوزله کورمشلر ، اوده معمار کوزیله‌در ؛ فقط دوقتور ، رسام کوزیله کورمه‌مشلردر. رسام چیچکك هر شیئنی، بتون اینجه نقطه‌لرینی کورر وچیزر ؛ معمار ایسه کل، قارانفیل ابداع ایتمك ایسته‌دیکی زمان، بعضاً یاپراقلری ، بعضاً کوکلری ، بعضاً داللرینی اهمال ایدر فقط طبیعت تزیینیه‌سنی ضبط ایدر. ایشته تورکلرك آثار معماریسنده بونلری مبالغه‌لی بر صورتده کوررسکز . ایشته مبانیٔ معماریمزی تدقیق ایدرکن اویله دوشونملی یز .

تورکلرك تزییناتنه موازی اوله‌رق برده یازی صنعتی واردر . افندیلر ! تورکلر یازیلرینی صوك درجه‌یه قدر بر اثر صنعت تلقی ایتمشلردر ؛ تورکلر یازیله یالکز مکتوب یازمامشلر ، انسان شکلی ، حیوان شکلی ، میوه شکلی‌ده یازمشلردر . ظن ایتمه‌ییکز که افندیلر !

جانلی رسملرك ممنوع اولدیغی بر یرده انسان ، روحنی جانلی شکللردن مستغنی قیلار ، خایر ! تورکلر کرچه دیناً ممنوع اولان جانلی مخلوقات رسملرینی جامعلرنده ، مکتبلرنده ترسیم ایتمه دیلر ؛ فقط برچوجوغك ، برکنجك ، بر قیزك اوزرنده یاشایان بتون اوصافی ، بدایعی واولرنده ، عینلرنده تماميله تصویر ایتمشلردر . تورکلرك یازیلری ، حرفلری تماميله تمثالی ، استعاری بر رسمدن عبارتدر . معکوس بر فی دیزلری اوزرینه چوکمش برعابددن عبارتدر ! قارینلی عین تختی اوزرنده اوطوران بر پادشاهك خیالیدر ! زلفه لی بر (ر) آرقاسنه مغرورانه باقان بر قوماندادر ! والحاصل تورك یازیلرینك هر برحرفی برقافا ، برکوزدر . افندیلر ! کیدیکز ! آیاصوفیه ده مصطفی راقمك « اللههو ربی ... » لوحه سنده کی حرفلرینی تدقیق ایدیکز !.. (و) ده برانسانك قافاسنده بولنان هر چیزکی ، هرشی موجوددر . نصل که افندیلر ! انسان یان دوردیغی زمان بورنی چیقارسه (و) ده ده اوشکل واردر . قارننده برچیقنتی برالف ، قطعیاً دوغری دوران قوتلی ، یاقیشیقلی برملتك ، برفردینك تمثالندن ، کولکه سندن عبارتدر !. باش ناصل یاصدی ایسه الفك قارنی ده چیقینتیلیدر . ایشته بتون حرفلری تدقیق ایدیکز !. اوراده بعضاً تضرع ایدن برفردك ، وقارلی برپادشاهك ، مغرور بر قوماندانك اشکالنی کوریرسکز .. ایشته تورکلر انسانلری تقلید ایتمك خصوصنده یازیلرنده بیوك بر اقتدار داها کوسترمشلردر . کرچه عربلرده « کوفی جلی » کبی یازمشلردر ؛ فقط بویازیلر عربلرده یازی کبی دکل ، تزیینات معماریه کبی یاشامشدر . فقط وقتا که عربلر آثار صنعتارینی تورکلره تودیع ایتمشلر داها دوغروسی عربلرك انقراضی اوزرینه تورك مدنیتی وجوده کلدیکی زمان ؛ تورکلرك حسلرنده اولان

ساده‌لك وانجه‌لك سوقيله عربلرك قاريشيق لوحه‌لرندن غايت ساده و كوزل يازى لوحه‌لرى ده وجوده كتيرمشلردر . توركلر يازى‌يى دائما يازى اولارق قوللانمشلردر توركلرك يازيلرنده هيچ بر ياپراق، هيچ بر چيچك كوره‌مه‌يز .

رنكلره كلنجه : رنكده توركلر ، صوك درجه بيوك بر دها كوسترمشلردر. سزك يونان ماويسى ديديككز ماوى؛ تورك ماويسيدر، قيرمزى؛ تورك قيرمزيسيدر. توركلرك كنديلرينه مخصوص بر نوع طوغلا قيرمزيسى رنكى ده واردر . هله « اورده‌ك باشى » يشيللرى نه قادار نفيسدر . توركلر؛ رنكلرى مزج ايتمك خصوصنده دنيانك أك طبيعتجى، بدايعجى بر ملتيدر . الحمراء سراينى تدقيق ايده‌رايسه‌كز سرايك صوك درجه‌يه قدر ضد و شدتلى رنكلره بوياندیغنى كورورسكز، فقط توركلرده بو تضاد و شدت يوقدر. دوشونوكزكه بر انكليز، بر فرانسز مدنيتى بر عشاق خاليسنى تقليده موفق اولامامشدر . او كوزل خاليلر آنجق تورك قادينك ألندن چيقار. او كوزل رنكلر آنجق بزم يعنى توركلرك، طبيعت مليه‌سى سايه‌سنده ياشايور .. يوقسه تجارت و سوقيات خصوصنده‌كى مهارتمز سايه‌سنده ياشامايور . او خاليلرى ياپديران ؛ توركلرك جانلرنده، قانلرنده ياشايان بر أرثيتدر . اويله بر أرثيت كه أك قابا يونانلردن أك كوزل صنعت اثرلرى وجوده كتيرتير. سز تورك خاليسنده قاريشيق چيچكلرمى كورورسكز ؟ خاير! بسيط بسيط داللر، ساده شكللر كورورسكز . اونلر او قادار كوزه‌ل دوشونولمش او قادار كوزه‌ل دوشورولمش دركه هر هانكى بر ملت بونلرك يرلرينه ده كيشديرمكه جسارت ايدرسه مقلدلكى ساخته‌كارلغنى اعلان ايدر! . (*)

(*) نوطلرك بوندن صوكراكى قسمى مكتب سلطانى‌ده ويريلن قونفه‌رانسدن آلنمشدر.

تورك ملتنك وجوده كتیردیکی آثار معماریسنك تكاملنه کلنجه ؛ مختصراً شویله‌در. تورکلر اولا پایتخت اتخاذ ایتدکلری بروسه‌ده سلچوق آثارندن قبا طاسلاق برصورتده تقلید ایتدکلری یشیل جامع، یشیل تربه کبی اثرلری یاپدیلر . بونلر یدییوز سکسان، سکز یوز یکرمی اوچ سنه‌لرنده یاپیلمشدر . بونلرك تزییناتی غایت قاریشیقدر . هر صنعتك چوجوقلق دورنده اولدیغی کبی تورکلرك معماریسی‌ده اولا طفیلی قالمشدر. یعنی اوراده تورك عرقنك، تورك تربیه‌سنك کندیسنه مخصوص برسجیه‌سی، سجیهٔ بدیعه‌سی یوقدر . عادتا بو اثرلر؛ روحاً، حساً، فکراً سلچوق معماریسنه اسیردر . وقتا که تورکلر استانبولی ضبط ایتدیلر قارشولرنده آیاصوفیه‌یی بولدیلر. آیاصوفیه‌یی اساس قبول ایده‌رك طوپ قپو سراینده آثار اسلامیه موزه‌سنی وجوده کتیردیلر. اوراده کوروزکه بروسه‌ده یاشادقلری زمانه عائد فکرلری ، حسلری ده کیمشدر . تورکلر استانبول اثرلرنده ساده‌لك واستقلاله دوغرو یورومشلردر. بروسه‌ده دیوارلری استیلا ایدن چیچکلر ویاپراقلر وسائر قاریشیق تزیینات دوکولمش وساده‌لکه ، استقلاله ، بسیطلکه دوغرو خطوه‌لر آتیلمشدر. ایشته معمار کمال‌الدینك وجوده کتیردیکی بایزید جامعی تورك معماریسنك استقلالی خصوصنده مهم بر رول اوینامشدر ،

تورك معماریسنده اك مهم دور؛ سلیمانیه جامعی ایله آچیلان دوردر. بودور تورك معماریسنك تماميله استقلال، تماميله شخصیت دوریدر . سلیمانیه جامعی افندیلر ! برچوق کیمسه‌لرك دیدیکی کبی استانبولده موجود دیکر جامعلرك اك کزیده‌سی دکلدر. بلکه اك قوتلیسی چونکه اك قانونلیسی در . سلیمانیه‌نك اصل قیمتی ، اصل کوزللکی؛ بتون تورك

معماریسنك انقلاب اثرینی وجوده کتیرمسنده‌در. دینیله‌بیلیرکه‌سلیمانیه جامعی؛ تورك معماریسی فکرلرینك، قانونلرینك مکتبی و کتابی اولمشدر. سلیمانیه جامعنی تدقیق وزیارته کیدن بر آدام؛ اوراده اوچیوز، دورت یوز سنه‌لك بر معمارینك قانونلرینی، فکرلرینی اداره ایدن حسابلری، اولچولری بولور. اوراده هرشیده بر بدیعیت واردر. او جامعی یاپان بیوك قافا؛ معمارسنان؛ استانبولده یالکز کوزل بر اثروجوده کتیرمش دکلدر؛ فقط عصرلرجه یاشامش ویاشایاجق براثروجوده کتیرمشدر. معماری عالمنده برمعمارسنان واونك اثرلری اولان سلیمانیه؛ بتون جامعلر، چشمه‌لر ایچین بر کتابدر. سلیمانیه تاریخ معماریمزده بویله یاشامش وبویله یاشایاجقدر. اورادن هر دورلو قوانین واساسات استخراج ایدیله‌بیلیر. ایشته معمارسنانك یاپدیغی سلیمانیه جامعی ایله وجوده کتیردیکی قوانین وقواعد؛ تورك معماریسنك مستقل ومتکامل برحیات کچیرمسنه بادی اولدی.

ازجمله سلطان احمد اول زماننده یاپیلان سلطان احمد اول جامعی یعنی محمد آغانك اثر صنعتی اولان معبد؛ تورك معماریسنك اك مهم بر اثریدر. بوراده تورك معماریسی اوقدر استقلال کسب ایتمش مناره‌لری اوقادار یکیلشمشدرکه اوراده معمارسنانك، سلیمانیه‌نك دورغونلقلرینی کوره‌مزسکز. اوراده قطعی برشخصیت وبیوك ظرافت کورورسکز. سلطان احمد جامعی اوقادار اسرارانکیز، ومحتشم بر اثردرکه بوندن صوکرا جامع، مکتب یاپاجق بتون صنعتکارلر اورایه کیدوب تدقیق ایتمك مجبوریتنده‌درلر. بونی یاپان بیوك آدام، آیاصوفیه‌یه، بیزانسه برنظیره یاپمق احتیاجیله اثرنده بیوك برشخصیت کوسترمکه چالیشمش واوسته اوچ صیرا قبه ییغمشدر. معمار محمد آغا، بوکنزیده

صنعتكار ایسته‌یورکه کندی ألرندن وحسیاتندن انتشار ایده‌ن بو معبد دنیاده نظیرسز اولسون : بتون دیوارلرینه پنجره‌لر آچمش، هر طرفنی دلیك دشیك ایتمشدر. بو دیوارلر، دها اسنك شدتنه دایانامامش، ییقلمق تهلکه‌سنی کوسترمشدر. معمار محمد دوشونمش بن دمیرپایاندالر قورم دیمش، بو صورتله هر یرده برعارضه، برثقلت تشکیل ایدن دمیرپایاندالر سلطان احمد اول جامعنده تزیینات اولمشدر !. سلطان احمد جامعی بر معبددن زیاده برسرایه بکزر. بودورك بتون روحیاتنی، حسیاتنی، افکارینی آکلاتان بو جامع کنیش برمیدانلق داها دوغریسی برپارق ایچریسنده یاپیلمشدر . پلانی بر مستطیلك ایکی مربعه تقسیمندن حاصل اولمش بسیط برشکلدر . مربعلردن بری اصل معبدی، دیکری آولویی تشکیل ایدر . آولونك اورتاسنده بیوك برشادروان واردر، صولر آقار. جامعك اطرافی دیوارلرله محاط ، دیوارلر پنجره‌لرله دلیك دشیکدر. مناره‌لری اوقادار کوزل، قبه‌لری اوقادار متناسبدرکه باقان آدام بونی برمعبددن زیاده برسرایه بکزه‌دیر!. سلطان احمد اول جامعنده معمارسنانك یاپمادیغی یکیلکلر، کوزه‌للکلر واردر. ده‌نه‌بیلیرکه محمد آغا معمارسنانك آچدیغی صنفك اك الجیسیدر .

سلطان احمد جامعندن صوکرا کوره‌جککز اك قیمتلی براثر، یکی جامعدر . یعنی کوپرونك بر طرفنده انشا اولنان اومحتشم اثردر . دیه‌بیلیرمکه یکی جامع کبی براثری دنیانك هیچ برصنعتکاری یاپامامشدر. بو جامعك قیمتنی، کوزللکنی، ظرافتنی تقدیر ایتمك ایچین کوپرونك اوزرنده دورمق وساعتلرجه تماشا ایتمك لازمدر . بوراده انسان بر نسبتسزلك، برمنطقسزلق کورمك ایسته‌سه موفق اولاماز!.. یکی جامعده کمرجیلکك ، بتون اینجه‌لکلرینی ، تناسبلرینی کوروسکز . یکی جامع

کمر اعتباریله احمد اول جامعنه چوق بکزەر .

۱۱٤۱ سنەسنه دوغرو و مع التأسف تورك طرز معماریسنده بر انقراض وانحطاط وجوده کلیور . احمد ثالث زماننده وجوده کتیریلن احمد ثالث چشمەسی وبونوعدن اولان طوپخانه وعذب قپوسی چشمەلری تماميله زنکینلشمش، خزینەسنی دولدیرارق هر دورلو احتیاجات حیاتیەدن مستغنی قالمش بر میراث یدینك ، ماصه باشنده صفاسورەن بر کیمسەنك تمثالی کبیدر!.. احمدثالث چشمەسنه کیتدیککز زمان اوراده مفلس و سفیه بر معماریناك اثرینی کوروسکز. چشمەنك هر طرفی مزین، هر طرفی سفاهتایلەدولو کورورسکز!.. بوندن صوکرا تورکلرك آثار معماریسنه دلالت ایدەجك هیچ بر اثره تصادف ایدلمز ! او دوردن صوکرا اجنبی ذوقی بزی استیلایه باشلامشدر . نور عثمانیه بو استیلا دوریناك باشلانغجیدر. دولمه باغچه سرایی جامعی آوروپا معماریسیدر . بونلر آوروپا معمارلریناك مملکتمزك ذوقنه قارشی آچـدقلری بدیعی محاربەنك اثرلریدر . بودورلرده پادشـاهلرمز ، متفکرلرمز ، اداره مأمورلرمز بتون سرایلرمزی، معبدلرمزی آوروپالیلرك اللرینه ترك ایتمشلردر . کوزل حالیلرمز، معبدلرمز، چشمەلرمز یرینه آوروپالیلرك اون دردنجی اون بشنجی لوئی‌یه عائد اولان تزییناتی کیرمکه باشلامشدر. خلاصه نور عثمانیەدن صوکرا مملکتمزده معماری انحطاط ایتمکه باشلامشدر .

ایشته تورکلرك ماضیدەوجوده کتیردکلری معماریدن وبو معماریناك فلسفه وروحیاتندن مختصراً بحث ایتدم . صوك زمانلرده مملکتمزده اقتصادی ، اجتماعی ، تربیوی بر طاقم جریانلر اولدیغی کبی پایتختمزك معماریسندەده بر جریان حاصل اولمشدر . هر بر ها اخلاق وعادات منفرداً

ترقی ایتمز . متحداً ، مجتمعاً ترقی ایدر . نره‌ده یکی بر ایمان، یکی بر روح دوغمش ایسه اوراده یکی برمدنیت دوغمشدر . بزم ماضیمزده ایمانلر ، امللر واردی . بونلرك باشنده دین وعسکرلك بولونمقده ایدی . یکی دنیانك ایمانلری صیراسنده برده ایمان ملی واردر . بوده بزم تاریخده کچیردیکمز ، یاشادیغمز تجربه‌لرك بر نتیجه‌سی اولارق روحمزده دوغان بر ایماندر. اخلاق وعاداتده ، عائله‌ده ، هرشیده ناصل بر انقلاب وتجدد کوروندی ایسه معماریده‌ده بواویانیقلق کورونمکه باشلادی . استانبولده یکی معمارلق پوسته‌خانه بناسیله باشلامشدر . ماضیده‌کی معمارلر ایچین بر سلیمانیه جامعی ناصل بر کتاب بر قانون ایسه ، بوکونك ویارینك معمارلرینه‌ده پوسته‌خانه عینی کتاب عینی اورنك‌در . کرچه پوسته‌خانه صوك درجه نسبتسز وغیر منتظمدر . فقط عینی زمانده بوبنا ؛ مشروطیتدن صوکرا کی تجددات معماریه‌مزی اداره ایدن بر قطب وظیفه‌سنی کورمشدر . ملی انتباهله برابر ، پوسته‌خانه‌نك کمرلری ، ستونلری تورکله‌شیور ؛ استانبولده آلك اوفاق کارکیر دکانلردن آلك بیوك مکتبلره ، برحکومت قوناقلرینه قادار یکی یاپیلان هر شی تورکله‌شیور . برکیمسه برآویاپمق ایسته‌سه پنجره‌لرینی معیلشدیرمك تمایلنی دویور!.. استانبولده بر تکامل، بر تجدد معماری باشلامشدر . فقط بو حرکتك تکاملی ؛ ایکی دورلو مقدردر . بر نجیسی : تاریخك ، حسیاتك ، تجربه‌نك آچدیغی بریولدن کچر . هر ملت معماریسنده ترقی ویا تدنی ایدر . دیکر نوع ترقی و تجدد وار بوده عقل وقانونایله اولور . یعنی ملتلر کندی فکرلریله کندی قدرلرینی یوغوررلر . تشکیلات اداریه‌مزك ترقیسی ناصل سیاست اداریه‌مزك حکمت واصابتنه بورجلی ایسه ، ملی معماریمزك ترقیسی ده

تابع اولدیغی قانونلرك تثبیت وتأسیسنه بورجلیدر . یعنی مملکتمزده،
تورك معماریسنی اداره ایدن قانونلری ، اساسلری آرامق وتأسیس
ایتمك ایجاب ایدر . مملکتمزده اکر بر فلسفهٔ معماریه وجوده
کتیرلمزسه ، ناصیل‌که تشکیلات اجتماعیه برفلسفهٔ اجتماعیه‌سز عقیم
قالیرسه؛ معماریمزده فلسفه‌سز ترقی ایده‌مز. تمنی ایده‌رزکه‌تورکلرك
کندیسنه کوره بر معماریسی اولدیغنی‌وبونك ترقی ایتدیکنی‌وبالآخره
انحطاط ایده‌رك صوك زمانلرده تجدد ایتدیکنی و بو حرکتك اسباب
وعواملنی‌متفکرلرمزمیدانه چیقارسینلر... و آرزوایده‌رزکه خوجالرده
کندیلرینه دوشن معماری وظیفه‌یی یاپسینلر . تربیه و تلقینلریله بو
مملکتده ذوق معمارینك، ملیتك‌ترقیسنه خدمت ایتسینلر. بومملکتده
معمارینك کشف و تأسیسی ونظریات معماریه‌نك نشری یالکز بر
مسئلهٔ معماریه دکل ، برمسئلهٔ تربیویه‌در . چونکه معماری‌مسئله‌سی
بر مسئلهٔ ملیه‌در . ملیت جریانلری هیچ برملت وجمعیتده کله ایله،
احتراص ایله ایلری کیتمه‌دی !.. کرچه ملیت فکردن صوکرا کلن
بر حس‌در، برایماندر. فقط آکلاشیلمایان بر تاریخك آکلاشیلمایان
بر ملتك ملیتنی قلبنده یاشاتاجق هیچ بر ملت یوقدر .

حیات اجتماعیه‌ده قادین

٣١ آغستوس ٣٣١ تاریخیله ارککلره و ١ ایلول ٣٣١ تاریخیله قادینلره
ملی کتبخانه صالوننده ویریلن عمومی قونفرانس

افندیلر!

قونفرانسك موضوعی حیات اجتماعیه‌ده قادیندر. بو قونفرانسده حسیات شخصیه‌سی، حسیات تعصبكارانه‌سی رنجیده اولاجق وطنداشلرم ایچین هیچ بر سوز، هیچ برجمله یوقدر. بن مسئله‌یی علم نقطهٔ نظرندن تدقیق ایده‌جکم؛ وعلم نامنه نه‌سویله‌مك لازم کلیرسه سویله‌یه‌جکم. بن نه‌دینسز بر آدام؛ نه‌ده تعصبه رعایت ایدر برانسان دکلم!. علمی سه‌وه‌ر و علمه حرمت ایدر بر آدامم؛ سزدن‌ده بنم سوزلرمی کمال بیطرفی ایله دیکله‌مکزی طلب ایده‌رم.

بزم مملکتمزده نه‌زمان قادین مسئله‌سی موضوع بحث اولمش ایسه، اکثریا قادینك تربیه‌سی نظر اعتباره آلنمشدر. دینلمش درکه قادینلریمز ترقی ایتمه‌یور؛ چونکه قادین تربیه‌سی بزده کریدر. حالبوکه بر ملتك اقتصادینی، زراعتنی، تجارتنی، اخلاقنی، قادینلرینی اداره ایدن بر سبب تربیه ایسه‌ده، تربیه بر غایه دکل بر واسطه وبر نتیجه‌در. تربیه؛ تربیه ایچین دکل، برشی یاپمق ایچین برغایه‌یه خدمت ایچین‌در. شو حالده مملکتك ترقیسی، زراعت تربیه‌سی، تجارت تربیه‌سی.. کبی

قادینك تربیه‌سی ، قادینك ، قادین فکرینك آكلاشیلماسنه و بوكا موافق اصوللرك تطبیقنه متوقفدر . بناءً علیه قادینك حیاتی موقع حیاتیسنی تعیین ایتمه‌دکجه ، قادینه ویریله‌جك بر تربیه یوقدر !.. شو حالده بر مملکتك قادینلری اکر کری ایسه ، قادینلرك معنویتی و مزیتی کری ایسه ، او مملکتك قادینلرینی یوکسلتمك ایچین یاپیلاجق ایش ؛ اونلره تربیه ویرمك دکل ، بلکه قادینك موقع اجتماعیسنی تأمین ایتمکدر ، چونکه قادین مسئله‌سی ؛ بر حیات ، بر اجتماع مسئله‌سیدر . مملکتمزده قادینلره موقع ، حقوق و حریتی تعیین ایده‌بیلمك ایچین ، بز قادینلریمزه نیچین حق ، نیچین حریت ویره‌جکز ؟ نیچین قادینلرمزك بو کونکی حالیله اکتفا ایتمیه‌جکز ؟ بونلری آراشدیرمق لازم ... بناءً علیه قادین مسئله‌سنی کتاب واصول تربیه نقطهٔ نظرندن دکل ؛ ملت ، جمعیت نقطهٔ نظرندن تدقیق ایتمك لازم کلیر . بز قادینلرك نیچین ایلریله‌مسنی ، نیچین حیاته کیرمسنی ایسته‌یورز . ایشته بو سؤالك جوابنی ویرمك ایچین اولا ملتك نه اولدیغنی آكلامق لازم کلیر . ملت تصادف اثری اولارق بریکمش انسان کومه‌لرندن عبارت دکلدر . ملت کندی آرالرنده علاقه ، منفعت ، احتیاج ... اولان افرادك هیئت مجموعه‌سیدر . بناءً علیه تورکیه ده‌ینجه ؛ احتیاجلری ، منفعتلری ، سوکیلری برله‌شمش بر هیئت اجتماعیه خاطره کلیر . تورکلرك آراسندن سوکیبی ، احتیاجی ، منفعتی ، تماسی و ایمانی تاریخ و جوغرافیایی قالدیریکز ؛ تورکیا قالمازه بریبغین تورك قالیر !. ایشته ملت ؛ آرارنده تاریخ ، جوغرافیا رابطه‌سی اولان افراددر .

افندیلر ! هر ملتك ترقیسی ایکی صورتله‌در : بریسی ؛ حیات جوغرافیه و تاریخیه‌سنك نتیجه‌سی ، یعنی جوغرافیاسنك ، تاریخنك

ویرمش اولدیغی ضروری حیات ... بز تورکلر ایسته‌دیکمز زمانده دنیانك أك برنجی صنعتجی قومی اولامادیغمز کبی آلامانلرده ایسته‌دکلری زمان دنیانك أك برنجی زراعتجی قومی اولامازلر. زراعتجیلك؛ یالکز تورکلرك علملریله، بیلکیلریله دکل، عینی زمانده جوغرافیالرینك، تاریخلرینك تأثیریله یاشار. تورکیه؛ زراعت مملکتیدر دیرلر. تورکیه‌ده دومان کورولمز، چونکه تورکیه زراعتجی بر مملکتدر. فقط آلمانیاده صناعت زراعته نسبةً سعی اقل ایله منفعت اعظم تأمین ایدر. ایشته افندیلر! کورولیورکه برملت ایسته‌دیکی قالبه کندیسنی صوقامازلر. چونکه ملتك مقدرات تاریخیه وجوغرافیاسی بوکا مانع اولور. فقط بر ملت ایسترسه چابوق زنکین اولور. برملت ایسترسه بولغار، ژاپونیا کبی ترقی ایدر. بو، او ملتی تشکیل ایدن افرادك و بالخاصه عالملرك ومتفکرلرك علملری، مداخله‌لری نتیجه‌سیدر. شو حالده تکامل اجتماعی؛ ضروری ایکی یولدن کچر. بری تاریخی دیکری فکریدر.

ملتلر زماندن زمانه ده‌کیشیر. وقتیله بر دورلو یاشایان برملت بوکون عینی حالده یاشاماسی اقتضا ایتمز. وقتیله چوق حرب ایتمش، چوق یر استیلا ایتمش بر ملتك بوکون تجارت وصناعتله یاشاماسی ممکندر. ملتلرك حسیاتلری صوك درجه‌یه قادار کندی مبارزه‌سی نتیجه‌سیدر. دنیاده هیچ برفرد، هیچ برسوموکلی بوجك، هیچ بر قاریجه تصادفاً یاشامش دکلدر. هر جانلینك حیاتی کندی مبارزه‌سنك محصولیدر. حیوانلر، نباتلر، انسانلر آراسنده دائمی برمبارزه واردر. حاکم ملت اودرکه: محاربه‌ده، صناعتده، تجارتده غالب یاشار. حاکمیت ایچین اخلاق، ناموس شرطدر؛ فقط بونلر کافی دکلدر. بلکه حاکمیت ایچین یاشایان بتون ملتلر آراسنده قوتلی اولنق

شرطدر . قوتلی اولمق ؛ جانباز ، حمال ، اودونجی ، پهلوان اولمق ده کیلدر . چونکه قوتك شكلی ؛ عصردن عصره متبدلدر . اون اوچونجی عصرده یاشایان قوتلی بر کویلینك بوعصرده یاپاجغی هیچ برایش یوقدر. وقتیله اللریله طوپراغی قازان کویلی‌نك بوکون ماکنه ایله قازماسی وماکنه‌دن آ کلاماسی لازمدر . یکرمنجی عصرده حاکم یاشامق ایچین مطلقا مملکتك محیطنده یاشایان دیکر ملتلرك زراعتندن، تجارتندن ، صناعتندن ، اقتصادندن داها قوتلی اولمق لازمدر . افندیلر! محاربه، صناعت، تجارت، زراعت نه‌قدر مؤسسات اجتماعیه وارسه ثابت دکلدر. حضرت پیغمبرك زماننده یاپیلان محاربه‌لرك شكلی ، حضرت عیسانك زماننده ویریلن درسلرك شكلی ، حضرت موسی زماننده یاپیلان زراعتك شكلی ؛ بوکون تماميله ده کیشمشدر!. اونك ایچین اسکی باغچه‌لرك، اسکی مدرسه‌لرك ، اسکی حربلرك یرینه یکی یکی پارقلر، یکی یکی ابتدائی. سلطانی مکتبلری اقامه ایتمك . لكن زراعتی تجارتی ده کیشدیرمه‌ین بر ملت ناموس وعرفانته ، چالیشماسنه رغماً محکوم اولان بر ملتدر. یاشامق؛ متمادیاً زمانه موافق برشكل آلمقدر. بونی یاپمایان ذلیل ومحکوم اولور!.. افندیلر! قادینلرك حیاتنی ده کیشدیرمکی امرایدن نه‌بنم کفم، نه‌ده سنك تمایلکدر!. بو، براحتیاجدر. قادینلری ده کیشدیره‌جکز ! نیچین ؟. حر ومستقل یاشامق ایچین !. حر ومستقل یاشامق نه‌یالکز اخلاقك ، نه‌ده ؛ ناموسك نتیجه‌سیدر، بلکه اصلاحاتك ویاشامق احتیاجنك نتیجه‌سیدر. غالبیت وحاکمیت ؛ صوك درجه‌یه قادار بزمله برابر یاشایان انسانلردن قوتلی اولمق، اونلری تارلالرده ، دکزلرده ، هواده مغلوب ایتمك ایله‌قابلدر . قادینلرمزك روحی بو شرائطده ، مملکتك صاف املارینه رغماً یاشایاماز !..

« قادینلق ایچین قادینلق » نامنه یاپیلاجق انقلاب هیچ برشیدر. تجدد وانقلاب ؛ قادین وقادینك ملتی ایچین اولاجقدر !..

شیمدی بزده قادین مسئله‌سنی ایلری‌یه سوره‌ن عامللری نظر اعتباره آلاجغز . اولا آکلاشمق ایجاب ایدرکه تورکیاده‌کی قادین مسئله‌سی نه آوروپاده‌کی نه آمریقاده‌کی قادین مسئله‌سنه بکزه‌مز !.. چونکه آوروپاده قادینك حقوق انسانیه‌سی تأمین ایدیلمش ، قادینلر حقوق اجتماعیسنی استحصال ایتمش وحقوق اقتصادیه‌لری ایچین چالیشمقده بولونمشلردر .. حالبوکه بزده قادینلر قوتلی ومترقی اولان مملکتلرك قادینلرینه نسبتاً ایکی دفعه کریدر : بزده قادینلرك حریت جسمانیه‌سی ضعیفدر . یعنی بزده قادینلر سربستجه یورویه‌مزلر !. قادینلرمز سربستجه قوجه‌سیله ، قارداشیله ، تیاترویه کیده‌مزلر !. سربستجه آراباسیله کزه‌مزلر !.. بز قادینلرمزی عادی قوندوقتورلرك نظارتنه تسلیم ایده‌رز ! فقط قارداشلرینك یاننه اوطورماسنه مانع اولورز !. یکرمنجی عصرده صوفالر دارالمش ، یرینه قارانلق ، قپالی بنالر قائم اولمشدر !.. قادین بوشرائطده قطعیاً یاشایاماز !.. قادینك حریت شخصیه‌سنی بخش ایتمك لازمدر . بزده قادین قطعیاً حریت اجتماعیه‌سنه مالك دکلدر !.. کرچه سیاه پچه‌سی آلتندن هوایی تنفس ایدر ، قوردونده ، قوقاریالیلرده دولاشیر ، فقط قطعیاً حریت اجتماعیه‌سنه مالك دکلدر !. حریت اجتماعیه‌سنی حائز برقادین او قادیندرکه بر قونفه‌رانسده ناموس دائره‌سنده اوطورور ، ارککله مناسبتده بولونور. برقادینله ارککك یان یانه اوطورماسی دیمك ؛ ارککك قادینك باجاغنی طوتماسی دیمك ده‌کلدر !.. قادین ارککك یاننده اوطورور ؛ ارکك ده اوکا حرمت ایده‌ر.. بزده قادین قطعیاً حقوق اجتماعیسندن محرومدر.

قادين هيچ برمسامره‌یه ، هيچ برتياترويه اشتراك ايده‌مز ! اشتراك ايده‌جك اولسه برعصياندر براعتراضدر قوپار !.. اعتراض ايده‌لم ، عصيان ايده‌لم . فقط عصيان ايچين ، اعتراض ايچين عصيان ايتميه‌لم ! مملكتمزك زنكين اولماسی ايچين ، قادينلرمزك ترقيسی ايچين اعتراض ايده‌لم ! اعتراض ايچين اعتراض ؛ عصيان ايچين عصيان مملكت ايچين فنادر . بونلر مملكتی كريله‌تن شيلردر . كريله‌مك هيچ بر تربيه‌ده يوقدر . مملكتی كريله‌تن هرشی مذمومدر ، شيمدی قادينلر حريت اجتماعيه‌لرندن‌ده محرومدر .

حريت جسمانيه ، حريت اجتماعيه‌لرندن محروم اولان قادينلرمز حريت اقتصاديه‌لرندن تماميله محرومدرلر . چونكه اقتصاد ؛ يكرمنجی عصرده سربستئ حيات مسئله‌سيدر . قادين كه ايسته‌ديكی سوقاغه چيقاماز ، ايسته‌ديكی مجلسه كيره‌مز . اوقادين برتجارتخانه اداره ايده‌مز !. عينی قادين استحصال ثروته‌ده قادر دكلدر ! بزده قادينك اوچ نوع حقوق حريتی واردر : اولا حريت جسمانيه‌سی ، ثانياً حريت اجتماعيه‌سی ؛ ثالثاً حريت اقتصاديه‌سيدر . بزم آكلاديغمز قادين مسئله‌سی پچه‌سنی قالديرمق ، چارشافنی آتمق ده‌كلدر . بونلر شكل وقيافت مسئله‌لريدر . بونلر دينلرله تأسس ايتمش دكل ، احتياجلر ، ضرورتلر نتيجه‌سنده حصوله كلمش شيلردر . خاطرلايكز كه حريتده ضبطيه ناظری سامی پاشا پوليسلره قالپاق كيديرمك ايسته‌ديكی زمان ، برطاقم ديندارلريمز (!) عصيان ايتديلر ! شابقا كيديريور ديه اعتراض ايتديلر ! افنديلر ! حربيه ناظريمز دينسزمی ؟ انوريه‌لر نه‌در ! سامی پاشانك پوليسلره كيديرديكی قالپاقدن باشقه برشيمی‌در !؟ بونلر تماميله اعتياد ، تربيه مسئله‌سيدر . بزقادينلره حقوق وحريت بخش ايده‌رككه اونلرك

چارشافلرینی ییرتاجغز؛ نه ده اونلرك بچه لرینی ییرتاجغز. بزم ایسته دیکمز
یالکز حریت حیات وحریت اقتصاددر !. مملکتی ایلر یلتمك ، ترقی
ایتدیرمك ایسته ین ملتلر قادینلرك قیافتیله اوغراشماز؛ حریت جسمانیه،
حریت اقتصادیه واجتماعیه سیله اوغراشیر !. کویلی قادینلر کبی شهرلی
قادینلرده مغازه لره کیرسین، پازارلق ایتسین، معامله ایتسین، مداولهٔ
افکار ایتسین !. ایشته بزم فائده لی عنعنات ملیه مزی مدافعه ایتمك شرطیله
قادینه ناصل ممکنسه اویله حریت ویره لم . قادین برمستحصل اولسون،
پاره قازانسین.. اساساً کویلی قادینلریمز قازما، کورك، صاپان قوللانان
قادینلر ، حریت حیاتیه سنه مالك قادینلرمز دکلمی ؟. اوت ، فقط
موضوع بحث اولان شهرده کی قادینلر حیاتیدر .

شیمدی سزه بزده قادینی بویله هوادن، ضیادن محروم، حریت
اقتصادیه واجتماعیه دن محروم برحاله کتیره ن اسباب اجتماعیه یی کوستره-
جکم: قادینك بوحریتسزلکی ، بینسزلکی ؛ قطعیاً برقاچ محافظه کار ،
برقاچ مستبدك اثر خیانتی دکلدر . بونده قطعی ودرین اسباب اجتماعیه
موجوددر . هرهانکی مملکتکه محافظهٔ موجودیت واستقلال ایچین
یالکز طوپه، سلاحه صاریلمش ، تشکیلاتی یالکز عسکری قالمش ایسه ؛
او مملکتك عائله لرنده، قادینلرنده بو عسکرلکك تأثیراتی مشاهده اولونور.
بزم ماضیمزی دوشونیکز ؛ نه قادار عسکری نه قادار انضباطیدر .
اوده کی بابالریمز ؛ بزم قوماندانلریمزدر . همشیره لریمز ، برادرلریمز ،
اونباشیلریمزدر !. بز کنجلرده اونلرك امرلرینه منقاد نفرلرز !..
مکتبلرده معلم ؛ قوماندانلر . اساساً چاووش، اونباشی، نفر دیدیکمز
اسملر ؛ مکتبده کی تشکیلات عسکریه یی کوسترن عنوانلردر . بن بونی
سویله یه رك عسکرلك علیهنده بولونیورم ظن ایدیله سین !.. حاشا !

یاکلش آکلامایالم !. دیمك ایستهیورمکه : عسکرلکك ملته تأثیری چوقدر . بویله اولان یرلرده قادینك شکلی قپالی ، بر درجهیه قدر منفیدر . تعمیق ایدرسهکز بوخصوصده داها برچوق سببلر کوریرسکز: ارککلر محاربهیه کیتدکلرنده قادینلر أوده چالیشمغه مجبور اولییور.

دیکر جهتدن تورکلر؛ معالتأسف چوق محافظهکار انسانلر اولدیغندن وقتیله ، بیك اوچیوز سنه اول عربلردن آلدقلری نهقادار عنعنات واشکال وارسه عینیله محافظه ایتمشلردر. ایشته بزم حیات اجتماعیهمزی تدقیق ایدرسهکز سلاملرینه ، شکللرینه وارنجهیه قدر عربلردن آلدقلرینی کوررسکز !. دیمك ایستیورم که ملتمز عرب مدنیتی تحت تأثیرندهقالمشدر. بواشکال وعادات؛ عربلرك محیطلرك نتیجهسیدر. فقط عجبا بواخلاق وعادات، بورسملر ، آناطولیده یاشایان وعربلره هیچ بکزهمهین تورکلره موافقمیدر ؟

مملکتکه تمامیله اوفق صنایع ، یعنی أل ایشلریله اوغراشیور ؛ فابریقه، تقسیم عملدن محرومدر؛ اومملکتده چوق محافظهکارلق واردر. صنعتکارلق ؛ دیرهکلری ، جامهلری ، داملری آکلامغه چوق آلیشدیررسهده بو، اوفق صنایع نتیجهسی دکلدر . بوصنایع، ساعت یاپان، لامبه یاپان فابریقهلرك قوللاندیغی موتورلرك، آلتلرك محصولیدر. بوموتورلر ماکنهلردرکه انسانلرك ترقیات فکریهسی اوزرینه صوك درجهیه قادار مؤثردر . حالبوکه آریلرك بالی عصردن عصره تبدل ایتمز ، دائما ثابت قالیر ، دائما انسیاقیدر !.. بویوك صنایع ؛ ملتلرك ذهنلرینی چوق اوغراشدیریر. حالبوکه بزم مملکتمزده فابریقهلر اولسه، بوفابریقهلرده بویوك رساملر ، اوستهلر ، عملهلر چالیشسه وکوندن کونه یکی ساعتلر ، ماکنه وجوده کتیریلسه اوفابریقه تمامیله برابداع

مکتبی اولدیغندن بوراده اوطوران انسانلرك تربیهٔ فکریه‌سی صوك درجه‌یه قادار انکشافه مظهر اولور . ایشته بن دیرم‌که تورکلرك أل ایشلریله مشغول اولملری؛ اونلرك ترقیات اجتماعیه‌لری اوزرینه چوق تأثیر ایتمشدر. خصوصیله تورکلر ماضیلرنده چوبان وچفتجی یاشامش انسانلردر. گرچه چوبانلغك دخی تربیه اوزرینه برتأثیری واردر . فقط باقیکز! اسکی زمانده حضرت عیسی وموسی زماننده صابانلرله باشلایان زراعتك شکلی نه‌قادار محدوددر . کویلوبی نه‌قادار دوشو- ندورر . اگر آوروپاده اولدیغی گبی بویوك ماکنه‌لرله اداره ایدیلن زراعتی تأسیس ایتمش اولسه‌یدق بزم قادینلرمز ارککلریمزده‌بوقادار محافظه‌کار اولمازلردی. اجدادمز تزییدواستحصال ثروت‌ایچین‌امکانلر بولورلر، امکانلر تأسیس ایدرلردی. ایشته بن‌دییورم‌که‌تورکلرك‌چوق محافظه‌کار اولملرینه بویکنسق حیات زراعت چوق تاثیر ایتمشدر.

دیگرجهتدن افندیلر! برمملکتك ترقیاتنی اداره ایدن سببلرك أك مهمی تاریخ وجوغرافیا ایسه، دیگر برمهم سببلرده فکرلردر .. کویلوبی یتیشدیره‌لم، پاره قازانسینلر ، ترقی ایده‌لم .. ده‌ریز و بونك تحتنده دارالفنونلری ، سلطانیلری استحقار ایتمك ایسته‌ریز !. بزه عملی مکتبلر لازمدر!. ده‌ریز. برنجی قسم ایيدر، فقط ایکنجی‌قسم چوق یا کاش‌در.. برمملکت یالکز خواصدن تشکل ایتمز ؛ برمملکت برمخروطه بکزه‌ر ؛ اگر اومخروطك قاعده‌سی اکسیك قالیرسه ذروه‌سی‌ده نقصان قالیر!. مملکت‌دیمك ؛ قطعیاً یالکز أل آیاق دیمك دکلدر .. سز کویلولری ایسته‌دیککز قادار تربیه ایدك، اونلره مدنیت وملت فکری ویرك؛ فقط زراعتی اداره ایده‌جك بیوك عالملردن ، باشلردن محروم براقیرسه‌کز ؛ اوکویلو ، ایمانه ، فعالیته رغماً محو

اولور!. بر مملكتكه بيوك متفكرلردن محرومدر، اومملكتك مقدراتی ده محكومدر!. بر مملكت ايچين خواص ده لازمدر ، عوام ده لازمدر . بونلر صوك درجه يه قادار بر برينك مربوطی، بر برينك مكملی در . ايشته بزده قادين مسئله سنك ، تجارت وزراعت مؤسسه لرينك ترقی ايده مه مه سنك اك بويوك سببی ؛ بزده قادين، تجارت وزراعت فكرلرينك حسلرينك موجود اولاماسی در . بزده چوق اوقور يازار ، چوق فلسفه دن بحث ايدر قيزيل جاهللر واردر!. اونلر بزه سپنسرلردن.. بحث ايدرلر، فقط اونلر آز آكلايورلر آز ياره تداوی ايديورلر، اونلر كله حمالی درلر !. عالملركه فكرلری، فلسفه لری ايله حقيقتی آكلارلر، اثبات وتجربه ايدرلر.. ايشته مملكتمزده قادينلرك آله جغی موقعی بيله نلرك فقداننندن دركه بوتون مؤسساتمزده كی قادينلر كری قالمشدر. هر يرده اولديغی كبی بزده ده قادينلری، قادينلغی آكلايان، بيلن قافالر يتيشمش اولسه يدی؛ بزم قادينلرمز چوقدن ترقی ايدردی . بزم والده لرمز داهـا قوتلی اولور، قارداشلرمز داها قوتلی اولور وبوصورتله دها اول قاپيتولا- سيونلرك الغاسنه چاليشير برملت ظهور ايتمش اولوردی ..

ديكر جهتدن افنديلر ! دوشونه لم كرك مطبوعاتده كرك كتابلرده قادينلر لهنه حاصل اولان جريانلر كيفی جريانلر ميدر؟ يوقسه معظم نهرلرك آقيجی شـديد جريانلری كبی آقماسی ، طاشماسی ضروری وطبيعی جريانلرمی در ؟ بزده قادين مسئله سنی اداره ايدن اسـباب غايت حقيقی، غايت اجتماعيميدر؟ بونلری آراشديرالم افنديلر ! يا كاليش اولارق بو، دينه مخالفدر ، وتعرضدر !.. ديسه ك ويا خود بو آدام دوغريدر، دوغری سويله يور !. ديسه ك ، ايستر مثبت ايسـتر منفی ديسه ك ، مطلق صـورتده قادين انقلابی يقين برآتيده اولاجقدر .

بن دەمیورم‌کە بو انقلاب هر حالدە ایی اولاجقدر. اوراسی مجهولدر!.
قادین هر حالدە دیشاری چیقاجقدر . آلویرورکە بز مملکتمزی مدافعە
ایدەلم . قادینە حقیقی وتوازنی برموقع اجتماعی قازاندیرالم .. اساسلی
برمصالحەدن صوکرا بزم ایچین بوتون دنیانك بولغارلریلە، آلمانلریلە ..
بویوك بویوك محاربەلر باشلایەجقدر : زراعت ، تجارت و عرفان ..
حربی !.. اصل حرب بو حربدر !. افندیلر ! سز بو حربی هانکی
جسور ضابطلرلە، هانکی منور قادینلرلە حاضرلایاجقسکز؟ بو گنجلری
یتیشدیرەجك هانکی قادینلردر ؟ حربی هانکی حربیە مکتبلریلە ادارە
ایدەجکسکز؟ مع التأسف قادین سزە بو حربلر ایچین قوماندان ونفر
یتیشدیرمکدن قطعیاً چوق عاجزدر!. بو مملکتك ایلرلەمەسی ، سعادت
بولماسی ایستەنیورسە، مطلق صورتدە قادینك ایلرلەمەسی وبونی تأمین
ایدن برواسطۀ اقتصادیەایلە قادینك تجهیز ایدیلمەسی شرطدر، لازمدر.
دیکر جهتدن بیلیورسکز بو مملکت محاربەدە نەقادار چوق ارکك
غائب ایتمشدر. بو مملکتدن نەقادار چوق ارکك آمریقایە هجرت ایتمشدر.
الیمزدە ایستاتیستیقلر یوق !. بونلری قطعی بیلمیورز ! افندیلر! ظن
ایتمەییکزکە آمریقایەقاچان ارککلر پاراقازانوب دە بورایە کلەجکلردر!.
هیهات! بوندن اوتوز سنە اول ازمیری ترك ایدن بر وطنداشیکزك ینە
کلوب ازمیردە اوطوردیغنی کوردیکزمی ؟ بو تناقص نتیجەسندە نە
اولاجغنی بیلیرمیسکز ؟ ارککلرك چوق آزالماسی ؛ قادینك ارکك
اوزرینە حرکتیلە نتیجەلنەجکدر . فرض ایدەلمکە قادین یوزدە بش
نسبتندە ارککسز قالمشدر . شهوتی تطمینسز قالان بو قادینلری هیچ
برژاندارمە تشکیلاتیلە، هیچ برضابطە ایلە تسکین ایدەمیەجکسکز!.
قادین دە برمخلوقدر، اودە کزمك ایستر اونكدە قافاسی، معدەسی ،

حسیاتی واردر. قادینك بوتون احتیاجلرینی تأمین ایده‌جك ثروت نره‌دن کلیور ؟ زنکینلر بالغاً مابلغ بو احتیاجلرینی تأمین ایده‌رلر. یافقیرلر . قوجه‌سزلر نه‌یاپه‌جق؟ بجه ؟ نه لازم کلیرسه اونی یاپاجق !. بجه آچیلمق لازم کلیرسه آچیلاجق ، قاپانمق لازم کلیرسه قاپاناجق!. چونکه احتیاج اونی مجبور ایدییور . معده و آچلق ؛ تاریخك بویوك ناظمیدر. قادینك اودن چیقماسی بر احتیاج حیاتی نتیجه‌سیدر.

بالفرض قادینك قوجاسی بر سینه‌ما ماکینیستیدر . اویله بر ماکینیست که صباحدن آقشامه‌قدر چالیشیور، آلدیغی اون غروشدر. اون غروشله ازمیرده تطمین ایدیله‌جك هیچ براحتیاج یوقدر . بو حیات ؛ بر ذلتدن باشقه برشی دکلدر ! بو آدام که وینه نهایت معده‌سنی دویورمق ایچین ایکی اوقه اٌکمك آلییور، بو آدام که چوجوقلرینه پیس ایکی شکر کلاهندن باشقا برشی کتیره‌میور، بو آدامك داها بر چوق احتیاجلری واردر: بو آدام بر آقشام مسافرینی بسله‌مك ایستیور، فقط چوربا کاسه‌سی بوش!. بو آدام چوجوقی دوغوران قاریسنه بر بیله‌زیك آلمق ایسته‌یور، فقط کیسه‌سی بوش !. ایشته بو آدام ناصل یاشاسین ! ناصل تأمین حیات ایتسین ؟ ناصل سعادت بولسون؟. بو آدام آنجق برشرط ایله یاشایابیلیر. قاریسی‌ده کندیسی کبی خارجده چالیشیرسه.. ایشته قادینك ارککله تشریك مساعیسی‌که سفالتی عائله اوجاغندن طرد ایده‌جك، سعادتی وجوده کتیره‌جك ، بو صورتله نفوس تزاید ایده‌جك ارککی قادینله برلکده چالیشان مکمل ، مسعود برعائله وجوده کله‌جکدر .. شیمدی افندیلر ! قادین انقلابنی تشکیل ایدن عامللردن بریسی‌ده نسل آتینك تربیه‌سی احتیاجی‌در : بز ایسته یورزکه چوجوقلرمز مملکتمزه موافق اولسون، چوجوقلر کزسوسلی

پوطینلره ، شیق ألبیسه‌لره ظریف قراواتلره دکل؛ فقط چیپلاق قوللره،
طوپراقلره ، زراعتلره ، دمیرلره ربط ایمان ایتسینلر .. ایسترسکز
بوندن صوکرا کله‌جك چوجوقلر قوتلی ، ایمانلی، وطنپرور، متشبث،
عزملی اولسونلر.. مکتب ایله‌می ؟ خایر! مکتب اساساً عائله تربیه‌سی
منتظم اولان برملتك افرادینی داها زیاده فکراً ، علماً یتیشدیرمکه
مأموردر. فقط مملکت که عائله‌سنك قوجاغنده صحت، زراعت، تجارت،
یاشاتماز ، چوجوقلغك قافاسنی برطاقم اوهام ایله دولدیرر ، او مملکتك
یتیشدیره‌جکی چوجوقلر وطنسز، ملیتسز چوجوقلردر. بویله چوجو-
قلرك حیاتنده مکتب کندی باشنه ناصل انقلاب یاپسین؟. کوزلریکزی
بر آزده قرانلق أولریکزه چویریکز؛ اوراده چوجوقلره برفکر مدنیت،
برایمان، برحرص دنیا بخش ایدیکز ! قادین أك اوفاق یاشدن اعتباراً
چوجوغك فکرینه ، أنه ، آیاغنه ملیت، زراعت ، اقتصاد آشیلار،
حتی چوجوغی ؛ مکتبده اخلاقی بوزوللایاجق صورتده تجهیز ایده‌ر.
بونسلی یتیشدیره‌جك آنالر نه‌رده ؟!. طیاره‌لری علامت قیامت ،
واپورلری علامت شئامت تلقی ایدن قادینلردن، چوجوقلره پریلردن
بحث ایده‌ن، آز قازانمه‌نك ، چوق شکر ایتمه‌نك ایپلکنی ادعا ایدن ،..
قادینلردن یتیشه‌جك چوجوقلر عاجز بر مخلوقلردر ، روم ایلیلرینی،
طرابلسلرینی غائب ایده‌ن مخلوقلردر . اویله چوجوقلر قابل دکل ،
جانلی، ایمانلی، وطنپرور، عسکر، چیفتجی ، صناعتجی ، فابریقه‌جی ،
تجار .. چوجوقلر اولاماز!. چالیشاجق، چالیشمانمی أك بویوك برحرص
دنیا بیله‌جك، دائما چالیشه‌جق، هواسنی طیاره‌لرله، دکزلرینی تحت البحر
دردناوطلرله تجهیز ایده‌جك، بو مملکتك چوق قارانلق ، چوق بیتکین
اولان محیطنه بر رفاه وسعادت ویره‌جك، بو قادینلرهانکی دار المعلماتلردن

چیقار؟. حریت؛ قادینك ارككلره ، ارككلرك قادینلره حرمتنی امر ایدر. حر قادین؛ تعرض ایده‌ن كلخان‌بكاره‌شامارینی آتار . آنجاق منور فكرلی، بویوك ملیتلی قادینلر نسل آتی‌یی قورتاره‌جق فردلر آنجاق بونلردر. بوقادینلری یتیشدیرمكه؛ نه‌غزته‌لرك مقاله‌لری، نه‌بنم قونفه‌رانسلرم.. هیچ برشی كافی دكلدر؛ هرشی لازمدر؛ فقط قادینی حر یاشاتمق، صالونده،جامعده ، ملت اوجاغنده یاشاتمق، اونك دماغنی آچمق ، اوندن زراعتجی تورك بروالده یتیشدیرمك‌ده‌لازمدر. یالكز باشنه مكتب ومدرسه‌لرله یاپیله‌جق هیچ برتربیه ، وانقلاب یوقدر..

اجدادمزكه مملكتلر استیلاایتمشلر ، قادینلرینه اوزمانك احتیاجاتنه اك موافق شكل حیاتی ویرمشلردر. بز اجدادمزك چوجوقلری‌یز ، فقط اوعصرلرده‌یاشامایورز!. بزم بوعصره كوره‌آلاجغمز یكی‌قیافتلر، یكی شكللر ، یكی حیاتلر واردر . شیمدی‌یه قادار بوتون قیافتلر ، زراعت ، تجارت ، صناعت ده‌كیشمش ، فقط نیچون بونلرله برابر قادینلغك فكری ، حیاتی ، حریتی‌ده ده‌كیشمه‌سین؟. نیچین قادین بو دورده‌دیشاری چیقماسین، دیشاری‌ده‌یاشاماسین، دیشاری‌ده‌قازانماسین؟. نیچین ونه‌دن ؟..

افندیلر ! البت ایشیتدیكز ؛ حكومتمز مملكتده تكثیر نفوس اندیشه‌سنه دوشمشدر. حكومت ایسته‌یوركه حدودده اولن شهیدلرك یرینی دولدیراجق ملیونلرجه فردلر یتیشسین.. بیلیورسكزكه برملتك اك بویوك فلاكتی؛ نفوسنك آزلغی‌در. برآناطولی‌كه كویلرنده نفوسی آزدر، استقبالی چوق قارانلقدر. مملكت‌كه نفوسی تناقص ایدییور، انحطاطه محكومدر !. نفوسك تناقصی ؛ مملكتده قیامتك قوپاجغنه علامتدر !. نفوس ناصل تكثر ایدر ؟ هرآدام یكرمی قادین آلسین!.

افندیلر ! شانکی عصرده و هانکی اقلیمده یاشایورسکز . افندیلر عربستانده‌می یاشایورسکز ؟. بزم مملکتمزده نفوسك تزایدی لازم ؛ بو آنجق قارنك طوق اولماسیله قابلدر . هر ارککی ازدواجه مجبور ایتمك ، زوجه‌لری تعدد ایتدیرمك ؛ بونلرك هیچ بری ممکن دکل!. بونتیجه‌لری عقیم براقه‌جق برچوق سببلر واردر . آدام‌که پاراسز ، پولسزدر ، آدام‌که حس ادبیسی بوزولمشدر ؛ آدام‌که ضعیفدر ، هیچ برشی یاپاماز !.. آدام‌که آوروپانی ، آمریقایی فابریقه‌لری کزه‌ر ، قادینلرك ناصل چالیشدیغنی ، ناصل یاشادیغنی کورور و آکلار ؛ او آداملر ناصل قازانلق یوزلو اسلام قادینلریله ازدواج ایتسین ؟!. افندیلر ! عیبلامایك وتحقیرایتمه‌یك ! وطنداشلریکز خرستیان ، اجنبی قادینلر آلیور دییه اونلری دینسزلکله ، ملیتسزلکله اتهام ایتمه‌یك !. ایشته بن ، بو مملکتدن آزچوق پارا آلان بر آدامم بن ازدواج ایتمه‌دم وایتمه‌یه‌جکم . بن قادینك حریت اقتصادیه و اجتماعیه‌سنی بکله‌یه‌جکم . چونکه بن قازانلق یوزلی برقادینله قفسك آرقاسنده یاشارسه‌م ؛ آرتق بنم قونفه‌رانسلرم ، بنم معلملکم قاچ پارا ایده‌ر ؛ هپسی محو اولور!. اکر بنم ایلرووده برشابقه‌لی قادین ایله ازدواج ایتدیکمی کورورسه‌کز یا کیلمایك ! بن دینسز ، ایمانسز دکلم ! خایر! یکرمنجی عصرده یاشامق ؛ حریت اجتماعیه واقتصادیه‌دن محروم برقادینله ازدواج ایتمکله قابل دکلدر . دوشونوك ، وجدانکزی یوقلایك ! بکا اینانمایك اکر سوزلرمی موافق بولورسه‌کز اینانیکز . هر مترقی مملکتك قادینلری کبی قادینلرمزك دخی ارککلر طرفندن بکنیلمه‌سنی ایسترسه‌کز ؛ قادینه حریت اجتماعیه واقتصادیه‌سنی بخش ایدیکز . اوزمان نفوس تزاید ایده‌جك ، ازدواجلر تزاید ایده‌جك ، چوجوقلر چوغالاجقدر.

ایشته سزه قادین مسئله‌سنی اداره و تسریع ایده‌ن باشلیجه عاملاردن بحث ایتدم .

شیدی برقادین حریتنی آلارق برمملکتده نه‌کبی مسلکلره کیره‌بیله‌جکنی سویله‌یه‌جکم . افندیلر ! برقادین حریت حیاتیه و حریت اقتصادیه‌سنی آلسین ! دییه‌رك قطعیاً دمیرجی اولسون ، آراباجی اولسون قصد ایتمه‌یورز . چونکه قادینك یاپاجغی ایشلر واردر ، ارککك یاپاجغی ایشلر واردر . ارکك هیچ برزمان والده اولامادیغی کبی قادین‌ده محاربه یاپاماز ویاپاماملیدر . خصوصیله قادین ایله ارکك آراسنده جسماً ، مادةً فرق واردر . قادین ارادةً ضعیف ، قلباً یوموشاقدر . ارکك ایسه معکوساً چوق قوتلیدر . قادینك وظیفهٔ اساسیه‌سی ؛ چوجوق یتیشدیرمکدن عبارتدر . بو ، کوزل . فقط بوتون قادینلرمز ارکك بولاماز . بوتون سببلرینی سزه اولجه مفصلاً بیان ایتدم . بو قادینلرك خارجده حریت قازانماسی لازمدر . حریت ؛ قادینك بچه آلتندن ارککلره لاف آتماسی ، ارککلرك خروس کبی قادینلره طاقیلماسی دکلدر !. بزده معاشقه‌نك بیله غریب برشکلی واردر . قول چارپمق ، عربجه ، مجمجه برشیلر سویله‌مك ، آنجق خروسلره ، حیوانلره مخصوص حرکتلر یاپمق .. قادینلره حرمت ایتمه‌لی . چونکه خارجده کزه‌ن قادینلرك هپسی اوروسپی دکلدر . اکثریت عظیمه‌سی ناموسلیلردر . معاشقه‌نك حیوانیتك بیله برشکل مدنیسی واردر . آوروپاده برپارقده برارکك ایله برقادین اکر وجدانلری واخلاقلری راضی ایسه آغز آغزه ویررلر وکلبك کبی بربرلرینه یاپیشیرلر . وهر کس کلیر کچر ، اهمیت ویرمز . باشنی چه‌ویرمز . وارمی بزده بویله بر تلقی ؟!. سن اونی ، عینی ایشی دیشاریده یاپمشسك ، ایچریده یاپمشسك

فرقی نه ؟. نهایت بر عادت وعنعنه !. آه ! قفسلر قالقسه و پنجره‌لر آچیلسه أولرك ایچریسنده‌كی قادینلرك سفالت حیاتیه‌سی بر كره كورولسه. قادین بر آلت شهوت دكل؛ دینك ، ایمانك والده‌سیدر . قادین أك بویوك مربیٔ ملتدر . قادینك مصالحلری ، سوزلری چوجوغك آلاجاغی تربیهٔ ملیه‌نك ایلك مكتبیدر .

قادینلر دیشاری‌یه چیقارلرسه نه كبی وظیفه‌لر آلاجقلر؟. بن سزه بونلردن قطعی اولارق بحث ایتمه‌یورم . بن دیمه‌یورم كه : قادین شو اولسون ، بو اولسون ؛ علم نقطهٔ نظرندن مسئله‌یی موضوع بحث ایدییورم . قادینلرمز أودن دیشاری چیقارسه ، اركك‌لرمز قادینلرمزك دیشاریده چالیشماسنی ناموسلی بر وظیفه تلقی ایدرلرسه ، قادینلرك آلاجقلری مختلف وظیفه‌لر واردر . مثلا دوقتورلق ، هلال احمر باقیجیلغی ، قوماشجیلق ، ترزیلك .. قادینك قابلیت جسمانیه‌سنه موافقدر . عمومیتله بزده قادین ؛ قورقاق ، ضعیف ، پریشاندر . دوشونملی‌یز كه بزده قادینلر آمریقاده یاشایان حر قادینلر كبی ذكی دكلدر. قادینلری دیشاری‌یه چیقاروب بونلره بر طاقم آغیر وظیفه‌لرده ویره‌مه‌یز . گرچه بزم قادینلرمزك آراسنده حریت نسوان ایچین ویریلن قونفه‌رانسلری آلقیشلایان والده‌لر ، همشیره‌لر واردر. فقط بونی طانیمایان آكلامایان؛ والده‌لر ، همشیره‌لر ، قارداشلرده پك چوقدر . خصوصیله حیاتك نه ظالم اولدیغنی بیلن آزدر !. ایشته قادین بزده‌كی تجزینه ، قوتنه مناسب بر طاقم ایشلر یاپمالیدر . مثلا ازمیرده انجیر باصمق ، قوطولری تزیین ایتمك .. هپ قادینك یاپاجغی ایشلردر . بزده بر طاقم بویوك چاتیلر قورمالی و بر مدیرك یاخود مدیره‌نك تحت اداره‌سنده اولارق قادینلری ایشلتملی .. هرهانكی بر عمله ، قادینك یاناغنی صیقارسه توقاتی آتار ،

ياخود كيدر مديره شكايت ايدر ، كولخان بكى ضابطه‌يه تسليم ايديلير .
ايشته بزه بويله بر قانون لازم ..

ديكر جهتدن قادين هر مملكتده بر نوع ايش ، بر نوع زراعتجيلك آشجيلق ، ترزيلك .. شيلر ياپار . هيچ بر مملكتده بر قادينك مشغول اولديغى ايش ، ديكر مملكتلرك قادين ايشنه بكزه‌مز !. بر مملكتده قادينلر آشجيلق ياپارلر. ديكر بر مملكتده ترزيلك، مربيه‌لك ، معلمه‌لك ياپارلر. شو حالده بزم مملكتمزده قادينلره ويريله‌جك وظيفه‌يى دوشونه‌لم. بزده قادينلر عجبا ارككلرك ياننده ناصل بر ايش ياپسين كه كندى تربيه‌سنه موافق اولسون . قادين آراباجيلقده ياپار ، محاربه‌ده ايدر ، قازما ايله‌ده چاليشابيلير ؛ فقط بونكله اعظمى منفعت تأمين ايتمش اولماز !. بونكله حدودده بر نقطه مدافعه ايدركن بر ملت آناسى ، بر ملت مربيه‌سى غائب ايتمش اولورسكز !. بوراده ، بو مملكتده قادينك آلاجنى ايشار واردر . بونى تعيين ايده‌جك بن دكلم . بويوك آداملريمز ، متفكرلريمز ، اقتصادجى عالملريمزدر . اونلر ديه‌جكلر كه قادينلر فلان يرده مربى اولور ، فلان يرده ترزى اولور ، فلان يرده نقشجى يتيشير ..

شيمدى افنديلر سزه قادين مسئله‌سى عليهنده بولونان انسانلردن بحث ايتمك ايسته‌يورم . افنديلر! قادينك حريت وحقوقى عليهنده سوز سويله‌ين انسانلر باشليجه اوچ نوعدر : برنجيسى عنعنه پرستلر ، تعصب پرستلردر . اونلر قادينلرك واپورده ، تراموايده برادرينك ، پدرينك يانينه اوطورمسنه مساعده ايتمزلر . فقط عينى والده‌يى ، همشيره‌يى بيلتجيلره تسليم ايدرلر!. اونلرك او متعصبلرك قانلرنده اويله ميقروبلر ، اويله مايه‌لر واردر كه اونلر يالكز ماضى ايچون عنعنه پرست ، يالكز

عنادری ایچین متعصبدر. اونلرك تعصبی هیچ بر زمان مملکتك خلاصی ایچین دکلدر. اونلر یالکز آ کلامایارق قادینلرك حریتی علیهنده بولونیورلر. اونلری الله اصلاح ایتسین! اونلری اصلاح ایده جك هیچ بر قانون، هیچ بر قونفرانسجی یوقدر!. اکر افندیلر، سزك ایچیکزده بویله قارانلق فکرلی آداملر وارسه اونلره آجیرم!. افندیلر سزده روم ایلی کیتدیکی زمان آغلادیکز. دکلمی؟. سزده افندیلر! بنم مملکتم اولان استانبولك طوپ طوپیلدیغنی دویدیکز، ایشیتدیکز، سزده افندیلر! موسقوفلرك چیزمه‌لری آلتنده ایکله‌ین دینداشلریکزی، ملتداشلریکزی دوشونویورسکز. دکلمی افندیلر؟!. فقط سز اکر قادینلرك، همشیره‌لرك حقوقی علیهنده بولونیورسه‌کز سز آرتق بر وطنداش دکلسکز!. اکر بویله دوشونورسه‌کز، خائنسکز!. حریت هادملری قطعیاً نامومدر!.

قادین حریتی حقنده سویله‌ین انسانلردن بر قسمی ده دییورکه: مادامکه قادین آنادر، دیشیدر؛ چوجوق طوغورمغه، ارککه رفیق اولمغه مجبوردر، وظیفه‌سی او ایشله مشغول اولمقدر. بو سوزلر نه قدر علمی، اجتماعی و اخلاقی!. فقط دقت ایدیکز؛ عینی آداملر قادینلر اوده قالسین دییورلر. دوغرو! فقط قوجاسی اولمایان، قوجاسی فقیر اولان قادینلر نه یاپسین؟. هیچ جواب یوق!. بو قادینلر ایمانند، دینه رغماً آچلق علتنی ناصل تداوی ایتسین؟. جواب یوق!. زنکین اولان، پاراسی چوق اولان عائله‌لر مسعود، فقط ایشسزلکدن قیوراناـن کندی دیشیسنه صولانان زنکین قادینلر نه یاپسین؟. هیچ بر جواب یوق!.

قادین اوده وظیفه‌سنی اتمام ایتدکدن صوکرا دیشاری یه چیقسین؛ صوکرا بن متفکر وطنداشلریمه صوریورم: پك اعلا! قادین اوده

قالسين ! فقط بوندن نه‌قصد ايدييورسكز؟ قادين ايي برادارهٔ بيتيه‌جي
اولارق، متفكر اولارق، منور اولارق قالسين دييورسكز اويله‌مي ؟.
فقط ينه بن صوريبورم يكرمنجي عصره كوره چوجق يتيشديرمك
ايچين ، أوى اداره ايتمك ايچين قادينك نه‌قادار چوق گزمه‌سي ،
نه‌قادار چوق قونفه‌رانس ديكله‌مه‌سي ، نه‌قادار چوق آداملرله تماسده
بولونماسي لازمدر !.. قادين أوده تام برمربيه اولمق ايچين ؛ دينني،
ايمانني ، وجودني ديشارده‌كي جامعلرده ، سياحتلرده ، زيارتلرده
تأمين وتشكيله مجبوردر . سز قادينيأوده بر رفيقهٔ حيات ، برادارهٔ
بيتيه‌جي اولارق يتيشديرمكه مجبورسكز قبول ايدييورم ؛ قادين أوده
قالسين ، فقط بوشرطله : زنكين ومنور اولمق !.. فقط فقير قوجالي،
ياخود قوجاسز فقير قادينلرده وار . بونلرك مطلقا ديشارىيه
چيقماسي لازم ...

شيمدي ، افنديلر قادين مسئله‌سني خلاصةً سويله‌دم . فقط بو
ناصل ايلرى گيدر ؟ بوندنده بحث ايده‌يم .. افنديلر ! آرامزده
تحصيلي قيصه ، محدود فكرلى انسانلر وار . دييورلركه قادينك
بچه‌سني قالديريرز ، چارشافلريني آتارز ، ديشارىيه گونده‌ريرز !.
خاير افنديلر ! قادينلر ايچين مناسب بر محيط وجوده گله‌دكجه ،
سزك اخلاقكز ، عفتكز قادينلر ايچين مساعده‌كار اولمادقجه، خارجده
بچه‌سز ، چارشافسز چيقاجق قادين يوقدر!.. افنديلر ! قارشويقه‌يه،
قوقاريايه گيديكز ؛ باقيكز توركلر كنديلرى آرالرنده ناصيل بر گيجه
حياتي تأسيس ايتمشلر !.. فقط يوقارى محله‌لرده بو يوق !.. اگر
بزم آداملريمز قادينك حريتي ايچين مساعد ، هيچ اولمازسه مسا-
محه‌كار طاورانمازسه سوقاقلرده ناموس وعفتي پايمال اولاجق قادينلر

چوقدر !.. قارشويقه‌ده، قوقاريالى‌ده قادينلر نه‌قدار صحى ياشايورلر. آرقداشلر قارىلرينى بربرينه ناصل كوسته‌رييورلر ... بو بر اعتياد، بو بر تربيه مسئله‌سى‌در . ظن ايتمه‌يه‌يكزكه بن آوروپاده كى چوق قادينلره باقارم . خاير ! خاير ! بردنبره تكامل اولمازو تدريجاً تكامله رعايت ايتمه‌ين هيچ برملت قطعياً ايلرى كيتمز !.. تدريجى تكامل دوه آياغى ايله دوه يورويوشى ايله يورومك دكل ، ديو آياغيله كيتمكدر !.. اوطوروب‌ده تكاملى آياغمزه بكله‌مه‌يه‌لم . سرعتلى كيده‌لم ، فقط مرديودن باصاماقلرينى وصيرا ايله سرعتلى چيقالم ... ايشته قادين مسئله‌سى حل ايديله‌دكجه ، قادينلره برشكل اقتصاد ، بر شكل اجتماع بخش ايتمه‌دكجه قادين هيچ بروقت ترقى ايده‌مز . ايشته بزم خوجالرمز ، كاتبلرمز ، مأمورلرمز ، بوتون افراد ملت ؛ قادينك شكل اقتصاد واجتماعنى تسليم وتصديق ايتملى‌در . ازميرده قوقاريالى وقارشويقه‌ده ، استانبولده شيشلى‌ده قاضى كوينده عائله‌لر كيجه‌دن كيجه‌يه يكديكرينه زيارته كيدييورلر . بو ؛ أساساً جانى ، قانونى ، كيسه‌سى اخلاقى وتربيه‌سى اولان بر مملكتك حياتيدر . عينى قادين ، قاضى كوى اسكله‌سنه كلنجه كندى عاداتى‌ده كيشديرمكه مجبوردر . چونكه او اده فيزيا جاهلر ، متعصبلر واردر . چونكه هر باشى صاريقلى تمام عالم اولماديغى كبى هر فسلى‌ده منور دكلدر . فقط صاريقلى بيچه جاهلر ، فسلى نيچه عالم وقارداشلرمز واردر . صاريقلر ، قاووقلر بزم شعارمزدر ؛ اونلرى تحقير ايتمه‌يه‌لم . بن افنديلر ! قطعياً بر كافر بر آدام دكلم . دينسز ، مليتسز هيچ برملت ، هيچ برمدنيت ياشايامز !.. بن دين وايمان موضوع بحث اولونجه بويوك برايمان قلب ايله سزه سويله‌يورم . تجدد وترقى موضوع بحث

اولونجه بنده عینی ایمان قلب ایله اچیق وقطعی سویله‌یورم قادین ایچین
بوموقع لازمدر .

مملکتمزده قادین ایچین تأسیس ایدیله‌جك لیاقتك کتابلری ،
عامللری ، تأثیرلری نه‌دن عبارتدر . اك بویوك تأثیر ؛ مطبوعاتده
یازمقدر . هر شیئی سویله‌مکدن ویازمقدن چیقار !.. بوتون تجددلرك
آناسی ، کلمه‌لر ، فکرلردر . یازی ایله بویوك قوتلر ، عظیم اراده‌لر
تشکل ایدر ... سویله‌مك ، داها مؤثردر . اکر بن قونفه‌رانسمی
پرده‌لرك آرقاسندن سویله‌سه‌یدم قونفه‌رانسمدن اوقدار متأثر اولماز
ایدیکز . قونفه‌رانس کتابده‌کی تسلیری تکرار ایتمك دکلدر . ال ،
آیاق، حرکات ... بر آدامك حسیاتنی ، اعتقاداتنی داها ای ایضاح
ایدر .

دیکر جهتدن قادینك اجتماعنه ، خصوصیله ارککلر ایله بولو-
شمه‌سنه مساعد یرلر اچمق . مشروطیتدن بری سزك ازمیرده یاپاجغکز
اك بویوك تجدد ؛ یهودی مزارلغنی بویوك بر پارقه قلب ایتمکزدر .
اوراده قادینلر وارککلر اولا بربرلرینه لاف آتاجقلر ، صوکرا
انسانجه یاشامغه باشلایاجقلردر !.. اویرلر قادینلرك وچوجوقلرك آداب
ومعاشرته آلیشمالرینه چوق یاردیم ایده‌جکلردر .

مسامره‌لر صوك درجه‌یه قادار قادینك ارککله تماسده بولونماسنه
بویوك بر وسیله‌در . وقتیله بن استانبولده خصوصی بر مکتبده درس
ناظری ایدم . اوراده قادین وارککی بر آرایه قویدم وکوردم که هیچ
بر ارکك وهیچ بر قادین بربرلرینه تجاوز ایتمدیلر ! بو ایکی جنسدن
قورقمزده دوغرو دکلدر . قادین وارکك مثبت و منفی قوتلردر .
بونلرك برلشمه‌سندن چوجوق یتیشیر بونلر چوجوق یتیشدیرمك

مجبور مخلوقلردر . ألويريركه بو مناسبتده حقوقى پايدار اولسون . فقط، حقوق برچارشاف دكلدر . براخلاق برتمايل ، خلاصه ، بر اعتياددر ..

بالخاصه مسابقه‌لر .. سزك مدانيهٔ مليه‌كزك شهراورتاسنده آچمق ايسته‌ديكى ادمان تارلاسى نه‌بويوك امل نه‌بويوك تربيه‌در . آرزو ايده‌رمكه بتم مملكتمزده اركك و قادينلرى طولايه‌جق بويله بر ير تشكيل ايتسون .

قادينلر ايچين قرائت صالونلرى آچوق، اوراده قادينك افكارينى آچاجق ، حسياتى تنوير ايده‌جك آثار بولوندورمق .. نه كوزل شيلردر .

نهايت قادينلر ايچين ياپيلاجق برمسئله واردر : مكتبلر .. أك نهايت مكتبدن بحث ايدييورم . چونكه قادينلركز بچه آلتنده ، سفيل ، حياتسز ، حريتسز ، اجتماعسز ياشادقجه‌هيچ برزمان مكتب قوتلى بر تأثير ياپامار . سلطانى ، اعدادى ، دارالمعلمات ... كبى قيز مكتبلرى مملكتك اعتقادات وافكار عموميه‌سنه چوق تابعدر. مليتسز، جمعيتسز حل ايديله‌جك هيچ برقادين مسئله‌سى ومكتب مسئله‌سى يوقدر .

افنديلر ! بويوك برايمان وقناعت ايله‌طلب ايده‌رم‌كه بو مملكت آرتق قادينلرينى دوشونسون ... خرستيانلره نسبتله چوق وفات ايدن قادينلرينى اصلاح ايتسون .. ايسترمكه بوتون وطنداشلرمك روحنده برزراعت برتجارت، برحيات مسئله‌سى كبى، برقادين فكرى، ايمانى ده ياشاسين . جاهل قناعتلر ييقيلسين ، اونك يرينه ايمانلى ، اخلاقلى بر قادين قناعتى دوغسون .. جاهل أللر چكيلسين ، اونك

یرینه علمی ، فلسفی ، روحی ألل‌لر کچسین وبو ألل‌لر قادین مسئله‌سنی اداره ایتسین . ماضی‌یی قاپایالم ، استقبالی دوشونه‌لم ! اکر سز بنم سوزلرمه اینانمادیکزسه اعتراض ایدیکز . سزه جواب ویرمکه حاضرم؛ اکر سز بنم سوزلرمه اینانديکز ایسه بوندن صوکراسزك فکرکزده یاشایاجق حسیاتکزی صارصاجق برقادین‌مسئله‌سی‌واردر. یکرمنجی عصرده بزم ایچین حیات بو مسئله‌نك حلیله ممکن اولاجقدر . یکرمنجی عصرده دییورم ، اون دوردونجی عصر دیمه‌یورم! چونکه یکرمنجی عصر قویلرك عصریدر . بز زنکین اولالم ، قازانه‌لم ، سعادتی بولالم ؛ افندیلر ، عصرك اسمنی ده کیشدیرمك چوق‌قولایدر ، چوق قولای ...

دوغرو و یاکلش جدولی

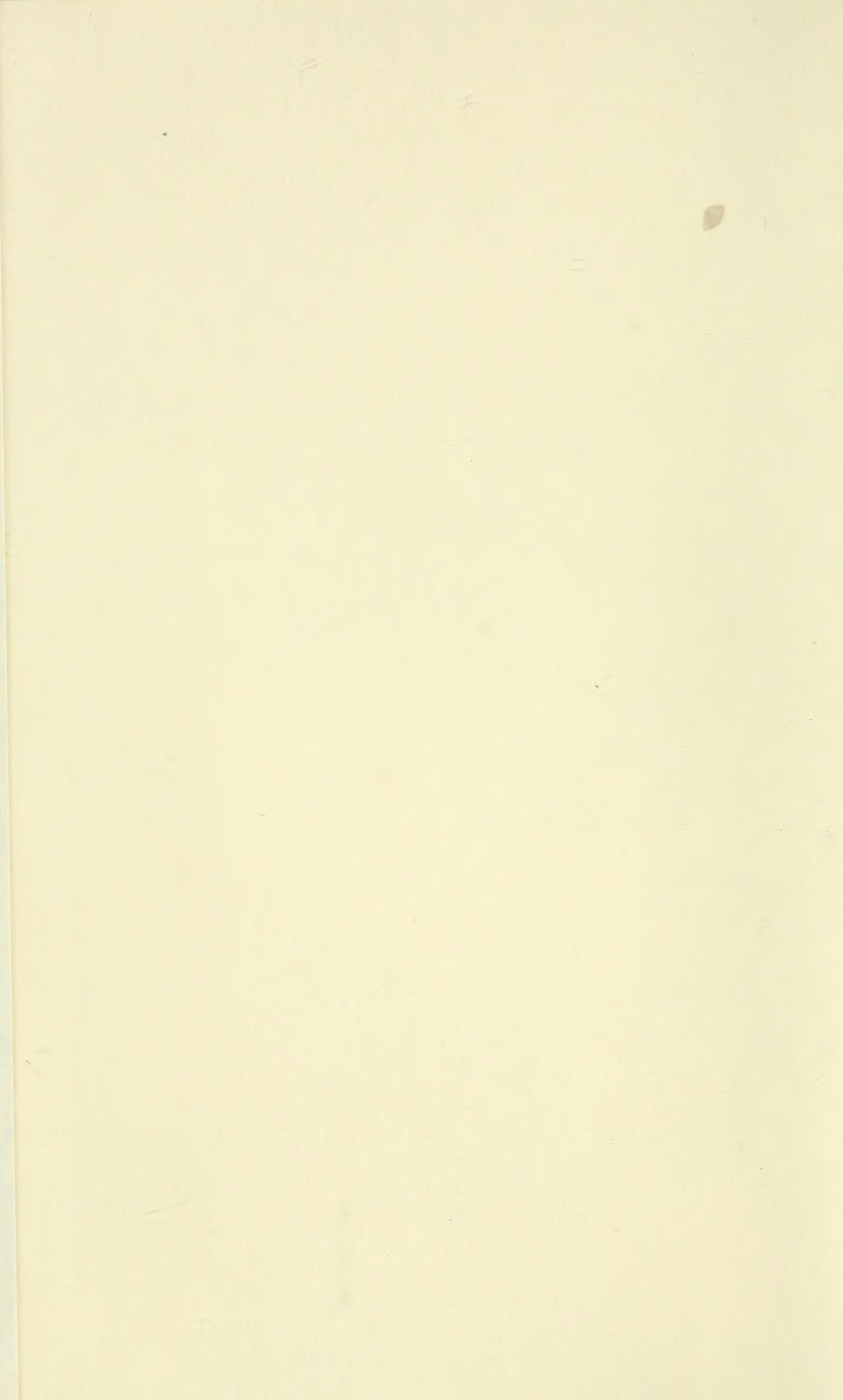
صحیفه	سطر	یاکلش	دوغرو
٣	٣	قونفرانسه	قونفرانسده
٨	٩	علم روح اجتماعی	علم روح مجموعی
٩	٤	اختیاری	اختباری
٩	٤	Dognotique	Dogmatique
١١	٥	یازانك	پارانك
١١	١٦	تطمین	تطبیق
١٤	٢٠	صخور	ضمور
١٥	١٥	مبادله	مجادله
١٥	٢١	اسباب	ارباب
١٧	١١	ملته اوندن نقلی	ملته نقلی
٢٠	٢٢	néation	créatrice
٢١	٤	اجتماعی	مجموعی ، معشری
٢٤	١٨	شکل عبادت	شکل عبادت نامنه‌یاپیلان بعض خرافه‌لر ...
٢٧	٢	مادی	مادی ومثبت
٢٧	١١	طلبی	طلبی شکلنده
٢٩	١٩	دیریله‌لی	ویریله‌لی
٣٠	١٣	عبادتده	اعتیاداتده
٣٠	٢٠	نفسیاته = Subje-ctivisme	نفسیت = Subjec-tivité

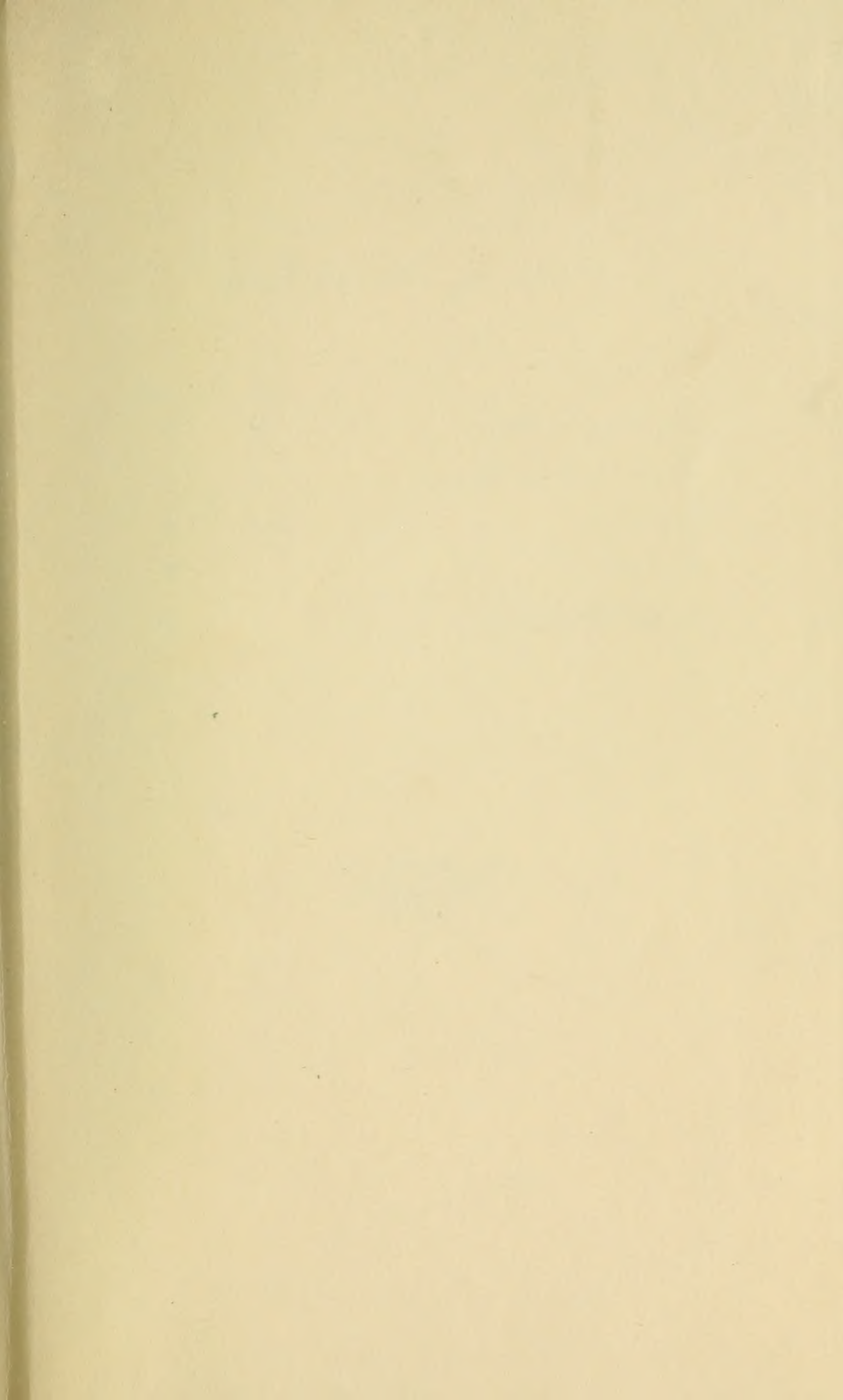
صحیفه	سطر	یاكلش	دوغرو
٣٣	٦	اولان	اولاجق
٣٦	١٩	كندیسی	كندیسی علم
٤٤	٨	استیلالرندن	استیلالرندن زیاده
٤٥	٦	هله	هپ
٥٢	٣	اورتا	اوروپا
٥٦	١٦	صالتكه	صانكه
٥٧	٤	صخور	ضمور
٥٩	٢٢	اوتلی	اوتلر
٦١	٥	طبعنی	طبیعتنی
٦١	١٦	ایزلر	ایزجیلك
٦٦	٢٠	تربیه‌لی	تربیه‌لر
٦٦	٢٣	ایزجی‌كه	ایزجی
٧٢	١٨	تفخص	تفحص
٧٧	٨	آلماسی	آلماماسی
٧٨	١٥	چیچكلر ایله، ثابت قالد- یغنی ظن ایتدیكمز	ثابت قالدیغنی ظن ایتدیكمز چیچكلر ایله
٨٣	٢٠	ایتمه‌ز !	ایتمه‌ییكز !
١١٦	٤	منزی	منزوی
١٢١	١٦	قلبه‌لرله	قبه‌لرله
١٢٧	٢١	اونلرك	اونلر
١٣٤	٢٠	كبی	كبی یازیلر
١٤٠	١٩	حسیاتك	حیاتك

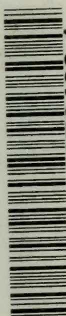
اسماعیل حقی بکك دیکر اثرلری

	پارا	غروش
تعلیم و تربیه‌ده انقلاب	۲۰	۳
آوروپا بزی ناصل طانیيور ؟	۲۰	
تربیهٔ عوام	۱۰	۱
تربیه وایمان		۳
علم تربیه قونفرانسلری		۱۵

3 1761 06978403 1